

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI

OSMANLI'NIN SON DÖNEMLERİNDE AYVALIK VE YAKIN ÇEVRESİNDE
ENDÜSTRİ VE TİCARET YAPILARI

Doktora Tezi

Hazırlayan
Berrin AKIN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ali Osman UYSAL

Çanakkale-2014

TAAHHÜTNAME

Doktora Tezi olarak sunduğum, “Osmanlı'nın Son Dönemlerinde Ayvalık ve Yakın Çevresinde Endüstri ve Ticaret Yapıları” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

03/07/2014

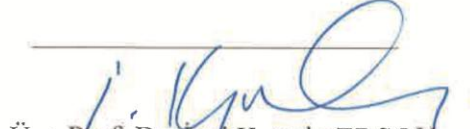
Berrin AKIN

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Berrin Akın'a ait, Osmanlı'nın Son Dönemlerinde Ayvalık ve Yakın Çevresinde Endüstri ve Ticaret Yapıları, adlı çalışma, jürimiz tarafından Sanat Tarihi Anabilim Dalında, **DOKTORA TEZİ** olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ali Osman UYSAL

Üye Prof. Dr. Ayşe Çaylak TÜRKER

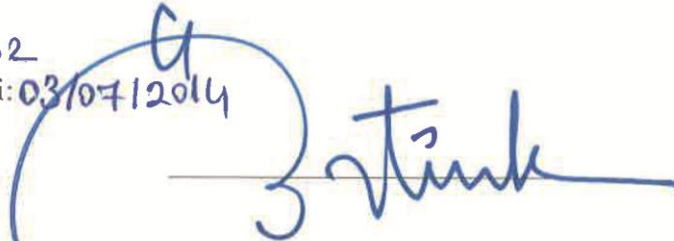

Üye Prof. Dr. İnci Kuyulu ERSOY

Üye Prof. Dr. Bozkurt ERSOY

Üye Yrd. Doç. Dr. Alptekin YAVAŞ

Tez No: 10051062

Tez Savunma Tarihi: 03/07/2014

Tezi Onaylayan
Doç. Dr. İbrahim Hakkı ÖZTÜRK
Enstitü Müdürü
12/09/2014

ÖZET

Batı Anadolu kıyı coğrafyasında konumlanan Ayvalık, 19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin ekonomik ve siyasi ortamına koştur olarak, uluslararası ticaret ve sanayi faaliyetleriyle ön plana çıkan önemli bir liman yerleşimine dönüşmüştür. 1770'lere kadar Osmanlı sınırları içinde küçük bir kıyı kasabası olan ve önemli bir rol üstlenmeyen Ayvalık, tarih sahnesine 1800'lerin ilk yıllarından itibaren zeytinyağı ve sabun endüstrisi ve ticaretine dayalı ekonomisiyle çıkmaya başlamış, süreç içerisinde Batı Anadolu kıyılarının İzmir'den sonraki en hareketli limanı haline gelmiştir. Ekonomik zemindeki bu gelişmeler, kent dokusunu şekillendirmiş, üretim ve ticari faaliyetlerinin gerçekleştiği tüm yapılar, hem sayı hem çeşit ve hem de konumlarıyla kentin mimari kimliğini oluşturmuşlardır. Kent silüetine en hâkim yapı grubu olan fabrikalar, atölyeler ve depolar liman ulaşımına bağlı olarak kıyı boyunca, lineer bir kurguda yerleştirilmişler, ticari kimliğe sahip dükkân, sosyal mekânlar, konaklama yapıları ise yine liman bölgesi ile ilişki içerisindeki çarşı içinde konumlanmışlardır.

Bu çalışma, kentin ekonomik tarihinde önemli yer tutan, 19. yüzyılı ve 20.yüzyılın ilk çeyreğini kapsayan Osmanlı'nın son dönemi içinde yapılmış, Ayvalık ve yakın çevresine ait (Cunda, Küçükköy, Gümüşlü) fabrika (zeytinyağı, sabun, deri, un), atölye, değirmen gibi üretim ve üretime bağlı olarak ortaya çıkan depo yapıları ile ticari içeriğe sahip olan dükkan, kahvehane, gazino, otel, han ve banka yapılarını kapsamaktadır. Bu içerikte mimari kimliğini büyük ölçüde koruyabilmiş 205 yapı ele alınmış, mevcut bu yapılar, işlevlerine göre sınıflandırılıp, plan, mimari, malzeme, süsleme özellikleri açısından değerlendirilmiştir. Endüstri Devrimi sonrası inşaat tekniği ve malzeme sektöründeki gelişmelerin şekillendirdiği, yeni yapı türü olarak kent mimarisine yerleşen fabrikalar başta olmak üzere diğer tüm üretim ve ticaret yapılarının mimarisinde işleve yönelik bir anlayışın hâkim olduğu görülmektedir. Bununla beraber yapıların cephe düzenlerine ve öğelerine, süsleme karakterine, dönemin mimari ve süsleme programlarının içeriği etki etmiştir. Bu açıdan Ayvalık ve yakın çevresine ait endüstri ve ticaret yapılarının hem 19.yüzyıl mimari ve üslup anlayışının, hem de Osmanlı Devleti'nin sanayileşme sürecini yansıtan endüstri mirasının kaynakları olmaları, değerlendirilmelerini önemli kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ayvalık, 19.Yüzyıl, Endüstri Ticaret Yapıları, Mimari, Kent Dokusu, Zeytinyağı, Osmanlı Devleti, Liman.

ABSTRACT

Ayvalık which is located on the coast of West Anatolia, turned into an important harbour settlement which came forward with its international trade and industry activities parallel to the Ottoman State's economic and political situation in the 19th century. Ayvalık which was a small town in the Ottoman borders and which did not have an important role until the 1770's started to be seen on the scene of history with the first years of the 1800 with its economy depending on olive oil and soap industry and trade during this time Ayvalık became the most active harbour of West Anatolian coast after İzmir harbour. These developments based on economy shaped the style of the city, the location of the structures where the activities of production and trade were formed with both their numbers and varieties composed the architectural identity of the city. Structure groups such as factories, workshops and storerooms which dominated the silhouette of the city were located in linear design throughout the coast in accordance with the harbour transportation. Shops, social and accommodation places with a trade identity were also located inside the market which was in relation with the harbour district.

This study contains production structures such as factories (olive oil, soap, leather, flour), workshops, mills; structures arising from the production such as storerooms; structures having trade identity such as shops, coffeehouses, clubs, rest houses and banks that belonged to Ayvalık and its surroundings (Cunda, Küçükköy, Gümüşlü) were built in the 19th century and the first quarter of the 20th century and that were built at the last period of the Ottoman and that were of high importance for the economic history of the city. In this framework 205 structures which protected their architectural identities substantially were dealt with and these available structures were classified according to their functions and were evaluated with respect to their plans, architecture, materials and decorations. In architecture of particularly factories which took its place as the new building structure in city architecture and which were shaped by the developments of building techniques and material sector after the Industrial Revolution and in architecture of all other production and trade structures functional oriented approach is seen dominant. However the content of period's architecture and decoration styles influenced the facade patterns and elements, and decoration characteristics. From this perspective, since industrial and trade structures belonging to

Ayvalık and its surroundings are both the source of the 19th century's architectural and stylistic understanding and the source of industrial heritage that reflects the Ottoman State's industrialization period, it is vital that this heritage is evaluated.

Key words: Ayvalık, 19th Century, Industrial Trade Structures, Architecture, City Style, Olive Oil, The Ottoman State, Harbour.

ÖNSÖZ

İnsanlığın üretim sürecine ait geride bıraktığı tüm birikimi kapsayan endüstriyel miras adına gerçekleştirilmiş akademik çalışmalar, genelde iktisat ve mimarlık tarihi ile restorasyon, şehir ve bölge planlama gibi disiplinlerde ağırlık kazanmıştır. Sanat tarihi alanında özellikle endüstri yapılarının değerlendirilmesine yönelik çalışmaların diğer yapı grupları ile karşılaştırıldığında daha geri planda kaldığı söylenebilir. Mevcut çalışmalar üzerinden genel bir tespit niteliği taşıyan bu değerlendirme, beni Ayvalık endüstri ve ticaret yapılarına yönelik çalışmaya yönelten sebeplerden biridir. Diğer bir sebep ise 2007 yılında hazırlamış olduğum “Ayvalık Evleri” başlıklı yüksek lisans çalışmasının ardından, kent dokusunda önemli bir yer tutan üretim ve ticarete yönelik diğer yapıları da ele alarak Ayvalık mimarisi adına bütünlüklü bir akademik çalışma oluşturulabilmesine yönelik düşüncedir.

Bu konuya yönelik çalışma düşüncemi kendisiyle paylaştığım ilk andan itibaren cesaretlendirici ve teşvik edici tutumuyla büyük desteğini gördüğüm, tez aşamasında danışmanlığımı üstlenerek çalışmanın yolunu açan, çalışma boyunca, yöntem, fikir ve bilgi aktarımıyla tezin oluşmasına önemli katkılar sağlayan danışmanım, Prof. Dr. Ali Osman Uysal’a, şükran ve teşekkürlerimi sunarım. Aynı süreçte yorum ve önerileri ile çalışmayı şekillendiren tez izleme komitesindeki hocalarım Prof. Dr. Ayşe Çaylak Türker’e ve Prof. Dr. Turan Takaoğlu çok teşekkür ederim.

Ayvalık’ta gerçekleştirdiğim araştırmalar sırasında duyarlılığından ve elindeki tüm imkânları sunmaya çalışarak verdiği destekten ötürü Ayvalık Belediye Başkanı Rahmi Genç’e, çalışma boyunca göstermiş oldukları kolaylık ve işbirliğine açık tutumlarıyla yükümü hafifleten, Ayvalık Ticaret Odası çalışanlarına, Yunanistan’daki araştırmalarımda büyük desteğini gördüğüm ve çevirileriyle teze katkı sağlayan Hakan Dinç’e, arşiv desteği ile tezin görsel açıdan zenginleşmesini sağlayan Müjdat Soylu, Faruk Ergelen ve Yakup İçten’e çok teşekkür ediyorum. Çevirilerdeki desteklerinden dolayı, Hale Bilek Kaya ve Nagihan Akın Gödek’e, çizim ve teknik konulardaki katkılarından dolayı Ümit Özkanlı’ya, Ayvalık üzerindeki çalışmalarıyla bilgi ve fikirlerine ihtiyaç duyduğum her kritik noktada devreye giren Yrd. Doç. Dr. Elif Yılmaz’a, son olarak gösterdikleri sabır, anlayış maddi ve manevi desteklerinden ötürü Ayvalıkla bağımın oluşmasını da sağladıkları için aileme teşekkürlerimi sunmak isterim

Berrin Akın

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	xii
KISALTMALAR	xxii
GİRİŞ	1
1. Çalışmanın Konusu ve Önemi	1
2. Çalışmanın Amacı	1
3. Çalışma Yöntem ve Kaynaklar	3
4. Çalışmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	7

1.BÖLÜM

19.YÜZYIL OSMANLI DEVLETİ’NİN EKONOMİK VE TOPLUMSAL YAPISINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞİMLER

1. 19.Yüzyıl’a Kadar Osmanlı Devleti’nin Ekonomik Yapısına Genel Bir Bakış	9
2. 19.Yüzyıl Osmanlı Devleti’nin Ekonomik Yapısı	13
3. Endüstri Devrimi ve Osmanlı Devlet’inde Sanayileşme Süreci	18
3.1. Endüstri Devrimi	18
3.2. Osmanlı Devleti’nde Sanayileşme Süreci	20
4. Osmanlı Devleti’nde Sanayileşme Sürecinin Batılılaşma Mimarlığına Etkisi	29

2. BÖLÜM

19.YÜZYIL SANAYİ VE ULUSLARARASI TİCARET FALİYETLERİNİN İZMİR VE BATI ANADOLU KIYI YERLEŞİMLERİNE ETKİLERİ

1. Yerleşimlerin Ekonomik Yapısında Meydana Gelen Değişimler	40
2. Yerleşimlerin Fiziki Dokusunda Gelen Değişimler	45

3. BÖLÜM

OSMANLI'NIN SON DÖNEMLERİNDE AYVALIK YERLEŞİMİ

1. 19.Yüzyıl Başlarına Kadar Ayvalık49
 2.19. Yüzyıl'da Ayvalık'ın Sosyo-Ekonomik Yapısında Meydana Gelen Değişimler 54

4. BÖLÜM

OSMANLI'NIN SON DÖNEMLERİNDE AYVALIK VE YAKIN ÇEVRESİNDE ENDÜSTRİ VE TİCARET YAPILARI 68

- 1.Yapıların Sınıflandırılması70
 1.1.Üretim Yapıları70
 1.1.1. Fabrikalar70
 1.1.1.1.Zeytinyağı Fabrikaları71
 1.1.1.2. Sabun ve Pirina Fabrikaları73
 1.1.1.3.Tabakhaneler ve Deri Fabrikaları74
 1.1.1.4.Un Fabrikaları76
 1.1.2. Değirmenler81
 1.1.3. Atölyeler81
 1.2.Depolar.....82
 1.3.Ticaret Yapıları84
 1.3.1.Dükkânlar84
 1.3.2.Sosyal Mekânlar85
 1.3.3.Konaklama Yapıları (Şehir İçi Hanları ve Oteller)85
 1.3.4. Bankalar86
 2.Yapıların Kent Planı İçindeki Düzenleri91
 3.Yapıların Plan ve Mimari Özellikleri 96
 3.1.Fabrikalar96
 3.2.Değirmenler110
 3.3.Atölyeler110
 3.4.Depolar111
 3.5. Dükkânlar117
 3.5.1. Tek Katlı Dükkanlar117
 3.5.1.1. Tek Yapıdan Oluşmuş Binalar117
 3.5.1.2. Aynı Yapı Kitlesine Ait Bitişik Binalar117
 3.5.2. İki Katlı Dükkanlar117

3.5.3. Konut Altı Dükkanlar	117
3.6. Sosyal Mekânlar (Kahvehane- Gazino- Lokanta)	118
3.7. Konaklama Yapıları (Han ve Oteller)	119
3.8. Bankalar	120
4. Yapıların Cephe Düzenleri	129
4.1. Zeytinyağı Fabrikaları	130
4.2. Sabunhaneler ve Pirina Fabrikalarının Cephe Düzeni	131
4.3. Tabakhane / Deri Fabrikaları	131
4.4. Un Fabrikaları	131
4.5. Atölyeler	139
4.6. Depolar	141
4.7. Dükkanlar	143
4.8. Sosyal Mekânlar (Kahvehane, Gazino, Lokanta)	144
4.9. Konaklama Yapıları (Han ve Otel Yapıları)	149
4.10. Bankalar	149
5. Cephe Elemanları	157
5.1. Kapılar	157
5.2. Pencereleler	164
5.3. Alınlıklar	168
5.4. Bacalar	168
5.5. Metal Saçaklar	168
5.6. Silmeler	168
5.7. Balkonlar	169
6. Yapıların Malzeme ve Teknik Özellikleri	175
7. Yapıların Süsleme Özellikleri	184
KATALOG	208
SONUÇ.....	409
KAYNAKÇA.....	429
EKLER	446
EK 1: Ayvalık Haritası	447
EK 2: Ayvalık Ticaret Odası 1931 Yılı Un Fabrikası Kaydı	448
EK 3: Üretim ve Depo Yapılarının Ayvalık Kent Planındaki Yerleşimi	449
EK 4: Ticaret Yapılarının Ayvalık Kent Planındaki Yerleşimi(Genel Görünüş.....	450

EK 5/a: Ticaret Yapılarının Ayvalık Kent Planındaki Yerleşimi (1.Bölge Barbaros Cad. Altınova Cad./Sefa Cad	451
EK 5/b Ticaret Yapılarının Ayvalık Kent Planındaki Yerleşimi (2.Bölge Sahil Boyu Cad./Gümrük Cad./Edremit Cad4.....	52
EK 5/c Ticaret Yapılarının Ayvalık Kent Planındaki Yerleşimi (3.Bölge Edremit Cad./ Hükümet Cad.)	453
EK 6: Katalog No: 4 Plan ve Cephe Düzeni	454
EK 7/a: Katalog No:7 Zeytinyağı Fabrikası Cephe Düzeni	455
EK 7/b: Katalog No:7 Giriş Kat Planı...	456
EK 7/c Katalog No:7 Asma Kat Planı.....	457
EK 8/a: Katalog No:16 Zeytinyağı Fabrikası Giriş Cephesi	458
EK8/b: Katalog No:16 Sol Yan Cephe	459
EK 8/c: Katalog No:16 Arka Cephe	460
EK 8/d: Katalog No:16 Giriş Kat Planı	461
EK 8/e: Katalog No:16 Üst Kat Planı	462
EK 9/a: Katalog No: 26 Deri Fabrikası Giriş Cephesi.	462
EK 9/b: Katalog No: 26 Arka Cephe Görünüm	464
EK 9/c: Katalog No: 26 Zemin Kat Planı	465
EK 9/d: Katalog No: 26 Asma Kat Planı	466
EK 10/a: Katalog No: 47 Atölye Yapısı Giriş Cephesi	467
EK 10/b: Katalog No:47 Arka Cephe	468
EK 10/c: Katalog No:47 Yan Cephe	469
EK10/d: Katalog No:47 Zemin Kat Planı.....	470
EK 11/a: Katalog No:48 Atölye Cephesi Giriş Cephesi	471
EK 11/b: Katalog No:48 Arka Cephe	472
EK 11/c: Katalog No:48 Zemin Kat Planı	473
EK12/a: Katalog No:75 Atölye Yapısı Giriş Cephesi	474
EK 12/b : Katalog No:75 Yan Cephe	475
EK 12/c: Katalog No:75 Zemin Plan	476
EK 13/a: Katalog No: 124 Atölye Yapısı Giriş Cephesi.....	477
EK 13/b: Katalog No: 124 Zemin Kat Planı.....	478
EK 14/a Katalog No 157 Dükkân Giriş Cephesi	479
EK 14/b Katalog No 157 Dükkân Zemin Kat Planı	480
EK 15/a: Katalog No: 192 Gazino Yapısı Batı Cephe	481

EK15/b: Katalog No: 192 Doğu Cephesi	482
EK 15/c: Katalog No: 192 GÜney Cephesi	483
EK 15/d: Katalog No: 192 Zemin Kat Planı	484
EK 15/e: Katalog No: 192 Asma Kat Planı	485

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo. 1.1. 1913- 1015 1913- 1915 Yıllar Arasında Osmanlı İmalat Sektörü	28
Tablo.3.1. 1900–1911 Yılları Arası Ayvalık’ın Üretimden Sağladığı Ortalama Yıllık Gelirler	59
Tablo 3.2. 1989–1909 Yılları Arası Ayvalık -İngiltere Ticaret Rakamları	61
Tablo. 3.2. 1820–1914 Tarihleri Arası Ayvalık Nüfus Bilgileri	62
Tablo. 4.1. 1875 – 1920 Yılları Ayvalık Zeytinyağı Fabrikalarının Sayıları ile İlgili Tarihsel Veriler	72
Tablo. 4.2. 1876 – 1920 Tarihleri Arası Ayvalık Sabun ve Pirina Fabrika ve Atölyelerinin Sayılarına İlişkin Tarihsel Veriler	74
Tablo 4.3. 1876 -1920 Tarihleri Arası Ayvalık Tabakhane, Deri Atölyelerinin Sayılarına İlişkin Tarihsel Veriler	75
Tablo. 4.4. 1894–1910 Tarihleri Arası Un Fabrikalarının Sayılarına İlişkin Tarihsel Veriler	76
Tablo. 4.5. 1876–1907 Tarihleri Arası Değirmenlerin Sayılarına İlişkin Tarihsel Veriler	81
Tablo. 4.6. 1886–1907 Tarihleri Arası Ayvalık’ta Bulunan Dükkânların Sayılarına İlişkin Tarihsel Veriler	84
Tablo. 4.7. 1894-1907 Tarihleri Arası Ayvalık’ta Sosyal Mekanların Sayılarına İlişkin Tarihsel Veriler	85
Tablo 4.8. 1894-1913 Tarihleri Arası Han ve Otellere Ait Tarihsel Veriler	86
Tablo. 4.9. 1900-1907 Tarihleri Arası Ayvalık’taki Banka Yapılarına İlişkin Tarihsel Bilgiler	86
Tablo. 4.10. Endüstri Yapıların Yerleşimini Belirleyen Faktörler ve Ayvalık’taki Endüstri Yapılarına Uyarlanması	92
Tablo.4.11. Ayvalık Endüstri ve Ticaret Yapılarının Günümüzdeki Kullanım Durumlarına İlişkin Veriler	417

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil. 4.1. Fabrikaların Cephe Düzenlerine Genel Bir Bakış	129
Şekil. 4.2. Atölye Cephelerinde Görülen Düzen Tiplerleri	140
Şekil. 4.3. Depo Cephelerinde Görülen Düzen Tiplerleri	142
Şekil. 4.4. Dükân Cephelerinde Görülen Düzen Tiplerleri	146
Şekil. 4.5. Sosyal Mekânların Cephe Düzeninde Görülen Düzen Tiplerleri	147
Çizelge.4.1. Atölye, Depo ve Dükân Yapılarının Cephelerinde Görülen Düzen Tiplerlerinin Çizimleri	148
Çizelge 4.2. Ayvalık Endüstri ve Ticaret Yapılarıyla Mimari Cephe Düzeni Açısından Benzerlik Kuran Yapı Örnekleri	420

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Foto No 1: Ayvalık Genel Görüntü	65
Foto No 2: 1904 Yılı Ayvalık Genel Görüntü	65
Foto No 3: Ayvalık ve Çevresine Ait Zeytinlik Bölgesi	66
Foto No 4: Zeytin Ağacı Genel Görünüm	66
Foto No 5: Ayvalık Liman Bölgesi (1900'lerin Başı	67
Foto No 6: Ayvalık Liman Bölgesi'nden Görünüm (1930).....	67
Foto No 7: Ayvalık Endüstri Yapılarından Görünüm I(1923 Sonrası).....	69
Foto No 8: Ayvalık Endüstri ve Ticaret Yapılarından Görünüm II(1923 Sonrası)	69
Foto No 9: Gümüşlü Mevkii Günümüze Ulaşamayan Nikolaides Cokkins'in Zeytinyağı Sektörüne Ait Fabrika Topluluğu	77
Foto No 10: Gümüşlü Fabrikasının Sahibine Ait Ayvalık Postasından Geçen 1905 Tarihli Zarf	77
Foto No 11: Ayvalık Kent Merkezi Günümüze Ulaşamayan Sabun Fabrikası.....	78
Foto No 12: Ayvalık Markalı Sabun 1923 Öncesi	78
Foto No 13: Ayvalık Gümüşlü Fabrikası Sabun Üretimi 1950 Yılı	79
Foto No 14: Eski Tabakhane Bölgesi ve Yapıları	80
Foto No 15: Tabakhane Bölgesi 1900'lerin Başı	80

Foto No 16: Ayvalık Kent Siluetinde Değirmenler	83
Foto No 17: 1894 Tarihli Servet-i Fünun Dergisi Ayvalık Değirmenler	83
Foto No 18: Ayvalık Liman Bölgesi Çarşısı ve Dükkânlar	87
Foto No 19: 1900'lü Yılların Başı Ayvalık Palabahçe Çarşısı ve Dükkânlar	88
Foto No 20: Servet-i Fünun Ayvalık 1894 Günümüze Ulaşamayan Gazino Yapıları	89
Foto No 21: Kanelo Gazinosunu Gösteren Çizim 1900-1923 Arası	89
Foto No 22: Günümüze Ulaşamayan Otel Yapılarından Biri	90
Foto No 23: Ulusal Banka Levhası	90
Foto No 24: Üretim Yapılarının Kent Planındaki Düzeni (1940-1970)	94
Foto No 25: Üretim Yapılarının Kent Planındaki Düzeni II (1940-1970).....	94
Foto No 26: Üretim Yapılarının Günümüz Kent Planındaki Görünümü.....	95
Foto No 27: Atölye ve Depoların Kent Planındaki Düzeni	95
Foto No 28: Gümüşlü Mevkii Fabrika Yapı Topluluğu	99
Foto No 29: Gümüşlü Fabrika Yapı Topluluğu Günümüzdeki Görüntüsü	99
Foto No 30: Zeytinyağı Fabrikası Büyük Kompleks Yapı (Madra Zeytinyağı Fabrikası).....	100
Foto No 31: Aynı Ada İçindeki Fabrikalar Topluluğu (Kırlangıç Yağ ve Sabun Fabrikaları)	100

Foto No 32: Zeytinyağı Fabrikası 1950'lerdeki Durumu (Sabuncugil Fabrikası).....	101
Foto No 33: Zeytinyağı Fabrikası Günümüzdeki Görüntüsü (Sabuncugil Fabrikası) .	101
Foto No 34: Sabunhane Yapısı	102
Foto No 35: Tabakhane-Deri Fabrikası	103
Foto No 36: Un Fabrikası	104
Foto No 37: Zeytinyağı Fabrikası İç Mekân Düzeni	105
Foto No 38: Sabunhane İç Mekân Düzeni..	105
Foto No 39: Fabrika İç Mekân Düzeni ve Makineler	106
Foto No 40: Fabrika İç Mekân Düzeni ve Makineler	106
Foto No 41: Fabrika Üst Kat Mekân Düzeni	107
Foto No 42: Sabunhane Üst Kat Mekân Düzeni.....	107
Foto No 43: Fabrika Taşıyıcı Sistem	108
Foto No 44: Fabrika İç Mekân Örtü Sistemi	109
Foto No 45: Fabrika İç Mekân Örtü Sistemi	109
Foto No 46: Alibey Adası Yel Değirmeni Genel Görünüş.....	112
Foto No 47: Değirmeni İç Mekân Çark ve Öğütme Sistemi	112
Foto No 48: Tek Katlı Köşe Parsel Atölye Yapısı.....	113

Foto No 49: İki Katlı Bitişik Nizam Atölye Yapısı	114
Foto No 50: Atölye İç Mekân Düzeni	115
Foto No 51: Atölye İç Mekân Örtü Sistemi	115
Foto No 52: Bitişik Nizam Depo Yapısı	116
Foto No 53: Köşe Parsel Depo Yapısı	116
Foto No 54: Tek Katlı Tek Yapıdan Oluşan Dükkân Örneği(1.A).....	121
Foto No 55: Tek Katlı Aynı Yapı Kütlesinde Bitişik Dükkân Örneği(1.B)	121
Foto No 56: İki Katlı Dükkân Yapısı	122
Foto No 57: Konut Altı Dükkân Yapısı.....	122
Foto No 58: Dükkân İç Mekân Görüntüsü	123
Foto No 59: Dükkân İç Mekân Tavan Örtüsü	123
Foto No 60: Kahvehane Yapısı (Alibey Adası Taş Kahve).....	124
Foto No 61: Büyük Gazino Yapısı (Kanelo)	124
Foto No 62: Kahvehane İç Mekân Düzeni	125
Foto No 63: Kahvehane İç Mekân Düzeni	125
Foto No 64 (a/b/c/d): Şehir İçi Hanı Genel Görünüm.....	126

Foto No 65: 1900'lerin Başındaki Konaklama Yapısı Olarak Kullanılan Yapı (Burgala Oteli	127
Foto No 66: Yapının İç Mekân Görüntüsü	127
Foto No 67: Günümüze Ulaşabilmiş Otel Yapısı	128
Foto No 68: Banka Olarak Kullanıldığı Tespit Edilen Yapı.....	128
Foto No 69: Zeytinyağı Fabrikası Giriş Cephesi Düzeni	132
Foto No 70: Zeytinyağı Fabrikası Arka Cephe Düzen Örneği	133
Foto No 71: Zeytinyağı Fabrikası Arka Cephe Düzen Örneği	133
Foto No 72: Sabunhane Giriş Cephe Düzen Örneği.....	134
Foto No 73: Sabun/ Pirina Fabrikası Giriş Cephe Düzeni.....	135
Foto No 74: Sabunhane Yan Cephe Düzeni	136
Foto No 75: Sabunhane Arka Cephe Düzeni	136
Foto No 76: Tabakhane Yapısı Giriş Cephe Düzeni	137
Foto No 77: Tabakhane Yapısı Yan Cephe Düzeni	137
Foto No 78: Un Fabrikası Cephe Düzeni	138
Foto No 79: Un Fabrikası Cephe Düzeni.....	138
Foto No 80: Atölye Giriş Cephe Düzeni Örneği Genel Görünüm	150
Foto No 81: Atölye Yan Cephe Düzeni Örneği.....	150

Foto No 82: Depo Giriş ve Yan Cephe Örneği.....	151
Foto No 83: Depo Arka Cephe Düzen Örneği.....	151
Foto No 84: Dükkân Giriş Cephesi Düzen Örneği	152
Foto No 85: Dükkân Giriş ve Yan Cephe Düzen Örneği	152
Foto No 86: Kahvehane Yapısı Cephe Düzeni Örneği.....	153
Foto No 87: Han Cephe Düzeni.....	154
Foto No 88: Konaklama Yapısı Giriş Cephesi	155
Foto No 89: Konaklama Yapısı Arka Cephe	155
Foto No 90: Banka Cephe Düzeni	156
Foto No 91:(a/b/c/d) Üretim Yapılarında Görülen Kemersiz Kapı Kuruluşları	158
Foto No 92:(a/b/c/d) Üretim Yapılarında Görülen Kemerli Kapı Örnekleri.....	159
Foto No 93: (a/b/c/d) Ticaret Yapılarında Görülen Kemersiz Kapı Örnekleri.....	161
Foto No 94: (a/b/c/d) Ticaret Yapılarında Görülen Kemerli Kapı Kuruluşları	162
Foto No 95: (a/b/c/d) Ticaret Yapılarında Görülen Sütunlu ve Kemerli Kapı Kuruluşları.....	163
Foto No 96: (a/b/c/d) Üretim ve Depo Yapılarında Görülen Pencere Kuruluşları.....	165

Foto No 97: (a/b/c/d) Üretim Yapılarında Görülen Kemerli Pencere Kuruluşları	166
Foto No 98: (a/b/c/d) Ticaret Yapılarında Görülen Kemerli Pencere Kuruluşları	167
Foto No 99: Cephe Alınlık Örneği.....	170
Foto No 100: Cephe Alınlık Örneği.....	170
Foto No 101: Fabrika Baca Örneği	171
Foto No 102: Cephelerde Metal Saçak Kuruluşu	172
Foto No 103: Cephelerde Metal Saçak Kuruluşu	172
Foto No 104: Cephe Düzeni Saçak Silmesi.....	173
Foto No 105: Cephe Düzeni Saçak Silmesi	173
Foto No 106: Balkon Düzeni	174
Foto No 107: Balkon Düzeni	174
Foto No 108: Sarımsak Taşı Karakol Dağı	178
Foto No 109: Sarımsak Taşı Doğal Doku.....	178
Foto No 110: Kaba Yonu Taş Duvar Düzeni.....	179
Foto No 111: Düzgün Kesme Taş Duvar Düzeni	179
Foto No 112: Ayvalık/Küçükköy (Badavut Mevkii) Üretimli Tuğlalar	180

Foto No 113: Tuğla Seri Üretimi Tek Tip Tuğla Örnekleri.....	180
Foto No 114: Cam ve Beton Malzemenin Cephelerde Kullanımı	181
Foto No 115: Cam ve Beton Malzemenin Cephelerde Kullanımı	181
Foto No 116: Demir Şebeke Örnekleri	182
Foto No 117: Aydınlık Penceresi Demir Örgü Şebeke Örneği.....	182
Foto No 118: İç Mekan Ahşap Tavan Örneği.....	183
Foto No 119: Kiremit Çatı Örtüleri	183
Foto No 120 : İyon Başlıklı Kapı Kuruluşu.....	187
Foto No 121: İyon Başlıklı Cephe Düzeni.....	187
Foto No 122: İyon Başlıklı Köşe Silmesi	188
Foto No 123: İyon Başlıklı Düşey Silmeler.....	188
Foto No 124: Kompozit Başlıklı Sütun Düzeni.....	189
Foto No 125: Kompozit Başlıklı Sütun Başlığı	189
Foto No: 126 Kompozit ve İyon Başlıklı Cephe Düzeni.....	190
Foto No 127: Sütun Başlığı Detay	190
Foto No 128: Cephe Sütun ve Kemer Düzeni	191
Foto No 129: Pencere Düzeni	192

Foto No 130: Geometrik Formlu Kilit Taşı	193
Foto No 131: Geometrik Motifli Kilit Taşı	193
Foto No 132: Yaprak Motifli Kilit Taşı.....	194
Foto No 133: Yaprak Motifli Kemer Kilit Taşı.....	194
Foto No 134: Yaprak Motifli Kemer Kilit Taşı.....	195
Foto No 135: Yaprak Motifli Kemer Kilit Taşı.....	195
Foto No 136: Yüz Figürlü Kilit Taşı	196
Foto No 137: Yüz Figürlü Kilit Taşı.....	196
Foto No 138: Konsol Uçları.....	197
Foto No 139: Çıkma Altına Yerleştirilmiş Dekoratif Konsol.....	197
Foto No 140: Duvar Köşe Silmeleri	198
Foto No 141: Duvar Köşe Silmeleri	198
Foto No 142: Duvar Köşe Silmeleri	199
Foto No 143: Cephe Yatay Silmeleri.....	199
Foto No 144: Düz ve Profilli Saçak Silmesi.....	200
Foto No 145: Profilli Saçak Silmesi	200
Foto No 146: Alınlık Akroter	201

Foto No 147: Alınlık Akroter	201
Foto No 148: Alınlık Akroter.....	202
Foto No 149: Pencere Örgü Şebeke.....	202
Foto No 150: Pencere Örgü Şebeke.....	203
Foto No 151: Pencere Örgü Şebeke.....	203
Foto No 152: Pencere Örgü Şebeke.....	203
Foto No 153: Pencere Örgü Şebeke.....	204
Foto No 154: Pencere Örgü Şebeke.....	204
Foto No 155: Dekoratif Demir Kapı.....	205
Foto No 156: Kapı Binisi ve Tokmağı.....	206
Foto No 157: Dekoratif Demir Konsol	206
Foto No 158: İç Mekân Alçı Kabartmalar	207
Foto No 159: İç Mekân Renkli Camlar.....	207

KISALTMALAR

- age** : Adı geçen eser.
- agm** : Adı geçen makale.
- Akt** : Aktaran.
- BOA** : Başbakanlık Osmanlı Arşivi
- Bkz** : Bakınız
- Çev** : Çeviren
- Der** : Derleyen
- DİE** : Devlet İstatistik Enstitüsü
- Foto** : Fotoğraf
- EBSO** : Ege Bölgesi Sanayi Odası
- Ed** : Editör
- İSOD** : İstanbul Sanayi Odası Dergisi
- Kat** : Katalog
- s** : Sayfa
- No** : Numara
- SBFD** : Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
- TBMM** : Türkiye Büyük Millet Meclisi

GİRİŞ

1.Çalışmanın Konusu ve Önemi

Osmanlı'nın Son Dönemlerinde Ayvalık ve Yakın Çevresinde Endüstri ve Ticaret Yapıları, başlıklı bu çalışmanın konusu, Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde 1770'li yılların başına kadar küçük bir kıyı kasabası görünümünde olan Ayvalık'ın, 19. yüzyıl koşullarıyla ortaya çıkan sanayi üretimi ve ticari faaliyetleri ile gelişen sosyo ekonomik yapısını sunan üretim ve ticaret yapılarının mimari açıdan değerlendirilmeleri oluşturmaktadır. Bu kapsamda Ayvalık kent dokusu ve yakın çevresinde bulunan fabrika, atölye, değirmen ve depo yapılarıyla, dükkânlar, sosyal mekânlar(gazino, kahvehane, lokanta vb), konaklama yapıları (otel, han) ve banka yapılarının, işlevlerine göre sınıflandırılması, bu yapıların mimari, plan, cephe düzeni, malzeme ve teknik, süsleme içeriği açısından değerlendirmesi çalışmanın içeriğini oluşturmaktadır. Dönemin mimari kaynakları arasında yer alan yapılar kent dokusunda hem sayı hem mimari çeşitlilik açısından zengin bir içerik sunmaktadırlar. Ayrıca bu yapılar, Ayvalık yerleşiminin sanayi ve ticaret faaliyetleriyle şekillenen liman kenti kimliğini de oluşturmaktadırlar. Bu sebeple çalışma, Osmanlı'nın son dönemlerine ait endüstri ve ticaret kimliğine sahip mimari mirasının kaynaklarından biri olduğunu ortaya koyabilme ve yerleşimin ekonomik faaliyetlere bağlı olarak şekillenen kent dokusunun mekansal özelliklerinin değerlendirmelerine katkı sağlaması açısından önem teşkil etmektedir.

2.Çalışmanın Amacı

Sanayi kültürünün tarihsel, teknolojik sosyal ve mimari kalıntıları, dönemin ekonomik ve sosyal yapısının izlerini taşımaktadırlar. Özellikle üretim ve iktisadi ilişkilerin yeniden tanımlandığı yeni dünya sistemine şekil veren “Endüstri Devrimi” ile başlayan süreçte, sanayi, ulaşım ve bu faaliyetlere bağlı yapılar grubu özel bir yere sahiptir. “Endüstri Mirası” olarak nitelenen bu yapılar Osmanlı İmparatorluğu'nun 19.Yüzyılda ekonomik, siyasi yapısında meydana gelen değişim/dönüşümlerle ilgili değerlendirmeler adına son yıllarda artan çalışmaların önemli kaynaklarını oluştururlar. Ekonomik boyutta yarattığı gelişmelerle, Endüstri Devrimi'nin etkileri, en sarsıcı şekilde geniş topraklara yayılmış, Akdeniz ticaret ağını büyük ölçüde elinde tutmuş Osmanlı Devleti'nde hissedilmiş,

devletin geleneksel ekonomik yapısının çözüldüğü toplumsal dönüşümlerin yoğun olarak yaşandığı, kökten yönetsel reformların olduğu bir sürece girilmiştir.¹ Osmanlı Devleti'nin, sanayi devrimi sonrası yeniden yapılanan bu yeni ekonomik sisteme entegre olma sürecinde, sanayi faaliyetleri ve uluslararası ticaretin etkin bir şekilde gerçekleştirildiği liman kentleri önemli bir role sahip olmuştur. Bu açıdan ortamın sağladığı olanaklara Batı Anadolu liman kenti İzmir, 19. İstanbul'dan sonraki en büyük sanayi ve ticaret kenti haline gelmiştir. İzmir odaklı bir ticaret ağı kısa bir sürede Batı Anadolu'nun küçük liman kentlerine yansımıştır. Avrupa ile kurulan ticari ilişkilerde Rum aracılıkların etkin rol oynamaları, ağırlıklı olarak bu tebaanın yerleşim alanı olan Foça, Çeşme, Urla, Kuşadası, Edremit, Ayvalık gibi kıyı yerleşimlerinin ekonomik ve sosyal gücünü artmasına yol açmıştır. İzmir'in kuzeyindeki liman yerleşimi olan Ayvalık bu süreçte zeytin ve zeytinyağı başta olmak üzere, sabunculuk, süngercilik, balıkçılık, tuzculuk, dericilik gibi üretimlerinde önemli bir yere sahip olmuştur. Ekonomik yönden hayli gelişen yerleşiminin yılda ortalama 600 geminin sadece ticari amaçlı kalktığı limanından, başta zeytin ve zeytinyağı olmak üzere birçok ürün yerli ve yabancı pazara ticareti yapılır hale gelmiştir.² Ayvalık'ın uluslararası ticaret ve sanayi faaliyetleriyle güçlenen ekonomik yapısı, kent planlamasına ve mimari içeriğine yansımıştır. Konut ve dini mimari dışında, Ayvalık'ın liman, sanayi ve ticaret kenti kimliği, yerleşimde fabrikalar, depolar, atölyeler, dükkânlar, kahvehaneler, oteller vb. yapı çeşitlerini ortaya çıkarmış, kent planı ve mekân kullanımında değişimler gerçekleşmiştir.

Çalışmanın amacı, Ayvalık'ın 19. yüzyıl ve 20.yüzyılın ilk çeyreğine kadar olan dönem içerisindeki ekonomik yapıdaki gelişmeyi ile bu gelişimin göstergeleri durumunda olan Ayvalık kent merkezi ve Alibey Adası, Küçükköy, Gümüşlü gibi yakın çevresine ait Osmanlı'nın son dönemi içinde yapılan sanayi ve ticaret yapılarının kent dokusuna mekânsal yansımaları; üretim, depolama ve ticari etkinlikler açısından sınıflandırılması, işlev ve mimari arasındaki ilişkinin kurulup, yapıların kendi faaliyet alanına göre mimari, plan süsleme, üslup özellikleri ile değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Çalışma ekseninin diğer bir amacı da endüstri ve ticaret yapılarının kimliği üzerinden, küçük bir kıyı yerleşiminin üretim ve ticaret faaliyetleriyle kısa sürede gelişip, uluslararası Osmanlı Devlet'inin 19.yüzyıldaki değişim/dönüşümünün gözlenebildiği liman kentlerinden biri

¹ Kemal Karpat, *Osmanlı Modernleşmesi, Toplum, Kurumsal Değişim ve Nüfus*, İmge Kitabevi İstanbul 2008, s.80.

² Bayram Bayraktar, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Ayvalık Tarihi*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2002, s.23-24.

haline dönüşebilme sürecinin değerlendirilmesini sağlamaktır. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin son dönemi içinde sanayileşme süreci ile ilgili çalışmalara Ayvalık yerleşimi üzerinden katkı sağlayabilmek oluşturur.

3. Çalışma Yöntem ve Kaynakları

Çalışmada, konu ile ilgili literatürün taranması, ilgili belgelerin toplanması ve saha çalışması bir arada yürütülmüştür. Çalışma kapsamındaki Ayvalık kent merkezi ve yakın çevresine ait Alibey Adası ve Küçükköy, Gümüşlü Mevkiinde, Osmanlı Dönemi içinde yapılmış fabrika, atölye, depo, dükkân, kahvehane-gazino, han, otel ve banka olmak üzere toplam 205 yapı tespit edilmiş, yapılar belli bir grup için seçilmeyip, mimari özelliklerini sunabilecek tüm yapılar belgelenmiştir. Bu kapsamda 35 fabrika, 46 atölye, 3 değirmen, 49 depo, 54 dükkân, 14 sosyal mekân (gazino, kahvehane, lokanta) 3 konaklama ve 1 banka yapısı çalışılmıştır. Değirmen yapıları hariç çalışma kapsamındaki 203 yapının mimari içeriğinin ve özelliklerinin ele alındığı katalog düzeni saha çalışmasının içeriğini sunan çalışmayı oluşturmaktadır. Yapıların büyük çoğunluğunun işlevlerini yitirmiş olmalarından ya da günümüzü koşullarında ticari amaçlı başka yapılara dönüşmüş olduklarından sınıflama konusunda sorunlar yaşanmıştır. Özellikle fabrikaların sınıflandırılması sürecinde Ayvalık Ticaret Odası Kayıtları ile döneme ilişkin ticaret kayıtları (İngiliz Konsolosluk Raporları ve Fransız Şark Yıllıkları) kişi ve kurumlara ait Ayvalık tarihine yönelik fotoğraf arşivleri taranmış, yerleşimdeki sanayi ve ticaret ile ilgili kişilerin bilgisine başvurulmuş, yapıların geçmişindeki işlev ve durumlarına ilişkin kimi konularla sözlü tarih çalışmaları yapılmıştır. Özellikle Edremit, Burhaniye Midilli, Urla, Çeşme İzmir gibi yerleşimlerdeki yapı grupları ile karşılaştırma ve değerlendirmeler yapılmaya çalışılmıştır. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 19.06.1976 tarih ve 160 sayılı kararıyla Ayvalık, korunması gerekli doğal ve tarihi sit alanı ilan edildiği tarihten itibaren yerleşimdeki endüstri ve ticaret yapılarının da koruma altında olmaları yapıların günümüze ulaşabilmesine olanak sağlamıştır. Fakat kültürel miras olarak koruma altındaki bu yapıların kent dokusunda ya işlevlerini yitirdiklerinden dolayı atıl durumda oldukları ya da çoğu yapının yeniden kullanımına yönelik değerlendirmelerinde yapının mimari karakterine uymayan düzenlemelere gidildiği görülmüştür. Çok az yapının bir restorasyona tabii tutulduğu görülmüştür. Az sayıda restorasyon projesi gerçekleştirilen yapılar tespit edilmiş projeyi gerçekleştiren mimarlardan çizimler temin edilmeye çalışılmış yapıların plan bilgisine katkı sağlanmıştır. Ayvalık Belediye'sinden yapıların bir

bölümün envanter kayıtları bulanabilmiştir. Mevcut tüm yapılarla ilgili kayıtlara arşiv çalışmasının tamamına ulaşamamıştır.

Tezin içeriğinin oluşabilmesi adına öncelikle 19.yüzyıl Osmanlı Devleti'nin ekonomik ve sosyal yapısı, endüstri devrimi ve bu devrimin Osmanlı Devleti'ne etkilerini ele alan, kavramsal çerçeveyi oluşturmaya yönelik araştırmalar yapılmıştır. Osmanlı Devleti'nin 19.yüzyıl ekonomik ve sosyal yapısında meydana gelen değişimin ve bu değişimin koşullarının değerlendirilmesi ilgili kitaplar, makaleler ve tezler kavramsal çerçevenin oluşturulduğu temel kaynakları teşkil ederler. Bu çalışmalardan Mehmet Murat Baskıcı, "1800-1914 Yıllarında Anadolu'da İktisadi Değişim" ve Mehmet Genç'in, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Ekonomi" ile "Osmanlı İktisadi Dünya Görüşünün İlkeleri" başlıklı çalışmaları, 19.yüzyıl ekonomik yapısının değişim sürecini, bu sürecin koşullarını ve sonuçlarını değerlendirme açısından yararlanılan önemli kaynaklardır. Reşat Kasaba'nın, Osmanlı İmparatorluğu ve Dünya Ekonomisi; adlı kitabı da, Osmanlı Devleti'ni 19.yüzyıl ekseninde inceleyen ve devletin bu yüzyılda dünya ekonomisindeki yeri ve konumuna yönelik araştırmalardan biridir. Tarihsel çerçevede yararlanılan bir diğer çalışma ise Şevket Pamuk'un "Osmanlı Ekonomisinde Bağımlılık ve Büyüme 1820- 1913" adlı kitabıdır. 19.Yüzyıl ekonomik yapısının temelleri, üretim ve ticari ilişkileri ele alan çalışma Osmanlı Devleti'nin bu dönemde gerçekleştirdiği ihracat ve ithalat rakamları ile ilgili istatistiksel verileri sunmakta ve bu verileri değerlendirmektedir. Osmanlı Devleti'nin bu yüzyılda en fazla ticari ilişki içinde bulunduğu ve ekonomik etkinliklerde etkin bir role sahip ülke İngiltere olmuştur. Bu sebeple Mübahat Kütükoğlu'nun, "Osmanlı – İngiliz İktisadi Münasebetleri" çalışması, ticaret antlaşmaları pazar ekonomisi, sanayileşme gibi Osmanlı Devleti'nin ekonomik yapısının çökme noktasına getiren aşamaları sunmaktadır. Kemal Karpat, Osmanlı Modernleşmesi, İlber Ortaylı'nın Batılılaşma Yolunda; Mehmet Ali Kılıçbay'ın "Osmanlı Batılılaşması" çalışmaları ekonomik yapıdaki değişimlerin zorunlu kıldığı siyasi ve toplumsal alandaki reform çabalarını sunmaya yönelik diğer yayınlardır.

Sanayi Devrimi ile bu devrimin Osmanlı Devleti'nin ekonomik, siyasi ve toplumsal yapısına etkileri ve Osmanlı Devleti'nde sanayileşme sürecine yönelik kaynaklardan önemli ölçüde yararlanılmıştır. Rifat Önsöy'un, "Tanzimat Dönemi Osmanlı Sanayi ve Sanayileşme Politikası"; Osmanlı'nın sanayileşme sürecini ekonomik ve politik zemin üzerinden değerlendirmeye çalışır. Donald Quataert'ın "Sanayi Devrimi Çağında Osmanlı

İmalat Sektörü” ve Edward Clark’ın, “Osmanlı Sanayi Devrimi” Osmanlı’daki üretim ve sanayi faaliyetlerinin değerlendirmesine yönelik yayınlardır. Ayrıca Tefvik Güran’ın ,“Tanzimat Döneminde Devlet Fabrikaları”, Afife Batur, “19.Yüzyıl Sanayi Yapılarında Fabrika Hümayunlar”, Mübahat Kütükoğlu’nun “Tanzimat Devrinde Yabancıların İktisadi Faaliyetleri” adlı makaleleri sanayileşme sürecinde açılan fabrikaları hakkında bilgi veren çalışmalarıdır.

Batılılaşma Dönemi Mimarisi için başvurulan temel kaynaklar ise, Afife Batur’un, “ Batılılaşma Dönemi Osmanlı Mimarlığı”, Ayda Arel’in “18.yy. İstanbul Mimarisinde Batılılaşma Süreci”, Rüçhan Arık’ın “Batılılaşma Dönemi Anadolu Türk Sanatına Bakış”, Aptullah Kuran’ın 19.yüzyıl Osmanlı Mimarisi’dir.

Ayvalık’ın 19. yüzyıl Batı Anadolu liman yerleşimlerinden biri olması, bu yüzyılda deniz ulaşımının sağladığı yeni imkânlarla ekonomik ve ticaret faaliyetler açısından önemli bir rol üstelenen liman kentlerinin sosyo ekonomik yapısını ve kent dokusunun okunabilmesini, gerekli kılmıştır. Büyük ölçüde kent dokusunda ortak özelliklere sahip liman kenti kimliği içeriğini çeşitli perspektiflerden ele alan çalışmaların başında Çağlar Keyder, Eyüp Özveren Donald Quataert, editörlüğünde seçme yazıların olduğu Doğu Akdeniz’de Liman Kentleri 1800-1914” ve Edhem Eldem, Daniel Goffman, Bruce Masters’in, “Doğu ile Batı Arasında Osmanlı Kenti: Halep, İzmir ve İstanbul” adlı yayınlar gelmektedir. Batı Anadolu liman yerleşimlerine yönelik Müjgan Bahtiyar Karatosun’un, “19.Yüzyıl Ticari Faaliyetlerinin Küçük Liman Kentlerinde Kıyı Ölçeğindeki Mekânsal Yansımaları ve Koruma Önerileri (Foça- Urla- Çeşme Örnekleri)” başlıklı doktora tezi konu kapsamında yararlanılan diğer bir kaynaktır. Ayrıca sanayi ve ticaret faaliyetlerinin Batı Anadolu liman yerleşimlerinde ortaya çıkmasının en önemli sebebi, İzmir gibi büyük bir liman kentinin varlığı oluşturmuştur. İzmir’in üretim ve ticaret hacminin artması yerleşime yakın kıyı kentlerinin potansiyellerinin değerlendirilmesine sebep olmuştur. Liman olanakları, sanayi yatırımları ile kıyı yerleşimleri İzmir’i destekleyen liman yerleşimleri haline dönüşmüştür. Bu sebeple araştırma kapsamında İzmir’in 19.yüzyıl sosyo ekonomik yapısına, kent dokusuna ve liman kenti kavramına yönelik Abdullah Martal’ın çalışmalardan önemli ölçüde yararlanılmıştır.“Değişim Sürecinde İzmir’de Sanayileşme, ile 19.Yüzyılın İkinci Yarısında İzmir’in Sosyo Ekonomik Yapısında Meydana Gelen Değişimler; ve “19.Yüzyılın II. Yarısında İzmir ve Çevresinde Sanayi ve Ticaret”, adlı doktora çalışması bölümün içeriğinin oluşumunda önemli yer tutmuştur.

Tezin ana eksenini oluşturan üç ve dördüncü bölümün tarihi kaynaklarını Ayvalık tarihi ile ilgili çalışmalar oluşturur. Ayvalık tarihine yönelik en erken tarihli ve şu ana kadar ki en kapsamlı çalışmalardan biri olarak kabul edilen yayın Yorgo Sakkari, tarafından yazılan Macit Uygur tarafından bir bölümü Türkçe'ye çevrilen Hıfzı Erim'in Ayvalık Tarihi adlı kitabıdır. Bu yayın, Yunanlı yazar Yorgo Sakkari'nin 1900'lü yılların başındaki Ayvalık ekonomik ve sosyal yapısına yönelik değerlendirmeleri, kent dokusuna ilişkin verileri içermekte aynı zamanda yazarın araştırma yaptığı dönem öncesine ait Ayvalık tarihi ile ilgili bilgiler vermektedir. Sakkari'nin kitabı daha sonra Ayvalık tarihi üzerine araştırma yapan özellikle yabancı kaynaklara önemli ölçüde etki etmiştir. Kitapta, Ayvalık'ın özerk bir yerleşim olduğu ve otonomi fermanının verilmesine ilişkin olayları anlatan bilgiler yer almaktadır. Belge ve detaylı araştırmalara dayanılmaksızın ortaya konulan bu fermanın varlığına ilişkin iddia uzun bir süre tartışılmaksızın kabul görmüştür. Daha sonra Osmanlı arşivlerine ve kimi bilgilerin karşılaştırılmasına dayanılarak gerçekleştirilen araştırmalarda kitapta adı geçen özerklik fermanına ilişkin bir sonuca ulaşılamamıştır. Fakat bu bilginin, Ayvalık tarihine yönelik birçok çalışmaya hala kaynaklık ettiği görülmüştür.

Ayvalık 19.yüzyıl tarihsel kimliğine yönelik önemli çalışmalar gerçekleştiren Dimitrios Psarros'un, "Ege'nin İki Yakası Başlıklı 1- Ayvalık Kent Tarihi Çalışmaları" programında sunmuş olduğu Ahmet Yorulmaz tarafından çevrilen Kydonies'in Kentsel Tarihi" çalışmalarından derlediği özet metin, önemli bir kaynak teşkil eder.

Bayram Bayraktar'ın, "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Ayvalık Tarihi", kitabı Osmanlı arşivlerine dayanılarak yerleşimin tarihine ışık tutan, sosyo ekonomik yapısı, sanayi faaliyetleri ve yerleşimde yaşanan siyasi olaylara yönelik içeriğiyle, tez kapsamında sık değerlendirilen önemli bir yayın olmuştur. Bu kitabın yerleşimin bir tarih araştırmasını olması Abdülmecid Mutaf'ın "Salnamelerde Karesi Sancağı kitabında Ayvalık ile ilgili bölümler 1847-1922 tarihleri arasındaki kent ve nüfus bilgilerini içerir. Yapılar ve bu yapıların sayıları hakkında bilgi veren kaynaklardandır. Zeki Arıkan'ın, "1821 Ayvalık İsyanı", Osmanlı arşivlerine dayanılarak yerleşimin tarihi, ekonomik yapısı ve özellikle 1821 isyanının sebepleri ve sonuçlarını değerlendiren önemli bir makaledir. Dönemin sanayi ve ticaret faaliyetlerinin yıllık raporlarının verildiği İngiliz Konsolosluk raporları içeriğiyle Ayvalık için Elias Eliopoulou'nun tutmuş olduğu 1890-1914 yılına ait konsolosluk raporları ve Annuaire Oriental, Commerce, Industrie, Administration, Magistrature, De L'Orient başlıklı (The Annuaire Oriental şirketi tarafından kayıt altına alınmış)

“Fransız Doğu Yıllıklarının” 1913 ve 1914 yılına ait kayıtları içindeki içinde Ayvalık bölümü, sanayi ve ticaret hayatına yönelik bilgilerin verildiği belgelerdir. Çalışmanın bu bölümünde çalışmaya katkı sağlayacağı düşünülen Yunanca kaynaklara da ulaşılmaya çalışılmıştır. Fakat Ayvalık tarihine yönelik yayınların azlığı özellikle 19. yüzyılda güçlü bir ekonomik yapıyla birlikte eğitim kurumları açısından da Ege Bölgesi’nde adı geçen yerleşimlerden biri olması yerleşimden günümüze daha fazla yayın olması beklentisini oluşturur. Fakat sonraki araştırmalara kaynaklık edebilecek yazılı belge ya da dokümanlarının Yunanistan’da da az olduğu görülmüştür. Bunun birkaç sebebinin olduğu düşünülmektedir. Bunlardan ilki 1803’te kurulan 1821 isyanı sırasında yıkılan Ayvalık adına çok önemli bir arşive sahip olduğu düşünülen Ayvalık Akademisi’nde bulunan kitapların büyük bölümünün kaybolmuş olmasıdır. Diğer bir etkenin ise, mübadele sonucu Rumların yerleşimden ayrılmasıdır. Ayvalıkla ilgili yayın, ya da kişisel arşiv de beraberlerinde gitmiştir. Giden belge ve yayın, vb. nerede olduğu ne şekilde değerlendirildikleri ise kapsamlı bir çalışmayı gerektirmektedir. Ayvalık’la ilgili bilgilerin yer aldığı birkaç yayına Midilli Adası ve Atina’da gerçekleştiren araştırmalar sırasında ulaşılmıştır. Bu çalışmalar, Αριστομενους Σταυριδου, Εγχειριδιον Πολιτικης Φυσικης Και Εμπορικης Γεωγραφιας Του Οθωμανικου Κρατους (Aristomenous Stavridou, Osmanlı İmparatorluğu Yönetim Bölgesindeki Siyasi, Fiziki ve Ticari Çalışmalar olarak çevrilebilecek bu yayının ilk basımının 1876 yılında Ayvalık’ta yapılmış olması ayrıca önemli kılmaktadır.), Χροιος Σολλατος Ο Οικονομικος Βιος Των Ελλληνων Της Δντικης Μικρας Ασιας 1880-1922, (Hristos Salatos, Küçük Asya’nın Doğusundaki Ekonomik Hayat), Νικος Σηθογναης, Βιομηχα Κτιρια Στη Λεσβο, Ελσιοτριβεα-Σπωνοποεια, 19ος και ορχες του 20ου σιωνα (19.Yüzyıl -20.Yüzyıl Başı Lesvos’taki Endüstriyel Yapılar) başlıklarını taşımaktadırlar.

4. Çalışmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Tez 4 ana başlıktan oluşmaktadır. **Giriş**, tezin konusunun, öneminin ve amacının açıklamış, bu amaçlar doğrultusunda çalışmada izlenen yöntemler ve çalışma kapsamı, kaynaklar hakkında kısa verilmiştir.

Çalışma kapsamındaki birinci bölümü, **19.Yüzyıl Osmanlı Devleti’nin Ekonomik ve Sosyal Yapısından Meydana gelen Değişimler**, başlığı oluşturmaktadır. Yapıların Osmanlı’nın son döneminde içinde yapılmış olması ilgili dönemin ekonomik ve sosyal yapısının ele alınmasını gerekli kılmıştır. 19.yüzyıl ekonomik yapısında meydana gelen

değişimlerin daha net anlaşılabilmesi adına da Osmanlı Devleti'nin geleneksel ekonomik yapısı hakkında genel bir bilgi verildikten sonra, tezin kapsadığı dönemle ilgili konular ara başlıklarla ele alınmıştır. Bu başlıklar, 19.Yüzyıl Osmanlı Devleti Ekonomik Yapısı”, “Endüstri Devrimi ve Osmanlı Devleti’nde Sanayileşme Süreci” ve “Osmanlı Devleti’nde Sanayileşme Sürecinin Batılılaşma Mimarlığına Etkisi” şeklindedir.

İkinci bölümü, **19.Yüzyıl Sanayi ve Uluslararası Ticaret Faaliyetlerinin Batı İzmir ve Batı Anadolu Liman Yerleşimlerine Etkisi**, başlığı oluşturmaktadır. 19.Yüzyıl Osmanlı Devleti'nin ekonomik sosyal yapısının değişimi ve mekânsal dönüşümleri diğer liman kentlerinde olduğu gibi, Ayvalık coğrafyasının da içinde bulunduğu Batı Anadolu liman yerleşimlerine etkilerinin anlaşılabilmesini önemli kılmıştır.

Osmanlı'nın Son Dönemlerinde Ayvalık'ın Yerleşimi, tezin üçüncü bölümünü oluşturmaktadır. 19.Yüzyıl Başlarına Kadar Ayvalık ve 19.Yüzyılda Ayvalık'ın Sosyo Ekonomik Yapısında Meydana Gelen Değişimler, alt başlıklarıyla, Ayvalık tarihinin ekonomik, sosyal yapısı kapsamlı bir şekilde değerlendirmeye ve çalışma kapsamındaki yapıların hangi tarihsel koşullar içinde ortaya çıktıkları sunulmaya çalışmıştır.

Çalışmanın ana eksenini oluşturan 4.bölüm, **Osmanlı'nın Son Dönemlerinde Ayvalık ve Yakın Çevresinde Endüstri ve Ticaret Yapılar** başlığı altında toplamıştır. Yapıların işlevlerine göre sınıflandırılması, kent planı içindeki düzenleri, plan ve mimari özellikleri, cephe, cephe elemanları, malzeme ve teknik ile süsleme özelliklerinin verildiği alt başlıklarla yapılar değerlendirilmiştir. 202 yapıdan oluşan “**Katalog**” bölümü metin akıcılığını bozmamak adına bölüm sonunda ayrı bir başlık olarak verilmiştir. Yapılara ait envanter düzenlemesi şeklinde mimari ve mimari elamanlar, cephe düzenleri malzeme ve teknik, yapıların günümüzdeki durumu gibi bilgilerin işlendiği katalogda, ayrıca yapının plan ve mimari özelliklerine ait kısa bir bilgi ve her yapıya ait fotoğraflar da yer almıştır.

Elde edilen bilgilerin genel değerlendirilmesi ve endüstriyel miras kapsamındaki yerleri ve önemleri yapıların günümüzdeki durumlarıyla ilgili tespitler ise **Sonuç** bölümünde ele alınmıştır. Tez kapsamındaki kaynaklar ilgili yerlerde numaralandırılarak “sayfa altı” notu yöntemiyle verilmiştir. Yayınların tamamı yazar soyadına göre alfabetik bir sıralamayla **Kaynakça** başlığı altında verilmiştir. Çalışma kapsamındaki **Ekler** kısmında harita, tarihi kayıtlar plan, kesit ve cephe v.b çizimleri yer almıştır.

1.BÖLÜM

19. YÜZYIL OSMANLI DEVLETİ'NİN EKONOMİK VE TOPLUMSAL YAPISINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞİMLER

Avrupa'daki Sanayi Devrimi ve ardından yaşanan gelişmeler batı ve doğu arasındaki ekonomik ve siyasi dengelerini değiştirmiştir. Osmanlı Devleti'nin de bu süreçte ekonomisi ve geleneksel yapısı çözülmeye başlamış, ekonomik, siyasi toplumsal dönüşümlerin yoğun olarak yaşandığı yeni bir döneme girilmiştir.

1. 19.Yüzyıla Kadar Osmanlı Devleti'nin Ekonomik Yapısına Genel Bir Bakış

Klasik Dönem Osmanlı iktisadi ve sosyal yapısı, iâşe, gelenekçilik ve fiskalizm olarak üç ilke üzerinde şekillenmiş, ekonomik politikası genel olarak devlete ve kent nüfusuna özellikle İstanbul halkına iyi ve bol miktarda mal arzını hedeflemiştir.³ Mehmet Baskıcı, geleneksel Osmanlı toplumsal yapısının özelliklerinin kapitalizm öncesi özellikler taşıdığı şu şekilde belirtilmektedir.⁴

“Geçimlilik üretimi esastı, piyasa için üretim olmayıp ticaret geçimlik bir ekonomi ile sınırlıydı. Başkentin tedariki ön plandaydı, nakdi değil aynı ekonomi vardı, özel mülkiyet ilişkileri gelişmemişti. Tarım dışı üretim zanaatlardan oluşmakta ve loncalar aracılığıyla örgütlenmekteydi. Özellikle kara ulaşımı olmak üzere ulaşım alanındaki kısıtlar ticareti caydırıcıydı. Ayrıca kişilerin Batı Avrupa Ortaçağlarında olduğu gibi yasalarla güvence altına alınmış mülkiyet haklarının olmayışı, yani merkezi yönetimin her an keyfi düzenlemelerle elde edilecek herhangi bir iktisadi fazlaya el koyabilme ihtimali, muhtemelen kişilerin “fazla” üretme müşevviklerini engelleyici nitelikteydi.”

İmparatorluk sınırları içerisinde mal ve insan akışı devlet eliyle sağlanmış, imparatorluk, ekonomik etkinliklere müdahale etme ve üretim ile dağıtımı kontrol etmenin yanı sıra ortaya çıkan artı değer ve vergilerin vb. toplanmasında tek güç olmuştur. Merkezi devlet, ticaret ve pazarlar üzerindeki denetim yetkisi ile belli malların üretilmediği alanlarda ve kentlerde oluşan pazarlara, bu malların akışını sağlanmıştır. Köylü-tüccar-

³ “İâşe ilkesi ile Osmanlı Devleti ekonomide mal arzını bollaştırmak, kalitesini yükseltmek ve fiyatı düşük tutmak için üretim ve ticaret üstünde sıkı bir deneticiliği benimsemiştir. Gelenekçilik, sosyal ve iktisadi ilişkilerde mevcut dengeleri mümkün olduğu ölçüde muhafaza etme ilkesiydi. Fiskalizm ise hazineye ait gelirlerin mümkün olduğunca arttırmak çabasıydı. Yüzyıllar boyunca oluşmuş üretim ve istihdam yapılarının değişmeden kalması devletin devam için çok önemliydi.” Mehmet Genç, “Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Ekonomi” *V. Milletlerarası Türkiye Sosyal ve İktisat Tarihi Kongresi Tebliğler*, 1989, s.18.

⁴ M.Murat Baskıcı. *1800-1914 Yıllarında Anadolu'da İktisadi Değişim*, Turhan Kitabevi, Ankara 2005, s.32.

devlet arasındaki artı değer transferi merkezi yönetim tarafından organize edildiği gibi ticaret ve pazarlar devletçe örgütlenmiştir. Devletin malların dolaşımını düzenlemek için ettiği müdahaleler, toplumda oldukça karmaşık ticaret ve pazar anlayışı oluşturduğuna işaret edilmiştir.⁵

Klasik dönem Osmanlı ekonomisi artı değerın yaratılmasında, biriktirilmesinde ve toplumdun alınması hususunda, Osmanlı İmparatorluğu “muvafakat” anlayışına sahip olmuş, merkezi bürokrasi kendisini en tepede olduğu bir toplumsal düzeni kurmayı hedeflediği ve bu sebeple modern ekonomik büyümeye yol açacak eğilimleri körelttiği ileri sürülen ekonomik yapısı toprak, emek ve sermaye üzerinde açık ve net bir denetimi elinde tutmak üzerine kurulmuştu.⁶ Mehmet Genç bu ekonomik yapıyı;

“İktisadi konularda devletin birinci önceliği ordu, saray ve bürokrasi de dâhil olmak üzere kent ekonomisinin işesiydi. Merkezin ikinci önceliği mali gelir sağlamaktı. Vergi toplamak amacıyla devlet iktisadi faaliyetlere müdahale etmekteydi. Osmanlı yöneticileri uzun vadede mali açıdan güçlü kalabilmek için ekonomisinin güçlü ve canlı olması gerektiğinin bilincindeydiler. Ancak kısa vadede bunalımlar patlak verdiğinde devlet üreticilerinin üzerine giderek onları zorlamakta ve ek vergiler toplamakta tereddüt etmiyordu. Üçüncü öncelik ise geleneksel düzenin korunması ve yeniden üretilmesiydi. Osmanlı yönetici sınıfı için korunması gereken ideal bir toplumsal düzen, bu düzen için de köylülerin, loncaların, tüccarların belirli yerleri ve kesimler arasında belirli dengeler vardı. Padişah ve bürokrasi bu düzenin en üstünde yer almaktaydı.”⁷ şeklinde tanımlamıştır.

Devletin ekonomik anlayışı sonucu lüks mallar ve hammadde ithali özendirilirken özellikle büyük kentlerde mal sıkıntısı baş gösterir korkusuyla ihracat caydırılmış, saray tarafından belirlenen tüccarlara, ticaret tekelleri verme politikası görünüşte bu amaç için kullanılmış, ithalatın tümüyle tüketime yöneltilmiş olduğu belirtilir.⁸ Bu yüzden mevcut Osmanlı kurum ve düzenlemelerinden bir tanesi de ihraç yasağı oluşturmuştur. İmparatorlukta bazı gıda ve sanayi hammaddelerinin dışarıya kaçışını önlemek üzere ihraç yasakları konulmuştur. Tahıl bunların başında gelmekte, pamuk, pamuk ipliği, sahtiyan, gön, balmumu, sof, tiftik ipliği, barut, silah, at, kurşun, bakır, donyağı, meşin, zift, koyun

⁵ Huricihan İnan. “Osmanlı Tarihi ve Dünya Sistemi, Bir Değerlendirme”, *Toplum Bilim*, Sayı: 23, 1983, s.22-23.

⁶ Şevket Pamuk. “Osmanlı Ekonomisinde Devlet Müdahaleciliğine Yeniden Bakış” *Osmanlı Ekonomisi ve Kurumları Seçme Eserler I*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2010, s.21.

⁷ Mehmet Genç, “Osmanlı İktisadi Dünya Görüşünün İlkeleri” *İstanbul Üniversitesi Ed. Fak.Sosyoloji Dergisi*, Sayı:3, İstanbul 1989, s.175-178.

⁸ Mübahat Kütükoğlu, *Osmanlı – İngiliz İktisadi Münasebetleri(1580-1838)*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1974, s.65.

derisi de yasağa tabi olmuştur. Ürün bol olduğu ya da yerli sanayi için gerekli kalite tutturulmadığı takdirde özel izinle ihracata izin verilmiştir. 1826'da Yeniçeri teşkilatı kaldırılıp yerine modern bir ordu kurulmasıyla, bu yeni ordunun masraflarını karşılayacak yeni gelirlere ihtiyaç duyulmuş, bazı ürünlerin devlet tarafından toplanıp, yabancı tüccara satılması halinde alış ve satış fiyatları arasındaki farkın hazineye kalacağı düşünülmüştür. Mevcut ihracat yasaklarının yanında tekel anlamına gelen “Yedd-i Vahid” denilen yeni sistem, palamut, mazı, kök boya, incir, zeytin, zeytinyağı ipek, afyon gibi hammaddelere de uygulanmıştır. Ancak sistem iyi işletilememiş, ipek ve zeytinyağı üzerine konan tekeller afyon dışında devamlılık gösterememiştir.⁹

Osmanlı mali yapısının temel özelliği merkezi hazine, tımar alanları, padişah hazinesinin oluşturduğu saç ayağının üstüne oturmuş, vergi gelirlerinin en büyük bölümü ise, tımar düzeni çerçevesinde sipahiler tarafından tarımsal üreticilerden yerel ve aynı olarak toplanılmıştır. Toprağın büyük bir bölümü padişaha ait olmuş, (mirî arazi) köylünün toprak üstündeki tasarruf hakkı ise güvence altına alınmış, köylüler, gelirlerini yerel orduyu beslemede kullanılan sipahilere öşür ödemekle yükümlü olmuşlardır. 16. yüzyılın sonuna kadar İmparatorluğun tarımsal üretime müdahale sistemi olan tımar uygulaması topraktan elde edilen gelir nedeniyle köylüyü vergilendirirken, beraberinde köylünün geçimlik ekonomisini koruyarak bağımsız kalmasını bu şekilde sağlamıştır. Ticaret sektöründeki benzer nitelikte uygulamalar ile toprağın belli bir azınlık zümre elinde toplanmasını ve tarımsal artı ürünün kentlerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere belirlenen pazarlara yönelmesini planlamış, böylelikle hem üretim hem dolaşım ilişkilerinin, yerleşmeler arası artı ürün akışının merkezi yönetim tarafından organize edilmiştir.¹⁰

16. yüzyılın sonlarına doğru devlet, tımar düzenini terk ederek iltizama geçmiş, devlet gelirlerinin bir bölümünün bir bedel karşılığında devredilerek toplanması yöntemi olan

⁹ Mübahat Kütükoğlu, *Osmanlı – İngiliz İktisadi Münasebetleri(1580-1838)*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1974, s.65.

¹⁰ Bkz. Suraiya Faroqhi, “Ticaret: Bölgeler ve Uluslararası” *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi 1600-1914*, Ed. Halil İnalçık; Donald Quartaert, Eren Yayıncılık, Cilt.2, İstanbul 2004, s.601; Huricihan İnan, “Osmanlı Tarihi ve...”s.23., Rifat Önsoy, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Sanayi ve Sanayileşme Politikası*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1988, s. 34; Çağlar Keyder, “Osmanlı Devleti ve Dünya Ekonomisi” *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi* 1985, Cilt:3, s.643., M.Murat Baskıcı. a.g.m., Stanford Shaw, “Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Osmanlı Doğru Vergi Sistemi” *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt.4, s.934., Yavuz Cezar, “Tanzimat'a Doğru Osmanlı Maliyesi” *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*,1985, Cilt.4, s.924., Şevket Pamuk, “Osmanlı Devleti'nin İç Borçlanma Kurumlarının Evrimi” *Osmanlı Ekonomisi Kurumları Seçme Eserler I*, İstanbul 2010, s.134-135., Niyazi Berkes, *Türkiye İktisat Tarihi (100 Soruda)*, Cilt.I, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1975, s.62-64., Immanuel Wallerstein; Hale Decdeli; Reşat Kasaba Wallerstein, Kasaba, “Osmanlı İmparatorluğunun Dünya Ekonomisi ile Bütünleşme Süreci”, *Toplum ve Bilim*, Sayı: 23: 1983, s.43.

iltizam düzeninde “Mukataa” adı verilen birimlerden belirli süreler için vergi toplama imtiyaz yoluyla satılmaya başlamıştır. İltizam sistemi 17.yüzyıl sonlarına kadar küçük değişikliklerle sürdürmüştür. Mali koşulların bozulması merkezi devletin iltizam sistemini iç borçlanma amacıyla kullanma eğilimini de güçlendirmiş, 17.yüzyılda iltizam kontratlarının süreleri bir ile üç yıldan üç ile beş yıla hatta daha uzun sürelerle çıkarılmıştır. Merkezi devletin gücünün gerilemesiyle birlikte iltizam kontratları üzerindeki denetimi de kaybolmuştur. 1695 yılında “malikâne” düzenine geçilmiştir. Bu düzende devlet, bir gelir kaynağından (mukataa) vergi toplama hakkını vergi toplayacak kişiye hayatının sonuna kadar satması anlayışına rağmen, devletin olumlu beklentisini karşılayamamış, vergi gelirlerini azaltmıştır. 18.yüzyılın sonlarına doğru mali bürokrasi “esham” adı altında yeni ancak öncekilerle ilişkili bir borçlanma düzeni başlatmıştır. Bu düzende bir vergi kaynağının yıllık gelirinin devlet önceden ve kuruluş cinsinden belirlemiş, vergi toplama işini de devlet yürütmeye başlamıştır. Fakat yine de mali koşullara bağlı olarak iç borçlanma süreci devam etmiştir.¹¹ Diğer taraftan savaş teknolojisinin değişmeye başlaması, Osmanlı ordusunun eski gücünün kaybolmasına ve savaşların uzamasına neden olmuştur. Bu gelişmeler 17.yüzyılda yerini yenilgilere bırakmış, özellikle 18.yüzyılda ciddi kayıplar vermeye başlanmış, savaşlar sonrasında elde edilen gelirlerin de sonu gelmiştir. 17.yüzyıldan başlamak üzere tımarlı sipahiler azalırken, yeniçerilerin sayısı giderek artmıştır. Bu artış maaş ödemeleri noktasında devleti mali sıkıntıya sokmuştur. 17.yüzyıl başlarında birbirini izleyen askeri yenilgilerden sonra Osmanlı Devleti ikili antlaşmalar yapmak zorunda kalmıştır. Eski ticaret yollarının azalan önemi karşısında iktisadi faaliyetler açısından da gücünü kaybetmesi Avrupa ile ticari ilişkileri zorunlu kılmıştır. Tüm bu koşullar Osmanlı’yı, endüstrileşen Avrupa için önemli hammadde kaynağı ve açık bir pazar haline getirmiştir.¹²

¹¹ Bkz, Şevket Pamuk, “Osmanlı Devleti’nin...”, s.136., Reşat Kasaba, *Osmanlı İmparatorluğu ve Dünya Ekonomisi*, Belge Yayınları, İstanbul 1993, s.19-22., Stanford Shaw, “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e ...”, s.934. Yavuz Cezar, a.g.m, s.928-929.

¹² “Osmanlı ticaret yaşamında büyük önem taşıyan İpek Yolu, 16.Yüzyılda Ümit Burnu’ndan Hindistan’a ulaşan denizyolunun bulunmasından sonra önemini yitirmiştir. Asya ve Avrupa arası ulaşım yolları ve araçları değişmiştir. Artık iki kıta arasında ticaret malları Osmanlı kervanları yerine deniz yollarından gemiyle taşınmaya başlaması, süreç içerisinde buharlı gemilerin ve demiryollarının işleyişe geçmesiyle Asya yolunun kısılması uluslararası ticarete Osmanlı İmparatorluğu’nu geri planda bırakmıştır”. Hayri Sevimay, *Cumhuriyet’e Girerken Ekonomi: Son Dönem Osmanlı Ekonomisi*, Kazancı Kitabevi, İstanbul 1995, s.113-114., Coşkun Çakır, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi*, Küre Yayınları, İstanbul 2001, s.17. Çağlar Keyder, “Osmanlı Devleti ve...” s.643., Donald Quataert, *Osmanlı İmparatorluğu 1700–1922*, Çev. Ayşe Berktaş, İletişim Yayınları, İstanbul 2002, s. 201. Reşat Kasaba, *Osmanlı İmparatorluğu ve...*, s.62.

2. 19.Yüzyıl Osmanlı Devleti'nin Ekonomik Yapısı

Klasik Dönem Osmanlı iktisadi ve sosyal yapısının ilkeleri 19.yüzyıl Sanayi Devrimi'nin getirdiği iktisadi ve sosyal ilişkiler ağıyla ve piyasa ilişkileri ile çelişir hale gelince, Osmanlı Devleti, ekonomik siyasal ve toplumsal değişmeleri ve bu değişmeler doğrultusunda yeniden yapılanmaları içeren yeni bir dönemin içine girmiştir.

Makine üretimine geçilmesiyle sanayi ve ticaret açısından yaşanan önemli gelişmeler sonucu Avrupa Devletleri'nin büyük çoğunluğu, sömürgeciliğin yanı sıra ucuz hammadde bulma girişimleri, bu yüzyıl boyunca hız kazanmış, dünyanın siyasi haritası yeniden iktisadi çıkarlara göre yeniden şekillenmiştir.¹³ Bu yüzyılda Osmanlı Devleti, Avrupa pazarlarından –merkezden– sanayi ürünlerini ihraç eden bunun yanı sıra Avrupa'ya hammadde ürünler ithal eden bir “çevre” ülke konumuna dönüştüğü ve dünya-sistemi yörüngesine yerleşmesi sürecine girdiği belirtilmektedir.¹⁴ Yeni sisteme eklenmesi noktasında uluslararası ticaretle Osmanlı ekonomisi ve toplumu yüzyılın başından itibaren karşılaştığı yenedünya ekonomisi ve iktisadi ilişkiler ağı nedeniyle kabuk değiştirmeye başlamış, Avrupa pazarları için hammadde üreten ve bu pazarlardan sanayi malları alan bir bölge haline dönüşmüştür.¹⁵ İmparatorluğun içindeki malların akışını sağlayan bütünleştirici ilke çalışmaz hale gelmiş, Avrupa pazarlarında Osmanlı tarım ürünlerine karşı artan talep ve bundan kaynaklanan fiyat artışları, Osmanlı ticaret sermayesini bu pazarlara çekerek onun devlet denetiminin dışına kaçabilmesine neden olmuştur.¹⁶ Sonuç

¹³ Bkz. Orhan Kurmuş, *Emperyalizmin Türkiye'ye Girişi*, Yordam Yayınları, İstanbul, 1984, s.228., Musa Çadırcı, “II.Mahmut Döneminde (1808- 1839) Avrupa ve Hayriye Tüccarları” *Türkiye'nin Sosyal Ve Ekonomik Tarihi (1071- 1920)*, I.Uluslararası Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi Tebliğleri, Ankara 1977, s.237., Mehmet A. Kılıçbay, “Osmanlı Batılılaşması”, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt.1, 1985, s.147-152., Şevket Pamuk, *100 Soruda Osmanlı-Türkiye İktisadi Tarihi 1500-1914*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1988, s.88-90.

¹⁴ Osmanlı Devleti, 19.yüzyılda çevreleşme alanı olarak görülen devletlerden biri durumundadır. Fakat bu üçüncü tip çevreleşme alanında Osmanlı Devleti'nin özelliği emperyalistler arası rekabet koşulları ile güçlü bir merkezi devletin bir arada bulunması şeklinde değerlendirilir. Merkezi bürokrasi ile dünya ekonomisiyle bütünleşmeden yana olan toplumsal sınıflar (tüccarlar ve büyük toprak sahipleri) arasında bir çelişki yaşanmış, ama 19.yüzyıl boyunca bu mücadelede merkezi bürokrasi ağır basmıştır. Osmanlı'da çevreleşme daha yavaş ilerlemiş ve yapılanma daha sınırlı kalmıştır.” Çevreleşme kuramı için bkz. Huricihan İnan, “Osmanlı Tarihi ve...”s.21,22. Şevket Pamuk, *Osmanlı Ekonomisinde Bağımlılık ve Büyüme 1820- 1913*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2005, s.7-9.

¹⁵ Bkz. Mehmet Genç, “Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ...”, s.18, Mehmet Baskıcı, *1800-1914 Yıllarında...s.32.*, Niyazi Berkes. *100 Soruda Türkiye...s.142.*, Yusuf Akçura, *Osmanlı Devleti'nin Dağılıma Devri (XVIII. ve XIX. Asırlarda)*, TTK Yayınları, Ankara 1988, s.2-5.,M.Ali Kılıçbay, “Osmanlı Batılılaşması...”, s.148., Şevket Pamuk. *Osmanlı Ekonomisinde Bağımlılık...s.159.*

¹⁶ Bkz. Çağlar Keyder, “Osmanlı Devleti ve...”s. 642; M.Murat Baskıcı, *1800-1914 Yıllarında...s.32,33.* Immanuel Wallerstein; Hale Decdeli; Reşat Kasaba Wallerstein; Kasaba Huricihan İnan, “Osmanlı Tarihi ve...”s.47., Donald Quataert, *Osmanlı İmparatorluğu ...s. 201.* M. Baskıcı... ege.35. Rifat Önsoy, *Tanzimat Dönemi Osmanlı...s.10-11.* Reşat Kasaba, *Osmanlı İmparatorluğu ve...s.46-47.*

olarak ticaret sermayesi gitgide Avrupa pazarının ekonomik iş bölümü ile bütünleşmiştir.¹⁷ Osmanlı Devleti, özellikle İngiltere ve Fransa'nın başını çektiği merkantilist devletler dönemi ve sonrasındaki gelişmeleri yeterince izleyememiş, özellikle 18.yüzyıl sonlarına doğru dış pazarda, Batı'daki makineleşme sürecine dâhil olamaması nedeniyle rekabet edemez hale gelen güçlü ekonomisini ve ihracattaki etkili konumunu kaybetmeye başlamıştır. Bir yandan bağımsızlık savaşlarının zayıflatıcı etkisi, diğer yandan izlenen yanlış iktisadî politikalarla bu süreç daha da hızlanmıştır.¹⁸

Osmanlı ülkesi Avrupalı tüccarlara ticarete kolaylık ve dış ilişki politikası olarak benimsenerek 1740 yılından itibaren ise sürekli olarak uygulanacağı taahhüt edilen kapitülasyonlar ekonomiyi zedeleyen diğer bir başlığı oluşturmaktadır. Kapitülasyonlar imparatorluğun zayıflamaya başlamasıyla, bu imtiyazların karakteri değiştirilerek yavaş yavaş Osmanlı ekonomisi bağımlı bir hale getirilmeye başlamıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kapitülasyonların, imparatorluğun ekonomik gelişimini olumsuz yönde etkilediği kabul edilip kaldırılmalarına yönelik girişimlerde bulunulsa da 1861–1862 tarihinde imzalanan ticaret antlaşmasıyla kapitülasyonlar yeniden onaylanmak zorunda kalmıştır.¹⁹ 19.yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu resmen bir sömürge olmamasına karşın serbest ticaret anlaşmaları ile gayri resmi olarak sömürge konumuna gelmesi adına da önemli zemin yaratılmış olduğu belirtilir.²⁰

19.yüzyıl başlarında Osmanlı hükümeti yabancı tüccarların ticari faaliyetlerini yeterince denetleyemediği ve vergilendiremediği gerekçesiyle mal nakillerinde izin belgesi istemesi, ve ticaret üzerine yeni resimler konması gibi ek tedbirler koymuştur. Fakat,

¹⁷Şevket Pamuk, “Kapitalist Dünya Ekonomisi ve Osmanlı Dış Ticaretinde Uzun Dönemli Dalgalanmalar 1830-1913”*ODTÜ Gelişme Dergisi, 1979-1980 Özel Sayısı*, Ankara 1981, s.25, Huricihan İnan, “Osmanlı Tarihi ve...”, s.22-23.

¹⁸Donald Quataert, *Osmanlı İmparatorluğu...s.201*. M.Murat Baskıcı, *1800-1914 Yıllarında... s.32-33*.

¹⁹Necdet Kurdakul, “Ticaret Antlaşmaları” *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt.3, 1985, s.667-667, Ali İhsan Bağış, *Osmanlı Ticaretinde....*, Necla Geyik dağı, *Osmanlı Ekonomisinin Tarihsel Yapısı 1854-1914*, Hil Yayınevi, İstanbul 2008, s.51.

²⁰Doğu ile Batı ticaret yolu üzerinde kurulan topraklarda kurulan Osmanlı Devleti ticaretin gelişmesinin temini maksadıyla Avrupalı tüccar devletlere 14.yüzyılın ortalarından başlayarak ticari imtiyazlar vermiştir. Osmanlı bürokrasisi kent piyasalarına mal sağlayan tüccarların oynadığı önemli rolün bilinceydi. Osmanlı ülkesinde olmayan malları getirdikleri için yabancı tüccarlara özel ilgi göstermekteydi.16.yüzyıldan itibaren yabancı tüccarlara verilen ve daha sonra kapitülasyonlar olarak anılacak imtiyazlar işte bu kaygıdan kaynaklanıyordu. 14 ve 15.yüzyıllarda Ceneviz ve Venediklilerin sahip oldukları imtiyazlar II.Selim zamanında genişletilerek Fransa, İngiltere ve diğer batılı devletlere verilmiştir. Yabancı tüccarlara (üste'min) tanınan imtiyazlar yalnızca serbest dolaşım ve ticaret ile sınırlı olmayıp aynı zamanda Osmanlı suları ve iç kesimlerinde her türlü himaye, yardım ve güvenlik konularını da barındırmıştır. 17. yüzyıldan sonra verilen imtiyazlar Batılı devletlerin siyasi desteğine ihtiyaç duyulması sebebiyle bağışlanır olmuştur. Mübahat Kütükoğlu, “Tanzimat Devrinde Yabancıların İktisadi Faaliyetleri” 150.Yılında Tanzimat, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1992, s.91. , Ali İhsan Bağış, *Osmanlı Ticaretinde Gayrimüslimler*, Turhan Kitabevi, Ankara 1983, s.4., Şevket Pamuk, “Osmanlı Ekonomisinde Devlet...”, s.21.

Osmanlı ülkelerindeki ticaretlerinden büyük kârlar elde etmeyi bekleyen Avrupalı tüccarların istedikleri kârı elde edememeleri, hoşnutsuzluklara ve şikayetlere sebep olmuş, İngilizler, Osmanlı'nın iktisadi şartlarını da zorluğundan yaralanarak gümrük tarifesi çerçevesinde müzakereler başlatmıştır. İngilizlerin amacı Osmanlı hükümetine iç tekellerin kaldıracağı bir anlaşmayı kabul ettirmek ve böylece devletin koruması altında İngiliz mallarıyla rekabet edebilecek hiçbir üretici kalmaması üzerine kurulmuştur.²¹

1833'te İstanbul'daki İngiliz büyükelçisine, Osmanlı İmparatorluğu'nda İngiliz ticaretini engelleyen tekel uygulamalarının kaldırılmasının gerekliliği konusunda verilen talimat ile 1838 sözleşmesine giden yol açılmış olmuştur. İngiltere, Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın etkisiyle 1838'de Balta Liman'ı antlaşması imzalanmıştır.²² Uygulamaya konulan sistemle Osmanlı Devleti, "Yedd-i Vahid" veya "İnhisar"(tekel) koyma yetkisinden feragat etmektedir. Ayrıca yabancı tüccar, yerli tüccarla eşit hak ve kolaylıklardan yararlanma hakkına sahip olmuştur. Osmanlı Devleti ihracata "memnuat" koyma yani belirli malların ekonomik ve stratejik nedenlerle ihracatını yasaklama yetkisinden de vazgeçmiştir. Aynı şekilde Osmanlı Devleti ithalatta herhangi bir miktar sınırlaması koyma yetkisine de sahip olma hakkını da yitirmiştir. 1838 Osmanlı- İngiliz ticaret antlaşması İngiltere'de memnurluk uyandırması üzerine "Yed-i Vahid" sisteminin kaldırılmasını diğer devletler de istemesi üzerine antlaşmanın benzerleri 1838 yılı sonunda Fransa; 1839'da Sardunya ve Avusturya; 1840 yılında İsveç, Norveç, İspanya, Hollanda, Belçika Alman Gümrük Birliği; 1841 yılında Danimarka, Toskana, 1843 yılında Portekiz; 1846 yılında Rusya, 1851'de Napoli- Sicilya ile imzalanmıştır.²³

Balta Limanı antlaşmasının getirdiği düzenlemelerin bir diğer bölümü ise gümrük vergilerinin düzenlemesine yönelik olmuştur. 1838 öncesinde Osmanlı Devleti hem ithalat hem ihracat üzerinden %3 oranında gümrük vergisi alırken, yerli ve yabancı tüccarlar mallarını imparatorluk içinde bir bölgeden diğerine taşırlarken %8 oranında bir iç gümrük vergisi ödemek zorunda kalmışlardır. Balta Limanı antlaşması ile ihracata uygulanan bu

²¹.Mübahat Kütükoğlu, Osmanlı- İngiliz İktisadi Münasebetleri, .Cilt.1 Ankara 1974 s.81.

²² İktisadi şartların zaten zorlamakta olduğu sözleşmenin gerçekleşmesinde rol oynayan siyasi unsur Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın askeri anlamdaki başarıları olmuştur. Hindistan ve Uzakdoğu ile bağları nedeniyle Ortadoğu'da güçlü oluşumlar istemeyen İngiltere, Mısır'a karşı Ruslardan yardım isteyen Osmanlı hükümetini destekleyen bir politika oluşturmuştur.Bu politika ile esasen Anadolu, Balkanlar ve Arap coğrafyasının açık biri pazar haline dönüştürülmesi sürecini başlatmıştır." Balta Limanı Antlaşması ve sonuçları için Halûk Ülman, " Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Dış Politika ve Doğu Sorunu" *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt 1, s.274-275.

²³Mübahat Kütükoğlu, *Osmanlı- İngiliz İktisadi...*s. 116 -117. Ahmet Yücekök "Emparyalizmin Yörüngesinde Osmanlı İmparatorluğu: 1838 Ticaret Sözleşmeleri" *AÜSBF Dergisi*, 1968,s.406., Necdet Kurdakul, "Ticaret Antlaşmaları" *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt.3., 1985, s.666.

vergiler %12'ye çıkarılmış, ithalattan alınan vergiler ise % 5 olarak saptanmıştır. Ayrıca yerli tüccarlar iç gümrükleri ödemeye devam ederken, yabancı tüccarlar bu uygulamanın dışında bırakılmıştır. Böylece yabancı tüccarlar önemli bir ayrıcalık elde etmiş olmuşturlar. Osmanlı Devleti kendi gümrük vergilerini Avrupa devletleriyle imzalayarak, bu vergileri Avrupa devletleriyle birlikte saptamayı ilke olarak kabul etmiş ve böylece bağımsız bir dış ticaret politikası izleyebilme hakkından vazgeçerek, ekonomisini dış pazara açmıştır.²⁴

Avrupa'nın kapitalist ilişkilerinin dünyaya yeni bir sömürgecilik gibi yayılmaya başladığı gelişmeler üzerine Osmanlı Devleti idare yapısı da "Tanzimat" ve "Meşrutiyet" gibi Osmanlı tarihinde denenmemiş türde yeniden yapılanmalara girmiş, "iktisadi" amaca yönelmiş bir dış ticaret politikası izlemeye başlamıştır. 1839'da ilan edilen Tanzimat Fermanı'nda İmparatorluğun iktisadi durumu dolaylı ele alınmış, 1856 tarihinde ilan edilen Islahat Fermanıyla sanayi ve ticaret ile ilgili konulara geniş yer verilerek bunları imparatorluk kalkınmasındaki önemi açıkça belirtilmiştir. Geleneksel provizyonist iktisadi düşüncesine karşı, "liberalizm" Osmanlı yönetimince de benimsenmeye başlayan bir sürece girilmiştir. Yeddi-i vâhid ve dâhili gümrükler gibi ticareti de kısıtlaştıran engeller kaldırılmış, ekonominin parasallaştırılması doğrultusunda pazar göstergelerine öncelik tanınmıştır.²⁵ İktisadi gümrük politikasıyla bazı gümrük vergilerinde düşüş göze alınmış, tarım ve sanayi geliştirilerek üreticinin vergi ödeme gücünü arttırmaya ve gümrük

²⁴ Bkz. Mehmet Baskıcı, *1800-1914 Yıllarında...*s.44-46, Rifat Önsoy, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Sanayi ve Sanayileşme Politikası*, Ankara 1988, s.27., Niyazi Berkes, *Türkiye İktisat Tarihi II...*, s.331., Şevket Pamuk *Osmanlı Ekonomisinde Bağımlılık...*s.17-18., Mübahat Kütükoğlu, *Osmanlı – İngiliz İktisadi...*, s.92-108; Bülent Özdemir, "1838 Ticaret Antlaşması" *Osmanlı Ansiklopedisi* Cilt:1999, s.351-361. Gündüz Ökçün: "1885 Öncesi Osmanlı Ekonomisine Genel Bir Bakış", *1885 -1985 Türkiye Ekonomisinin 100 Yılı İzmir Ticaret Odası Sempozyumu*, İzmir 1985, s.14-15., Ahmet Yücekök "Emparyelizmin Yörüngesinde..." s.23, Tengirşenk "Tanzimat Devrinde Osmanlı Devleti'nin Harici Siyaseti" Cilt.2 s.290-293, Necdet Kurdakul, *Osmanlı Devleti'nde Ticari...*, s.31. Şevket Pamuk, "*Osmanlı Devleti'nin...*", s.138-143. Şevket Pamuk, *Osmanlı Ekonomisinde Bağımlılık...*, s.17-18., Mehmet Genç, "Osmanlı İmparatorluğu'nda ...s.13-15., Donald Quatert, *Sanayi Devrimi Çağında Osmanlı İmalat Sektörü*, İletişim Yayınları, İstanbul 1999, s.22., Reşat Kasaba, *Osmanlı İmparatorluğu ve...* s.51., Zafer Toprak, "Tanzimat'tan Sonra İktisadi Politika" *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt .3, 1985, s.668-669.

²⁵ Bkz. Immanuel Wallerstein; Hale Decdeli; Reşat Kasaba "Osmanlı İmparatorluğu'nun Dünya...", s.47, 49. Huricihan İnan, "Osmanlı Tarihi ve...", s.24. Kemal Karpat, *Osmanlı Modernleşmesi, Toplum, Kurumsal Değişim ve Nüfus*, İmge Kitabevi İstanbul 2008,s.80-82., Zafer Toprak, "Tanzimat'tan Sonra İktisadi Politika" *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi* Cilt.3, 1985, s.670-671., Coşkun Çakır, *Tanzimat Dönemi Osmanlı...* s.24-32. Mehmet Baskıcı, *1800-1914 Yıllarında...*, s. 31., Rifat Önsoy, *Tanzimat Dönemi Osmanlı...*, s.37., Yavuz Cezar, "Tanzimat'a Doğru Osmanlı Maliyesi, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt. 4, 1985, s.925., Zafer Toprak, "II. Meşrutiyet Döneminde İktisadi Düşünce" *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt.3, 1985, s.635. Şevket Pamuk, "Osmanlı Ekonomisinde Devlet...", s.21., Halil İnalcık, "Tanzimat'tın Uygulaması ve Sosyal Tepkileri" *Bellekten*, Cilt: 28, 1964, s.627-630, M.Ali Kılıçbay, "Osmanlı Batılılaşması..."s.150-151.

gelirindeki düşüşün diğer rüsum ve vergilerle telafi etmek amaçlanmıştır.²⁶ Tanzimat'ın mali politikası dünya ekonomisi içinde Osmanlı İmparatorluğu'nun artık çevre olan konumun meşrulaştırılmasını ifade etmiş, devletin artık bağımlı olduğu bir sistemde “artı” payda kendine düşen payı güvence altına almaya girişeceği yasal bir çerçeve sağlamıştır.²⁷

Sonuç olarak Osmanlı Devleti'nin üretim, dağıtım ve artı ürünün toplanması üzerindeki tekeli Avrupa dünya sisteminin bir parçası olması ile değişmeye başlamıştır. İngiltere ile 1838'de imzalanan Ticaret antlaşması imparatorluğun Avrupa kapitalizminin, ekonomik mantığı ile bütünleşmesini kurumsallaştıran ilk adım olmuştur. Ticaret rejiminin resmileştirip sarayın ticaret tekellerini verme hakkını kaldırarak Avrupa pazarlarıyla yeni bir bütünleşme düzeyine getirmiştir. Yüzyılın ortalarında ticaretin yapısı merkez- kenar iş bölümünü yansıtan bir özellik kazanmış ithalat geniş ölçüde mamul tüketim mallarından oluşurken çeşitli önemli bir miktar arz etmeyen yiyecek maddeleri ve hammaddeleri ihracat edilmiştir. Osmanlı İmparatorluğunun 19.yüzyılda izlediği liberal dış ticaret politikası, yarattığı tüm çarpıklara rağmen gelişmiş süreçte bir yandan geleneksel yapısındaki çözümlere karşı yeni değerler koymak diğer yandan değişime ayak uydurmak çabaları içine girdiği bir dönem olarak ta değerlendirilmektedir.²⁸

²⁶ Zafer Toprak, “Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Osmanlı Ekonomisinde Gelişmeler” *1885-1985 Türkiye Ekonomisinin 100 Yılı İzmir Ticaret Odası Sempozyumu*, İzmir Ticaret Odası Yayınları, İzmir, 1985, s.22.

²⁷ Halil İnalcık, “Tanzimat'tın Uygulaması ve...” s.652 Immanuel Wallerstein; Hale Decdeli; Reşat Kasaba, “Osmanlı İmparatorluğu'nun Dünya...”, s. 148.

²⁸ Zafer Toprak, “Osmanlı Devleti ve Sanayileşme Sorunu” *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt.5, 1985, s.1344., Şevket Pamuk, *19.Yüzyılda Osmanlı Dış Ticareti*, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara 1995, s.27-29.

3.Endüstri Devrimi ve Osmanlı Devleti’nde Sanayileşme Süreci

Osmanlı Devleti’nin 19.yüzyıl siyasi ve ekonomik seyrini değiştiren en önemli olgu İngiltere’de ortaya çıkan Endüstri Devrimi sürecinin, Osmanlı Devleti’ne etkileri ile ülkede sanayileşme süreci olarak ortaya çıkan harekettir.

3.1 Endüstri Devrimi

Endüstri Devrimi, 18. yüzyılın ikinci yarısıyla 19. yüzyılın ilk yılları arasında enerji, tekstil, demir, çelik ve ulaştırma üretimlerini etkilemek yoluyla İngiltere’nin üretim karakterinde meydana getirdiği yapısal değişimlerle yazılı belgelere geçmiş insanoğlu tarihinin en köklü değişimi kabul edilir.²⁹ Tarihsel süreçte koşulları ve ortamı hazırlanmış Batı Avrupa’nın 13.yüzyılda girdiği ekonomik değişim sancılarının başladığı dönemden itibaren pazar ilişkilerini ön plana çıkaran yeni bir üretim tarzı anlayışının ağırlık kazanması ile başlamıştır. Oluşmakta olan bu yeni üretim tarzı doğası gereği üretim hacmini arttırma zorunluluğu getirmiştir. 16. yüzyıldan itibaren ulus devletlerinin ortaya çıkmaya başlaması, Rönesans hareketlerinin bireyi kilise kısılcısından kurtarması ve reformasyon hareketiyle evrensel kilise idealinin yıkılması, ekonomik gelişmelerin dayattığı coğrafi keşifler - yeni kıtaların ele geçirilmesi ve sömürgeleştirme hareketleri çok önemli ekonomik, siyasi, kültürel ve dinsel değişimleri ortaya çıkarmıştır.³⁰ Avrupa’ya maden akımı ve fiyat devrimi³¹ tarımda verim artışı, nüfusun hızlı çoğalması ve ticaret sermayesinin üretim sermayesine dönüşmesiyle ve 18.yüzyıl sonlarına ve 19.yüzyılın başlarında İngiltere’de sanayi üretim yöntemlerinde bir takım değişimlerle birlikte sosyal ve ekonomik alanlarda radikal değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişim ilk kez 1837’de Jerome Adolphe Blanqui tarafından “Endüstri Devrimi” olarak tanımlanmış; 1880’den

²⁹ Eric.J.Hobsbawn, *Sanayi ve imparatorluk*, Dost Kitabevi Yayınları, İstanbul 1987, s.21.

³⁰ Gerhard Köhnen, *Dünya Ekonomi Tarihi*, Varlık Yayınları, İstanbul 1965, s.202., Server Tanilli, *Yüzyılların Gerçeği ve Mirası İnsanlık Tarihine*, Cilt.3, Cem Yayınevi, İstanbul 1994, s.18. John Nef, *Sanayileşmenin Kültür Temelleri*, Çev.Erol Güngör, Kalem Yayıncılık, İstanbul 1980, s.90.,Şevket Pamuk, *Osmanlı Ekonomisinde Bağımlılık...s.3*. Şevket Pamuk, *100 Soruda Osmanlı...s.106-110*; M. Ali Kılıçbay, “Osmanlı Batılılaşması...”s.147-152 , Mübahat Kütükoğlu, *Osmanlı İngiliz İktisadi ...*, s.1-5., Fahir Armaoğlu, *19.Yüzyıl Siyasi Tarihi (1789-1914)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2003, s.22.

³¹ Avrupa’da 14.-16. yüzyıllarda mübadele ve pazar ekonomisinin değerli maden ihtiyacını artırması sonucunda 16. yüzyıl başlarında paranın satın alma gücü yükselmiş ve böylece eski maden ocakları yeniden açılmış ya da yeni maden kaynaklarının aranması yoluna gidilmiştir. 1540 ‘li tarihlerde yeni coğrafyaların keşfi ile birlikte elde edilen zengin gümüş madenleri Avrupa’da gümüş bolluğunu sağlamıştır. Avrupa’ya kıymetli maden akışı Avrupa’da para darlığını gidermenin ötesinde pazarlarda fiyatların artmasına neden olmuştur. Şevket Pamuk, “Fiyat Devrimi’nin Osmanlı İmparatorluğu’ndaki Yansımaları,” *Osmanlı Ekonomisi Kurumları Seçme Eserler I*,Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2010, s.99-100.

itibaren de Arnold Toynbee tarafından yaygınlaştırılmış ve o zamandan beri kullanılan bir kavram olmuştur. 1769 yılında patenti alınan Watt'ın buhar makinesini buluşu, 16. ve 18. yüzyıllarda süren bu hazırlık evresinin sonu ve endüstri devriminin başlangıcı olarak kabul edilmektedir.³² İlk olarak dokuma endüstrisinde üretime giren makineler ve makinelerin yapımı için demir endüstrisinin gelişimi endüstri devriminin çekirdeğini oluşturmuştur. Taşımacılık, şehircilik gelişmiştir. Madenlerin işletmesi, kömür endüstri güçlü bir temel olmuştur. Bununla birlikte teknolojik gelişmeler, önemli buluşlar gerçekleşmiş, güçlü deniz ticareti ile her yerden hammadde sağlanmış, bu kazançlar yeni yatırımlara dönüşmüştür.³³

Bu devrin ilk ve en açık özelliği üretimde görülmüştür. Bu ürünleri pazarlayacak, alacak ve tüketecek kitleler ortaya çıkması ve makinelerin çeşitlenmesiyle seri üretim ve iş bölümü uygulanmaya başlanmıştır. Kavram olarak geçerliliğini hala sürdüren bu eski değişim yeni buluşlarla birlikte devrimci yeniliklere sahne olmuştur. Eski ve basit yapım biçimlerinin yerini daha ucuz ve aynı zamanda bazen daha kaliteli ürünleriyle fabrikalar almıştır.³⁴ Endüstri çağında meydana gelen bu teknik gelişmeler, Phyllis Deane tarafından 6 sanayi dalgası şeklinde sınıflandırılmıştır. Bu sektörler;

“Dokuma endüstrisi; Matbaacılık dışında, dokuma endüstri ilk makineleşen endüstridir. İlk makineleşme ve fabrikanın kurulması ipek endüstrisinde olmuş, ancak çağdaş fabrika sistemi pamuklu dokuma endüstrisinde olmuştur. Demir-çelik (dökme çelik) endüstrisi; Dokuma endüstrisine gelişirken kömür ve demir endüstri ve bunlara bağlı olarak metal endüstri gelişmiş, demir endüstri kömür yatakları yakınına taşınmıştır. Demir endüstri diğer endüstri kollarını da etkilemiştir. Ulaştırma çağı; Ulaşım çalışmaları 1825 yıllarında başlar. Üretilen ürünlerin taşınması demir yolu ulaşımını hızlandırmıştır. 1830'dan sonra ilk tren işlemeye başlamıştır. Kimya çağı; Kimya araştırmaları hız kazanır, modern besi maddeleri endüstrinin temeli olan buluşlar, suni gübreleme usulü ortaya konur. Elektrik endüstrisi; Bu dal 19.yüzyılın son çeyreğinde, kuvvetli akım tekniğine geçişle birlikte başlar. Bu yeni endüstri kendisinden önceki endüstrileri tümüyle değiştirmiştir. Elektrikle çalışan motor ve elektrik üreten dinamo bu dönemde hizmete girmiştir. Benzin motoru çağı; Diğer bir güç kaynağı olarak içten yanmalı ilk benzin motoru 1883'de ve dört yıl sonra da ilk otomobil imal edilmiştir.” şeklinde ele alınmış ve tüm bu endüstrilerin birbirleriyle ilişkileri olmuş diğer endüstri dallarının gelişmesini sağladığı belirtilmiştir.³⁵

Sanayi Devrimi'nin öncüsü İngiltere kısa sürede ekonomik ve siyasi güce sahip olmuş, bu dönemde dünyanın en güçlü üreticisi, en büyük ihracat ve ithalatçısı yatırımcısı ve rakipsiz taşımacısı durumuna yükselmiştir. İzlenen sömürgeci siyasetin bir sonucu

³² Eric.J.Hobsbawn, *Sanayi ve İmparatorluk*, ... s.21.

³³ Eric.J.Hobsbawn, *Sanayi ve İmparatorluk*, ... s.36.

³⁴ Fahir Armaoğlu, *19.Yüzyıl Siyasi...*, s.34., Rıfât Önsöy, *Tanzimat Dönemi Osmanlı...* s.10-11.

³⁵ Phyllis Deane, *İlk Sanayi İnkılâbı*, Çev.Tevfik Güran, TTK Yayınları, Ankara 1994, s.68-103.

olarak Ortaçağın küçük pazarlarının yerini büyük pazarlar almış, kurulan büyük ve modern orduların ihtiyacını karşılamak üzere savaş sanayi ortaya çıkmış ve ticari hayata bir takım yenilikler getirilmiştir. Üretim ve ihracat teşvik edilerek yeni pazarlar aranmış hammadde ihracatına ve mamul mal girdisi için kumpanyaları kurulmuş, üretim artışı bilimsel ve ekonomik gelişmeler, karada ve denizde daha hızlı ulaşım araçlarının kullanılma girmesi gibi faktörler dünya çapındaki ekonomik ilişkileri doğurmuştur.³⁶

3.2. Osmanlı Devleti'nde Sanayileşme Süreci

Kuruluşundan, 17. yüzyıla kadar Osmanlı Devleti'nde sanayi üretimi esnaf teşkilatlarının elinde şekillenmiş, usta çırak ilişkisi çerçevesinde merkezi otoritenin kontrolü ile zanaatlar gerçekleştirilmiş ve lüks maddeler hariç genellikle bütün sanayi ürünleri İmparatorluk sınırları içinden karşılanmıştır. Özellikle, “Lonca” adı verilen ve üretilen malların satış fiyatları ile satış yöntemlerini belirleyen yerel kuruluşlar sayesinde el sanatları çok ileri bir düzeye yükselmiş, esnaf teşkilatlarının kontrolünde tekstil ve savaş sanayi alanlarında gelişme gösterilmiştir. Dokuma üretimi başta Ege bölgesi olmak üzere, Trabzon, K.Maraş, Harput dolaylarında pamuklu; Aksaray, Karaman ve Diyarbakır'da ipekli dokuma; Ankara, Çankırı, Tosya, Kalecik, Sivrihisar ve Mardin'de ise tiftik ürünleri şeklinde gerçekleştirilmiş, bu ürünler Avrupa ülkelerine satılmaya başlamıştır. Osmanlı'da dokumacılığın yanı sıra dericilik ve koşum takımı süsleme sanatı olan saraçlık imalatı da İstanbul, Kayseri ve Diyarbakır'da gelişmiştir. Madencilik işleyen ve gelişen üretim sahalarından biri olmuş yeraltı zenginlikleri, bakır, gümüş, kurşun ve altın madenler işlenmiş, iç pazarda kullanılmış ihtiyaç fazlası Avrupa ülkelerine ihraç edilmiştir. Ormanlardan sağlanan ağaç ve kerestelerle tersanelerde istenilen ebatlarda Venedik öncelikli olmak üzere birçok ülkeye ticaret ve savaş gemileri yapılmış ve üretimler ihraç edebilmiştir.³⁷

³⁶ Şevket Pamuk, Osmanlı Ekonomisinde Bağımlılık... s.3., Onur Kumbaracıbaşı, *Dış Ticaret Teorisi ve Uluslararası Ekonomi*, Ankara İktisadi ve İdari İlimler Akademisi Yayını, Ankara 1976, s.23.

³⁷ Zafer Toprak, “İktisat Tarihi” *Osmanlı Devleti 1600-1908*, İstanbul 1999, Cilt: 3, s.194; Adnan Giz “Anadolu Tarihinde Sınai Faaliyetlerine Toplu Bir Bakış” *İstanbul Sanayi Odası Dergisi*, Cilt.4, 1969., s.14, 15. Donald Quataert, *Sanayi Devrimi Çağında...* s.15-17., İlhan Tekeli “Osmanlı İmparatorluğu'nda Mekân Organizasyonundaki Değişimler ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Bölgesel Politikası I, *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, Sayı.45, 1971, s.4., Yaşar Bülbül; Deniz Özbay, “Osmanlı İmparatorluğunda Teknolojiye Karşı Direncin İktisat Tarihi”, *İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, Cilt: 92, 2007, s.4., Şeref Şener, “Osmanlı Sanayileşme Süreci ...” s.567., Aptullah Martal, *Değişim Sürecinde İzmir'de Sanayileşme, 19.Yüzyıl*, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir, 1999, s.9., Ali Sait Yüksel, “Ticaret”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt.9, 1995, s. 2492.

Lonca bünyesinde faaliyet gösteren bu işyerleri genellikle mahalli ihtiyacı karşılarken, ordu ihtiyacını karşılayan veya ihracat için üretim yapan büyük tesisler lonca sistemi dışında meydana gelmiştir.³⁸ Osmanlı'da zanaat ölçeğinden fabrikaya geçiş, yani lonca veya benzeri geleneksel yapılar içinde örgütlenmiş kol gücüne dayanan küçük çaplı zanaat üretiminden, büyük imalathane ve fabrika gibi inorganik enerji kullanan, geniş üretime ve en kapsamlı gelişmeler Tanzimat döneminde gerçekleşmiş olsa da imalat alandaki ilk hareketleri daha önce başlamış olduğu, Fatih Sultan Mehmet döneminden itibaren özellikle askeri, sanayi alanında devlet teşebbüslerini gerçekleştirerek Tophane, tersane, baruthane gibi orduya hizmet veren büyük sanayi kuruluşları yaptırmış olduğu belirtilir. İstanbul At Meydanı'nda baruthane, Tophane mevkiinde Tophane ve bugün Haliç tersanesi olarak bilinen Tersane-i Amire kurularak bu sanayi kuruluşlarına örnek yapıldır.³⁹

17.yüzyılın sonları ve 18.yüzyılın başlarında Napolyon savaşlarının sona ermesinden sonra Batı'nın kendi ürünleri dış pazarlarda yayılmaya başlamasıyla birlikte Osmanlı'da ilk çöküş belirtileri belirmiştir. 18.yüzyılın ortalarına kadar pamuk ve ipek imalatındaki konumun muhafaza eden Osmanlı sanayisi ihracattaki gücünü Avrupa'da gerçekleşen sanayi devrimi süreci ile değişen üretim ve ticaret yapısıyla ihracat gücünü yavaş yavaş kaybetmeye başlamış, batıdaki sanayi devrimi gerçeği ile yüzleşmek zorunda kalmış ve zorunlu olarak sanayileşme çabasına girilmiştir.⁴⁰ Sanayi tekniklerini almak için sanayileşme alanındaki çalışmalar, III. Selim zamanında gerçekleştirilmiştir. 1790'larda III. Selim'in Nizam-ı Cedit oluşturan hareketi askeri alanda sanayi tekniklerinin ilk kullanıldığı zamanları oluşturmuştur. III. Selim, Fransa ile kurduğu iyi ilişkiler sayesinde bu ülkeye teknoloji öğrenmeleri için subaylar göndermiş, Fransa'dan da bilim adamları ve uzmanlar Osmanlı Devleti'ne çağırılarak fabrikalar kurulmaya ve uzmanlar yetiştirilmeye çalışılmıştır. Yapılan çalışmaların sonuçları kısıtlı olmasına rağmen bakır ve demir üretimi ile döküm endüstrisi alanlarında ilerlemeler kaydedilmiş, ordu ve donanma bazında ise yeni silahlar üretilmiştir. 1793'lerden sonra ise daha geniş bir alanı kapsayacak şekilde

³⁸Zafer Toprak, "İktisat Tarihi...", s.194., İnkılâp Alibeyov, "Sanayi Devrimi Döneminde Osmanlı Sanatlarının Durumu Üzerine" *XI. Türk Tarih Kongresinden Ayrıbasım*, Ankara 1994, s.1493.

³⁹ Önder Küçükerman, *Tasarı ve Sanayi Tarihi Mirası Olarak İstanbul'daki Milli Sarayların Önemi* " TBMM, Milli Saraylar Başkanlığı Yayını, Ankara 1995 s.65.
Adnan Giz, "17.Yüzyılda İstanbul Şehrinde Sanayinin Durumu" *İstanbul Sanayi Odası Dergisi*, Cilt 2, Sayı.17, 1967, s.13.

⁴⁰ Edward Clark, "Osmanlı Sanayi Devrimi" *Tanzimat Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu*, Ed. Halil İnalcık; Mehmet Seyitdanlıoğlu, Phoneix Yayınları, İstanbul 2006, s.467. M. Mehmet Baskıcı, *1800-1914 Yıllarında...* s.43., Ömer Sarc, "Tanzimat ve Sanayimiz" *Tanzimat I*, İstanbul 1940, s.426., "Şener Şeref: Osmanlı Sanayileşme Süreci ve Bu Süreçte Özel Girişimin Rolü, Dokuz Eylül Dergisi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cilt.9, Sayı.3, 2007, s.61, Zafer Toprak: "Osmanlı Devleti ve ...", s.1341-1342.

modern Avrupa usul ve teçhizatını içeren top, gülle, barut ve mayın imali Osmanlı Devleti'ne getirilmiştir. İstanbul tersanesinde kullanılmak üzere İngiltere'den alınan buhar gücüyle çalışan tulumba, Osmanlı tarihinde sanayileşme anlamında Avrupa'dan alınan ilk makine olma özelliğini taşımaktadır. Makinenin alınmasının ardından padişahın emriyle makine incelenmiş ve mühendishanelerde buhar makinelerinin imal edilmesi yoluna gidilmiştir. Devlet sanayi üzerinde otoritesini kurmuş, atölyeler, imalathaneler, fabrikalarda denetimler yapmış, hammadde kaynaklarının doğru kullanılmasını ve bölgeler arasında nakliyesini gerçekleştirmiştir. Avrupa'dan getirtilen makinelerin kullanıcılara teslimini, kullanımını, korunmasını ve tüm bu şartların sağlanması sonucunda nitelikli ürün alınması konularında gereken kanunları oluşturarak denetimi sağlamıştır.⁴¹ Sanayi girişimlerinin bir sonucu olarak III. Selim Dönemi'nde "Fabrika-i Hümayûn" adıyla anılan sanayi yapıları kurulmuştur. Devletin yenilenme hareketleri kapsamında, oluşan yeni ihtiyaçlara cevap vermek, ülke dışından ithâl edilen askeri üniformalık kumaş, fes, yün, makine-teçhizat vb. için hazineye ödenen parayı azaltmak, ihtiyaç olan ürünleri daha ucuza mâl etmek amacıyla, kurulan bu tesisler aynı zamanda kumaş, fes, ipekli dokuma, halı gibi ürünleri iç piyasaya da süren, makine üretimi yapan üretim yapıları oluşturmuşlardır. Zamanla gelişerek, günlük kullanımda sarayın ihtiyacı olan ya da devlet tarafından yabancı misafirlere hediye edilen özel yapım porselen, çini, cam, döşemelik kumaş, halı gibi lüks tüketim mallarını da üretir hâle gelmişlerdir.⁴² II. Mahmut döneminde de sanayi üstünlüğünü aktarma çabaları yeniden devam ettirilmiştir⁴³ "*Sanayi Güçlendirme Operasyonu*" adı altında birtakım çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar ışığında devlet öncelikle temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla üretim yapan Fabrika Hümayunların devamını sağlamış ya da eldeki eski fabrikaları onarıp yeniden faaliyete geçirerek üretimi amaçlamıştır. Devletin fabrikalaşmaya olan bu yaklaşımı, Avrupa ülkelerindeki üretim yöntemi üstünlüğünün kabul edildiğini ve ülkede artık bu yöntemlerle çalışılacağını

⁴¹." Osmanlı Sanayi..." s.38-39, İlhan Tekeli; Selim. İlkin, " Osmanlı İmparatorluğu'nda 19 Yüzyılın İkinci Yarısında Nafia Programları ve Teknolojinin Gelişimi Üzerine" *Toplum ve Ekonomi*, Sayı.3, 1992, s.36, Sefer Şener, " Osmanlı Sanayileşme Süreci ve Bu Süreçte Özel Girişimin Rolü", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:9, Say:3 İzmir 2007, s. 61., Afife Batur, " Mimarlıkta Batılılaşma Döneminde Osmanlı Mimarlığı", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt:5, 1985, s.1059. Kemal Karpat, *Osmanlı Modernleşmesi...*, s. 78-79. , M.Ali Kılıçbay, "Osmanlı Batılılaşması..." s.148-149.

⁴² Afife Batur, "19.Yüzyıl Sanayi Yapılarında Fabrika Hümayunlar" I.Uluslararası Türk İslam Bilim ve Teknoloji Tarih Kongresi,1981, s.332., Tefik Güran, "Tanzimat Döneminde Devlet Fabrikaları" *150. Yılında Tanzimat*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Yayınları, VII, Dizi Sayı: 142, Yayını Hazırlayan, Hakkı Dursun Yıldız, Ankara, 1992, s.235-236., Zafer Toprak, "Osmanlı Devleti ve Sanayileşme..." s.1343, Edward Clark " Osmanlı Sanayi Devrimi"...s.468-469., Abdullah Martal, "Osmanlı Sanayileşme Çabaları 19.Yüzyıl" Osmanlı Cilt:3 Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s. 281., Rifat Önsoy, "Tanzimat ...", s.6162.

⁴³ Rifat Önsoy "Tanzimat Dönemi...", s.5., Sefer Şener "Osmanlı Devleti ve...", s. 61-62.

açıklamaktadır. Fabrika-i Hümâyûnlar'ın bir kısmı Harbiye Nezareti'ne, bir kısmı da padişahların şahsi gelir ve giderlerinin yürütülmesinden sorumlu olan Hazine-i Hassa'ya bağlanmış ve fabrikalar arasındaki koordinasyon Fabrika-i Hümâyûnlar Nezareti tarafından yürütülmüştür. Sadece İstanbul'da değil, aynı zamanda İzmit, Hereke, Bursa, Kayseri ve Konya'da da kurulmuştur. 1800'lerin başında III. Selim'in girişimiyle kurulan ve ilk "Fabrika-i Hümâyûn" modeli olarak tanımlanabilecek Beykoz Kağıt ve Çuha Fabrikası ile başlamakta ve Yıldız Çini Fabrika-i Hümâyûnu (1893/1894) / Yıldız Porselen Fabrikası ile son bulmaktadır. III. Selim ve II. Mahmut Döneminin diğer önemli fabrikaları, Hünkâr İskeleyi Kâğıt ve Yünlü Kumaş Fabrikası, Eyüp İplik Fabrikası, Beykoz Debbağhanesi, Feshane-i Âmire, Kadırga Fes İmalathanesi, İslimiye'de Avrupa'dan getirilen makinelerle yeniden faaliyete geçirilen yün iplik dokuma fabrikası (1836) ayrıca Tophane Döküm ve Dolmabahçe Tüfek Fabrikaları olarak belirtilir.⁴⁴ 1843 yılında Hereke Fabrika-i Hümâyûnu adıyla Hereke'de kurulan Osmanlı İmparatorluğu'nun o tarihe kadar halı ve ipekli dokuma alanında kurduğu en kapsamlı fabrikasıdır. Fabrika, o yılların sanayi teknolojisini kullanmış ve Osmanlı devleti adına milli dokumacılık ürünlerinin geliştirmesi ve çağdaşlaştırılmasına öncülük etmiştir. Fakat Avrupa makinesi, hammaddesi ve hatta ustası ile işleyen bu fabrikaların büyük bir kısmı kısa sürede kapanmak zorunda kalmıştır.⁴⁵

1838 ticaret sözleşmeleriyle, devletin özel sınırlamalar ve ek vergiler koyma gücünün kaldırılışı devletin ekonomik denetiminin azalmasına yol açmış, ithalat gümrüklerinin düşürülmesi ise yerli sanayinin iyice sarsılmasına, hem de sanayileşme hareketi adına olumsuz bir ortam bırakılmasına neden olmuştur. Böylece Avrupa sanayi ürünlerinin düşük gümrükleri sayesinde Osmanlı pazarlarını istila ettiği buna karşılık, bol ve ucuz hammadde ihraç ettikleri bir süreç başlatılmıştır. Dış ticaretteki her türlü sınırlamayı kaldırılması sonucu Osmanlı pazarı büyük ölçüde yabancıların denetimine girmiş, Avrupa rekabeti karşısında Osmanlı üreticisi yavaş yavaş faaliyetlerini durdurmak Osmanlı toplumunun Avrupa'dan getirilen yabancı ürünlere karşı talebinin artması, ülkedeki birçok el emeğine dayalı üretim yapan imalathanenin durmasına ve kapanmasına neden

⁴⁴Bkz. Sefer Şener, "Osmanlı Devleti ve Sanayileşme...", s. 49-53., Yaşar Yücel; Ali Sevim, Türkiye Tarihi 4, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1990, s.262, Hayri Sevimey, *Cumhuriyet'e Girerken ...*, s.191., Tevfik Güran "Tanzimat Dönemi'nde Devlet Fabrikaları" *150.Yılında Tanzimat*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1992, s.238-249., Edward Clark, "Osmanlı Sanayi ..."489. Ömer Sarc, "Tanzimat ve Sanayimiz" ... s.13.

⁴⁵Edward Clark, "Osmanlı Sanayi Devrimi" ...s.48., Şevket Pamuk, *Osmanlı Ekonomisinde Büyüme...* s.147., Funda Barbaros, *1830-1930 Döneminde Sosyo- Ekonomik Çözüm Çerçevesinde İzmir'de Sanayileşme*, EBSO Yayını, İzmir 1995 ,s.76-77.

olmuştur⁴⁶ Tanzimat'tan yana uygulanan yanlış politikalar yüzünden Avrupa mallarının Osmanlı pazarlarını istila etmesi sonucuna giderek kötüye giden ekonomi için 1840'lı yılların ortalarına doğru çözüm arayışına girilmiştir.⁴⁷ Tanzimat Dönemi devlet adamları tarafından “Sanayiye Güçlendirme Operasyonu” olarak nitelendirilen öncelikle modern tekniklerle donatılan devlet fabrikaları oluşturulması gereği çıkmıştır. İthal malı teknoloji ile yenileşme ve sanayileşme süreci iki ayrı dönem halinde ele alınmaktadır.⁴⁸

I. Dönem: 1840 – 1860 arasındaki dönemlerde tedbir amaçlı olara düşünülen devletçiliğin ağır bastığı yani devletin eskiden olduğu gibi ihtiyacı olan malları üretmek amacıyla fabrikalar kurma ve mevcutları modernize etme politikası takip ettiği görülür. Devletin bu girişimi Batı'daki üretim usullerinin Osmanlı geleneksel üretim usulüne üstünlüğünün anlaşılmaya başladığı bir döneme denk gelmektedir. Tanzimat'ın ilanı ile birlikte, İslimiye yün iplik ve dokuma fabrikası Avrupa'dan getirilen yeni makinelerle modernize edilmiş ve fabrika müdürlüğüne Avrupa hakkında bilgisi olan Kamil Paşa geçirilmiştir.⁴⁹ 1840'ların ortalarında demir döküm ve dokuma atölyelerinin kurulduğu Bakırköy Sanayi Sitesi,⁵⁰ ordunun ihtiyacı olan demirden çeşitli savaş ekipmanlarının imalatı adına, Zeytinburnu Sanayi Sitesi,⁵¹ 1843 yılında ise İzmit Çuha Fabrikası kurulmuştur.⁵² 1840'lı yıllarda inşa edilen Hereke Dokuma Fabrikası Avrupa'dan dan getirilen makinelerle birlikte modernize edilmiştir.⁵³ Feshane-i Amire 1844'te modernize edilmiştir.⁵⁴ Yıldız Çini Fabrikası⁵⁵, Beykoz Deri Fabrikası,⁵⁶ 1842 Balıkesir Çuha

⁴⁶ Donald Quataert, *Sanayi Devrimi Çağında...* s.15., Edward Clark, “Osmanlı Sanayi ...”, s.467., A. Güner Sayar, Osmanlı İktisat Düşüncesinin Çağdaşlaşması, İstanbul, Ötüken Yayınevi 1986, s.250, Mübahat Kütükoğlu, *Osmanlı İngiliz Münasebetleri II*, s.109., Rhoads Murphey, “Osmanlılar'ın Batı Teknolojisini Benimsemedeki Tutumları: Efrenci Teknisyenlerinin Sivil ve Askeri Uygulamalardaki Rolü”, *Osmanlılar ve Batı Teknolojisi Yeni Araştırmalar, Yeni Görüşler*, Ed.. Ekmeleddin İhsanoğlu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1992, s.7-8., Rifat Önsoy, *Tanzimat Dönemi Osmanlı ...* s.57.

⁴⁷ Rifat Önsoy, *Tanzimat Dönemi Osmanlı ...* s.125.

⁴⁸ Rhoads Murphey, “Osmanlılar'ın Batı ...”, s.8., Edward Clark, “Osmanlı Sanayi Devrimi...”, s.469., Rifat Önsoy, *Tanzimat Dönemi Osmanlı..* s.57

⁴⁹ Adnan Giz, “İslimiye Çuha Fabrikası”, *İSOD*, Sayı: 27, 1968, s.15,16.

⁵⁰ Önder Küçükerman, “Bakırköy Pamuklu Sanayi İşletmesi” Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt:7, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, s.558.

⁵¹ Mücteba İlgürel, “Zeytinburnu'nda Bir Demir Fabrikası”, *Tarih Boyunca İstanbul Semineri Bildiriler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, İstanbul 1988, s.155-157.

⁵² Hilal Karavar, (2007), *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e İzmit Çuha Fabrikası 1844-1920*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını, Kocaeli 2007, s.7.

⁵³ Önder Küçükerman, Ö. (1992), “Hereke Fabrika-i Hümâyunu ve Yıldız Çini Fabrika-i Hümâyunu”, Milli Saraylar, TBMM Yayınları, Ankara 1992, s.142-155.

⁵⁴ Mehmet Ekiz, “Geçmişten Bugüne Feshane”, *Tasarım*, Sayı:103, 2000, s.102-122.

⁵⁵ Önder Küçükerman, “Yıldız Çini Fabrikası”, *Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Yayınları, Cilt:7: 1994, s.515-516.

⁵⁶ Önder Küçükerman, “Beykoz Deri ve Kundura Fabrikası”, *Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Kültür Bankalığı ve Tarih Vakfı Yayınları, Cilt:7: 1994, 196-198.

Fabrikası üretime başlamıştır. Beşiktaş'ta bir demir dökümhanesi kurulmuştur. Varna yakınlarında on iki fırınlı demir dökümhaneleri, Boğaziçi Porselen Fabrikası (1844) Yeni Darphane, Bağdat Barut Fabrikası, 1846' da İzmir Kâğıt Fabrikası, Bursa İpek İpliği Fabrikası, dönemin önemli fabrikalarıdır.⁵⁷

Bu dönemde sanayisi gelişen bir devlet yaratmak yerine sanayi için geçici çözümler üretilmeye çalışıldığı için başarılı olunamadığı ve yerel sanayi yapılanmasının önüne geçildiği olduğu görüşü hâkim olmuştur.⁵⁸ Osmanlı Devleti'nde teknolojinin, uzman personelin ve yapı malzemelerinin yurt dışından ithali sonucu Osmanlı Devleti'nde sanayileşme anlamında yaşanan değişimin sadece devlet tekelinde kalan bir girişim olarak kalmış fabrikaların ustalarının gitmesi ya da teknolojinin yetersiz kaldığı durumlarda fabrikaların çok hızlı bir şekilde kapanmış ya da üretim yapılamamıştır. Fabrikalaşma hareketi çoğu kez Avrupa'dan gelen makinelerin montajıyla sınırlı kalmış 1860'lı yılların başında itibaren devlet ağırlıklı sanayileşme programı terkedilmiştir.⁵⁹

19.Yüzyıl sanayileşme çabaları adına ikinci süreç ise, 1861 ticaret antlaşmalarından II. Meşrutiyet'e kadar uzanan dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde ve sanayileşme politikasının bekleneni vermemesi üzerine Osmanlı esnafını ve sanayi güçlendirmeye yönelik bir takım yeni uygulamalar ve tedbirler alınmış, ilgili meclis ve komisyonlar kurma çabaları ortaya çıkmıştır.⁶⁰ Daha önce uygulamaya konan 1838 Ziraat ve Sanayi Meclisi ve 1843'de Ziraat Meclisi kurulan meclisler geliştirilen önlemler sanayinin çökmesini engelleyememiş bu olumsuz sonuçlardan sonra ülke içinde batıyla baş edebilecek bir sanayinin kurulması ve çağdaştırılmasının daha uygun boyutlarda ele alınmaya başlaması için Sultan Aziz döneminde 1863 yılında "Islah-ı Sanayi Encümeni" kurulmuştur. Encümen amaca ulaşabilmesi için küçük sanayicilerin şirket oluşturarak birleşmelerini, kurulacak şirketlerde sermaye sağlanmasını, üretimin belli standartlara

⁵⁷ Yukarıda adı geçen Tanzimat Dönemi devlet fabrikaları ayrıntılı bilgi ve kaynaklar için bkz. Tevfik Güran, "Tanzimat Döneminde Devlet...", s.235-257., Rifat Önsoy, *Tanzimat Dönemi Osmanlı...s.49-57*, Hayri Sevimay, *Cumhuriyet'e Girerken Ekonomi* 135-139. Zafer Toprak, "Tanzimat'ta Osmanlı Sanayi" s.,1345, Wiener Müler, Wolfgang. "15-19. Yüzyıllar Arasında İstanbul'da İmalathane ve fabrikalar",Osmanlılar ve Batı Teknolojisi: Yeni Araştırmalar Yeni Görüşler, Haz. Ekmeleddin İhsanoğlu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1992, 60-65

⁵⁸ Candan Sezgin "Sanayi Devrimi Yıllarında Osmanlı Saraylarında Sanayi Ve Teknoloji Araçları" TBMM Milli Saraylar, Ankara 2004, s.12., Ekmeleddin İhsanoğlu, "Osmanlıların Batı'da Gelişen Bazı Teknolojik Yeniliklerden Etkilenmeleri" "*Osmanlılar ve Batı Teknolojisi Yeni Araştırmalar, Yeni Görüşler*, İstanbul, Yeni Araştırmalar Yeni Görüşler, Haz. Ekmeleddin İhsanoğlu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1992, s.138-139.

⁵⁹ Rifat Önsoy, *Tanzimat Dönemi Osmanlı...s. 125.*, Abdullah Martal, *Değişim Sürecinde İzmir'de...s.43*

⁶⁰ Rifat Önsoy "Tanzimat Döneminde Sanayi Ve Ticaretle İlgili Meclisler" *X.Türk Tarih Kongresinden Ayırbaşım*, Ankara 1996, s.1696., Abdullah Martal, *Değişim Sürecinde İzmir'de... s.44.*

bağlanmasını, ürünlerin kalitelerinin iyileştirilmesini ve fiyatların uygun düzeyde tutulmalarını, sanayiye kaliteli emek kazandırılması amaçlanmıştır. Bu amaçla sanayi okulları açılması, sergilerden de yararlanarak yerli ürünlerin halka tanıtılması, gümrük vergilerinin arttırılması, ve yerli sanayi ürünlerinin yabancı ürünlere karşı korunması önerilmiştir.⁶¹ Ayrıca Osmanlı topraklarında üretilen ürünleri sergilemek, üreticilerin sorunlarını dinlemek ve başarılı olanları ödüllendirmek amacıyla da 28 Şubat 1863'de "Sergi-i Umumi-i Osmanî" adı altında İstanbul'da bir sergi açılmıştır.⁶² 1864 -1873 yılları arasında Almanya ve İngiltere'deki örnekleri değerlendirerek çalışmalar yapan Islah-ı Sanayi Komisyonu iş gücü ve sermaye olarak küçük ölçekli sanayi kuruluşlarını, çalışanlarını şirketler bazında birleştirme mücadelesi vermiştir.⁶³ Diğer bir çalışma ise sanayiye kaliteli emek kazandırılmasına yönelik yurt içi eğitim adına 1863- 1876 yıllarında kuruluna ıslahhanelerin, 1866 yılında zaman içinde sanat okullarına dönüştürülmesi olmuş ve bu amaçla 1868'de İstanbul Sanayi Mektebi açılmıştır.⁶⁴ Türlü alanlarda meslek okullarının açılması, II. Meşrutiyet döneminde de sürdürülmüş, fakat sanayi gibi sanat okullarının da, nicelik ve nitelik yönünden yetersiz kaldıkları belirtilmiştir.⁶⁵

Sonuç olarak yürürlükteki 1838–1861 ticaret antlaşmaları sanayide korumacılığa gidilmesine olanak vermemiş ve yüzden 1873'de Islah-ı Sanayi kaldırılmış böylece sanayi üzerindeki çok zayıf devlet koruması da kurumsuz kalmıştır.⁶⁶ Komisyonun kaldırılmasından sonra sanayinin daha güçlü korunmaya ve özendirici teşviklere ihtiyaç duyulduğu gerçeğinden yeni uygulamalara gidilmiştir. Bu uygulamalar, özel kesim yatırımların çoğalmasını sağlamak şeklinde gerçekleşmiştir. Bu amaçla fabrika kuracaklara gümrük ve vergi muafiyeti getirilmişti, şeker, dokuma, cam, porselen, kâğıt, kibrit, kauçuk

⁶¹ Rıfat Önsoy, *Tanzimat Dönemi Osmanlı ...*, s.95-101., Adnan Giz, "Islah-ı Sanayi Komisyonu" *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt 5, Ankara 1985, s.17-23, Hayri Sevimay, *Cumhuriyet'e Girerken Son...*, s.125. İlber Ortaylı "Osmanlı İmparatorluğu Sanayileşme Anlayışına Örnek: Islah-ı Sanayi Komisyonu", *ODTÜ Gelişim Dergisi Özel Sayı*, Ankara 1978, s.123-130, Coşkun Çakır, *Tanzimat Dönemi Osmanlı...*, s.25 34.

⁶² Rıfat Önsoy, "Osmanlı İmparatorluğu'nun Katıldığı İlk Uluslararası Sergiler ve Sergi-i Umumi-İ Osmanî", *Bulleten*, Cilt: XLVIII, 1985, s.185

⁶³ Adnan Giz, "Meşrutiyet Döneminde Milli Saraylar Fikrinin Gelişmesi", *Sanayi Odası Dergisi*, İstanbul Cilt:3, Sayı:36, 1969, s.20.

⁶⁴ Adnan Giz, "İstanbul'da İlk Sanayi Mektebinin Kuruluşu" *İSOD*, S.35, İstanbul 1969, s.20. Bayram Kodaman, "Tanzimat'tan II.Meşrutiyete Kadar Sanayi Mektepleri," *Türkiye'nin Ekonomik ve Sosyal Tarihi (1071-1920). I.Uluslararası Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi Tebliğleri*, Ankara 1980, s.287.

⁶⁵ Hayri Sevimay, *Cumhuriyet'e Girerken...*136.

⁶⁶ İlber Ortaylı, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Sanayileşme Anlayışına Bir Örnek, Islâh-ı Sanayi Komisyonu Olayı" *ODTÜ Gelişim Dergisi*, Ankara 1978, s.123-126. İ.Sungu" *Tanzimat ve Yeni Osmanlılar*" *Tanzimat I*, İstanbul 1940, s.438, Hayri Sevimay, *Cumhuriyet'e Girerken...*s.126. Cevat Alkan, Hıfzı Doğan, İlhan Sezgin, *Mesleki ve Teknik Eğitim Esasları*, Nobel Yayınları, Ankara 1996 s.5-6.

gibi alanlarda faaliyette bulunan birtakım fabrikalara belirli süreler ve bölgeler için sınırlı kapsamda imtiyazlar verilmiştir. Özellikle büyük fabrikalar kurulurken, Avrupa'dan ilk defa getirilecek makine ve alet, edevat için de gümrük ile yine bu fabrikalarda imal edilen ürünler için ihraç ve iç gümrük muafiyetleri tanınmıştır.⁶⁷ Diğer taraftan devlet yeni kurulacak fabrikaların ürettiği mamullerin devlet tarafında satın alınması, fabrikalarda çalışan ve askerlik çağına gelen askerlik usta ve işçilerden kurası isabet edenlerin askerliğin ertelenmesi ve fabrikaların gelişimi için gerçekleştirilen diğer uygulamalardır.⁶⁸

1908 yılında II.Meşrutiyetin ilanından sonra İttihat ve Terakkicilerin devlet yönetiminde etkinlik sağlamalarıyla birlikte sanayileşme daha bir ön plana alınmaya çalışılmış ve özendirici önlemlerle adı altında çalışmalara bir yenisi daha eklenerek 1913 tarihinde Teşvik-i Sanayi Kanunu yürürlüğe konmuştur. Bu girişimlerde; 5 dekara kadar bedelsiz fabrika arazisi verilmesi, fabrika arazisine, binasına donanımına kadar ve kazancına 15 yıl süreyle her türlü vergi ve gümrük bağışıklığı tanınması ve devletin gereksinimlerini giderirken yerli ürün kullanarak Osmanlı sanayine pazar genişliği sağlanması gibi özendirme araçları arttırılmıştır.⁶⁹ Bu teşebbüsler daha çok Osmanlı'da yabancılar ve gayrimüslim vatandaşları tarafından yapılan küçük özel fabrikalar şeklinde gerçekleşmiştir. Bu girişimlerin temelini, ulaştırma masraflarının yüksekliği hammadde ucuzluğu, işçi ücretlerinin düşüklüğü, hammadde yerine yarı işlenmiş ürünlerin ihracatında edilebilecek nakliye masrafı farkı gibi faktörler hesaplanması oluşturmuştur.⁷⁰

Osmanlı fabrikalarının dörtte üçü gibi büyük bir kısmı bu dönemde kurulmuştur. Bu işletmeler ağırlıklı pamuklu, yünlü ve ipek tekstil dallarında, iplik, bez ve kumaş üreten fabrikalar olmuşlardır. Ayrıca gıda maddeleri, yağ ve sabun, un, bira fabrikaları ile çimento ve tuğla üreten imalâthaneler de vardır. Söz konusu işletmeler, yoğun olarak İstanbul ve İzmir'de yer almışlardır. Bunların ardından Adana, İstanbul, İzmir ve diğer kentlerde

⁶⁷ Mehmet Baskıcı, *1800-1914 Yıllarında ...* s.65-66, Gündüz Ökçün, "19.Yüzyılın İkinci Yarısında İmalat Sanayi Alanında Verilen Ruhsat ve İmtiyazların Ana Çizgileri" *Sbfd*, Cilt: 27, 1972, s.157-169., Vedat Eldem, "Osmanlı İmparatorluğu'nun İktisadi Şartları Hakkında Bir Tetkik" *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu VII.Dizi*, Sayı, 96, 1994, s.59.

⁶⁸ Tefvik Güran, "Tanzimat Döneminde Devlet ..." s.235-236, Mehmet Baskıcı, *1800-1914 Yıllarında ...* s.66.

⁶⁹ Zafer Toprak "II.Meşrutiyet Döneminde...", 635-640, Adnan Giz: "Meşrutiyet Döneminde Milli Sanayi Fikrinin Gelişmesi, *İstanbul Sanayi Odası Dergisi* Cilt III, S.36, 1969, s.20 Rifat Önsoy, "Osmanlı İmparatorluğu'nun Katıldığı...", s.185.

⁷⁰ Adnan Giz: "Sanayimizde İlk Yabancı Sermaye Hareketleri" *Belgelerle Sanayi Tarihi "İstanbul Sanayi Odası Dergisi, Sayı.53, 1970*, s.14, Edward Clark, "Osmanlı Sanayi Devrimi..." s.75. Şevket Pamuk, *Osmanlı Ekonomisinde Büyüme*, s.147, *XIX.Yüzyılda Osmanlı Dış Ticareti...*, s.65 Ali İhsan Bağış, *Osmanlı Ticaretinde Gayr-i Müslimler*, Ankara 1983, s.105. Mübahat Küttükoğlu, "Yabancıların İktisadi Faaliyetleri...", s.105., Sefer Şener, "Osmanlı Sanayileşme Süreci..." s 68,71, 72.

pamuklu iplik fabrikaları kurulmuştur.⁷¹1857 Fransız girişimci tarafından Tekirdağ Un Fabrikası, İngiliz ve Rus girişimciler tarafından Aydın'da Nazilli Meyanbalı Fabrikası 1860 Beyrut İpek Fabrikası 1835, İzmir Aydın, Menemen ve Manisa Çırçır fabrikaları (1863)⁷²Avusturya girişimci tarafından 1864 yılında Tarablusgarb Maslak Kazası Zeytinyağı Fabrikası, Cibali Tütün Fabrikası, Silahtarağa Elektrik Santrali, Manastır'da Arpa Suyu, Sirke ve Bira Fabrikası 1862, Edirne İpek Fabrikası 1864, diğer önemli özel fabrikalar arasındadır. Yabancı sermayenin devlete akışı ile birlikte yurt içindeki sanayi yapılarındaki sayı artmıştır 1840 ile 1881 yılları arasında özel girişimlere örnek sunulabilecek bini aşkın sanayi yapısı olduğu belirtilmektedir.⁷³

1913–1915 yılları istatistiğine göre Osmanlı sanayisindeki 312 tesisin mevcut genel bilgileri Tablo.1.1 de verilmiştir.⁷⁴

Tablo.1.1. 1913- 1915 Yıllar Arasında Osmanlı İmalat Sektörü

SEKTÖR	MEVCUT	ÇALIŞAN	SEKTÖR	MEVCUT	ÇALIŞAN
Gıda	75	67	Kırtasiye	51	49
Toprak Sanayi	18	5	Kimya	11	4
Deri	13	12	Tali İşletmeler	18	-
Ağaç	24	19	Madeni Eşya	30	
Dokuma	74	36			

18.yüzyıldan itibaren hareketlenmeye başlayan Osmanlı sanayisi bir yönü ile batıdaki sanayileşme adı altında gelişmeye çalışan bir yönü ile zamana ve mekâna göre değişen yerel özellikleri içeren kendine özgü özelliklere sahip olsa da geniş anlamda sanayileşme istenilen sonuçlara ulaşamamıştır. Çeşitli girişim ve özendirilmelere rağmen sermaye birikiminin yetersizliği, uzmanların bulunmayışı, özellikle Avrupa ülkeleri ile yapılan ticaret sözleşmelerinin sınırlamaları sonucunda Osmanlı Devleti'nin sanayileşme adına getirdiği teşvik ve tedbirler ancak bir dereceye kadar etkili olabilmiş fakat bu çabalar tam anlamıyla yeterli olmamıştır. Teoride sanayileşme olgusunu kabullenilmiş fakat batıdaki şekliyle

⁷¹ Şevket Pamuk, *Osmanlı Ekonomisinde Büyüme*, s.147. , Orhan Kurmuş, *Emperyalizmin Türkiye Girişi...*, s.86, Necla Geyik dağı, *Osmanlı Devlet'inde Yabancı...*s.99.

⁷² Mübahat Kütükoğlu “ Yabancıların İktisadi Faaliyetleri”...s.105-106.

⁷³ Sefer Şener, “Osmanlı Sanayileşme Süreci...” s.73-81.

⁷⁴ Gündüz Ökçün, *Osmanlı Sanayi 1913-1915 Yılları Sanayi İstatistikî*, Cilt: IV, Tarihi İstatistikler Dizisi, DİE, Ankara, 1997, 27-42

hiçbir zaman “*Makine Devrimini*” yaşamamış Osmanlı Devleti’ndeki sanayileşme çalışmaları, toplum ve üretim anlayışını kökten değiştirememiş, üretimdeki sürdürülebilirliğini sağlayamamış, bu geniş kapsamlı sanayileşme programından sonuç alınamamıştır.⁷⁵ Fakat Osmanlı’daki devlet ya da özel girişime ait kurulan fabrikaların birçoğu Cumhuriyet dönemine aktarılmış ve gerçekleştirilen daha sonraki iktisadi programların ilk adımını oluşturmuşlardır.⁷⁶

4. Osmanlı Devleti’nde Sanayileşme Sürecinin Batılılaşma Mimarlığına Etkisi

Osmanlı Mimarlığındaki “Batılılaşma”, Osmanlı yaşamındaki batılılaşma öğelerine bağlı olarak ortaya çıkmış ve Osmanlı Devleti’nin ekonomik ve siyasi alanda gücünü kaybetmeye başlamasıyla, Avrupa’nın askeri, eğitim ve yönetim alanlarındaki üstünlüğünü kabul ederek batıya yöneldiği ve toplumsal hayatı da önemli ölçüde etkileyen değişimlerin yaşandığı 18. yüzyılın sonunda başlayan ve 19.yüzyılı kapsayan dönemi tanımlamak için kullanılmıştır. Batılılaşma hareketleri Tanzimat Fermanı ile yeni bir düzeye ulaşmış devlet programı halinde kendini göstermiştir.⁷⁷

İlk Batı tesirleri Sultan III. Ahmed (1703- 1730) zamanını kaplayan devirde kendisini belli ederken, Osmanlı Mimarisi’nin Avrupa etkilerine açılması, 28.Mehmet Çelebi’nin 1720-1721 yıllarında Fransa’yı ziyaretiyle başlayan bir girişimin dolaylı ürünüdür. Bir geçiş safhası olarak tanımlanan bu dönem Türk Tarihçisi Ahmed Refik (1887-1937) Türk medeniyet tarihindeki özel durumdan dolayı “Lâle Devri” olarak adlandırmıştır.⁷⁸

Bu dönemde Fransa’yla Osmanlı İmparatorluğu arasında öncelikle ekonomik çıkarlara dayanan siyasal yükümlülükler gerektiren diplomatik ilişkiler kurulmuştur.

⁷⁵ Rifat Önsoy, *Tanzimat Dönemi Osmanlı...* s.126-127, Abdullah Martal, *Değişim Sürecinde...* s.28., Ömer Sarc., *Tanzimat ve Sanayimiz...*, s.423 ...” Sefer Şener, “Osmanlı Sanayileşme Süreci...” 60, 66. Hayri Sevimay, *Cumhuriyet’e Girerken...*s.127; Yahya Tezel, *Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi (1923-1950)* Yurt Yayıncılık, Ankara 1986, 124-125.

⁷⁶ Rifat Önsoy” *Tanzimat Döneminde Sanayi Ve Ticaretle İlgili Meclisler*” X.Türk Tarih Kongresi, Ankara 1994, s.1696.

⁷⁷ Bkz. Mehmet Ali Kılıçbay, “ Osmanlı Batılılaşması...”, s.148; İlber Ortaylı , *Batılılaşma Yolunda*, Turkuaz Yayınevi , İstanbul 2007, s.16-17, Afife Batur, “ Batılılaşma Dönemi Osmanlı Mimarlığı” *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt.3, 1985, s.1038-1039. Serim Denel, *Batılılaşma Sürecinde İstanbul’da Tasarım ve Dış Mekânların Değişim ve Nedenleri*, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara 1982, s.5.

⁷⁸ Ayda Arel, *18.yy. İstanbul Mimarisinde Batılılaşma Süreci*, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul, 1975, s.21. Ayrıca Bkz., Şevket Rado, “Yirmisekiz Mehmet Çelebi ve Sefâretnamesi”, *Hayat Tarih Mecmuası*, Cilt:1,Sayı:2, 1967, s.5-11.

Fransa ile yakınlaşmayı başka Avrupa devletleriyle kurulan ilişkiler izlemiş, Osmanlıların Avrupa kültürünün çeşitli yönlerine, bu arada Avrupa mimarisinin bazı biçimlerine, 18.yüzyılda gösterecekleri yatkınlık, bu diplomatik ilişkiler gereği, onlara paralel, fakat Osmanlı sosyo-kültürel sisteminin öz koşulları çerçevesinde şekillenmiştir.⁷⁹ Lâle devri sanatında, yabancı ve Batı'dan gelen sızmaları, özellikle süsleme içeriğinde Türk sanatının o yıllara kadar hiç bilmediği bazı elemanların kullanılmaya başlamasıyla kendini belli etse de, Türk klasik sanatı henüz çok yakın bir geçmişte olduğundan, onun prensipleri de kuvvetli savunulmuştur. Lâle Devri'nde yaşam zevkinin verdiği hızla Boğaziçi kıyılarında ve Kâğıthane vadisinde yeni bir anlayışa göre düzenlenen köşk, yalı ve saraylar yaptırılmıştır. Lâle Devri'nde batılı unsurlar, yapının plan, kitle ve hacim tasarımından çok iç mekânlarında, duvar ve tavan yüzeylerinin süslemesinde kendi göstermektedir. Yapı türü gözetmeksizin eserlerin zengin bir natürmort içeriğine sahip olmasıyla ve dönemin karakteri belirginleşmiştir.⁸⁰

Patrona Halil isyanından sonra sona eren Lâle Devri'nin yarattığı etki I. Mahmud Dönemi'nde (1730-1754), yeni bir imar hareketiyle yenilerinin yapıldığı kasır ve köşkların bezemelerde göstermiş ve Batılılaşmaya doğru giden yolda bir geçiş evresi niteliğindeki bir dönemin içine girilmiştir.⁸¹

1740-1820 yılları arasında 18.yüzyılın başlarındaki bu geçiş aşamasından sonra Batılılaşma dönemine ilişkin bazı çalışmalarda “Türk Barok’u” diye tanımlanan bir dönem yaşanmaya başlamış, genellikle 19. yüzyıl ortalarına kadar sürdüğü kabul görmüştür. Geleneklere bağlı plan anlayışı değişmemiş, üst yapı, cephe görünüşleri ve iç süslemelerine programına etki eden bir üslup olmuştur.⁸²

Osmanlı'daki batı sanatı etkilerinin zaman içerisinde daha da güçlendiği gözlemlenirken, bu etki de gerek diplomatik, gerek teknik yardım amacıyla ülkeye gelen

⁷⁹ Semavi Eyice, “XVIII. Yüzyıl Türk Sanatı ve Türk Mimarisinde Avrupa Neo- Klasik Üslubu”, *Sanat Tarihi Yıllığı*, IX- X, 1981, s.165; “Batılılaşma Mimari” *İslam Ansiklopedisi* Cilt.5 1993, s.172, Ayda Arel... 18.yy. *İstanbul Mimarisinde...*s.9.

⁸⁰ Serim Denel, *Batılılaşma Sürecinde İstanbul'da ...*s.20. Afife Batur,“ Batılılaşma Dönemi ...”, s.1040-1042.

⁸¹ Gevher Acar, *Tanzimat Dönemi Fikir ve Düşünce Hayatının Mimari Alana Yansımaları* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), 2000 Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul, s.85. Afife Batur,“ Batılılaşma Dönemi ...”, s.1043.

⁸² Doğan Kuban, *Türk Barok Mimarisi Hakkında Bir Deneme*, İTÜ Mimarlık Fakültesi (Yeterlilik Tezi) İstanbul-1954,s.24, 25. Semavi Eyice “XVIII. Yüzyıl Türk Sanatı ve Türk Mimarisinde Avrupa Neo- Klasik Üslup” *Sanat Tarihi Yıllığı*, Sayı.IX-X, İstanbul 1981, s.165. Aynı yazar,“Batılılaşma (Mimari)” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* , Cilt.5, 1993, s.173. Doğan Kuban, *Osmanlı Mimarisi*, s.561. Ayda Arel, *18.Yüzyıl İstanbul...* s.69, Rüçhan. Arık, *Batılılaşma Dönemi Anadolu...*, s.112., Afife Batur,“ Batılılaşma Dönemi ...”, s.1047.

uzman heyetlerinde bulunan mühendis ve sanatçıların rolü büyük olmuştur. Bu sanatçılar, Avrupa dekorasyonuna daha fazla aşına oldukları ve yeni motifleri kullanmaya başlamıştır.⁸³

Yeni sanat zevkinin en belirgin örneği, Tophane İskeleyi başındaki Sultan I.Mahmud çeşmesidir. Kısa sürede bütün çeşme ve sebillerde klasik dönemin sivri Türk kemeri tamamen unutulmuş, yerini kıvrımlı Barok kemer almış, şebekeler bu üsluba uygun şekilde dökülmüş, mermer üzerine süslemeler bütünüyle batı sanatından alınmıştır. İstanbul'da 1748-1755 yılları arasında yapılan Nuru Osmaniye Camii'nde; cami, kütüphane ile çeşmeden meydana gelen Küçük Efendi Külliyesi'nde, Barok formların ve motiflerin büyük ölçüde bu dini yapılarda kullandıkları görülmüştür. Osmanlı mimarisinin kapalı ve içe dönük özelliği, henüz kısıtlı da olsa yerini dışa dönük bir tasarım yaklaşımına bırakması da bu dönemde başlamıştır. Bu bakımdan I. Abdülhamid tarafından yaptırılan Beylerbeyi Camii (1778) dış kütle ve plan şeması ile kendisinden sonraki camilere örnek teşkil etmiştir. Nusretiye Camisi (1822-1826) Barok üslubun vardığı son nokta olarak ifade edilir.⁸⁴ Yüzyılın sonlarına doğru, mimaride denenen Batılı motif ve tasarım yaklaşımlarının çeşitlenerek arttığı döneme girilmiştir. Türk Baroku hâkimiyetini yalnız başkentte değil, Osmanlı İmparatorluğu'nun 18. ve 19.yüzyıllardaki geniş sınırları içindeki bütün bölgelerde, her çeşit eserde gösterebilmiştir.⁸⁵

Lâle Devri'nden itibaren Osmanlı mimarisine girmeye başlayan Barok ve Rokoko eğilimler, II Mahmud döneminde yoğunluk kazanmakla birlikte, etkileri süsleme ve detaylarla sınırlı kalmamış, mimari tasarıma yansımalarının ilk etkileri görülmeye başlamıştır.⁸⁶ Özellikle II. Mahmud Dönemi sebilleri 1740 yıllardan itibaren Osmanlı

⁸³ Sultan I. Abdülhamid'in yaptırdığı ve Sirkeci'deki Hamidiye Çeşme ve Sebili (1777), I. Abdülhamid Çeşmesi (1782), Koca Yusuf Pasa Sebili ve Çeşmesi (1787), Silahtar Yahya Efendi Çeşmesi (1788) ve Sineperver Valide Sultan Çeşmesi Batılı motif ve tasarımların artık iyice benimsenerek uygulandığı dönemin diğer örneklerdir. Ayda Arel, *18. Yüzyıl İstanbul...*, s.77; Mustafa Cezar, *Sanatta Batıya Açılış ve Osman Hamdi*, İstanbul 1995 s.29-32; Doğan Kuban, *Osmanlı Mimarisi, YEM Yayınları, İstanbul 2007, s.629.*

⁸⁴ Afife Batur, "Batılılaşma Dönemi ...", s.1043-1045.

⁸⁵ Yozgat'taki Çapanoğlu Camii(1779), İlyasoğullarına ait Söke İlyas Ağa ve Hacı Ziya Bey camileri, Karasmanoğullarına ait, İzmir Hisar ve Kemeraltı Camii, Soma Hızır Bey Camii, Aydın Cihanoğlu camileri, Anadolu'daki Barok dönemine ait eserlerdendir. Semavi Eyice, "Batılılaşma Mimarisi"...s.173, Rüçhan Arık, *Batılılaşma Dönemi Anadolu Türk Sanatına Bir Bakış*, Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları, Ankara 1976, s. 111-136.

⁸⁶ Türk Barok'u ifadesi için Doğan Kuban, *Türk Barok Mimarisi...*Semavi Eyice "XVIII. Yüzyıl Türk ..." s.165.

Mimarisinde görülen ve 19.yüzyıl başına kadar devam eden Rokoko ve Barok motiflerinin yerini Ampir üslubuna bırakışını yansıtmaktadır.⁸⁷

Osmanlı Mimarisi'nde görülmeye başlayan değişimler, III. Selim dönemiyle (1789-1807) farklı bir boyut kazanmaya başlamış, batılı motifler ve süsleme içeriğinden çıkaracak mimari tasarıma etki edecek bir boyuta gelmiş ve mimari alanda da büyük değişimleri ortaya çıkarmıştır. 18. yüzyıl sonunda mimaride yapısal ve yapısal olmayan elamanların yeni bir bütünlük içinde tasarlandığı geçiş dönemine girilmiştir.⁸⁸ Sultan III.Selim başlayan (1789-1807), II. Mahmud (1808-1839) ve Aptülmecid (1839-1861)dönemlerini içine alan süreçte Osmanlı Devleti'ni, Batı'nın askeri, sanayi, ticaretle birlikte, bilim, sanat ve genel olarak uygarlık alanındaki ilerlemelere katılabilmeyi amaçlayan geniş kapsamlı Nizam-ı Cedid reformları, daha önceki dönemlere göre daha belirgin batılı normlardaki mimari anlayışa uygun bir zemin hazırlamıştır. Birçok alanda öngörülen düzen değişikliklerinin getirdiği gereksinimler bir yandan eski yapıların yeniden ele alınmasını gerektirirken bir yandan da yeni yapı türlerinin ortaya çıkmasına yol açmış; kışlalar, çoğu askeri amaçlı fabrikalar, yönetim binaları ve okullar gibi yapılar inşa edilmeye başlamıştır. Barok ve Rokoko biçimlenişler iç mekânlardaki hâkimiyeti devam ettirirken, tasarı, cephe düzeni ve estetiğinde 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren klasik akım olarak da bilinen Neo -Klasizm, devletin resmi üslubu olarak özellikle saray, konut ve resmi binalarla kendini ifade eden bir mimariye egemen olmuştur. Eski Yunan ve Roma sanatını temel alan tarihselci yaklaşım ve estetik bir tutumdur. Batıdaki Neo- Klasik dönemlerde antik çağ yapıtlarının örnek alınmıştır. Osmanlı Mimarlığında Neo- Klasik biçim 19.yüzyılın ikinci yarısında daha belirginleşmiştir. Dengeli kütle hareketleriyle vurgulanan aksiyal simetri, kat kornişlerinin yatay vurgusu cephe pilastrları ve pencerelerin dizilisindeki ritim, kolonlar, yüksek bir üçgen alınlık, alınlık uçları akroterler, ya duvarlara gömülmüş köşe silmeleri gibi özellikler Neo Klasik formların etkisindedir.⁸⁹

18. yüzyıldan itibaren kademeli gelişen farklı bir perspektifte kurulan Batı ile ilişkiler Osmanlı Mimarisine “etki” halinde yerleşirken 19.yüzyılın ortalarından itibaren ekonomik

⁸⁷ Ampir Üslubunu sergileyen sebiller Nakşidil Sultan(1818), Nusretiye (1826) ve Maçka Valide Sultan Çeşmesidir. Ayrıca II. Mahmud Türbesi ve onun çevre duvarlarındaki sebil ve taç kapı Ampir üslubun en karakteristik yapılarından biridir. Bkz., D. Kuban, *Türk Barok Mimarisi...*, s.110; Serim Denel, *Batılılaşma Sürecinde İstanbul'da...*s.31; Betül Bakır, *Mimaride Rönesans ve Barok, Osmanlı Başkenti İstanbul'da Etkileri*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2003, s.70-72.

⁸⁸ Serim Denel, *Batılılaşma Sürecinde...* s.24.

⁸⁹ Afife Batur, “Batılılaşma Döneminde...” s.1056., Semavi Eyice “XVIII. Yüzyıl Türk...” s.169. Ayla Ödekan, “Neo Klasik Mimari” *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Cilt: 5, 1994, s.359, 360.

ve siyasal zeminin daha karmaşık, birbiriyle daha iç içe geçmiş koşulları sonucu bilgi, tasarım teknik ve malzeme boyutlarında daha da belirginleşmiştir. Osmanlı Devleti, sanayileşmenin tüm ekonomik dengeleri bozduğu ve ekonomik sistemi yeniden inşa ettiği bu dönemde zorunlu olarak dışa daha çok açılmak zorunda kalmıştır. Sanayileşme sürecinin zamanla daha belirgin biçimde devletin ekonomik yapısına ve gücüne olumsuz etki etmesi, batılı devletlerle yapılan ticari antlaşmalar, Osmanlı Devleti'nde etki alanları artan batılı sanayici ve tüccarların nüfusunun artmasına sebep olmuştur. Avrupa ile hem ticari hem egemenlik ilişkisi içinde bulunan büyük devletler batının ilerleyişi karşısında önce direnmişler fakat gerilemelerini durduramayınca onun gibi kurumlarını düzenlenmekten başka bir çarelerinin olmadığını sonucuyla yeni düzenlemelere gitmişlerdir. Osmanlı Devleti' de uluslararası ticaretin ve daha çok batıya bağlı ekonomik yapının öngördüğü şekliyle ortaya çıkan yeni sonuçları, Tanzimat reformları çerçevesinde (1839- 1876) değerlendirmeye çalışılmış ve kurumsal açıdan yapılanmaya gitmek zorunda kalınmıştır. Tanzimat hareketi, askeri alandan yönetime, bilim ve edebiyattan sanata kadar, sosyo-ekonomik ve kültürel meydana getirdiği değişiklikler, toplum hayatına yeni kavramlar, yeni ihtiyaçlar, yeni alışkanlıklar getirmiştir. Bu değişim ve ekonomik temelli batıya açılma ve batının Osmanlı topraklarındaki pazar gücüyle üretim ticaret ağını genişletmesi sosyal ve kültürel ortama tesir etmiş mimariyi de etkisi altına almıştır.⁹⁰

Bu dönemin mimariye etkisini birbiriyle ilişkili iki düzlem de değerlendirmek gerekir. Birincisi, batıyla kurulan ilişkilerin özellikle başkent ve İzmir'de olmak üzere artan Avrupalı ve Levanten nüfusun, kendi yaşam alanlarına mekânsal ölçüdeki etkileri ve değişen yaşam anlayışa uygun beklentilerini karşılamaya yönelik mimari, şehircilik konularındaki kurumsal yasal düzenlemeleri doğurmuş olmasıdır. Sanayileşme ve modernleşme atılımları yapan kentlerde nüfusun artması, hastalık salgınlarının yaygınlaşması, yangınların sıkışık dokuda hızla yayılması, mevcut ulaşım sisteminin yetersiz kalması gibi sorunların ortaya çıkmasıyla birlikte, kent planlaması işi daha da önemsenmiştir. Tanzimat ile gelen yönetsel değişiklikler, kentin planlanması konusunun ele alınışında da etkisini göstermiş, bu işi yapacak devlet daireleri ve önemli reformcu bürokratlar ortaya çıkmıştır. II. Mahmut'un şehir planı yapması için Moltke'yi

⁹⁰ M. Ali Kılıçbay; "Osmanlı Batılılaşması"... s.147-148., İlber Ortaylı, *Batılılaşma Yolunda*, s. 16-19 Muzaffer Tufan, "Sosyolojinin Fransa'da Doğuşu Döneminde Osmanlı Toplumundaki Çağdaşlaşma Hareketi Tanzimat'ın Dış Etkenleri" *Tanzimat'ın 150.Yıl Dönümü Uluslararası Sempozyumu*, Ankara 1994, s.146., Önder Küçükerman, " Sanayi Devriminin 19.yy Osmanlı Devleti'ndeki Etkileri ve Sanat Kavramlarındaki Değişimler" *19.Yüzyıl İstanbul'unda Sanat Ortamı*, İstanbul 1996, s.49.

çağırmasıyla başlayan gelişmeler, şehir dokusu ve yönetimiyle ilgili birçok yeni karar alınmasıyla devam etmiştir. 1850’lerde Avrupa’nın başkentlerinde uygulanan büyük imar operasyonlarına özenilerek hazırlanmış kentsel dönüşümünde, üç ana soruna çözüm bulunmaya çalışılmıştır. Bunlar, kentte büyük tahribat yapan yangınların önlenmesi, kent içi yeni ulaşım araçlarının gereksinimlerini karşılayacak şekilde yolların genişletilmesi, kentin artan nüfusu barındırmak üzere kent çevresinde yeni mahalleler kurulmasıdır. Kentsel dokuyu düzenlemeyi hedefleyen çalışmalar neticesinde 1848’de Osmanlı Devleti’nin ilk imar mevzuatı kent dokusunun yenilenmesi, yol ve sokakların genişlikleri, yeni bina yükseklikleri gibi konulara da çözüm sunan “Ebniye Kanunu” çıkarılmıştır. Kentlerde yangınları önlemek, intizam ve rasyonelliği sağlamayı hedeflenerek, kare veya dikdörtgen parsel üretilmesi “hızalama” ve kamulaştırma koşulları ile bir düzen ön görülmüştür. Balkanların büyük bölümü, Kuzey ve Batı Anadolu, Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yayılım gösteren “doğu kökenli” Osmanlı şehrsel dokusu, sonradan yol şebekesinin daha büyük bir bütünlük kazanması, bazı uzun çıkmazların ortadan kalkarak sokağa dönüşmesi, evlerin yoğunlaşması ve sokağa açılması ile giderek batılılaştığı belirtilmektedir.⁹¹

Dönemin karakterine etki eden diğer bir düzlem ise mimari ile şehircilik anlayışına yön veren sanayi devrimin yarattığı yeni yapı ve malzeme bilgisinin Osmanlı Devlet’ine Avrupalı mimar ve mühendislerle girmesi ve bunun Osmanlı mimarlarına ve mimariye yansıma şeklidir. Batılılaşma sürecinin yarattığı koşullar sonucunda değişik üslupların varlığına ayak uydurmakta sıkıntı çeken Hassa Mimarlar Ocağı, 18. yüzyılda önemini kaybetmeye başlaması, tasarım işlevlerini “mektepli”⁹² mimarların üstlenmesi, yabancı mimarların egemenliği, “yabancı” bir mimari kimliği oluşturmuştur. Değişmekte olan çağın ilk sancılarında biri olarak, “çağdaş” gereksinimler için ortaya çıkan yeni mimari

⁹¹İbrahim Bakır, “İmar Planlarının Geleneksel Kent Mekânlarında Konut Dokularının Dönüştürülmesine Yaklaşımı” *Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildiriler*, Ankara- 2006, s.78., Afife Batur, Yücel Atilla, “İstanbul’da 19.Yüzyıl Sıra Evleri Koruma ve Yeniden Kullanım İçin Monografik Bir Araştırma” *ODTÜ Mimarlık Dergisi*, 1979, Cilt.5, Sayı.2, s.188., İlhan Tekeli: “19.Yüzyılda İstanbul Metropol Alanına Dönüşümü” *Modernleşme Sürecinde Osmanlı Kentleri*, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul 1996, s.19-20.

⁹² XIX. yüzyılın yapı tekniği ve estetiğinin Osmanlı sınırları içinde eğitim programına alınması ilk kez 1801’de Mühensihane-i Berri Hümayun’da olmuşsa da, bütünsel bir mimarlık eğitim programının uygulanması ancak 1882’den sonra Sanayi-i Nefise Mektebi’nin kurumuyla gerçekleşmiştir. Çağın hemen tüm mimarlık okulları gibi, yalnız programı değil, eğitim kadrosu da Fransız Beaux Arts geleneğinden oluşmuştu. Mimari ve Plastik sanatlara Fransız etki yerleştirilmesi adına önemli bir merkezdi. 1883’te kurulan Mühendishane-i Berri-i Hümayun’a bağlı inşaat mühendisliği tümüyle Alman-Avusturya bilimsel egemenliğinin etkin olduğu kurumlardı. Aptullah Kuran, “19.yüzyıl Osmanlı Mimarisi” *Celal Esat Arseven Anısına Sanat Tarihi Semineri (İstanbul 1994), Seminer Bildirileri*, Mimar Sinan Üniversitesi Yayını İstanbul 2000, s.235. Yıldırım Yavuz; Suha Özkan, “Osmanlı Mimarlığının Son Yüzyılları” *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt: 4, İstanbul 1983, s.1079.

anlayışta yerli mimarların daha cazip iş alanlarını tümüyle yabancı ya da azınlık kökenli mimarlara kaptırılmış olmaları görülür. Açılan okullara Osmanlı içindeki azınlık mensubu Ermeni, Rum vb. tebaa daha çok eğilim göstermiştir. Zamanla bu mimarlar, sadece proje mimarı ve kontrol mimarı olarak kalmayıp, inşaat müteahhidi şeklinde de faaliyet gösterdiklerinden, imar alanının ekonomik güce sahip elemanları olmuşlardır. Onların bu özellikleri büyük çaplı devlet yapılarında, hep iş sahibi mimarlar halinde adlarının ön plana çıkmasını sağlamıştır. Gayrimüslim mimarların Beyoğlu'nda oturmaları, çevrelerinin bulunması, ayrıca Batı dilini daha kolaylıkla öğrenebilmeleri nedeniyle Beyoğlu'nun Levanten ve yabancıları ile çok rahat iletişim kurmalarını ve iş olanaklarının artmasını sağlamıştır.⁹³

Ayrıca yangınlara önlem amacıyla kâgir yapım teknolojisine geçişin yaygınlaştırılması, devletin gereksinim duyulan yeni yapı programlarının cevaplanmasının yanı sıra batılılaşma kararlılığını temsil edecek simgesel nitelikte yapı yaptırma isteği Tanzimat yöneticilerinin yabancı mimarlardan yararlanmasında önemli bir etken oluşturmuştur.⁹⁴ İmparatorluğun bu devrinde hemen hemen tüm mimarların ya yabancı ya da başkentteki azınlık grubu mensubu olmalarının ardındaki bir başka gerçek ise, 19. yüzyıl Osmanlı toplumunda memuriyetin ya da “kalem efendiliğinin” teknik dallara oranla daha üstün olan ve daha çok özlem duyulan bir uğraşı dalı olmasından kaynaklanmaktadır.⁹⁵

Tüm bu gelişmelerim vardığı nokta Osmanlı'nın genelinde 19. yüzyıldan itibaren mimari etkinlikler yabancı mimarlar yurt dışı eğitilmiş azınlık mimarlar tarafından yürütülmüş, 19. yüzyıl sonuna gelindiğinde ise inşa ve imar konusunda başkente ve taşrada Türk mimarın yok denecek düzeyde gelmiş olmasıyla sonuçlanmıştır.⁹⁶

Osmanlı Mimarisi 1880'den başlayıp devletin son yıllarına kadar karmaşık bir seçmeciliğin içine sürüklenmiştir.⁹⁷ Batılı karakterlerin sentezleşmiş biçimlerinin daha belirgin biçimde görüldüğü, deneysel çalışmaların ortaya çıktığı, kültürel kökleri bulunamamakla birlikte mimarının, Avrupa Kültürü ve estetiğine uyarlanması yapım

⁹³ Afife Batur, “Batılılaşma Döneminde Osmanlı...” s.1090.

⁹⁴ Uzun Yergün: Batılılaşma Dönemi Mimaride Yapım Teknolojisindeki Değişim ve Gelişim, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), 2002, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, s.25.

⁹⁵ Yıldırım Yavuz; Suha Özkan:“Osmanlı Mimarlığının... Son Yılları...”, s.1079 .

⁹⁶ Emre Mardan, “XIX. yüzyıl Sonunda Yapı Alanında Çalışanlar,” *X. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler*, Cilt. V, Ankara 1994, s. 2462.

⁹⁷ Şevki Duymaz: II. Aptülhamid Dönemi İmar Faaliyetleri(Türkiye Örnekleri), (Yayınlanmamış Doktora Tezi,) 2003, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, s.65.

endüstrisindeki olanaklarla birlikte çeşitliliğe ve eklektizme yol açmıştır. Bu anlayışla birlikte, Gotik pencereler, dor başlıklı sütun başlıkları, ağırlık kuleleri ve alınlıklı cephe düzenlemeleri, Türk mimarisi içinde görülmeye başlamıştır. Bu dönemde din ve saray yapıları dış dünyaya yönelirken, geleneksel üsluplardan alıntılar yaparak bunlar yeni bir bütünde birleştirmeye çalışılmış ya da bazı benzetmelerle sözde özgün birleşimler gerçekleştirmeyi denendiği gözlemlenmiştir.⁹⁸ Yapıların cephe düzenlerinde Antik mimariye özgü olan pilastrlar kornişler, İyon, Dor ve Korint başlıklı kolonları ve üçgen alınlıklar kullanılmış, Rönesans'ın cephe geometrisinin ve elemanlarının karışık bir şekilde birlikte kullanımıyla oluşturulmuş bir düzenleme mimariye yerleşmiştir.

19.yüzyıl ikinci yarısında da cami mimarisi geçen yüzyılın batılılaşma etkilerini taşıyan cephe ve süsleme anlayışındaki katkılar devam etmiş, kubbeye örtülü tek hacimli geleneksel şeması sürmüştür. Son cemaat yeri ile hünkâr mahfilinin haremlik, konut odaları ve askeri erkân muhafızları için düzenlene mekânlardan oluşan iki katlı ek yapının birbirleriyle ve ibadet mekânı ile oluşan ilişkisi cami mimarlarını meşgul eden esas tasarım konusunu oluşturmuştur. Son cemaat yerinin bağımsız bir bütün olarak ele alınması ve hünkâr mahfilinin son cemaat yerinin üst katında planlanması, batılılaşmanın getirdiği yeni protokol düzenindeki değişimin ideolojik zemin içinde değerlendirilmesi çalışılmalarına örnek teşkil etmektedir.⁹⁹ Bu dönemden itibaren ağırlıkta olan dini mimarinin yerini ekonomik ve sosyal yapıdaki meydana gelen değişimlerden dolayı sivil mimari örnekleri almıştır. Üretim, ulaşım, iletişim ve pazarlama sistemlerine olanak sağlayan yapılar ile kurumsal kimliği olan okul, kışla, karakol, askeri hastane, belediye, müzeler gibi yapıların yapılmaya başlanmasıyla, geleneksel mimari programı dışında yeni tipler ortaya çıkmıştır. Ayrıca kent dokusuna otel, pastane, kafe, tiyatro, kabare, eğlence merkezleri gibi batı kültürüne ait mekânlar yerleşmiş ve mimari çeşitliliğe katkıda bulunmuştur.

⁹⁸ Yıldız, Dolmabahçe ve Çırağan ve Beylerbeyi sarayları birbirinden farklı üslupların bir arada kullanıldığı eklektizme uygun yapıdadır. Cami mimarinsin belirgin örneği olarak ele alınacak yapı Aksaray'da Valide Pertevniyal Sultan Camii'dir. Tek kubbeli caminin dış cephe süslemesinde eski Türk unsurları kullanılırken, pencerelere gotik bir bölüm verilmiştir. 1886 yılında Sultan II. Abdülhamid'in inşa ettirdiği Yıldız Camii'nde karma üslubun uygulandığı bir başka eserdir. Dolmabahçe Teşvikiye, Ortaköy, Yıldız Hamidiye Camileri, Kadıköy'de Hasan Rami Paşa ve Suadiye'de Suat Hanım, dönemin eklektik anlayışına uygun yapılarıdır. Türbe mimarisinde örnekler vermiştir. Beyazıt'ta Büyük Reşit Paşa Türbesi, Aksaray Pertevniyal Sultan Türbesi, karma üsluba sahip yapılarıdır. Semavi Eyice, "Batılılaşma Mimari..." s.186.

⁹⁹ Afife Batur. "Batılılaşma Döneminde Osmanlı..." s.1061., Ayla Ödekan, "Mimarlık ve Sanat Tarihi (1600-1908)" *Türkiye Tarihi*, Cilt 3, İstanbul, 1997, s.381., Dönemin cami örnekleri Dolmabahçe Camii (1848), Teşvikiye Camii, Aksaray Pertevniyal Valide Sultan Camii (1871), Yıldız Hamidiye Camii (1886), Çağlayan Cami (1862) olarak verilebilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Doğan Kuban, Osmanlı Mimarisi...*, s.638. Pars Tuğlacı, *Osmanlı Mimarlığında Batılılaşma Dönemi ve Balyan Ailesi*, İnkilap ve Aka Yayınevi, İstanbul 1981, s.261.

Tanzimat'la bürokratik yapıdaki örgütlenme bu alanlara hizmet edecek yeni resmi yapılar ortaya çıkarmıştır. Osmanlı mimari programına giren bu resmi yapılar genellikle bir orta hol etrafında gelişen, genelde iki katlı simetrik planlı, Neo-Klasik eğilimde yapılardır. Daha çok işleve yönelik ve kurumsal kimliği sadelik denge ve simetri ölçeği ile vurgulayan bu yapılar içinde buldukları yerleşimin ekonomik gücüne paralel olan, üslup ve bezeme açısından daha özenli ve gösterişli örnekler verebilmektedirler.¹⁰⁰

Uluslararası ticaretin, iletişim olanaklarına daha fazla ihtiyaç duyması posta örgütünün kurulması sonuncu posta ve telgrafhane binalarını yeni bir resmi yapı türü olarak ortaya çıkarmıştır. Günümüze ulaşamayan ilk postane binaları, posta hizmeti verebilecek nitelikte, basit ve sade yapılar olup, ilk dönemlerde mevcut binalara posta işlevi kazandırılmasıyla şekillendirilmiş yapılardır.¹⁰¹ Tanzimat'ın diğer bir resmi bina türü de karakollardır. Mekân tasarımında kare veya dikdörtgen şeklinde planlar gösteren karakollar, bir giriş holü etrafındaki odalardan oluşmaktadır. Cephe düzenine de yine Neo-Klasik üslup hakimdir.¹⁰²

19.yüzyılın ikinci yarısında batı ile artan ekonomik ilişkiler Osmanlı dış ticaretinde pay sahibi olan ülkeler hem kendi tüccar ve sanayicilerinin temsilcileri elçilikler de kent mimarisi bir çeşitlilik yaratan diğer bir yapı türüdür. Hem dönemin hâkim moda anlayışlarını mimarisinde kendi ülkelerinin mimarları tercih edilirken ülkelere ait kimi farklı mimari yorumlarla açık eklektik üslubun belirginleştiği yapılardır.¹⁰³ 19. yüzyılın diğer önemli kurum yapıları askeri ve sivil kimlikli hastane yapılarıdır. Bir avlu etrafını kuşatan koridorlar üzerine mekânlardan oluşan planı ile önceki dönemlerde inşa edilen kışla ve askeri hastane seması sürdürülmüştür.¹⁰⁴ Batılılaşma reformları hem Osmanlı içindeki kurumlarının modernizasyonuna hem de yabancıların artan nüfusun eğitim ihtiyaçlarını karşılamak adına açılan yeni okullara olanak sağlamıştır. Osmanlı'da

¹⁰⁰ Afife Batur, "Batılılaşma Döneminde..."s.1056, Gevher Acar, Tanzimat Dönemi Fikir..., s.111. Dönemin Nezaret ve Belediye yapıları: Bayezid Harbiye Nezaret Binası(1890), Bahaiye Nezaret Binası (1869) Beyoğlu Altıncı Daire-i Belediye Binası (1879-1883) .

¹⁰¹ İstanbul Postanesi 1909 tamamlanan Sirkeci'deki Büyük Postane'ye taşınmıştır. Daha çok yabancılar hizmet veren Galatasaray Postanesi de, 1875'te konut olarak inşa edilen binanın 1907'de yeni işlevine düzenlemesiyle oluşturulmuştur. Semavi Eyice, "İstanbul'da İlk Telgrafhane-i Amire'nin Projesi (1855), *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, Sayı.34, İstanbul 1984, s.66 . Gevher, Acar, Tanzimat Dönemi...,s.128.

¹⁰² Abdülmecid Tarafından yaptırılan Üsküdar'daki Çinili Karakol (1842)276 ve Arnavutköy Karakolu (1843)277, Aziziye Karakolu (1866) Karaköy Aziziye Polis Karakolu Maçka Karakolu dönem yapılarına örnektir. Ayrıntılı bilgi için bkz A. Çiftçi, "Dönemleri, Üslupları ve Kentsel Dokudaki Konumlarıyla İstanbul Karakolları, Art Decor, Haziran 1997, S.51, s.74-86.

¹⁰³ İngiliz Elçiliği (1847-1850), Hollanda Elçiliği (1854), Rus Elçilik Binası (1838-1845), Fransız Elçiliği(1839-1847), Alman Elçiliği (1874-1877) ilgili yapı grubuna örneklerdir Mustafa Cezar, *Sanatta Batı'ya Açılış Osman Hamdi*, İlke Basın Yayın, İstanbul 2009, s.184.

¹⁰⁴,Gevher Acar, Tanzimat Dönemi s.231.

yüzyıllara damgasını vurmuş geleneksel eğitim kurumu olan medreseler özellikle bilim, teknik ve mühendislik alanlarına hâkim bir eğitim programına sahip olmamalarından yerini batılı bir eğitim anlayışını uygulamaya yönelik askeri okullara bırakmışlardır. Bu yapılar genellikle dikdörtgen veya “U” biçiminde kütleli cephe düzeninde Neo Klasik etkiye sahip yapılardır. Başta İstanbul ve İzmir olmak üzere azınlıklara ve Osmanlı içinde yaşayan Levanten topluluklara ait okul yapıları seçmeci karakter taşıyan tasarımlarıyla dönemin mimari çeşitliliği içinde değerlendirilecek yapılardır.¹⁰⁵ 19.yüzyıl kent mimarisine yerleşen ve yüzyılın eklektik karakterini yansıtan önemli bir diğer yapı grubu otellerdir. Hem ticaretin yarattığı kozmopolit ortamda barınma hem de sanayi devriminin daha olanaklı kıldığı tren ve vapur gezileri ile Avrupa’dan Doğu’ya gelen gezginleri konforlu bir ortamda ağırlama ihtiyacını karşılamaya yönelik yapılardır. Sosyal hayatın bir parçası durumuna gelmiş balo, konser gibi çeşitli eğlencelerin düzenlendiği mekanlar olarak batılılaşmanın sosyal kültürel zeminin en iyi yansıtan mekanlardan biri olmuşlardır. Gösterişe ve etkilemeye yönelik yapıların cephe girişleri ve iç mekan tasarımlarında batılı üslupların iç içe geçmiş kompozisyonları sunulmaktadır.¹⁰⁶

Ticaretin biçim değiştirmesi ve uluslararası bir kimliği daha fazla taşıması ile ortaya çıkan diğer yapı türleri banka yapıları,¹⁰⁷ iş hanları¹⁰⁸ ve pasajlardır. İş hanları klasik Osmanlı şehir içi hanlarının plan şeması üzerine kurulmuş olsalar da cephe kuruluşlarındaki daha fazla pencere ve kapı sayısı açıklığına sahiptirler. İş hanları sadece depo ya da satış amaçlı değil aynı zamanda işlerin yürütüldüğü ofis mekânları gibi bir işleve yönelmişlerdir. Pasajlar yeni mimari yapı grubu olarak özellikle azınlık ve yabancı nüfus alanlarının ticaret mekânları olarak kurgulanmıştır. Batıda özellikle Paris’te inşa edilen örneklere göre gerçekleştirilmiştir. Söz konusu yapılar genellikle düz bir aks

¹⁰⁵ Özellikle Galata ve Pera’da azınlıklara ve yabancılara ait okullar yoğunlaşmıştır. Pera Naregiyan Ermeni Okulu, Taksim Zappion, Pallas, Galata’daki Rum Kız okulları Galata Musevi Okulu, Balat Israelite, Alman Musevi Okulu, Saint Joseph Lisesi, Alman Lisesi, Saint Benoit Fransız Lisesi örnekleri verilebilir. Detaylı bilgi için bkz. Mustafa Cezar, “ XIX. Yüzyılda Beyoğlu Neden ve Nasıl Gelişti” *XI. TTK Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler*, Cilt: VI, Ankara 1994, s.127. Nur Akın. *19.Yüzyılın İkinci Yarısında Galata ve Fener*, Literatür Yayınevi, İstanbul 1988, s.233-234.

¹⁰⁶ Hotel d’ Aglettere (1841), Grand Hotel d’Orient (1849), Hotel Pera, Hotel d’Ambassadeur (1855), Hotel Restaurantdes Colonies (1860), Hotel de Constantinople (1875), Grand Hotel National (1875) dönemin otel mimarisine örnek teşkil ederler..., Bkz. Zeynep Çelik, *Değişen İstanbul 19. Yüzyılda Osmanlı Başkenti*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1998, s.107 ., Özgü Çilli, *Tanzimat Sonrası Osmanlı Otel Mimarisini ve Pera Palas*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2009, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, s.18-26.

¹⁰⁷ Banka yapıları Bank-ı Osman-i Şahane, Osmanlı Bankası Eminönü Şubesi, Banque de Change. için bkz. Gevher Acar, *Tanzimat Dönemi Fikir...*s.199-202, Zafer Toprak, “ Bankacılık” *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Cilt: 2, İstanbul 1994, s.46-49.

¹⁰⁸ Mehmet Fidan, *Geçmişten Günümüze İstanbul Hanları*, İstanbul Ticaret Odası Yayını, İstanbul 2009, s.10-12.

üzerinde uzanan lineer düzende veya birbirini kesen ‘T’ planlı olarak üstü açık veya kapalı inşa edilmişlerdir.¹⁰⁹ 19.yüzyıl ortamının sağladığı olanaklar ve modernleşme çabalarının ortaya çıkardığı mekânsal dönüşümün en fazla kendini konut mimarisi ile göstermiştir. 19.yüzyıl konut mimarisi açısından ortamında sağladığı olanakların da etkisiyle her grup Osmanlı dünyasından koparak kendine yeni bir ulusal kimlik yaratmaya çalışmış, kentlerin konut mimarisinde tipolojik ve üslupsal açıdan değişimler meydana gelmiştir. Özellikle gayrimüslimlerin yerleşim alanındaki konutlar tipolojik açıdan çeşitlenerek cephe düzeni ve süsleme açısından eklektik karakter sunmuşlardır. Plan şemalarında oda-sofa düzenini esas geleneksel şema sürmüş iç sofalı simetrik plan tipi yaygınlık kazanmıştır. Başkent başta olmak üzere diğer liman şehirlerinde yeni ekonomik ilişkilere bağlı olarak artan kent nüfusunun varlığına karşın imar alanlarının azlığı, yanı sıra batılı modellere uygun bir imar yaratma, yangınlardan korunma amacıyla planlı ve düzenli bir şekilde evlerin dar parsel içinde bitişik nizamda yerleştirilmişlerdir. Giriş cepheleri Neo-Klasik, Barok ve Ampir üslupta profil ve bezemelerle donatılmıştır.¹¹⁰ Biçimsel kategoriler açısından başlıca konut biçimleri, geleneksel ahşap konutlar, sıra evler (Tanzimat kutusu), Apartmanlar, sayfiye konutlar, köşkler şeklindedir¹¹¹

Sonuç olarak, Batılılaşma Mimarisi, dönemin ekonomik ve siyasi ortamı içinde şekillenmiş bir mimari içeriğe sahiptir. Sanayi Devrimi ve sonraki süreç, özellikle 19.yüzyıl Osmanlı Mimarisine hem yapı çeşitliliği anlamında, hem de inşaat teknolojisindeki (yeni yapım ve malzeme bilgisi) gelişmelerle katkıda bulunmuştur.

¹⁰⁹ Tünel Pasajı (1885), Halep Pasajı (1185), Anadolu Pasajı (1894) Beyoğlu Şark Pasajı (1840), Karlman Pasajı (1850), Avrupa Pasajı (1874), Çiçek Pasajı (1874), Rumeli Pasajı (1894) Doğan Kuban, *Osmanlı Mimarisi*, s. 672. Mesut Dündar, Beylerbeyi Sarayı, (Yayınlamamış Doktora Tezi), 2008 Ankara Üniversitesi, Ankara, s.118.

¹¹⁰ Atilla Yücel, “ İstanbul’da XIX.Yüzyılın Kentsel Konut Biçimleri” Tarihten Günümüze Anadolu’da Konut ve Yerleşme” Tarih Vakfı, Habitat II Yayını, İstanbul 1996, s.312, Soysal Mine, *Tarihten Günümüze Anadolu’da Konut ve Yerleşimin Öyküsü*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2003, s.48, Zeynep Enlil, “ 19.yüzyıl İstanbul’unda Yapı Gelenekleri ve Kent Kültürü”, *Osmanlı Mimarlığının 7 Yüzyılı “Uluslarüstü Bir Miras”*, YEM Yayınları, İstanbul 2000, s.289., Nur Akın, *19.Yüzyılın İkinci... s.124.*, Afife Batur; Atilla Yücel “İstanbul’da 19.Yüzyıl Sıra Evleri Koruma ve Yeniden Kullanım İçin Monografik Bir Araştırma” *ODTÜ Mimarlık Dergisi*, 1979, Cilt.5, Sayı.2, s.188, Doğan Kuban, *Osmanlı Mimarisi...s.554.*

¹¹¹ “Sıra evler yaygın olarak kullanılan yapı grubudurlar, Osmanlı konutun biçimsel özellikleri taşıyan bu konutlar, aynı zamanda cephe düzeninde Neo Klasik, Barok profil bezeme ve elemanları donatılmaya başlamıştır. Kentsel dokuyu disiplin altına almayı hedefleyen reformlarla konutlar giderek daha düzenli ve simetrik bir görünüme kavuşmuşlardır. Apartmanlar ise bitişik nizamda yapılmış 4 ile 6 katlı yapılarıdır.Avrupa’da dönemin modası mimari üsluplar eklektik tarzda yapı cephelerine uygulanmıştır.” Atilla Yücel “ İstanbul’da 19.Yüzyılın Kentsel...” , s.307-312.

2. BÖLÜM

19. YÜZYIL SANAYİ VE ULUSLARARASI TİCARET FAALİYETLERİNİN İZMİR VE BATI ANADOLU KIYI YERLEŞİMLERİNE ETKİLERİ

19.yüzyılda Osmanlı Devleti'nin ekonomik yapısından meydana gelen dönüşümler, liman kentlerinin kimliğini belirginleştirmiştir. Bu sebeple liman kentlerinin, fiziksel görünümü, kentsel planları, ekonomik mekanizmaları, nüfus dinamikleri, sınıf yapıları siyasal hedefleri ve kültürel yaşamları ile dünya ekonomisiyle bütünleşme sürecinin tümünü somut biçimde yansıtabilen alanlar olmuşlardır.

1. Yerleşimlerin Ekonomik Yapısında Meydana Gelen Değişimler

Batı Anadolu kıyı yerleşimleri 17. yüzyılın sonlarına doğru, uzun bir aradan sonra tekrar hareketlenecek koşulların içine girmiş, Osmanlı İmparatorluğu'nun, aynı zamanda Batı Avrupa'nın ritmine bağlı olarak, politik, ekonomik, toplumsal, kültürel, insani, şehircilik fiziksel ve maddi düzlemlerde derinden etkilenen yerleşimler olmuştur.¹¹² Batı Anadolu liman yerleşimlerinin gelişim süreci Hollandalı, İngiliz ve Fransız tüccarların Batı Akdeniz'de yeni bir liman arayışının sonucu Halep gibi oturmuş limanların kurallarına, düzenlemelerine sahip olmayan yeni bir limandan Levant pazarına ulaşması amacıyla başlamıştır. 1590- 1610 yılları arasında Batılı tüccarlar, Batı Anadolu ürünleri için transit olarak İzmir'i seçmiş çok geçmeden tüccar devletlerin konsolosluk binaları, İzmir'de boy göstermeye başlamıştır. 1620 yılına gelindiğinde İzmir limanı tamamen farklı bir görüntü sergilemiştir. 17.yüzyılın ortalarından itibaren Uzakdoğu ipeklerinin de

¹¹²Reşat Kasaba, Osmanlı İmparatorluğu ve Dünya Ekonomisi-19.Yüzyıl, İstanbul-1993, s.13. Abdullah Martal, "19.Yüzyılın İkinci Yarısında İzmir'in Sosyo Ekonomik Yapısında Meydana Gelen Değişimler", *Çağdaş Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt:1, Sayı:3, 1993, s.117; Fikret Yılmaz; Sabri Yetkin Sabri: İzmir Kent Tarihi, İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayını, İzmir 2002, s.46, Daniel Goffman "İzmir: Köyden Kolonyal...", 99-100. Melih Gürsoy:" İzmir Sanayinin Geçmiş ve Bugünü" *Son Yüzyıllarda İzmir Ve Batı Anadolu, Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*, (Hazırlayan. Tuncer Baykara) İzmir 1994, s.127., Elana Syrett Frangakis, *18.Yüzyılda İzmir'de ...s.46-47.*, Gündüz Ökçün " 1885 Öncesi Osmanlı Ekonomisine Genel Bir Bakış" *1885-1985 Türkiye Ekonomisinin 100.Yılı İzmir ve İzmir Ticaret Odası Sempozyumu Bildirileri*, İzmir Ticaret Odası Yayını, İzmir, 1985, s.18., Necmi Ülker, 17.ve 18.Yüzyıllarda İzmir Şehri Tarihi, *I.Ticaret Tarihi Araştırmaları*, Akademi Kitabevi,İzmir 1994,s.3. Mübahat Kütükoğlu,*XV ve XVI.Asırlarda İzmir Kazasının Sosyal ve İktisadi Yapısı*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları, İzmir 2000, s.63., Stefan, Yerasimos " 19.Yüzyılda Osmanlı Liman Kenti İzmir'de Kültürler, Mekân Üretim Biçimleri ve Kent Mekânın Dönüşümü", *Osmanlı Mimarlığının 7 Yüzyılı "Uluslarüstü Bir Miras"*,Yapı ve Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul 2000, s.210.

doğrudan kente gelmeye başlamasıyla, İzmir'in gerek ekonomi gerekse nüfus açısından girdiği büyüme sürecini devam ettirmiştir. 1740'lardan sonra ikinci büyüme evresi diyebileceğimiz daha canlı bir dönemi de yaşanmıştır, bu dönemden sonra İzmir, bir liman kenti olarak hızla gelişmiştir. Bu gelişimin son ve en önemli evresini ise Sanayi Devrimi nedeniyle tarımsal ürünlere ve hammaddeye aşırı ihtiyaç duyulması ve iyi bir tarım alanı olan Anadolu'dan yararlanma isteği oluşturmuştur.¹¹³

Osmanlı İmparatorluğu ile İngiltere ve Fransa arasındaki ticaretin yoğun olduğu Batı Anadolu, gerek dışarıya açılabilme olanaklarının diğer bölgelere göre daha fazla oluşu, gerekse bölgede üretilen tarımsal ürünlerin ihraç edilebilme niteliğinin ve para- meta ilişkilerinin diğer bölgelere oranla daha fazla oluşu çabuk gelişmesine neden olmuştur. İzmir'in bölgede üretilen malları ihracat merkezi olarak edindiği sağlam konum, daha geniş alanlara yayılan ve yabancı ülkelere gelen transit ticareti için çekim alanı oluşmasında önemli bir avantaj teşkil etmiştir. Bu açıdan Osmanlı İmparatorluğu'nun dünya ekonomisine katılması temel olarak Batı Anadolu ve Balkanlardaki tarımsal üretim faaliyetlerinin ticaret yoluyla özellikle merkez bölgelerdeki üretim ve tüketim faaliyetlerine bağlanmasıyla gerçekleşmiş olduğu belirtilir. İzmir'in gelişmesi Manisa ve diğer Batı Anadolu kent ve kasabalarının iktisadi ve ticari işleyişini de değiştirmiştir.¹¹⁴

Bu paradoksal değişimler Batı Anadolu'nun özellikle de İzmir'in büyük çapta ilerlemesine de hız kazandırmıştır. İmparatorluğun 18.yüzyılda kapitalist dünya ekonomisi ile bütünleşmesinde Ege kıyı kentlerinin önemli rol oynadığı belirtilir.¹¹⁵ 19.yüzyıl başında özellikle İzmir'in ticari sektörü, ekonomik koşullara uyum sağlamak amacıyla köklü değişimler geçirmiştir. İzmir'in ve yakın çevresinin sosyo-ekonomik yapısına haberleşme, ulaşım alanında gerçekleşen yabancı sermaye yatırımları etki etmiş, ithalat ve ihracat sürecinde iç bölgeler arasındaki mal akımını arttırmak ve hızlandırmak için yeni ulaşım teknolojilerine gerek duyulmuştur.¹¹⁶ 1838 yılındaki ticaret antlaşmasıyla uluslararası

¹¹³ Daniel Goffman, "İzmir: Köyden Kolonyal Liman Kentine", *Doğu ile Batı Arasında Osmanlı Kenti, Halep, İzmir ve İstanbul*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2003, s.99-100., Suraiya Faraqi "Ticaret: Bölgesel ve Uluslararası" Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik Ve Sosyal Tarihi (1600- 1914) Editör: Halil İnalçık, Donald Qautaert Cilt II, İstanbul 2004, s.633., Elana Syrett Frangakis, *18.Yüzyılda İzmir'de Ticaret(1700-1820)* İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını, İzmir-2006, s.21-23. Abdullah Martal: "16.Yüzyıldan 20.yüzyıla Ticaret ve Sanayinin Gelişimi", *Üç İzmir*, İstanbul 1992, s.265.

¹¹⁴ Faraqi Suraiya "Ticaret: Bölgesel ve Uluslararası" Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik Ve Sosyal Tarihi (1600- 1914) Editör: Halil İnalçık, Donald Qautaert Cilt II, İstanbul 2004, s.633.

¹¹⁵ Serap Yılmaz; İnci Kuyulu, "Dünden Bugüne Ege Kıyı Kentleri: Tarihsel Gelişim" *II.Kıyı Sorunları ve Çevre Sempozyumu (14-16 Kasım 1997) Bildiriler Kitabı*, (Editör: Ayşe Günbey Şerifoğlu) Kuşadası Belediye Yayınları No.8, Kuşadası 1997, s.273.

¹¹⁶ Suraiya Faraqi, "Ticaret: Bölgeler ...", s.633-635. Abdullah Martal "16.Yüzyıldan ...", 104

ticareti serbestleştirici girişimlerin uygulamaya konulması ile uluslararası ticaret adına gereken koşullar oluşmuş, buharlı gemilerle nakliyenin gelişimi için İzmir’de liman inşasına başlanmıştır. Fransız ve İngiliz yatırımcıların kurduğu şirket ile Osmanlı İmparatorluğu arasında 1867’de imzalanan anlaşmayla, yeni rıhtım ve tesislerin inşasına başlanmış liman kısa sürede hizmete girmiştir. Toplam 3245 metre uzunluğunda rıhtım duvarına sahip olan büyük antrepolar içen liman, sonraki tarihlerde ek yapılanmalarla şehir içinde yeni bir merkez oluşturmuştur.¹¹⁷ Limanın buharlı gemilerin giriş çıkışına olanak sağlamasıyla deniz ulaşımı ve ticareti kolaylaşmış, kentin dış ticaret hacmi kısa sürede artmıştır.¹¹⁸ Coğrafi konumu ve zengin bir hinterlandın Akdeniz’e tek çıkış özelliğini taşıması dolayısıyla Osmanlı Devleti’nin en önemli dış ticaret limanı haline gelmiştir.¹¹⁹

19.yüzyıla kadar İzmir, kendi arda alanında pazara göre üretimi yoğunlaşmış tarımsal ürünlerini merkeze, merkezin endüstri ürünlerini aynı bölgeye aktarmada deve kervanları kullanılırken, bu yüzyılın ikinci yarısında yabancı sermayenin yatırımlarıyla limanın yanı sıra ve demiryollarının kurulması bu akışın biçimini değiştirmiş, iç bölgelerle tarımsal ürün raylı sistem ile daha hızlı, güvenilir ve ucuz şekilde aktarılabilmıştır. Kentteki ilk demiryolu 1856 yılında İzmir-Aydın hattı için alınan imtiyaz üzerine İngiliz girişimi olarak 1890’da, ikinci hat olan İzmir-Kasaba hattı ise Fransız yatırımcılar tarafından 1886 tamamlanarak işletmeye açılmıştır. Demiryolu - liman bütünleşmesinin sağlanması ve haberleşmenin hızlanmasıyla, Avrupa’nın sanayi mallarının pazar alanlarını genişlediği gibi, Gediz ve Menderes vadilerinin tarım ürünleri de kolay ve ucuz şekilde taşınmaya

¹¹⁷ Tuncer Baykara, *İzmir Şehri ve Tarihi*, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir 2001 s.117; Abdullah Martal, “16.Yüzyıldan ...”s.267-268,, Mübahat Kütükoğlu “ İzmir Rıhtımı İnşaatı ve İşletme İmtiyazı” *İzmir Tarihinden Kesitler*, İzmir Büyükşehir Yayınları, İzmir 2000, s.201-202.

¹¹⁸ “İzmir’deki liman tesisleri birlikte 1870’lerin başından 1890’ ların başına kadar İzmir’de yapılan yükleme boşaltma tonajı 3 katına çıkmış, daha 1872 de yüzde sekseni aşan buharlı gemi payı 1880’ lerin başında yüzde doksan beşi yakalamıştı. Limanda Osmanlı, Alman, İngiliz Avusturya, Danimarka, İspanya, Fransız, Yunan Felemenk, İtalyan, Romen, Rus, İsveç ve Norveç bandıralı vapurlar bulunmaktaydı.” Adnan Bilget Adnan Son Yüzyıllarda İzmir (1849-1949) İzmir Mehşer Yayınevi, İzmir, 1949, s.69.

¹¹⁹ Deniz ticaretinin de gelişmesi Osmanlı ekonomisi açısından önemli bir süreç olarak kabul edilirken İzmir, İstanbul, Beyrut ve Selanik gibi kentlerde inşa edilen rıhtım ve modern limanlar yabancı sermayenin ülkeye girişine büyük katkı sağlamıştır. 19’uncu yüzyılda Osmanlı Devleti’nin dış ticareti beş önemli liman şehri olarak, İstanbul, İzmir, Selanik, Trabzon ve Beyrut’un adı geçmektedir. İstanbul en büyük ithalat limanıyken, Beyrut daha çok ihracata dönük işleviyle, Selanik ve İzmir limanları, hem ithalat hem de ihracatla uğraşan işlevsellikleriyle gelişmiş dış ticaret merkezi kentler haline gelmişlerdir. Meropi Anastassiadou, *Tanzimat Çağında Bir Osmanlı Şehri: Selanik (1830-1912)*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2001, s.96.

başlamış, bu gelişmelerle bölge ekonomisi canlanmıştır. İzmir tarımsal ürünler açısından ihracat merkezi olarak dünya pazarlarıyla bütünlemesine yol açmıştır.¹²⁰

Liman ve demiryolu gibi ulaşım olanaklarıyla Osmanlı mahsulleri bütün liman şehirlerinden İzmir'e akmış, bunların bir kısmı iç ticarete konu olurken çok büyük bir kısmı başta İngiltere olmak üzere Avrupa ülkelerine ihracat edilmiştir. İzmir'deki ekonomik üstünlük 19.yüzyılın ilk çeyreğine kadar Fransa'dayken, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yerini İngiltere'ye bırakmış, bu dönemden sonra en büyük alıcı ve satıcı olarak İzmir'in toplam dış hacminin hemen hemen yarısını ele geçirmiştir. Batıların ticari, dini ve kültürel faaliyetlerinde aracı rolünü Rum, Ermeni ve Yahudi azınlıklar üstlenmişlerdir. Özellikle Rumlar ve Ermeniler Avrupa sermayesinin Batı Anadolu'ya girmesi ve yerleşmesi sürecinde önemli rol oynamışlar, dil bilmeleri, bölgenin gelenek ve görenekleri tanımaları, ticari bilgi ve becerileri, azınlıkları Avrupalıların doğal işbirlikçileri haline getirmiştir.¹²¹

İzmir Başkonsolos'u Frederic Holmwood'un 1889 Yılı ile ilgili İzmir ticareti ile ilgili raporunda şu bilgiler yazılıdır.¹²²

“ ...İzmir, Küçük Asya'nın ticaret merkezidir. İzmir Bölgesi resmi açıdan Aydın ilini kapsadığı halde, ticari etkileri Küçük Asya'nın en verimli kısımlarına kadar erişmektedir. Konya ve Antalya, Ankara'nın bazı kısımları, Bursa ve Adana ve Türk takımadalarının tamamı, İzmir bölgesinin etkisi altındadır. Bu ticari etki her yıl artmaktadır. Bunun nedeni ise şehrin avantajlı konumu ve limanın yarattığı rahatlık ve demiryolu iletişiminin uzatılmış olmasıdır. Demiryolları tamamen İngiliz sermayesi ile kurulmuştur ve İngiliz yönetimi altındadır. İzmir nüfusunun 210.000 olduğu tahmin edilmektedir. İzmir limanı ise Akdeniz'deki en güvenilir limanlardan biridir; iyi bir iskeleye sahiptir ve bu iskeleye her hava şartlarında girilebilmektedir ve en büyük buharlı gemiler bile güvenli bir şekilde rıhtımda durabilirler. Gerçek liman vergileri yoktur tüm vergiler rıhtım vergilerinin içindedir. İzmir rıhtımı Fransız şirket tarafından inşa edilmiştir. Bugüne kadar da Fransız yönetimi altında kalmıştır. Bu yönetim genel olarak memnun edicidir. Rıhtım şehir

¹²⁰ Abdullah Martal, “16.Yüzyıldan ...”s.266. İlhan Tekeli, “Ege Bölgesi'nde Yerleşme Sisteminin 19. Yüzyıldaki Dönüşümü”, *Üç İzmir*, (Ed. Enis Batur) Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1992, s. 80; Yahya Sezai Tezel, *Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi (1923-1950)*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1982, s. 81.

¹²¹ Abdullah Martal, *Değişim Sürecinde İzmir'de Sanayileşme 19.Yüzyıl*, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir 1999, s.23-24., Rifat Önsoy, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Sanayi ve Sanayileşme Politikası*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1988, s.51., Ali İhsan Bağış, “ Osmanlı Ekonomisinde Ticaret Sektörünün Görünümü Yabancı Tüccar ve Gayrimüslim Tebaanın İzmir Ticaretindeki Yeri ve Önemi” *1885-1985 Türkiye Ekonomisinin 100.Yılı İzmir ve İzmir Ticaret Odası Sempozyumu Bildirileri*, İzmir Ticaret Odası Yayını, İzmir, 1985, s.50.

¹²² “İzmir” *İngiliz Konsolosluk Raporlarına Göre İngiliz Ticareti (1864-1914)*, İzmir Ticaret Odası Yayınları, İzmir 1998, s.101-103.

kıyasınca uzanmaktadır ve 2 mil uzunluğundadır. Rihtımın uzantısı boyunca giden bir tramvay gümrük binası ile depoları bağlantı içine sokmaktadır.”

19.yüzyılın başından itibaren İzmir’de ticaret sermayesi kırsal kesimden başlayarak yavaş yavaş sanayi sermayesine dönüşmeye başlamış, buhar gücünün uygulandığı yağ ve çırçır fabrikaları, ambalajlamanın gerektirdiği sanayi kuruluşları ortaya çıkmıştır. Sanayileşme hareketi başlangıçta büyük ölçüde tarımsal ürünlerin ihracına yönelik kuruluşlar biçimde gerçekleşirken, yüzyılın sonlarına doğru iç tüketimi hedefleyen kuruluşlar da görülmeye özellikle 1880’lerden sonra sanayi yatırımları, pamuklu, yünlü ve ipek tekstil dallarında ipek, bez ve kumaş üreten fabrikaları üzerine gerçekleştirilmiştir. 1861 yılında Amerikan iç savaşı sonucu, Osmanlı Devlet’inde, İngilizler, Amerikan tipi pamuk üretimini arttırmak için büyük çaba harcamışlar , 1862 yılından başlayarak Ege’nin muhtelif yerlerinde çırçır fabrikaları ve hidrolik presleme tesisleri kurulmuşlardır. 1870 yılına kadar Aydın demiryolu üzerindeki bölgede 34 çırçır fabrikasını çalışır duruma getirmişlerdir. Dokuma sanayinin dışında 19.yüzyıl ortalarına doğru İzmir’de bir kağıt fabrikası kurulmuştur. Ege Bölgesi’nde uzun zamandır imalatı yapılan maddelerden birisi de zeytinyağı olmuştur. 19.yüzyıl öncesinde de İzmir’de pek çok sabun imalathanesi ve fabrikanın varlığından söz edilirken, 1805 geldiğinde İzmir’de 25 sabun imalathanesi olduğu ifade edilmektedir. İzmir ve Batı Anadolu’da bu sektörde Hadkinson ve Whittekar firmalarının adı geçmektedir. Tüccarlıktan sanayiciliğe geçen bu İngiliz yatırımcılara ait Batı Anadolu’nun çeşitli kentlerinde ikisi ayçiçeği dördü susam altısı pamuk tohumu ve 10’u zeytinyağı çıkararak 22 fabrikanın olduğu belirtilmektedir.¹²³ Özellikle yabancı sermayenin desteklediği yatırımlar sonucu 19.Yüzyıl sonunda Osmanlı İmparatorluğu genelinde İzmir en çok endüstrileşmiş kent haline gelmiştir.¹²⁴1913-1915 yılları arası Osmanlı Devleti’ndeki sanayi tesislerinin bölgelere göre dağılımını gösteren istatistikte 282 sanayi kuruluşunun, 62 adetinin yani % 22’si İzmir’de bulunduğu belirtilmiştir.¹²⁵

Sonuç olarak 18.yüzyılın ikinci yarısı ve 19.yüzyıl ilk yıllarında ticaretinin gelişmesi için pratikte gereken birbirini destekleyen önemli koşullar, İzmir’de bir araya gelmiştir.

¹²³ Melih Gürsoy, “İzmir Sanayisinin...”, s.130.

¹²⁴ Melih Gürsoy, “İzmir Sanayisinin...”, s.126., Abdullah Martal “16.Yüzyıldan...”s.268-269, Gündüz Ökçün, *Osmanlı Sanayi 1913-1915 Yılları Sanayi İstatistikî*, Cilt: IV, Tarihi İstatistikler Dizisi, DİE, Ankara, 1997. Funda Barbaros, *1830-1930 Döneminde Sosyo- Ekonomik Çözüm Çerçevesinde İzmir’de Sanayileşme*, EBSO Yayını, İzmir 1995 ,s.78-79., Mübeccel Kıray, *Örgütlenemeyen Kent İzmir*, Bağlam Yayınları, İstanbul 1998, s. 19.

¹²⁵ Osmanlı Devlet’indeki 1915 yılına ait mevcut sanayi ve bu sanayi tesislerinin bulunduğu bölgelere göre dağılımını gösteren ayrıntılı sonuçlar için bkz. Gündüz Ökçün, *Osmanlı Sanayi 1913-1915 Yılları Sanayi İstatistikî*, Cilt: IV, Tarihi İstatistikler Dizisi, DİE, Ankara, 1997, 27-42.

Avrupalı ve Osmanlı tüccarlara önemli fırsatlar sunmuştur.¹²⁶ Bu sebeple İzmir, Osmanlı limanları içinde en kapsamlı ticaret ağına sahip olabilmiş, hem de imparatorluğun iç ve dış ticaretindeki konumu daha da güçlenmiştir. İzmir'in Osmanlı kıyı ticaretindeki hâkimiyeti yakın çevresine yansımış, ekonomik faaliyetlere bağlı olarak artan nüfus, genişleyen sanayi hacmi ve sanayi hareketleri Foça, Urla, Çeşme, Ayvalık gibi liman yerleşimlerini de önemli birer alt merkez haline gelmesine ve gelişimlerine olanak sağlamıştır. İzmir'e yakın yerleşimlerde sanayi ve sanayiye bağlı kuruluşlar ortaya çıkmış, özellikle zeytin, zeytinyağı sabun, tuz, üzüm işlenmesi ve ihracatına yönelik etkinliklerle ticaret hacimleri genişlemiştir.

2. Yerleşimlerin Fiziki Dokusunda Meydana Gelen Değişimler

19.yüzyılda İzmir ve Batı Anadolu kıyı hattında görülen ekonomik ve sosyal değişim, mekân organizasyonunda da kendini göstermiştir. İçe yönelik kentsel dağılım, gelişen dışa bağımlı ticaret biçimi yüzünden dışa dönük hale gelmiş, uluslararası ticaret ve sanayi faaliyetleri modern şehircilik anlayışının oluşmasına olanak sağlamıştır.¹²⁷ Kentsel ölçekteki bu değişim süreci ve olanakları yerleşimlerin liman kenti olmasıyla doğrudan ilişkilidir. Bu sebeple İzmir ve civarındaki kıyı yerleşimlerinin 19.yüzyıldaki değişimini liman kentlerinin ticaret ve sanayi ile ilişkisi zemininde değerlendirmek gerekmektedir.

Liman Kentleri, liman olgusunun yapısal biçiminin konumlandığı kıyılarda, ticaretle desteklenen ekonomik ve sosyal yapıda şekillenmiştir.¹²⁸ 19. yüzyılda sanayi devrimi ile birlikte, büyük artış gösteren deniz ticareti ve ticari ilişkileri, kent içinde kendini gösteren yeni odak noktalarını oluşturmuştur. Bu odak noktaları, zaman içinde bulunduğu bölgenin ekonomik ve sosyal hâkimiyetini bünyesinde toplayan, kendi içinde ekonomik, ticari ve kültürel merkez konumuna gelen liman kentlerini daha da ön plana çıkarmıştır. Özellikle

¹²⁶ İlhan Tekeli Anadolu'daki Kentsel Yaşantının Örgütlenmesinde Değişik Aşamalar” *Toplum ve Bilim*, Sayı.9/10, 1985, s.63-64, 1-1985, Rauf Beyru, *19.Yüzyılda İzmir Kenti*, Literatür Yayıncılık, İstanbul 2001, s.51, Aptullah Martal, 1Yüzyılım İkinci Yarısında İzmir'in Sosyo-Ekonomik Yapısında Gerçekleşen Değişmeler”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt:I, Sayı:3, İzmir 1993., s.117, 118., Ferlal Örs; Erkan Serçe; Şakir Örs, *19.Yüzyıldan 21.Yüzyıla İzmir Ticaret Odası Tarihi; Yüzyıllar Köprüsü, İzmir Ticaret Odası Yayını*, İzmir 2002, s.51-53.

¹²⁷ İlhan Tekeli, “Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kentsel Dönüşüm”, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt 4, İstanbul-1985, s. 881., Rauf Beyru “ Geçmişten Günümüze İzmir'de Planlama ve İmar Uygulamaları” *Ege Mimarlık Sayı: 199/3 s.42-43.*, M.Maurice Cerasi, *Osmanlı Kenti: Osmanlı İmparatorluğu'nda 18. ve 19.Yüzyıllarda Kent Uygarlığı ve Mimarisi,(Çev.Aslı Ataöv),Yapı Kredi Yayınları*, İstanbul 1999, s. s.83.

¹²⁸ Çağlar Keyder, Y. Eyüp Özveren ve Donald Quatert, “Osmanlı İmparatorluğunda Liman Kentlerinde Bazı Kuramsal ve Tarihsel Perspektifler”, *Doğu Akdeniz'de Liman Kentleri*, (Editörler: Çağlar Keyder, Y. Eyüp Özveren ve Donald Quatert) (Çev.Gül Çağalı Güven), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1994, s.121-122 Hout, Lois; Thalmann J. Poul; Valbelle Dominique. *Kentlerin Doğuşu*, İstanbul 2000.s.7,8.

19.yüzyılın son çeyreği, liman kentlerinin dünya ekonomisinde doruğa ulaştığı dönem olmuş, deniz taşımacılığına olanak veren liman kentleri hızla gelişmiştir. Birçok sanayi kuruluşu suyun kolay ve ucuz taşımacılık imkanı vermesi nedeniyle su kanalları, nehir, vb. su kıyılarında kurulmuş bu bağlamda ‘kıyı mimarlığı’ kavramı ticaret olgusu ile ön plana çıkmıştır. Bu yeni düzen geliştikçe liman kentlerinde, ekonomik ve toplumsal sistemin değişen koşullarının mimariye etkisi ile inşaat sektöründe önemli bir artış meydana gelmiştir. Demiryolları, buharlı trenler, gemiler, telefon ve telgraf sistemi gibi yeni iletişim ve ulaşım araçları bunlarla ilişkili yapılar, ticari açıdan stratejik konumda olan liman kentlerinin fiziksel gelişiminde etkili olmuştur.¹²⁹

Deniz ticaretinin de gelişmesi Osmanlı ekonomisi açısından önemli bir süreç olarak kabul edilirken İzmir, İstanbul, Beyrut ve Selanik gibi kentlerde inşa edilen rıhtım ve modern limanlar yabancı sermayenin ülkeye girişine büyük katkı sağlamıştır. Osmanlı Devleti’ndeki 1838 Ticaret Antlaşması’yla uluslararası ticareti serbestleştirici girişimlerin uygulamaya konulması ve buharlı gemilerle nakliyenin gelişmesiyle birlikte liman kentlerinin oluşumu için gereken koşullar oluşmuştur. Buharlı gemiler sayesinde deniz ulaşımı ve ticareti kolaylaşmış dış ticaret hacmi artmıştır¹³⁰

19. yüzyılda Osmanlı Devleti’nin dış ticareti beş önemli liman şehri olarak, İstanbul, İzmir, Selanik, Trabzon ve Beyrut’tun adı geçmektedir. İstanbul en büyük ithalat limanıken, Beyrut daha çok ihracata dönük işleviyle, Selanik ve İzmir limanları(1876) ise hem ithalat hem de ihracatla uğraşan işlevsellikleriyle gelişmiş dış ticaret merkezi kentler haline gelmişlerdir. Uygun coğrafi konumu ve zengin bir hinterlandın Akdeniz’e tek çıkış özelliğini taşıması dolayısıyla Osmanlı Devleti’nde İzmir’in en önemli dış ticaret liman olduğu belirtilmektedir. Osmanlı Devleti’nin uluslararası ticaretinde ve dünya ekonomik sistemine eklenmesi sürecinde önemli rol oynayan en önemli ihracat kapısı konumundaki İzmir, fiziksel mekânı ve liman kenti olanaklarını iyi değerlendirilerek büyük çapta mekânsal değişimlerin gerçekleştiği bir kent olmuştur.¹³¹

¹²⁹ Eyüp Özveren “Beyrut” Doğu Akdeniz’de Liman Kentleri 1800-1914,... 83, Sinan Akyurtaklı, Didem; Çaylan, Yüksel Pöğün: “ Olanaklar” Ege Mimarlık, S.33, İzmir-1999, s.37-42., Vedat Tokyay, “Liman Kentlerinde Dönüşüm Anlayışı; Kopenhag, Oslo, Bergen,Helsinki, Girit”, *Yapı Dergisi* Sayı 2004, s.61-62.

¹³⁰Anastassiadou Meropi:, *Tanzimat Çağında Bir Osmanlı Şehri: Selanik,İstanbul*, 2001s.96. Mübahat Kütükoğlu, “İzmir Ticaret Odası Kayıtlarına Göre XX.Yüzyıl Başlarında İzmir Ticareti” *Son Yüzyıllarda İzmir Ve Batı Anadolu, Uluslar arası Sempozyumu Bildirileri*, Hazırlayan. Prof. Dr. Tuncer Baykara, İzmir-1994, 33-34.

¹³¹ Reşat Kasaba, *Osmanlı İmparatorluğu ve Dünya Ekonomisi, Ondokuzuncu Yüzyıl*, Belge Yayınları, İstanbul 1993, s.5., Zafet Toprak, “Küreselleşme, Küresizleşme ve Doğu Akdeniz’de Liman Kentleri: Selanik, İzmir, İskenderiye” *1.Uluslararası Akdeniz Ticareti ve Liman Kentleri: Geçmiş ve Gelecek*

İzmir'in bu gelişimi Batı Anadolu coğrafyasının yakın çevresine ait Foça, Urla, Çeşme, Kuşadası, Karaburun, Ayvalık gibi liman yerleşimlerinin de kent içeriğine etki etmiştir.¹³² Bu yerleşimlerde ortaya çıkan sanayi yapıları doğal kaynaklara ve pazara en yakın yerlerde kurulmuştur. Kıyı mimarlığı ticaret merkezi kıyıya kayarak, kentin yeni bölgesinde farklı işlevlerde ticaret, depolama, konaklama, eğlence özel konut gibi grupların konumlanışında belirgin mekânsal ayrımlar ortaya çıkmıştır.

Kıyı bölgesinin mekân kurgusunun oluşumunda, ürünün ulaşım yollarının kent içindeki bitiş noktaları, limanın topografyası belirlerken, liman odaklı ticaretin gerçekleşmesi sonucu kıyı boyunca devam eden çizgisel mekân anlayışı söz konusu olmuştur. Yeni mekân özelliklerinin oluşumunda ihraç edilen ürünlerin tümü ve liman bölgesinde geçirdiği işlem aşamaları, yapının limandaki yeri ve konumu gibi faktörler belirleyici olmuştur. Limandaki fonksiyonel ayırım bu noktalar esas alınarak gerçekleşmektedir.

İzmir'de gümrük binalarına en yakın konumda depolama ve ticaret yapıları, bu yapıların yakın çevrelerinde aracı kurumlar niteliğindeki banka, sigorta şirketleri, borsa binaları yer almaktadır.¹³³ Daha küçük ölçekli kıyı yerleşimlerinde kıyı bölgesinin mekânsal kurgusu büyük yerleşimlerden farklı olarak, kıyı ve iç bölge arasındaki sınırlar belirgin olmayıp iç içe geçmiş şekilde biçimlenmiştir. Birinci bölge olarak tanımlanan alanda gümrük binası, iskele, depolama mekânları ve liman faaliyetleri ile ilişkili yapıların bulunmakta, kıyı bölgesinde 2 katlı yapıların üst katlarının genellikle konut amaçlı, zemin katlarının ise ticari amaçlı kullandığı görülmektedir. İkinci bölge olarak tanımlanan alanda ise yine depolama amaçlı ve yerel ürünün işlendiği atölyeler ve fabrikaların oluşturduğu bir düzen ortaya konmuştur. Ticaret faaliyetlerinin yoğunluğuna bağlı olarak kent merkezinin kıyıya kaymasından dolayı otel, gazino, kahvehane gibi sosyal mekânlar ile finans yapıları kıyı hattında ve liman aksında kurulmuşlardır.

Sempozyumu Bildiriler, İzmir 2008, s.138-139., Mehmet Genç, "Osmanlı İktisadi Dünya Görüşünün İlkeleri", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi*, 1989, s.175-177., Stefan, Yerasimos "19.Yüzyılda Osmanlı Liman Kenti İzmir'de Kültürler, Mekân Üretim Biçimleri ve Kent Mekânın Dönüşümü", *Osmanlı Mimarlığının 7 Yüzyılı "Uluslarüstü Bir Miras"*, YEM Yayınları, İstanbul 2000, s.218-219.

¹³² Serap Yılmaz; İnci Kuyulu, "Dünden Bugüne Ege Kıyı Kentleri: Tarihsel Gelişim" *II.Kıyı Sorunları ve Çevre Sempozyumu (14-16 Kasım 1997) Bildiriler Kitabı*, (Editör: Ayşe Günbey Şerifoğlu) Kuşadası Belediye Yayınları No.8, Kuşadası 1997, s.284., Müjgan Bahtiyar Karatosun, 19.Yüzyıl Ticari Faaliyetlerinin Küçük Liman Kentlerinde Kıyı Ölçeğindeki Mekânsal Yansımaları ve Koruma Önerileri ; Foça- Urla- Çeşme Örnekleri, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), 2003, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, s.2-5.

¹³³ Müjgan Bahtiyar Karatosun, 19.Yüzyıl Ticari Faaliyetlerinin...s. 368-371.

Batı Anadolu liman yerleşimlerinde değişen koşulların mimariye etkisiyle ile inşaat sektöründe önemli bir artış meydana gelmiş, hem nüfusun artmasına paralel olarak kentte ikamet eden farklı sosyal tabakaların ihtiyaçlarına yönelik konutların yapılması, hem de sanayi ve buna bağlı ticaretinin yarattığı ekonomik faaliyetler mimaride yeni yapı türleri ortaya çıkmıştır. Artan ticari faaliyetlere bağlı olarak ticari örgütlenmenin her bir bileşeni, ayrı bir yapı grubunda faaliyet göstermiştir. Ürünlerin işlenmesi ve depolanması, satışı, finansal alanın alt bileşenleri olan banka, borsa, sigorta şirketleri, ulaşım ve iletişim alanındaki yapılar, bu tip kentlerin karakteristiğinin öğeleri durumuna gelmişlerdir.¹³⁴ Osmanlı liman kentlerinde olduğu gibi İzmir ve Batı Anadolu liman yerleşimlerinde tek ve temsili bir merkeze sahip olmasa bile, yine de “çarşı alanı”, kent cemaati ve günlük yaşamdaki her şey ile ilgili kent yaşamının kaynadığı yer olmaya devam etmiştir. Osmanlı polietnik yapısında, dini ve kültürel etkinlikler bir tür belirsizlik içinde kapalı kalsa da, çarşı, kent sakinlerinin bütünü için özel, onu kullanan etnik ve dini cemaat için kamusal bir yer olarak algılanmış,¹³⁵ bu yüzden bu geleneksel anlayışın devamı olarak bu kentlerde de esnafın ve zanaatkarın üretim ve ticaret yaptığı hanlar ve bütün bu birimleri içeren çarşıların varlığı 19.yüzyıl ticaretin de devam etmiş, ticaret yapan tüccarların mallarını depolandığı ve konakladığı hanlar, 19. yüzyıl boyunca hizmet vermişlerdir. Bunun yanı sıra yerleşimlerde Avrupalı tüccarların ticaret alanlarında bir sokağın içinde yan yana duran fakat birbiriyle bağımsız dükkân sıraları, pasajlar, oteller, bankalar gibi değişen ticari anlayışa yansıyan mekânlar ve yerleştirmeler de ortaya çıkmıştır.¹³⁶

Endüstri Devrimi ile değişen üretim ve ticaret faaliyetlerinin yeniden şekillendirdiği Batı Anadolu liman yerleşimleri fiziksel görünüşleri, kentsel planları, ekonomik mekanizmaları, nüfus dinamikleri ve kültürel aşamaları ile dünya ekonomisiyle bütünleşme sürecinin tümünü somut biçimde yakalayan ve yansıtan alanlar olmuşlardır.¹³⁷

¹³⁴Müjgan Bahtiyar Karatosun, XIX.Yüzyıl Ticari Faaliyetlerinin... 47, s.369.

¹³⁵Maurice Cerasi, *Osmanlı Kenti*,... s.115.

¹³⁶ Cana Birsal: “ Ondokuzuncu Yüzyılda Osmanlı Liman Kenti İzmir’de Kültürler, Mekân Üretim Biçimleri ve Kent Mekânının Dönüşümü” Osmanlı Mimarlığının 7 Yüzyılı “ Uluslarüstü Bir Miras” Yapı ve Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul 1999, s.215, Reşat Kasaba, *Osmanlı İmparatorluğu ve Dünya Ekonomisi Ondokuzuncu Yüzyıl*,1993, s.5.

¹³⁷ Çağlar, Keyder; Eyüp, Özveren; Donald Quartaert: “Osmanlı İmparatorluğu’nda Liman Kentleri” *Doğu Akdeniz’de Liman Kentleri 1800-1914*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları(Ç.Keyder, E.Özveren, D.Quartaert) İstanbul 2004, s. 121-122.

3. BÖLÜM

OSMANLI'NIN SON DÖNEMLERİNDE AYVALIK YERLEŞİMİ

1. 19. Yüzyıl Başlarına Kadar Ayvalık

Ayvalık, Ege Denizi'nin Kuzeybatı kıyısında yer alan Balıkesir iline bağlı bir ilçedir. Batısında Ege Denizi, doğusunda Bergama, kuzeyinde Burhaniye ve güneyinde Dikili bulunur. Yerleşim doğal olarak kuzeyde Bezirgan Tepesi, Gömeç ve Gümüşlü Yolu; doğuda Sazanlık Deresi, Hisar ve Demirhan Boğazları, güneybatıda Kaplan Dağları'nın meydana getirdiği Sarımsak Yarımadası ile çevrelenmiştir. Batısındaki Ege Denizi içinde Ayvalık'a ait 23 ada mevcuttur.(Ek.1) Yerleşim, Ege Bölgesi'nin girintili çıkıntılı kıyı özelliklerine paralellik göstermektedir. Yerleşmeyi yükseltileri pek fazla olmayan tepelik alanlar çevirmektedir. Yerleşim kıyıda, eğimin çok az olduğu düzlüklerde yoğunlaşmıştır.¹³⁸ (Foto.1)

Ayvalık'ın, Prehistorik, Antik Dönem ile Ortaçağ ve Bizans dönemlerine ve yerleşimin kuruluşuna ilişkin net bilgiler yoktur. Ege göçleri ile MÖ VIII. Yüzyılda, Yunan anakarasından gelen toplulukların ilk olarak Ayvalık'ın üç adasına yerleştiği, bu ada halklarının daha sonradan Ayvalık'a yerleşen ve kenti kuran ilk topluluklar olduğu ileri sürülür.¹³⁹ Antik Dönemde Kydonies Bölgesi diye tanımlanan Midilli Şehir Devleti'nin tarımsal iç bölgesi içinde yer alan Ayvalık çevresindeki adalara “ Hekatonnesoi” denildiği belirtilmektedir.¹⁴⁰ Bu adalar içinde Nasos, Pordeseleni ve Chalkis'de yerleşim olduğu ve bu üç yerleşimin Helenistik dönemde üzerinde “ NA-ΠΟΡ-ΧΑ” yazılı bir para biriminin olması,

¹³⁸Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ayvalık'ta Tarihsel Dokunun Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Araştırma, Ankara 1984, s.9., Besim Darkot, “Ayvalık” İslam Ansiklopedisi, II, 1942, s.78., Ayvalık'ta Şehircilik Araştırmaları, 1962-1963 Ders Yılı, İTÜ, Mimarlık Fakültesi Şehircilik Kürsüsü Yayınları, İstanbul 1964. s.1-5.

¹³⁹“Ayvalık'ın civar adalarında yerleşim daha erken tarihlerde oluşmaya başlamış,bu ada halkları daha sonradan Ayvalık'a yerleşen ve kenti kuran toplulukları oluşturmuştur. Bu kentler; Chalkys, Pordoselene (Maden Adası) ve Nesos'dur. (Alibey Adası). Bu kentlerin geç Roma ve Erken Bizans dönemlerinde varlıklarını sürdürdüğü ele geçen seramik buluntuları ve kimi mimari kalıntılardan anlaşılmaktadır.” Engin Beksaç, “Balıkesir İli Ayvalık-Gömeç-İlçelerinde Pre ve Protohistorik Yerleşmeler Yüzey Araştırması.” *XVII. Araştırma Sonuçları*, Cilt:1, 2000 s.115.

¹⁴⁰ “Bu adın adaların en büyüğü olan Nesos (Alibey) adasıyla aynı adı taşıyan Nesos-Nasos Antik kentinin baş tanrısı olan “Hekatos” adı ile anılan Apollon'dan kaynaklandığı belirtilmektedir.” Ahmet Yorulmaz, *Ayvalık'ı Gezerken*, Geylan Kitapevi, İstanbul 1988, s.22.

bu üç yerleşimin tek bir şehir devlet oluşturduğu ileri sürülmektedir.¹⁴¹ Bu yerleşimler, 6.yüzyılda terk edilmiş, buradaki topluluklar daha içteki tarımsal bölgeye yayılmışlardır. Bu toplulukların, Bizans döneminden başlayıp uzun yıllar Edremit Körfezi'nin güneyini tehdit eden Korsan istilasını yüzünden yüzyıllar boyu sahilten uzak yerlerde saklandıkları uzun süre yerleşim kuramamış oldukları ileri sürülür.¹⁴²

Osmanlı idaresine 1462 yılında giren bölgenin deniz güvenliğini sağlamak amacıyla 1533'te ise Osmanlı İmparatorluğu tarafından ana üssü Midilli olan Ege Denizi'ndeki donanmanın başına Barbaros Hayrettin Paşa getirilmiştir. Bu olay sonucu Midilli Adası'nda birtakım sorunların yaşanmaya başlamıştır.¹⁴³ Yunanlı Tarihçi Yorgo Sakkari'nin "Ayvalık Tarihi" adlı kitabında yerleşimin kuruluşuna yönelik sürece ait bilgiler şu şekilde verilmektedir.¹⁴⁴

"...Midilli'de yaşanan bu sorunlardan dolayı Midilli ve yakın adalarda yaşayan topluluklar önce Ayvalık yakınlarındaki Kabakum kıyılarına gelmişler, bu bölgede yeterli uygun arazi bulamayıp "Eğri Bucak" yarımadasına gitmek zorunda kalmıştır. Eğri Bucak mevkiinin denizden gelen tehlikeye karşı güvenliliği sağlanamadığı için bir süre sonra (Yenisarohori - Küçükköy hariç) burası da terk edilmiş, bu topluluklar son olarak körfezin iç tarafına taşınmışlardır. Ayvalık'ta korsanların eski iskelesinin olduğu yerde Anadolu'dan gelen kaçakçılara verilecek ganimetleri karaya çıkarmak için kullanılan kumsalın yan tarafına küçük topluluklar halinde yerleşmişlerdir."

Ayvalık'ın ilk yerleşimine ilişkin bu görüş daha sonraki çalışmaların büyük bir bölümünde kabul edilmiştir.¹⁴⁵ Fakat Ayvalık tarihine yönelik Osmanlı arşivlerine dayanılarak yapılan araştırmalarda, Ayvalık'ın Osmanlı Devleti içinde 17.yüzyıldan önce

¹⁴¹ Dimitrios Psarros, "Ayvalık / Kydonies'in Kentsel Tarihi" "Ege'nin İki Yakası-1 Ayvalık Kent Tarihi Çalışmaları" Basılmamış Çeviri Metni, (Çeviren: Ahmet Yorulmaz) Ayvalık 2004, s.1.

¹⁴² Ioannis D.Kontis, Lesbos and His Asia Minor Area, Athens, 1978, s.60-61, Dimitrios Psarros, "Ayvalık / Kydonies'in ...", s.1.

¹⁴³ 1533'te Osmanlı İmparatorluğu tarafından denizleri kontrol altına almak için yeni bir vilayet oluşturulmuştur. Midilli'nin eski korsanlarından Hayrettin Barbaros bu vilayetin başkanlığına atanıyor ve böylece imparatorluk Ege Denizi'ndeki donanmanın ana üssü Midilli oluyor fazla vergi vermek, kürekçi olarak gemilerde zorunlu hizmet vermek gibi sebeplerden dolayı 1580'de birçok aile toplu halde adayı terk etmişler ve Kapudan Paşa himayesinde olmayan Pergamosi Adramytti Beylerine ait bölge üzerindeki kontrolleri çok az olan Anadolu kıyılarına sığınmışlardır." Dimitrios Psarros, "Ayvalık / Kydonies'in Kentsel..." s.2.

¹⁴⁴ Yorgo Sakkari'nin *Ayvalık Tarihi* adlı çalışması 1920'de Yunanca olarak yayınlanmıştır. Sakkari kitabın bir bölümünde geçen "Mamafih denizyolunun açılması(1880) memleketin hızla gelişmesini sağladı. Kısa zamanda zamana uyularak zeytinyağı fabrikalarının kurulmasına başlandı. Otuz sene içinde bu fabrikaların sayısı yirmiyi aşmıştır." gibi bilgilerden yola çıkarak kitabın içeriğine ilişkin bilgilerin 1910-1920 yılları arası tarihsel bilgiler olduğu düşünülmektedir. İlgili bu kitabın bir bölümü Macit Uygur tarafından Türkçe'ye çevrilmiş fakat yayınlanmamıştır. Hıfzı Erim tarafından 1948 yılında ait Ayvalık Tarihi adlı yazılan kitabının I.ve II.bölümlerinden Macit Uygur'un çevirileri yer almıştır. Bkz.Hıfzı Erim, *Ayvalık Tarihi*, s.47.

¹⁴⁵ Dimitrios Psarros, "Ayvalık / Kydonies'in Kentsel..." s.2., Ahmet Yorulmaz, *Ayvalık'ı ...*, s.32.

var olduğunu kanıtlayacak kaynakların bulunmadığı ileri sürülür.¹⁴⁶ Piri Reis'in Kitab-ı Bahriyesi'nde, Edremit Körfezi, Bergos Limanı, Çandarlı Kalesi ve Kadirga İskeleyi oldukça ayrıntılı bir biçimde anlatıldığı ve yörenin haritası çizildiği halde Ayvalık adlı köy ya da kasabadan söz edilmediği, Midilli'nin bağlantısının Ayazment (Altınova) üzerinden sağlandığı belirtilmektedir.

“ Kadirga Burnu derler, bir ince alçak kumlu burun var. Ol burun yıldız tarafında vapurlar, yaturlar. Hem zikr olan yer Midilli Kalesinin iskelesidir.Mezkûr yerden Midilli Kalesine 18 mildir. Öyle olsa da Midilli'nin boğaz gemileri varurular.Orada yük olub veyahud boşaldurlar.Mezkûr yerden şehri Ayazmend iki mil miktardadır.”¹⁴⁷

Ayrıca bir başka tarihsel kaynak olan Seyyid Nuh'un Atlası'nda da Yund Adaları gösterildiği halde Ayvalık adına rastlanılmadığı¹⁴⁸ III. Ahmet devrinde 1726 yılında çizildiği anlaşılan bir Ön Asya haritasında, Batı Anadolu'nun bütün kıyı, şehir ve kasabaları gösterildiği halde Ayvalık'la ilgili herhangi bir kayıt görünmediği¹⁴⁹ belirtilmektedir. Bu gibi tarihi belgeler, Ayvalık'ın henüz 18.yüzyılın başlarında bile kurulmadığı sonucuna ulaştırırsa da, Dimitrios Psarros 17.yüzyılda Kydonies hakkında iki yazılı belgede adının geçtiğini ileri sürmektedir.¹⁵⁰

“Bunlardan ilki yazılı belge 1653 tarihli bağış defterinde ve Kudüs'teki Kutsal Mezar Kilisesi'nde, 509.Kodeksde bulunan belgedir. Kydonies hakkında ikinci yazılı belge ise 1668'de bu bölgeden geçen “Monsieur Des Mouceaux” tarafından yazılan belgedir. Bu iki metinde de Ayvalık ve bölgesi ve tüm Anadolu hakkında pek çok bilgi bulunmaktadır.”

Osmanlı kaynaklarında Ayvalıkla ilgili en erken tarihli belgenin, Ankara Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Arşivi'nde bulunan Karesi mufassal tapu tahrir defterinin içindeki bir visale olduğu belirtilmektedir. Diğer bir belge ise Topkapı Saray Müzesi arşivinde bulunan ve “*Ayvalık Rumlarının Memnuniyetlerine Dair*” bir ilamda 15 Ramazan 1186 (Kasım 1772) tarihini taşımaktadır. Ayvalık Kadısı Abdülhamdi Efendi'nin imzasını taşıyan bu ilamda;¹⁵¹

¹⁴⁶Zeki Arıkan “ 1821 Ayvalık İsyamı” *Belleten*, Cilt:LII , Ankara 1988. 583., Bayram Bayraktar,*Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Ayvalık Tarihi*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2002, s.12-13.

¹⁴⁷ Piri Reis, *Kitab-ı Bahriye*, İstanbul 1935, s.144.

¹⁴⁸ Zeki Arıkan “ 1821 Ayvalık...”, s.583.

¹⁴⁹ Reşit Unat, “ Ahmed III.Devrinde Yapılmış Bir Önasya Haritası” *Tarih Vesikaları*, I/2, 1941, 1960, adlı kaynaktan bilgi veren Zeki Arıkan, A.g.m...s.583.

¹⁵⁰ İlgili kaynaklar Markos Roussos Milidonis, “Jesuits Of The 17 th and the 18.th Centuries Describe The Aegean” *Atina* 1989, s.13-21., Corneil Le Bryun , *Voyages La Haye*, 1732, Aktaran Dimitrios Psarros, “ Ayvalık/ Kydonies'in Kentsel...” s.3.

¹⁵¹ Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi, E.10907. 1886, Topkapı Müzesi Arşivi, Kayıt No.10907. Aktaran Zeki Arıkan “ 1821 Ayvalık...” s.583.

“...Ayvalık kazasında mütemekkin kocabaşı ve ihtiyar reaya ve berayadan cemm-i kesir meclis-i şer’ e gelüp voyvodaların Elhac Mustafa Ağanın “müstakim ve perhizkâr” bir kimse olduğunu, kendilerini hertürlü zulüm ve haksızlıklara karşı koruduğunu, vergilerin ödenmesinde büyük kolaylıklar sağlandığını ifade ederek herkesin onun “evza ve etvarından” memnun olduklarını dile getirmişlerdir. Bundan ötürü Ayvalık reayası mart ayının yakın olmasında dolayı Elhac Mustafa Ağa’nın yeniden voyvoda “nasb ve tayin buyrulmasını arz etmişlerdir.”

Bu belgelerden anlaşılacağı üzere Ayvalık’ın 18.yüzyıla kadar Osmanlı İmparatorluğu içinde ekonomik ve sosyal açıdan gelişmemiş ve küçük bir kıyı kasabası durumundadır. Yerleşimin ekonomik ve sosyal anlamdaki gelişiminin başlangıcı birçok kaynakta 1773 yılı olarak kabul edilir.¹⁵² Bu aynı kaynaklarca Ayvalık’a Papaz İkonomos’un girişimleriyle otonomi fermanının verildiği ve siyasi ve ekonomik alanlarda bir takım ayrıcalıklar elde etmesiyle ilişkilendirilir.¹⁵³ Bir efsaneye kaynaklık eden ve Cezayirli Hasan Paşa tarafından verildiği iddia edilen bu özerklik fermanında;

1. Ayvalık’ta oturan Türk aileleri yakın köylere göç ettirilecek, hiçbir Türk ailesi Ayvalık’ta oturamayacaktır.
2. Ayvalık bağımsız olarak yönetilecek bundan böyle valilerin hükmünden kurtulacaktır.
3. Gümrük işleri kent yönetiminde olacak buna karşılık Osmanlı hükümetine her yıl 48bin kuruş verecektir.
4. Vali Türk olacak ancak memleket ahali tarafından seçilecek görevine son vermek memleket halkının elinde olacaktır.
5. Hakimler Türk olacak ve maaşları Ayvalık’tan ödenecektir.
6. Askeri komutan ne Ayvalık’ta kalabilecek ne de Ayvalık’tan geçebilecektir.
7. Ayvalık aşar vergisinden muaf tutulacak buna mukabil her mülk sahibi her zeytin ağacı başına iki akçe vermekle yükümlü olacaktır.” gibi maddelerin bulunduğu öne sürülür.¹⁵⁴

Özerkliğin yapıldığını öne süren Yorgo Sakkari etkili diğer yayınlarda özerlikle ilgili bilgiler şu şekilde geçmektedir.

¹⁵² Yorgi Sakkari, History of Kydoniae, Atina, 1920 yayınından bilgilerle aktaran Hıfız Erim, *Ayvalık Tarihi*, Ankara, 1948, s.18-22. Arnold Toynbee, “*The Western Question in Greece and Turkey*”, *A Study In The Contact Of Civilisations*, Houghton Mifflin Company, New York 1970, s.122.

¹⁵³ Yorgo Sakkari’den aktarımla.... Doğan Aka, *Ayvalık İktisadi Coğrafyası*, İstanbul 1944, s. 23-25, Hıfız Erim, *Ayvalık Tarihi*, s. 17-20, Ahmet Yorulmaz *Ayvalık’ı Gezerken*, s. 31-37., A.Toynbee, “*The Western Question ...*” s.283.

¹⁵⁴ Yunalı yazar Sakkari’nin iddia ettiği bu fermanın alınışını efsanevi şekilde anlattığı belirtilmektedir. Çeşme Deniz Savaşı’nda yenilgiye uğrayan Türk donanmasından kurtulabilen Cezayirli Hasan Bey(Paşa)’ın İstanbul dönüşünde (doğrusu Çanakkale) Ayvalık’a geldiği ve Ayvalık’ta Papaz İkonomos’un çiftliğinde ağırlandığı, Cezayirli Hasan Paşa, sadrazam olunca bunun bedelini yukarıdaki söz konusu fermanla ödediği aktarılmaktadır. Detaylı Bilgi için bkz. Hıfız Erim, *Ayvalık Tarihi*, Ankara, 1948, s.18-22.

“...Ayvalık Küçük Kaynarca Antlaşmasından sonra özel bir gelişme ve teşvik görmüştür. Ticari hareketlilik ve faaliyetler hızlı bir gelişme göstermiştir. Osmanlı idaresinden belirli bir biçimde dokunulmazlık ve muafiyetler elde etmişlerdir.”¹⁵⁵

Diğer bir kaynakta ise:

“...Modern hareket eski çağda olduğu gibi kolonizasyonla başladı. Ayvalık'taki yerleşim bunun en iyi örneği oldu. Hakkında birçok senaryo türetilen Papaz İkonomos'un 1773 yılına doğru Sultan'dan bir ferman elde etmiştir. Fermana göre papazın doğduğu yerin sınırları içinde Müslüman bulunmayacaktı. Bu modern Rumlara verilen ilk fırsattı. Self determinasyon olan özerkliği.”¹⁵⁶ bilgisi verilmektedir.

Bu çalışmalarda, Ayvalık'a verildiği iddia edilen bu fermanla ilgili herhangi bir tarihi kayıt ve belgenin olmaması yanı sıra özerklik fermanının verildiği iddia edilen tarihle fermanı verildiği öne sürülen Cezayirli Hasan Paşa'nın sadrazamlığa geliş tarihin birbirini tutmaması gibi gerekçelerden dolayı böyle bir fermanın mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.¹⁵⁷ Ayrıca konuya ışık tutacak diğer bilgileri de Zeki Arıkan, şu şekilde açıklamaktadır.¹⁵⁸

“...Her ne şekilde olursa olsun Ayvalık'a böyle bir fermanın verilip verilmediğini doğrulamak mümkün görülmemektedir. Buna rağmen günümüzdeki tarihçiler bile Sakkari'ye dayanarak Ayvalık'ın modern anlamda ilk Yunan yerleşmesinin çekirdeği olduğu sonucuna varmaktadırlar. Osmanlı İmparatorluğu'nda her zaman kişilere olduğu kadar, kimi şehirlere de vergi bağımsızlığı tanınması, bazı kolaylıklar sağlanması yoluna gidilmiştir. Fakat Ayvalıkla ilgili incelediğimiz tüm belgelerde böyle bir ayrıcalıktan söz edilmemesi ve şehre verildiği ileri sürülen özerklik fermanı konusunda şüphelerimizi arttırmaktadır. Gerek Şanizede gerek Cevdet Paşa Ayvalık'ın bir cesim mukataa olduğunu yazmaları, şehrin özerk bir yönetime sahip olmadığını kanıtlamaktadır. Çünkü mukataaya bağlanmış bir gelir alanı üzerinde her türlü mali haklarla birlikte, bir kısım idari ve inzibati hakların malikâne sahibine ait olduğunu bilmekteyiz. Ayvalık'ın dışarıyla kolayca bağlantı kurabilmesi, bir takım göçmenleri kendine çekmesi, doğrudan doğruya bir kıyı şehri olmasına bağlı bulunmaktadır.”

Osmanlı İmparatorluğu tarafından Ayvalık'a verildiği ileri sürülen özerklik konusu bir papazın “kerametine” atfedilen düşüncelerden çok, Küçük Kaynarca

¹⁵⁵Charles, Eliot Turkey in Europa, London 1908, yayından aktaran Bayram Bayraktar, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e ..., s.6.

¹⁵⁶ Arnold Toynbee, “The Western Question in ...” s.122.

¹⁵⁷ “Fermanın verildiği söylenen tarih ile (1773), Cezayirli Hasan Paşa'nın sadarete geldiği tarih (1789) arasındaki fark göze çarpmaktadır. Öte yandan Cezayirli Hasan Paşa ile ilgili incelemelerin hiçbirinde onun Ayvalık'tan geçtiği orada konakladığı konusunda herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır “Detaylı bilgi için bkz. Zeki Arıkan “ 1821 Ayvalık İsyanı...” s.583-585,

¹⁵⁸Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Tapu-Tahrir Defteri, No.166, 411, Cevdet, XI, s.207., Kaynakları aktaran Zeki Arıkan “ 1821 Ayvalık...” s.585., Mehmet Genç, “ Osmanlı Maliyesinde Malikâne Sistemi”, Türkiye İktisat Tarihi Semineri, Ankara 1975, s.23.

Antlaşması'nın bir sonucu olarak görülmektedir. Ayvalık Rumlarının -varsa- yönetsel özerklikleri, hukuksal ayrıcalıktan çok bir fiil olarak değerlendirilmektedir.¹⁵⁹

2. 19.Yüzyılda Ayvalık'ın Sosyo Ekonomik Yapısında Meydana Gelen Değişimler

Ayvalık 1800'lü yılların başlarından itibaren Osmanlı Devlet'inde uluslararası ticaret faaliyetlerinin ve sanayileşme sürecinin etki alanına giren yerleşimlerinden biri olmuş, 1850 yılından sonra ise Batı Anadolu kıyılarının İzmir'den sonraki en önemli sanayi ve ticaret kenti haline getirmiştir. (Foto.2) .

Osmanlı Devleti'nde açık pazar ortamında şekillenen uluslararası ticaret faaliyetleri ve sanayileşme süreci ticari antlaşmalardan sonra artan yabancı sermaye yatırımları, özellikle gelişme olanaklarına sahip deniz taşımacılığına imkân veren liman tesislerinin kurulabileceği kıyı yerleşimlere yönelmesiyle “Zeytin Bölgesi” diye tanımlanan Ayvalık'ı da kapsamıştır. Etnik yapısının ağırlıklı olarak Rumlardan oluşması Avrupa ile kolay ticari ve kültürel işbirliği oluşmasına olanak sağlarken , zeytin gibi önemli bir tarım ürününe sahip toprakları, deniz ulaşımını gerçekleştirecek bir kıyıya sahip olması gibi birçok avantajını, İzmir'e yakınlığı ile birleştirerek bu dönemde ekonomik açıdan kısa sürede büyük bir gelişme göstermiştir. Öncelikle zeytinyağı ve sabun üretimi ve ihracatıyla oluşan ticaret ağı civardaki diğer tarımsal ürünlerin de ticaretine dönüşmüştür.(Foto.3-4)

Ayvalık'ın bu 1800'lü yıllarda başlayan ekonomik kalkınması, Küçük Kaynarca Antlaşmasının sağladığı ortamla ilişkilendirilmiş ve ayrıca varsayılan fermanın olmadığına ilişkin konuya da bir diğer bir çalışmada şu şekilde açıklık getirilmiştir.¹⁶⁰

“ 19.yüzyıl boyunca hem de daha sonra kent ve tarihi çerçevesinde hem tarih yazımında hem kentliler arasında pek çok efsane yaratılmasına neden olmuştur. Ayvalık için bu efsanelere kaynaklık eden önemli bir etken, 19.yüzyıl boyunca kent nüfusunun hemen hemen tamamının Rumlardan oluşması ve kentin belli vergi ayrıcalıklarına sahip olmasıdır. Bunun nedeni bir spekülasyon konusu olmakla birlikte esasen 1774'te Ruslarla yapılan Küçük Kaynarca Antlaşmasıyla birlikte Ege'deki belli liman kentlerinde yaşayan Osmanlı tebası Rumlar üzerinde Rusya'nın belli bir himaye kurmak istemesinin yol açtığı sonuçlar olduğu söylenebilir. Bunun sonucunda belli bir liman kentine özel bir statü istenmesi, özellikle tüccarlar için belli vergi indirimleri istemesi söz

¹⁵⁹ Bayram Bayraktar, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e...*, s.11 .

¹⁶⁰ Yücel Terzibaşoğlu, “19.Yüzyılda Batı Anadolu Liman Kentlerinde Elitlerin İlişki Ağları” I.Uluslararası Akdeniz Ticareti ve Liman Kentleri Geçmiş ve Gelecek Sempozyumu, Eylül 2008, İzmir 2009, s.289.

konusu olmuştur. Bu antlaşmada karşılıklılık ilkesi gereği benzer vergi avantajları Karadeniz'deki Rus limanlarında oturacak Türk tüccarlarında da verilmiştir. Dolayısıyla Ayvalık ve Gemlik gibi liman kentlerinde oturan Rumlar bu biçimde özel bir statüden yararlanırlar hale gelmişler, bu kentler bir ölçüde günümüzdeki serbest ticaret bölgeleri gibi işlev görmüş ve kentlere olan nüfus hareketleri de bundan etkilenmiştir. Ayvalık'ın bir 19.yüzyıl kenti olmasının nedeni de budur. Yani bu tür vergi ayrıcalıkları kente Ege Adaları, Anadolu ve Mora içlerinden Rumların göç edip gelmesine yol açmış, kent bir çekim merkezi olmuştur.”

Ayvalık'ın 19.yüzyıldaki ekonomik gelişimi Osmanlı'da birçok liman kentinde olduğu gibi (İzmir, Selanik Trabzon, Beyrut Foça, Çeşme, Urla v.b) 1774 Küçük Kaynarca Antlaşmasının ardından Gayri Müslim ve Avrupalı tüccarlara verilen ticari imtiyazların, kıyı yerleşimlerinin ekonomik ve ticari hayatına olumlu etki edecek sonuçlarının etkisiyle ve bu süreçte, Batı Anadolu'da zeytinciliğin önem kazanmasıyla gerçekleşmiştir.¹⁶¹ Ayvalık'ı çevreleyen zeytinler sayesinde özellikle Midilli'den gelen Rumların da katkılarıyla zeytinyağı ve sabun üretiminde geniş açılımlar sağlanmıştır.¹⁶² Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan tarihsiz belgede öteden beri Akdeniz yöresinden İstanbul'a zeytinyağı ve sabun göndermekte olan mahallelerin tam bir listesini verildiği bu listede Ayvalık'ın listeye dâhil olduğu belirtilmektedir.¹⁶³ Yerleşimin, Osmanlı içinde İstanbul'a zeytinyağı ve sabun göndermekle yükümlü yerlerden biri olması ekonominin başlıca kaynağını zeytin yapmış,¹⁶⁴ 1818-1819 tarihinde İstanbul'a 27.900 kantar zeytinyağı ve

¹⁶¹ “Ankara Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü arşivinde bulunan 981 (1573-1574) tarihli Karesi Mufassal defterine (no.157) sonradan eklenen iki visale, Ayvalık ve Edremit yörelerinde zeytinciliğin gelişmesine ve durumuna ışık tutacak belgelerdir. Defterin 211b-212a yaprakları arasında bulunan bir visale, 1095 (1683-1684) yılında Edremit ve köylerinde sayımı yapılan zeytin ağaçlarının oldukça ayrıntılı bir defteri niteliğindedir. Bu belgeden anlaşıldığına göre Edremit ve çevresinde zeytin ağacı dikimi, XVII.yüzyılda geniş boyutlara ulaşmıştır.Yine aynı defterin 176b-177 a yaprakları arasında bulunan 1182(1768) tarihli başka bir visale de Arif Süleyman Beyefendi'nin mutasarrıf olduğu zeamati mülhakatından “ Karesi Sancağı'nda vaki Ayvalık Kâfir Ağılı kazasında ilhak olunan Onaç nam-ı diğer Araplar ve Murad ili nam kura topraklarında kazay-ı mezbure reayalarının tasarruflarında” toplam 22.896 zeytin ağacı bulunduğunu göstermektedir.” Zeki Arıkan, “1821 Ayvalık ...” s.586.

¹⁶² Zeki Arıkan “Midilli- İstanbul Arasında Zeytinyağı Ticareti” *Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt.XXV, S.40, Ankara 2006, s.6.

¹⁶³ BOA, Cevdet İktisat, 1451/2:“*Ötedenberü Bahrisefid Canibinden Asitane-i Saadete, revgan-ı zeyt ve sabun gelen mahallerdir ki zikr olunur:An canib-i Ayvalık: revgan-ı zeytAn canib-i Yund Adası: revgan-ı zeyt.*” Zeki Arıkan “Midilli- İstanbul...”s. 12.

¹⁶⁴ “Zeytin ve zeytinyağı üretimi vergilendirmesi ve pazarlanması belli kurallara bağlanmış ve bu kurallar kanunnamelerde açıklanmıştır. Adalarda ve Ege Bölgesinde üretilen zeytinyağının büyük ölçüde İstanbul'a tahsis edilmesi başkentin gereksiniminin karşılanmasına yönelik bir önlem olarak görülmektedir.Arşiv belgelerinden çıkan sonuca göre zeytinyağındaki tekel yönetimi (yed-i vahid) 1838 Balta Limanı Antlaşmasından önce kaldırılmıştı. Kaldırılmıştı ama İstanbul için gerekli olan yağ ve sabunun öncelikle sağlanması yoluna gidilmesi için de gerekli önlemler alınmıştır.” Zeki Arıkan, “Midilli- İstanbul Arasında...” s.12. Ayrıca diğer bir kaynaktan bu yağın kullanımı ile ilgili şu şekilde bilgi verilmektedir. “Zeytinyağı geleneksel Osmanlı mutfağında az kullanılmış, daha çok aydınlatmada yakacak olarak kullanılmıştır.”

4.852 kantar da sabun göndermeyi yüklenmiş ve bu yükümlülük de kazanın kadısı ilamıyla da tescil edilmiştir.¹⁶⁵

“ Der-i devlet makine arz-ı dai keminelidir ki, Ayvalık kazasından senevi onbeş bin dört yüz kantar revgan-ı zeyt ve dört bin kırk yedi kantar sabun tertip olunmuş olup ve badehu revgan-ı zeyt üzerine beş yüz kantar zam ile on yedi bin dokuz yüz kantara iblağ kaza-ı mezkûrdan külliyyetlü zeyt yağı ve sabun husule geldiği dahi müceddeden on bin kantar zam ve yirmi yedi bin dokuz yüz kantara iblağ ve dört bin kırk yedi kantar sabunun dahi üzerine sekiz yüz beş kantar ilave olunarak dört bin sekiz yüz elli iki kantara iblağ olunmakla bundan böyle ol miktar zeyt yağı ve sabun beher sene tamamen irsal ve tertib-i mezkur ilmal olmadıkça mahal-i ahara bir vukiyye ve bir dirhem revgan-ı zeyt ve sabun verilmemesi babında tenbihat ve tekidatı havi şedidü'l mazmun cümleye hitaben şerefiz-i sâd buyrulan ferman-ı celilüşşan tataran-ı hazret-i sadaret penahiden Emin Ağa kulları yediyle kaza-i mezbur mahkemesine ledelvürüd ve't tescil bilcümle lazımlü'l huzur muvacehelerinde feth ve kiraat olundukda sem'an ve taaten merasimini ba'del eda ve sonra cevaplarında her ne kadar ez'af-ı muzayaka ise dahi tertib-i cedidi dahi edaya sa'y ve gayret üzere olduklarımızı der-i devlet medara arz-ı ilam ediver deyü takdirleri bi'l iltimas paye-i serir-i âlaya arz ve ilam olundu Bâki Ferman...”

Ayvalık'ın ekonomik istikrarı ve gelişimi 1821 yılına kadar devam etmiş fakat ulus devlet olma fikri ile Osmanlı içindeki birçok halk ayrılıkçı hareketi boy göstermeye başlamasıyla¹⁶⁶ Yunanistan'ın bağımsızlığına yönelik 1821 Mora İhtilali nüfusunun tamamına yakını Rum olan Ayvalık'a da yansımıştır.¹⁶⁷ 1821 ayaklanmasının ardından kentin gelişimi kısa bir süre sekteye uğramıştır. İsyanın bastırılmasının ardından Ayvalık'taki Rum nüfus kentten ayrılmış, Ayvalık'ta kalan mallarına el konulmuştur. Üretim ve ticari faaliyetler durma noktasına gelmiştir. Ancak 1827 yılında çıkan affın ardından giden Rumlar, Ayvalık'a geri dönmüştür.¹⁶⁸

Geriye dönüşün ilk dönemlerinde, Ayvalık Rumlarının mallarının sadece ürünlerinden faydalanma hakları ve ürettikleri zeytinyağlarının 1/10 öşür olarak Mukataat Hazinesi hesabına verildikten sonra geriye kalan tüm yağlarını İstanbul'a kendilerinin taşımaları ve rayiç fiyattan satmalarına izin verilmiştir.¹⁶⁹ Rumlar, İstanbul'a gönderdikleri delegelerle

Detaylı Bilgi için bkz.S.Yerasimos,: Sultan Sofraları, 15. ve 16.Yüzyıllarda Osmanlı Sarayı Mutfağı, İstanbul 2002.s.12

¹⁶⁵ BOA, Cevdet İktisat, 1604, Rebiülevvel, 1230(Şubat-Mart 1815), BOA, Cevdet İktisat, 350, Recep 1232 (Mayıs-Haziran 1817) arşivlerinden aktaran Zeki Arıkan , “Midilli- İstanbul Arasında...” s.11.

¹⁶⁶ İlber Ortaylı “ Milliyetçilik Akımları” Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi , IV, 1025-1036.

¹⁶⁷“ Mora isyanının etkisi bütün Batı Anadolu şehir ve kasabalarında görülmeye başlamıştır.”Zeki Arıkan, “1821 Ayvalık İsyanı ...”, s.581. Yücel Terzibaşoğlu,“ Landlords, Refugees, And Nomads: Struggles For Land Around Late Nineteenth Century Ayvalık” *New Perspectives On Turkey*, İstanbul 2001, s.55.

¹⁶⁸Hıfzı Erim, *Ayvalık Tarihi...* s.41.

¹⁶⁹ Mübahat Kütükoğlu, “ Yunan İsyanı Sırasında Anadolu ve Adalar Rumlarının Tutumları ve Sonuçları”

hükümete geçen mallarını kurtarmak için çeşitli makamlara girişimleri¹⁷⁰ yabancı devletlerin önerileri sonucu,¹⁷¹ 1832’de yayınlanan bir fermanla Ayvalık halkı yeniden mülkiyet hakkına sahip olmuştur. Fermanın içeriği Ayvalık’taki ekonomiyi tekrar canlandırabilecek maddelerden oluşmuştur. Bu maddeler şu şekilde aktarılmaktadır.¹⁷²

1. “Son karışıklar sırasında hükümet tarafından el konulan zeytin ağaçlarının sahiplerine iadesi ve iki seneye kadar sahipleri gelmeyecek olan mallar hükümet elinde kalacak.
2. Bu zeytin ağaçlarının bundan sonra raiyet vergisinden muaf tutulması yalnız bu ağaçlardan elde edilecek zeytinyağının yüzde onunun alınması, tarlalardan ise eskisi gibi bir yüzde alınması gerçekleşecek. Halk yüzde onunu ödedikten sonra zeytinyağlarını ancak İstanbul’da satabilecek, başka herhangi bir yerde bir desti bile satılamayacak.
3. Ayvalık’a dönen halka ait bütün malların yani bağların, tarlaların, dükkânların, mengene ve yapım evlerinin evlerin, arsaların dönenlere geri verilecek. Hatta bu mallardan şimdiye kadar Türklere ve yabancılara satılmış olanların da depozit akçeleri ile masrafları eski mal sahipleri tarafından ödenmek şartıyla geriye verilecek.
4. Geri dönen kasaba halkının zeytin mahsulünden yüzde on, ziraat işlerinden yüzde bir olarak alınacak olan vergiyi vermek suretiyle diğer tüm vergilerden iki sene için yani 1831-1833 tarihine kadar muaf tutulacak.” Halkın memleket ile ağaç tımarını ve borçlarını ödeyebilmeleri için gerekli parayı bulmalarına zaman bırakılacaktır.

Ayvalık’ tarihi bu olaydan sonra yirmi, yirmi beş sene sessizlik içinde geçmiş, fermanın sağladığı imkânlar değerlendirilip yerleşim eski gücüne 1880’li yıllara gelindiğinde tekrardan kavuşmuştur.¹⁷³ Başta yine zeytinyağı, sabun, deri gibi sektörlerin gelişimine önem verilmiş, yapılan yatırımlarla¹⁷⁴ atölyelerin sayısı artırılmış, buhar

III. Askeri Semineri, Ankara, 1986, s.143

¹⁷⁰ Rumlar, İstanbul’a gönderdikleri delegelerle hükümete geçen mallarını kurtarmak için çeşitli makamlara şikayetlerde bulunmuşlardır. Buna örnek olarak İstanbul patriğine yazılmış şu dilekçe verilebilir. “Aziz Despot; Babiâli’nin bu yoldaki kararı, kendi gayretimizle yetiştirdiğimiz ve kanlı terlerimizle ihya ettiğimiz zeytin ağaçlarımızla diğer mallarımızda bizleri hakiki sahip olarak tanımıyor. Halbuki Zat-ı Şahane’nin yüksek adaleti bu emlak ve mallar üzerindeki tasarruf hakkımızı kaldıracağına ihtimal veremiyoruz. Yalnız mallarımızın bakımına ait olan müsaade ile bizlere güya verilen hakların bir gösterişten başka bir şey olmadığı meydandadır. Mal ve mülk sahibi olmayan bir halk, topluluğunu nasıl yaşatabilir? Mal ve mülkü başkalarına ait olan bir yerde yıkılan binalarımızı nasıl onaracak ve nasıl barınabileceğiz? Mal ve mülkümüz üzerindeki tasarruf hakkımızın tanınmasını istida ve istirham ederiz” Hıfzı Erim, *Ayvalık Tarihi...*, s.41-42

¹⁷¹“Mora ihtilali sönmeden devlet, Batı Anadolu’dan dağılmış olan Rumların eski yerlerine dönmeleri konusunda ılımlı bir tavır takınmasında ve sonucunda kararın alınmasında yabancı devletlerin önerilerinin de önemli bir rolü olmuştur” Mübahat Kütükoğlu, “Yunan İsyanı Sırasında...” s.153

¹⁷²Hıfzı Erim, *Ayvalık Tarihi*, s.42-43.

¹⁷³Hıfzı Erim, age...s.36, Doğan Aka, “Ayvalık’ın İktisadi...” s.23, Bayram Bayraktar, “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e...” s.23, Dimitrios Psarros, “Ayvalık/Kydonies Kentsel...” s.4. Mübahat Kütükoğlu, A.g.m...., s. 156.

¹⁷⁴“1880-1900 yıllarda Batı Anadolu’nun en büyük yağ üreticisi İngiliz Hadkinson firmasıdır. R.Hadkinson’ın, 1500 sterlin değerinde makine ve araç ithali yaparak, Ayvalık’ta yağ üretme tesisi kurmuştur.” Orhan Kurmuş, *Emperyalizmin Türkiye’ye Girişi*, Bilim Yayınları İstanbul 1977, s.148. Bayram

gücüyle çalışan fabrikalar yapılmaya başlanmış, deniz ulaşımı ticaret açısından daha olanaklı hale getirilmiş, uluslararası ticaret gelişmiş, böylece yerleşimdeki ekonomik hayat daha ileri bir noktaya taşınmıştır. Küçük Asya'nın en iyi yağı olarak bahsedilen Ayvalık'ta çıkarılan yağ üretimi¹⁷⁵ özellikle bu tarihlerden itibaren artmaya başlamıştır. Zeytincilik ve zeytin bakımının yeni tarım usulleriyle yapılması Ayvalık'ı öteki zeytin üreticisi şehirlerden daha üstün bir duruma getirmiştir. Öyle ki, 1850'de meydana gelen şiddetli kış, Ayvalık'ın sahip olduğu zeytin ağaçlarının yarısını kurutmuş olmasına rağmen iyi bakım sayesinde bu zarar hemen atlatılmış ve 1821'lerde üretilen ürünün dört katı ürün elde edilebilecek seviyeye ulaştığı belirtilmektedir.¹⁷⁶ 1850 ile 1910 yılları arasındaki dönemde Ayvalık'taki zeytinliklerin alanı 60 bin ile 100 bin dönüm arasında değiştiği 1880 Ayvalık'ta 800 binden fazla zeytin ağacı olup senelik beş milyon okka zeytin elde edilecek potansiyele sahip olduğu belirtilmektedir.¹⁷⁷

1305/Tarihli Karesi Salnamesine göre ise, "Ayvalık'taki zeytin tarımı yapılan arazinin toplamı 90.000 dönümden fazla olduğu, bu araziden yılda 12.400.000 kıyye zeytin ve 20.000 kıyye üzüm yetiştirildiği şeklindedir.¹⁷⁸ Ayvalık ekonomisinde yer tutan zeytinin bir yan ürünü olarak sabun imalatıdır. 1905 yılı ticaret raporunda, çok işe yarayan ve üretimi ucuz olan Ayvalık el sabununu mükemmel bir kaliteye sahip olduğunu¹⁷⁹ diğer önemli bir sektörün ise deri tabaklaması olduğu ve Ayvalık tabakhanelerinin kaliteli çalışması tabaklanmış derilerin İstanbul'da derhal satılmasını sağladığı belirtilmektedir.¹⁸⁰ Ayvalık'ta zeytinden sonra bağcılık ta büyük bir gelişme gösterdiği ve yerleşimin belli başlı şarap üretim merkezlerinden biri durumuna geldiği, tuz üretimi, dericilik gibi etkinlikler de Ayvalık ekonomisine canlılık kazandırdığı belirtilmektedir.¹⁸¹ Diğer önemli ihraç ürünü olarak palamut gösterilir. Bu ürün kendiliğinden yetişmektedir ve çiftçi sadece bu ürünü toplamak için bir emek harcadığından sıkıntısız ve kârlı bir üründür. Ağaç eteklerinde özel bir toprakta yetişmekte, boya sanayinde kullanılmaktadır. Ayvalık'ta bu ürünün işlenmesi yapılmayıp büyük çoğunluğu İzmir üzerinden İngiltere'ye ihraç edilmekte,

Bayraktar, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e...*, s.106. Diğer bir yatırım ise 1891 yılında zeytinyağı imalatında çıkan posadan pirina elde etme imkanlarını geliştirerek sabun imalatını gerçekleştirmiştir.

¹⁷⁵ *İngiliz Konsolosluk Raporlarına Göre İngiliz Ticareti (1864-1914)*, İzmir Ticaret Odası Yayınları, İzmir 1998, s.261.

¹⁷⁶ Hıfzı Erim, *Ayvalık Tarihi...* s.48.

¹⁷⁷ Doğan Aka, *Ayvalık İktisadi Coğrafyası*, Ülkü Matbaası, İstanbul s..38.

¹⁷⁸ Abdülmecid Mutaf, *Salnâmelere Göre Karesi (1847-1922)*, Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı Yayını No.9, Balıkesir, 2003, s.201.

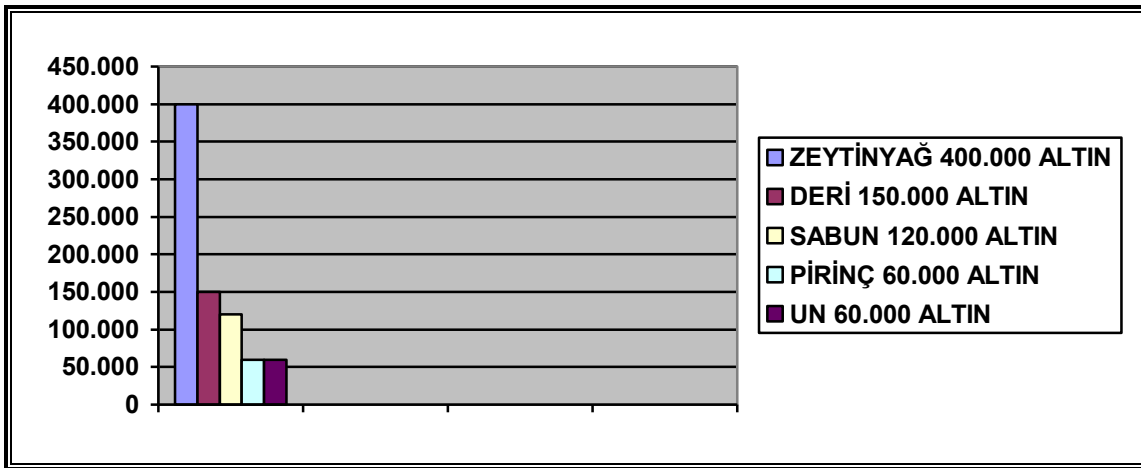
¹⁷⁹ "Ayvalık", *İngiliz Konsolosluk Raporlarına...* , s.205.

¹⁸⁰ "Ayvalık *İngiliz Konsolosluk Raporlarına...* s.261

¹⁸¹ Doğan Aka, *Ayvalık'ın İktisadi...*, s.27, Hıfzı Erim, a.g.e. s.27, Besim Darkot " Ayvalık" ... 278,

küçük bir bölümünün ise Avusturya ve Almanya'ya gönderildiği belirtilmektedir.¹⁸² Tüm bu ürünlerden elde edilen gelirin 1900'lü yılların başında senede sekiz yüz bin altına yükselmiş olduğu görülür.(Tablo.3.1).¹⁸³

Tablo. 3.1. 1900-1911 Yılları Arası Ayvalık'ın Üretimden Sağladığı Ortalama Yıllık Gelirler

1913 yılı Fransız Şark Yıllıkları, Merkezi İstanbul Galata'da bulunan Annauaire Oreintal şirketinin Ayvalıkla ilgili kayıtlarında, yerleşimden ihraç edilen ürünlerin zeytinyağı, prina yağı, kiremit, çam fıstığı, kereste, hububat olduğu ve zeytinyağı ve sabun üretiminin yıllık 120 bin 130 bin civarında olduğunu belirtilmektedir.¹⁸⁴

Ayvalık ekonomisine en önemli katkıyı yapan ulaşım imkânlarını arttırıp yatırım olanaklarının önünü açan gelişmelerden biri boğazların derinleştirilmesi olmuştur. Ayvalık limanının gemilerin girişine izin veremeyecek kadar sığ olması, deniz gelişimin uzun süre engellemiştir. 1840 senesinde boğazın açılması için Osmanlı hükümetine başvurulmasına rağmen bir sonuç alınamamıştır. 19. yüzyıl ortalarına kadar İzbandud denilen yerel teknelerin, Ayvalık İzmir arasında çalıştıkları ve limanın ulaşım ağının İzmir ve Midilli üzerinden gerçekleştiği, bu gümrüklerin kullanılmış olduğu belirtilmektedir.¹⁸⁵ Ancak

¹⁸² "Ayvalık" *İngiliz Konsolosluk Raporlarına...* s.110

¹⁸³ "Bu paranın yarısı zeytinyağından elde ediliyordu. İşlenmiş deriler ikinci derecededir ki bunlardan senelik 150 bin altın Türk lirası, bundan sonra bunlardan elde edilen gelir yüz yirmi bin altın liraya, pirina yağları ile un istihsalinde atmış bin gelir sağlandığı belirtilmektedir." Hıfzı Erim, *Ayvalık Tarihi...*s.49., *İngiliz Konsolosluk Raporlarına Göre...* s.179, 188, 225, 274, 288.

¹⁸⁴ *Annuaire Oreintal, Commerce, Industrie, Administration, Magistrature, De L'Orient 1914* Editeur-Propriétaire, The Annuaire Oreintal Ltd, Galata, 1914, s.1327.

¹⁸⁵ BOA. MAD. No. 10126, s.20, 6 M, 1251/04.V.1835 belgelerinden aktaran Faruk Doğan, Osmanlı Devleti'nde Zeytinyağı (1800-1920), (Yayınlanmamış Doktora Tezi) 2007, Marmara Üniversitesi, İstanbul, s.205. Doğan Aka, "Ayvalık'ın İktisadi..." s.83.

1880’de hissedarların çoğunun Ayvalıklılardan oluştuğu 20 bin sermayeli bir şirket kurularak, yirmi iki sene müddet ile işletme imtiyazı alınmış ve şehrin güneyine düşen Dalyan Boğazı genişletilip derinleştirilerek deniz taşıtlarının geçeceği hale getirilmiştir.¹⁸⁶

Ayvalık, limanın taranarak gemilerin kıyıya yanaşmasına daha elverişli uygun hale getirilmesi ile zeytinyağı, sabun, un gibi tarımsal ürünlerini dışarıya pazarlayacak deniz ticareti daha hareketlenmiştir. Bu dönemde Ayvalık limanı ortalama altı yüz buharlı, iki bin de yelkenli geminin uğradığı oldukça hareketli bir liman haline gelmişti.¹⁸⁷ İzmir’den kalkan gemilerinde uğradığı ticaret ağının da içinde yer almıştır.¹⁸⁸ (Foto 5-6).

Yerleşimin 1850 yılından sonra ekonomik canlılığı ve ticari hareketliliği İzmir Ticaret Odası’nın 1864-1914 yıllarına ait kayıtlar içinde Ayvalık’ta görev yapan İngiliz Konsolos yardımcısı Eliopoulo’nun raporunda detaylı bir şekilde sunulmaktadır. En erken tarihli raporlardan 1889 yılıyla ilgili Ayvalıkla ilgili bilgiler şu şekildedir.¹⁸⁹

“Ayvalık’a gelen mallar İskenderiye, Suriye, İzmir, Midilli ve İstanbul limanlarından gelmektedir. Mallar esas olarak pamuklu ve yünlü kumaşlar, iplik, demir, soda, kömür, pirinç, çuval, kahve, şeker, mum, balık, metal, boya, halat, deri, ilaç, möble ve süs eşyalarıdır. İthal edilen malların üçte biri İngiltere, diğer bölümü ise Fransa, Avusturya, İtalya, Rusya’dan gelmektedir. İhracatın büyük bir bölümü de İngiltere ile gerçekleşmektedir. İngiltere’den sonra sırasıyla Fransa, Avusturya, Amerika, İtalya, Rusya, Almanya ve Yunanistan gelmektedir. İhraç ürünleri arasında iç ya da dış piyasa için, yağ, palamut, pamuk, arpa, buğday, fasulye, üzüm, balık, tabakalanmış deri, inşaat kerestesi, yer alır.”

Sanayi ve ticarete ilişkin diğer kaynakta ise yerleşim için;

“Ayvalık limanı çok güvenlidir, 30.000 nüfusludur, postasını Avusturya işletmektedir. Zeytinyağı, balmumu, yerli ipek, şarap, sabun, dış satımı yapılır; şeker, kahve, yün, pamuklu kumaş ve ham deri ithal eder. Fransa, Avusturya-Macaristan, İngiltere, Yunanistan ve İtalya Konsoloslukları vardır. Bankalar: Atina Bankası, Osmanlı Bankası, Viyana Kredi Bankası. Buharlı vapur acentelerinin sayısı yedidir. Amerikan, Romanya, İngiliz-Rus, Yunan acenteleri vardır. Takı satıcısından, boya, vernik satıcısına; kösele, nal, saat

¹⁸⁶ Hıfzı Erim, *Ayvalık Tarihi*,... s.46-47.

¹⁸⁷ Bayraktar, Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Ayvalık Tarihi, s.23.

¹⁸⁸ 1876 ile 1908 yılları arasındaki kayıtlara göre buharlı gemi şirketlerinden “Doğu Vapuru” Edremit-İstanbul hattı olarak geçer. Bu hattın vapuru her hafta Salı günü öğleden sonra hareket eder. Midilli-Ayvalık-Kemer-Edremit-Molova-Bozcaada-Çanakkale-Gelibolu-ve İstanbul, On beş günde bir perşembe günleri ise 3’te hareketle Dikili, Midilli, Ayvalık, Cunda, Kemer, Edremit seferi diğer bir hattı oluşturmaktadır. Ege Vapur’ olarak tanımlanan ve Girit hattı üzerinden ise 15 günde bir Çarşamba günleri Plomarion- Midilli-Ayvalık, Edremit- Bozcaada- Çanakkale- Gelibolu- İstanbul,- Varna- Süne- Çulça- Galazion- Vraylan seferi gerçekleşmektedir. Detaylı bilgi için, *İzmir 1876 ve 1908 (Yunanca Rehberlere Göre Meşrutiyette İzmir*, Cev. E.Berber, İzmir-2008, s.88.

¹⁸⁹ “Ayvalık”, *İngiliz Konsolosluk Raporlarına...* , s.110.

ithalatçılara kadar yer veren yıllık, iki de otel adı verir: Ayvalı ve Anatoli,¹⁹⁰ şeklindeki bilgiler sunulmaktadır.

İhracatın büyük bir bölümü de İngiltere ile gerçekleşmektedir. İngiltere’den sonra sırasıyla Fransa, Avusturya, Amerika, İtalya, Rusya, Almanya ve Yunanistan gelmektedir.¹⁹¹ İthal edilen malların üçte biri İngiltere, diğer bölümü ise Fransa, Avusturya, İtalya, Rusya’dan gelmektedir. Sakkari 1900’lü yılların başında Ayvalık ihracatıyla ilgili şu bilgileri vermektedir.¹⁹²

“İthalat ticareti ise yedi yüz bin lirayı buluyordu. Arada yüz bin altından ibaret safi bir kazanç elde edilmiş oluyordu. Ayvalık’ın gelir ve gider tutarı bir buçuk milyon altın lirayı buluyordu. Bu ihracat ve ithalat fermanla uzun zaman İstanbul’la yapılmakta idi. Ancak son zamanlarda Avrupa ile münasebetler kurarak Fransa ve İtalya’da zeytinin azaldığı seneler zeytinyağı göndermeye başlamıştır. Avrupa’dan komisyoncular yağ almak üzere doğrudan doğruya Ayvalık’a geliyorlar, Ayvalık için kendi memleketlerinden siparişler alıyorlardı. Avusturya ve Almanya ticaret acenteleri de bu memlekette kendilerini göstermeye başladılar. Bu suretle Avusturya ve Almanya ticaret eşyası her memlekette ucuz olarak doğrudan doğruya Ayvalık’a gelmeye başlamıştı. Avusturya ve Alman tüccarlarının bu muvaffakiyeti paranın ödenmesinde gösterdikleri kolaylıktandı.”

Ayvalık ticaretinde en büyük paya sahip olan İngiltere’nin, yerleşimdeki 1864 -1914 yılları arasındaki gerçekleştirmiş olduğu ihracat, ithalat rakamları ticari hareketliliğin gösteren verilerden biridir.¹⁹³(Tablo 3.2.)

Tablo. 3.2. 1889-1909 Yılları Arası Ayvalık İngiltere Ticaret Rakamları

YIL	İTHALAT	İHRACAT
1889	306.899 Sterlin	597.564 Sterlin
1900	257.116 Sterlin	889.002 Sterlin
1901	285.174 Sterlin	1.049.696 Sterlin
1902	336.663 Sterlin	987.070 Sterlin
1903	857.070 Sterlin	1.049.696 Sterlin civarı
1905	140.900 Sterlin	180.000 Sterlin
1910	130.570 Sterlin	45.580 Sterlin

Ekonomik yapı, üretim ilişkileri nüfus hareketlerine etki etmiş (Tablo.3.3.) kent dokusunu biçimlendirmiş, sanayileşme ve uluslararası ticaretin sağladığı olanaklar nüfusun

¹⁹⁰ Ahmet Yorulmaz , *Ayvalık’ı Gezerken, ...* s.55.

¹⁹¹ “Ayvalık”, *İngiliz Konsolosluk Raporlarına ...*s.110.

¹⁹² Hıfzı Erim, *Ayvalık Tarihi....*49-50.

¹⁹³İngiliz *Konsolosluk Raporlarına Göre...* s.179, 188, 225, 274, 288.

artmasına, hem yerleşim alanlarının genişlemesine hem de hem endüstri ve ticaret mekânlarının artmasına sebep olmuştur.

Tablo. 3.3. 1820-1914 Tarihleri Ayvalık Nüfus Bilgileri

YIL	NÜFUS
1818 yılı itibariyle ¹⁹⁴	25.000
1821 yılı itibariyle ¹⁹⁵	15.000
1875 yılı itibariyle ¹⁹⁶	30.000
1889 yılı itibariyle ¹⁹⁷	19.842
1891 yılı itibariyle ¹⁹⁸	21.666
1903 yılı itibariyle ¹⁹⁹	23.309
1914 yılı itibariyle ²⁰⁰	22.309

Servet-i Fünun Dergisinin 1894 tarihli sayısında Ayvalık yerleşiminin kentsel dokusuna ilişkin fikir verecek şu bilgiler sunulmaktadır.²⁰¹

“Yerleşimde, 11 mahalle, 1 cami, 12 kilise, 6 manastır, 26 sabunhane, 40 tabakhane, 78 zeytinyağı değirmeni, 25 yel değirmeni, 2 otel, 2 lokanta, 3 gazino, 5 meyhane, 70 kahvehane, 7 zeytinyağı ve un fabrikası, 45 fırın, 1kıraathane, 95 dükkan, 4773 ev, 1 hükümet ve gümrük dairesi, 1 askeri hastane, 3 askeri karakol ve 1 telgrafhane vardır. Binaların toplam sayısı 5320, genel nüfus 20.630’dur. Yerleşime saat uzaklıkta ve sahilde Sarımsak denilen yerde 9 adet taş ocağı olup, çıkarılan taşlar binalarda kullanılmakta bir bölümü de civara satılmaktadır. 14 kadar kiremit ve tuğla, 7 adet de testi ve bardak ocağı bulunup ürettiği rakı ve şarap pek ünlüdür, önemli miktarlarda başka yerlere satılır.”

Ayvalık tarihinde çok önemli bir yere sahip olan ve yapımına 1800’de başlayıp 1803’te bitirilen “Ayvalık Akademisi” 1821 ayaklanmasında zarar görmüştür. Altı yüz

¹⁹⁴ Pınar İlhan, “ 19.Yüzyılda Seyyahların İzinde Edremit’ten Ayvalık’a Yolculuklar” Tarih Kucağında Gömeç Sempozyumu, Bildiriler, Gömeç 2001, Uşşak Matbaası, İzmir 2002, s.101.

¹⁹⁵ Dimitrios Psarros, Ayvalık/Kydonies’in...s.4.

¹⁹⁶ Αριστομενους Σταυριδου, Εγχειριδιον Πολιτικης Φυσικης Και Εμπορικης Γεωγραφιας Του Οθωμανικου Κρατους 1876, Εκ Του Τυπογραφειου Ιωαννου Σαριβαξεβανη, Μυτιηνη 1996,s.103.

¹⁹⁷ Abdülmecid Mutaf , *Salnamelerle Karesi...*s.201.

¹⁹⁸ Ahmet Yorulmaz Ayvalık’ı Gezerken...48.

¹⁹⁹ Abdülmecid Mutaf , *Salnamelerle Karesi...*s.27.

²⁰⁰ Orhan Sakin, *Osmanlı’daki Etnik Yapı: 1914 Nüfusu*, Ekim Yayınları, İstanbul 2008.

s.261.,Dimitrios Psarros, Ayvalık/Kydonies’in...s.5.

²⁰¹ Servet-i Fünun Dergisi 1894 tarihinde 104.sayısından aktarılmıştır. Ahmet Yorulmaz, *Ayvalık’ı Gezerken*, s.54.

öğrencisi, büyük kitaplığı, Fransa'dan getirilen araç gereçlerle, fizik kimya laboratuvarı ile Batı Anadolu'nun en önemli eğitim kurumlarından biri olarak kabul edilmektedir²⁰²

Ayvalık'ın kent dokusuna ilişkin bilgilerin yer aldığı 1907 yılı Karesi Salnamesinde ise şu bilgiler bulunmaktadır.²⁰³

“1907 yılı itibariyle Ayvalık'ta, 4 han, bir hamam, 2 otel, 5 gazino, 762 dükkân, 137 mağaza, 17 fabrika, 78 kahvehane, 33 yel değirmeni, 42 yağhane, 36 fırın, 17 kiremithane, 32 debbağhane, 15 sabunhane, 1 hükümet konağı, 3 karakol, 1 gümrük dairesi, bir liman dairesi, 1 hastane vardır. Ayrıca 1 cami, 13 kilise, 38 manastırın yanında, gayrimüslim cemaate ait bir idadi, bir rüşdi, 6 iptidai ve bir sıbyan mektebi vardır”

1894 ile 1907 yıllarına ait iki farklı tarihi içeren Ayvalık kent dokusuna ilişkin yukarıda sunulan bu veriler, topografik yapısından dolayı genişleyemeyen kentin yine de yaşam alanındaki yapı çeşitliliği ve yapıların sayı anlamındaki kent dokusu açısından zengin bir içeriğe sahip olduğu fikrine ulaştırır. Ayrıca 1907 yılındaki veriler incelendiğinde özellikle sanayi ve ticaret yapılarındaki sayının artmış olması, yerleşimin gelişiminin devam ettiğinin göstergesidir. Üretim ve ticaret yapılarının yanı sıra yerleşimin liman kenti kimliğini ortaya koyan gümrük ve liman dairesi, telgrafhane ile eğitim, sağlık ve diğer kamu yapıları da bu kent dokusu içinde yer almaktadır. Diğer yandan dini ve konut mimarisine ait yapıların çok olması hem nüfusun yoğunluğuna hem de ekonomik gelişmişliğin sosyal yapıya etkisini göstermektedir. Kent nüfusu içinde çok az sayıda olan ve genelde resmi ilgili görevler için yerleşimde bulunan az sayıdaki Müslüman nüfus için tek bir cami bulunması buna rağmen küçük bir yerleşimdeki çok sayıdaki kilise ve manastırın varlığı, Ortodoks yapının yerleşimdeki gücünü ve etkisini ortaya koymaktadır.

Yerleşim sanayi ve ticaret faaliyetleriyle ortaya koyduğu ekonomik gücünü I.Dünya Savaşı'na kadar sürdürmüştür. Fakat I. Dünya Savaşındaki gelişmelere bağlı olarak üretim ve ticaret yavaş yavaş bitme noktasına gelmiş ve yerleşimde siyasi karmaşa huzursuzluk ortamı baş göstermiştir. Çıkan olaylar sonucunda 1917 yılında Ayvalık Rumlarının bir kısmı, Balıkesir, Susurluk, Kepsut ve Sındırgı'ya gönderilmiştir. Önemli bir bölümü ise 1918 yılından itibaren kasabayı terk etmeye başlamıştır.²⁰⁴ 29 Mayıs 1919 tarihinde ise Yunan işgaline uğrayan Ayvalık, 15 Eylül 1922'de bağımsızlığına

²⁰² Ahmet Yorulmaz, Ayvalık'ı Gezerken... s.40-41, Hıfzı Erim, age.21-21., Dimitrios Psarros, Ayvalık/Kydonies'in... s.3. Tuncer Baykara, 1993, s.273.

²⁰³ Abdülmecid Mutaş, *Salnamelerde Karesi* ... s.73.

²⁰⁴ Ali Cengizkan, “Mübadele Belgelerinde Ayvalık” Ege'nin İki Yakası –I, Ayvalık Kent Tarihi Çalışmaları, Bildiri Özetleri, Ayvalık 2004, s.2. Arnold Toynbee, The Westen....143

kavuşmuştur. Kurtuluş Savaşı sonrası Ayvalık için büyük önem taşıyan Lozan Barış Konferansı'nda Mübadele Protokolü imzalanmıştır.(1923) İki ülke arasında imzalanan protokol gereği Yunanistan'da yaşayan Müslüman Türk nüfus ile Türkiye'de yaşayan Rum toplulukların zorunlu göçüyle yer değiştirmesi esasına dayanan nüfus mübadelesi gerçekleşmiştir.²⁰⁵Bu antlaşma gereği Ayvalık'ta yaşayan Rumlar Yunanistan topraklarına gönderilirken, Ayvalık (14.971 kişi) ve Alibey Adası'na, Selanik Girit ve Midilli'de yaşayan Türkler yerleştirilmiştir. Tarihte ilk ve tek olma özelliği taşıyan zorunlu nüfus değişimi “Mübadele” 1935 yılına kadar sürmüştür. Gerçekleşen zorunlu göç sonucunda yerleşimlerde çeşitli sorunlar yaşanmış çözüm bekleyen barınma, toprak mülkiyeti ve istihdam konuları uzun zaman çözülememiştir. Bu sebeple de Ayvalık'taki zeytinlikler, bağlar ve bahçeler uzun süre bakımsız kalmış, fabrikalar kullanılamamıştır. Hem üretim hem de uluslararası ticaret ağı bitme noktasına gelmiş, yerleşimin ekonomik ve sosyal zemini büyük ölçüde değişmiştir.

²⁰⁵ Kemal Arı, *Büyük Mübadele ve Türkiye'ye Zorunlu Göç 1923-1925*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1995, s.71.

Foto. No: 1 Ayvalık Günümüz Genel Görüntü

**Foto. No: 1. 1904 Yılı Ayvalık Genel Görüntü
 (Faruk Ergelen & Müjdat Soylu Arşivi)**

Foto. No 3: Ayvalık ve Çevresine Ait Zeytinlikler Bölgesi(Hakan Dinç Arşivi)

Foto. No 4: Zeytin Ağacı Genel Görünüm

Foto. No: 5 Ayvalık Liman Bölgesi 1900'lerin Başı (Müjdat Soylu Arşivi)

Foto. No: 6 Ayvalık Liman Bölgesi'nden Görünüm 1930 (Müjdat Soylu Arşivi)

4. BÖLÜM

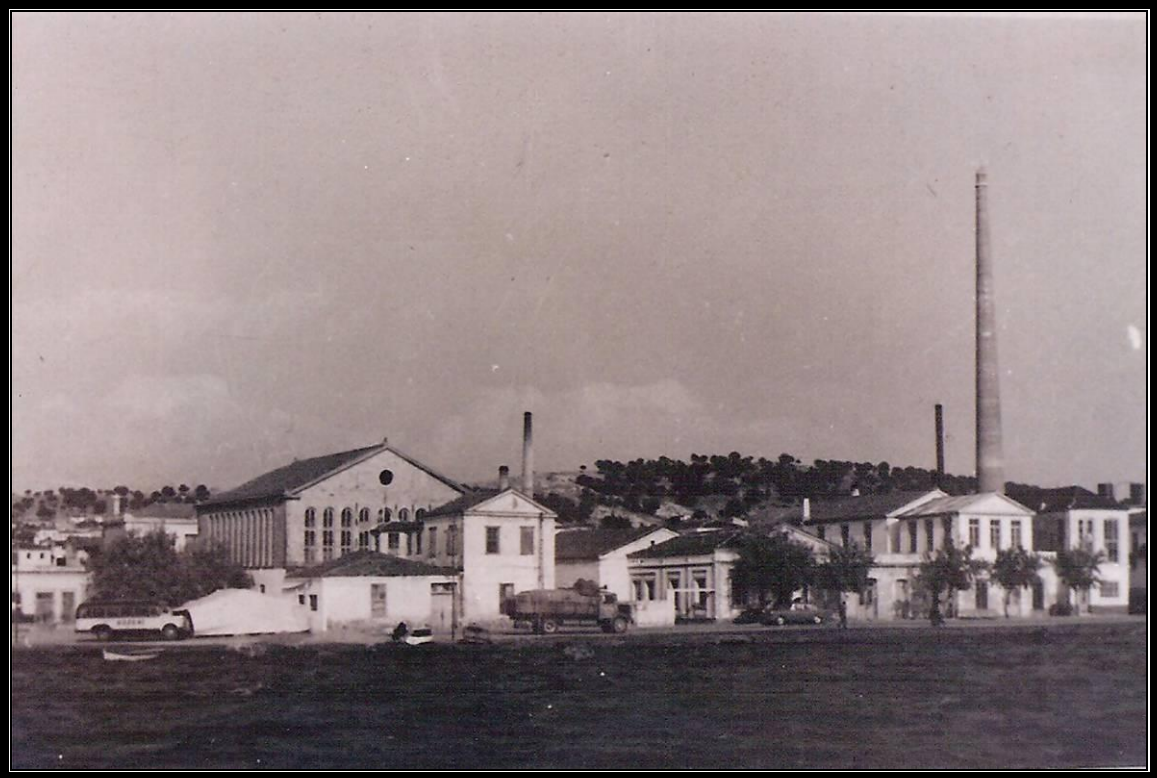
OSMANLI'NIN SON DÖNEMLERİNDE AYVALIK VE YAKIN ÇEVRESİNDE ENDÜSTRİ VE TİCARET YAPILARI

19. yüzyıl ile 20. yüzyılın ilk çeyreğini kapsayan, Osmanlı'nın son dönemlerine ait Ayvalık ve yakın çevresindeki dönemin ekonomik, siyasi sosyal, kültürel yaşamı hakkında bilgi veren kentin belleğinde önemli bir yer tutan endüstri ve ticaret yapıları, “Endüstri Mirası”²⁰⁶ kapsamında değerlendirilmeleri gereken mimari içeriktirler. Ayvalık kent dokusu içinde konut alanından çok uzağa düşmeyen kıyı bölümündeki konut mimarisinden sonraki en kalabalık yapı grubu durumundaki fabrika, atölye, depo, ve liman aksı içinde ya da çarşı merkezlerinde yer alan dükkân kahvehane, gazino, otel, han ve banka gibi ticari amaçlı yapıların varlığı yerleşimin üretim, sanayi, ticaret açısından potansiyelini ortaya çıkarmaktadırlar. (Foto.7-8). Bu yapılar aynı zamanda mimari, plan ve süsleme özellikleriyle dönemin üslup özellikleri taşıyan sanat tarihi açısından da değerlendirilmesi gereken kaynaklar olma özelliği de taşırlar. Çalışma kapsamında tarihsel bilgilerle kent içindeki sayı ve durumları ile ilgili bilgiler verilmiş ve günümüze ulaşabilen ve özelliklerini büyük ölçüde koruyabilmiş tespit edilen yapıların sınıflandırılması yapılmış, 203 yapının katalogu hazırlanarak, bu yapıların plan, mimari, malzeme, süsleme özellikleri değerlendirilmiştir.

²⁰⁶ “Endüstri Mirası” endüstriye yönelik olarak gerçekleştirilen yapı stokunun günümüze aktarımı ve değerlendirilmesini içeren basit mekanik aletlerden, geniş endüstriyel ölçekteki fiziksel bütün elemanları kapsayan genel bir kavramdır. Bu alan mimarlık tarihi, teknoloji tarihi, koruma, arkeoloji, ekonomi, sosyoloji gibi disiplinleri içermektedir. Sanayi kültürünün tarihsel, teknolojik, sosyal, mimari veya bilimsel değere sahip kalıntılarından oluşur. Bu kalıntılar, binalar, atölyeler, makineler,, imalathaneler ve fabrikalar, madenler ile işleme arıtma sahaları, ambarlar ve depolar, enerji üretilen iletilen ve kullanılan yerler, ulaştırma ve tüm alt yapısı, ayrıca sanayi ile ilgili barınma, ibadet etme veya öğretim gibi sosyal faaliyetler için kullanılan yerleri içermektedir. Bu alanı tanımlamak için 1950’lerden beri kullanılan ve giderek yaygınlaşan bu terim kapsamındaki girişimler giderek örgütlenmiş, eğitim programlarına girmiş ve kendi yayınlarını da çıkartarak etkinleşmiştir. 2003 yılında Endüstri Mirasının Korunması adına *TICCIH* (The International Committee For The Conservation Of The Industrial Heritage) tarafından hazırlanan, *Sanayi Mirası İçin NİNJI TAGIL* tüzüğünde geniş bir yapı grubunun bu çerçevede değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.” Müge Cengizkan, “Endüstri Yapılarında Yeniden İşlevlendirme: “İş”i Biten Endüstri Yapıları Ne “İş”e Yarar? Dosya 3, S.45, Ankara- 2006, s.4.

**Foto. No 7: Ayvalık Endüstri Yapılarından Görünüm 1923 Sonrası
(Salim Kaptan Arşivi)**

**Foto. No 8: Ayvalık Endüstri ve Ticaret Yapılarından Görünüm 1923 Sonrası
(Müjdat Soylu Arşivi)**

1. Yapıların Sınıflandırılması

Kent dokusu içinde üretim, depolama satış ve pazarlama, konaklama ile sosyal mekânlar gibi farklı işlevlere tüm yapılar saptanıp ilgili tüm yapılar işlevlerine göre sınıflandırılması yapılmaya çalışılmıştır. Bu sınıflama çalışmasında dönemin ekonomik ve sosyal yapısına ilişkin bilgi veren kaynaklar, fotoğraflar, Ayvalık Ticaret Odası kayıtları, yerleşimde gerçekleştirilen sözlü tarih çalışmaları ve saha çalışması sırasında işleve göre şekil alan yapıların mimari ve üslupsal özelliklerini benzerlik ve farklılıkların belirlenmesi, şehir dokusundaki yeri gibi tüm elde bilgilerin toplanması değerlendirilmesi ortaya çıkmıştır. İşlevlerine göre genel bir sınıflama yapıların daha rahat okunabilmesi mimari, plan ve süsleme içeriği açısından sonuçların daha anlaşılır değerlendirilmesini ve karşılaştırmaya yapılabilmesi daha sağlıklı olabilmesine olanak sağlamıştır. Çalışma kapsamında ele alınan sınıflama şu biçimdedir.

1. Üretim Yapıları
 - 1.1. Fabrikalar
 - 1.2. Atölyeler
 - 1.3. Değirmenler
2. Depolar
3. Ticaret Yapıları
 - 3.1. Dükkânlar
 - 3.2. Eğlence ve Sosyal Mekânlar(Kahvehane, Gazino ve Lokantalar)
 - 3.3. Konaklama Yapıları (Han ve Otel Yapıları)
 - 3.4. Bankalar

1.1. Üretim Yapıları

Bu yapılar sanayi ve üretime bağlı olarak gelişen ticari mekânlardır. Genellikle kıyıda ve kıyı bölgelerine yakın alanlarda konumlanan üretim yapan için fabrikalar, atölyeler ile rüzgara hakim tepelere konumlandırılmış yel değirmenleri yapılarını kapsar. Ayvalık kent merkezinde değişen üretim koşulları içinde yel değirmeni kalmamışken, Alibey Adası'nda bu grubu temsil eden üç yapı bulunmaktadır.

1.1.1. Fabrikalar

Ayvalık 19.yüzyıl uluslararası çaptaki ticaretinin koşullarını sağlayan ve büyük ölçekli üretime olanak sağlayan zeytinyağı, sabun, deri, un gibi ürünlerin üretimini yaptırdığı fabrikalar ve atölyeler kent silüetine etki eden büyük ve sayıca fazla yapılardır. Bu fabrikaların işlevlerine yönelik kimi bilgilere belgeler yoluyla ulaşılması da önemli bir

referans kaynağı oluşturmuş, benzer karakterlere sahip diğer yapılar aynı grup içinde ele alınmıştır. Yazılı belgelerin azlığı tipoloji çalışmasını üretim ve mimari ilişkisi üzerinde yapılmasına yol açmıştır. Yapıların büyük çoğunluğunun üretimde olmaması, üretime ait makinelerin ve aksamalarının bulunmaması, fabrikanın üretimine yönelik bilginin elde edilmesini güçleştirmiştir. Fabrika tipolojisini ortaya koyan ana unsurlar şehir planı içindeki konumlanmaları iki ya da daha çok katlı olması, genellikle çevresinde bu büyük yapıyla ilişkili birçok birimin olması, baca, kazan dairesi vb. mimari unsurlar, üretime yönelik makinelerin olması, makine aksamı günümüze ulaşmamışsa iç mekânın taşıyıcı strüktürünü mekân düzeni özelliklerdir. Tarihsel bilgilerde zeytinyağı, sabun ve deri un, sektörleri dışında şarap, rakı, vb. fabrikalarının sayıları verilmektedir.²⁰⁷Bu yapılar tespit edilememiş ayrıca üretimlerin fabrika bünyesi olmaktan çok atölye ölçeğinde olduğu sonucuna varılmıştır. Bu açıdan günümüze ulaşan ve konu kapsamında çalışılan dört tip belirlenmiştir. Bu sınıflama zeytinyağı sabun ve pirina, tabakhane (Deri Fabrikası) ve un fabrikaları şeklindedir.

1.1.1.1. Zeytinyağı Fabrikaları

Ayvalık ekonomisinin temeli olan zeytin ve ürünlerinin üretimi ve ticareti eski yıllarda konut mekânının zemin katları zeytin depolama ve zeytinyağı üretimi için kullanılmıştır Ayvalık'ta geleneksel atölye üretimi yine devam etmiş 19. yüzyılın son çeyreğinde zeytinyağı, fabrikalarda da üretilmeye başlamıştır. Batı Anadolu'da zeytinciliğin önemli bir gelişme göstermesi Ayvalık'ı zeytinyağı üretimi konusunda önemli bir merkez durumuna getirmiş, kısa sürede Ayvalık'ta üretilen zeytinyağı Osmanlı topraklarında önemli bir ihraç ürünü haline gelmiştir.²⁰⁸ Ayvalık ve çevresine ait zeytinyağı ve pirina fabrikaları ile ilgili bilgiler şu şekilde verilmektedir. (Tablo.4.1)

²⁰⁷ Un ve rakı fabrikalarının varlığına ve sayılarına ilişkin kaynaklar için bkz. *İngiliz Konsolosluk...*s.111. Hıfzı Erim, *Ayvalık Tarihi...*, s.47., Ahmet Yorulmaz *Ayvalık'ı Gezerken...*s.54., *Αριστομενους Σταυριδου, Εγχειριδιον Πολιτικης...*, s.103.

²⁰⁸ “XVII. ve XVIII.yüzyıllarda Batı Anadolu'da zeytinciliğin önemli bir gelişme gösterdiğine şüphe yoktur. Midilli'den gelen Rumların Ayvalık (Kidonia) kurmaları batı Anadolu zeytinciliğinde yeni ufuklar açmıştır.Ayvalık'ı çevreleyen zeytinler sayesinde burası kısa sürede büyük bir zeytinyağı ve sabun üretim merkezi durumuna gelmiştir.Bu ekonomik etkinliklerine şarapçılık, dericilik ve tuz üretimiyle daha geniş açılımlar sağlamıştır. İstanbul'a zeytinyağı ve sabun göndermekle yükümlü yerlerden biri de Ayvalık idi. Burası 1818-1819 tarihinde İstanbul'a 27.900 kantar zeytinyağı ve 4.852 kantar da sabun göndermeyi yüklenmiş ve bu yükümlülük de kazanın kadısı ilamıyla tescil edilmiştir” Zeki Arıkan, “Midilli İstanbul Arasında...”, s.6, 18.

Tablo 4.1 1875 -1920 Ayvalık Zeytinyağı Fabrikalarının Sayıları İle İlgili Tarihsel Veriler

1875 yılında 110 adet zeytinyağı atölyesi vardır. ²⁰⁹ Atölye ve fabrika tarzındaki üretim için bir arada verilmiştir.
1884 yılında, Batı Anadolu'nun en büyük zeytinyağı üreticisi R.Hadkinson'ın, 1500 sterlin değerinde makine ve araç ithali yaparak, Ayvalık'ta yağ üretme tesisi kurmuştur. ²¹⁰
1894 yılı itibariyle 7 zeytinyağı ve fabrikası bulunmaktadır. ²¹¹
1896 yılında 7 zeytinyağı fabrikası bulunmaktadır. ²¹²
1889 yılı raporuna göre eskiden tek bir buharlı yağ presleme makinesinin olduğu Ayvalık'ta şimdi 9 adet vardır. 9 sene içerisinde artan ticaret ile birlikte 22 zeytinyağı fabrikası kurulmuştur. ²¹³
1900'de Ayvalık'a zeytin üretimi ile ilgili getirdiği yeni bir yöntemi Ayvalıklılar uygulayarak 22 sanayi tesisinde bu yöntemle üretim gerçekleştirmişlerdir. ²¹⁴
1905'te zeytin çekirdeğinden yağ çıkarmak üzere ilk fabrika kurulmuştur. ²¹⁵
1907 yılı itibariyle, 17 fabrika bulunmaktadır. ²¹⁶
22 buharlı zeytinyağı fabrikası, 3 tane zeytin üreticilerinin çalışmaları için zeytin çekirdeği fabrikası bulunmaktaydı. ²¹⁷ (19.yüzyıl II. Yarısı)
1909 yılında günde 90.000 kg yağ üreten 19 buharlı yağ fabrikası vardı. ²¹⁸
1910 -1920 arası zeytinyağı fabrikaların sayısı yirmiye aşmıştır. ²¹⁹

Bu verilerin sonucunda Ayvalık ve yakın çevresine ait 1884-1920 tarihleri arası 22 ile 30 arası zeytinyağı fabrikası yer aldığı söylenebilir.(Foto.9-10) Çalışma kapsamında yapılan değerlendirmelerde zeytinyağı fabrikası olduğu tespit edilen sayı 18' dir.

²⁰⁹ Αριστομενους Σταυριδου, *Εγχειριδιον Πολιτικης...*, s.103.

²¹⁰ Orhan Kurmuş, *Emperyalizmin Türkiye'ye...*s.148.

²¹¹ Servet-i Fünun Dergisi 1894 104.sayısından aktaran . Ahmet Yorulmaz, *Ayvalık'ı Gezerken*, İstanbul 1988, s.54.

²¹² "Ayvalık Kasabası" Malumat Dergisi, Sayı.51, İstanbul 1896. s.57-58.

²¹³ *İngiliz Konsolosluk Raporlarına...*s.111.

²¹⁴ Χροϊτος Σολλατος *Ο Οικονομικος Βιος Των Ελληνων Της Αντικης Μικρας Ασιας 1880-1922*, Αθηνα, 1994, ç.189.

²¹⁵ *İngiliz Konsolosluk Raporlarına...*s.205.

²¹⁶ Hüdâvendigar Salnamesi 1324, s.550. Aktaran Abdülmecid Mutaf, *Salnamelerle Karesi*, s.73.

²¹⁷ Γιωργος Λαμψιδης, "Οι Προσφγγες 1922", Οικος Αδελφων Κνριακιοη, Θεσσαλονικη, 1989, s.28 .

²¹⁸ *İngiliz Konsolosluk Raporlarına...*s.260.

²¹⁹ Yorgo Sakkari'den aktaran Hıfzı Erım, *Ayvalık Tarihi...*, s. 47.

(Katalog No: 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 16, 23, 24, 25, 28, 31, 33, 34, 35.) Bu yapılardan içinde 33 nolu yapı katalog çalışmasında birkaç fabrikadan oluşmuştur. Büyük bir yapı kompleksi olan fakat günümüzde sadece beden duvarları ayakta olan yapılardan zeytinyağı ve sabun fabrikası yapısı ayırımını yapmak mümkün olmamıştır. Bu sebeple bu üretim alanı için tek katalog hazırlanmış, fakat üretime ilişkin yapılar bilgisinde zeytinyağı ve sabunhane olmak üzere iki ayrı yapı verilmiştir.

1.1.1.2. Sabun ve Pirina Fabrikaları

Ayvalık'ta zeytinyağı üretiminin yan sanayisi olan sabun üretimi de önemli bir yer tutmuştur. Bölgede 18.yüzyıldan hatta daha eski yıllardan beri zeytinyağı, sabun imâlatında da kullanılmıştır. 19.yüzyılda sabun üretimi de artmış, ihraç ürünü haline gelmiş, ev ve atölye üretimi dışında sabun önemli bir endüstriyel ürün olarak yerleşimin ekonomisinde yer almıştır.

Pirina yağından ikinci derecede sabun da, önemli bir üretim oluşturmuş, İstanbul'un sabun ihtiyacının bir kısmı Ayvalık'tan temin edilmiştir.²²⁰ Sabun üretiminin fabrika bazında yapıldığı sabunhaneler de genelde zeytinyağı üretiminin gerçekleştiği fabrikalarla mekânsal bir ilişki içindedir. Genelde aynı hammaddeye ihtiyaç duymalarından ulaşım ve taşınabilirliğe bir sabun üretimi büyük fabrikaların yanı sıra atölye ölçeğinde de gerçekleştirilmiştir. Yerleşimin sabun endüstrisine yönelik fabrikaları ile ilgili bilgiler şu şekildedir (Tablo.4.2).

Verilen bilgiler sonucu 1894-1920 yılları arası 2 ile 20 arası fabrika, atölye üretimi şeklinde ise 30 yakın sabunhane olduğu sonucu ortaya çıkmış, çalışma kapsamında değerlendirilip sabun üretimini fabrika ölçeğinde gerçekleştirdiği düşünülen 15 yapı tespit edilmiştir. (Katalog No. 1, 5, 12, 13, 14, 17, 18, 19, 20, 22, 27, 29, 30, 32, 33). (Foto.11-12-13).

²²⁰ Yücel Özkaya, Özkaya Yücel, *XVIII.Yüzyılda Osmanlı Kurumları ve Osmanlı Toplum Yaşantısı*" Ankara, 1985, s.354.

Tablo 4.2. 1876 -1920 Tarihleri Arası Ayvalık Sabun, Pirina Fabrika ve Atölyelerinin Sayılarına İlişkin Tarihsel Veriler

1876 yılında 50 sabunhane vardır. ²²¹ (Atölye üretimi ile birlikte verildiği düşünülmektedir).
1894 yılında 26 sabunhane bulunur. ²²² (Bu sabunhanelerin bir bölümü fabrika bir bölümü atölye bazındaki imalatı kapsayacak şekilde bütün bir sayı verildiği tahmin edilmektedir.
1907 yılı itibariyle, 15 sabunhane vardır. ²²³ (Fakat yine bu sayı fabrika atölye üretimi ayırımı net verilmemektedir.)
1909 yılından önce yapılmış 2 adet buharlı sabun fabrikasının varlığı belirtilir. ²²⁴
1910 yılında on beşi büyük, diğerleri küçük olmak üzere birçok sabunhanede kaliteli sabunlar çıkartılmaktadır. ²²⁵ (Atölye üretimi ile birlikte verildiği düşünülmektedir.)
1910-1920 Pirina yağı çıkarmak üzere üç pirina fabrikası kurulmuştur. ²²⁶
19.yüzyılın ilk yıllarında otuzdan çok sabunhane vardır ²²⁷

Tablodaki verilerden 1876 yılından 1894 yılına geçildiğinde atölye sayısından bir azalma görülmektedir. Atölye sayısındaki bu azalış, Ayvalık Limanı'nın 1880 yılında genişletilmesi ve düzenlenmesi sonucu artan ticaret hacmi sayesinde modern fabrikaların kurulmasına olanak sağlaması ve bu fabrikaların üretimde daha etkin olmasıyla ilişkilendirilmektedir.²²⁸

1.1.1.3. Tabakhaneler ve Deri Fabrikaları

Deri işlenmesinin yapıldığı fabrikalar kentteki bir diğer üretim yapılarıdır. Bu yapılar ayrı bir üretim kolu olarak kentin biraz dışına kalacak bir alanda hem fabrika, hem atölye ölçekli yapılar olarak bir arada bulunurlar. 1907'de ilerleyen dericilikle eski usullerin

²²¹ Αριστομενους Σταυριδου, *Εγχειριδιον Πολιτικης...*, s.103.

²²² Servet-i Fünun Dergisi 1894 tarihinde 104.sayısından Ahmet Yorulmaz, *Ayvalık'ı Gezerken*, s.54.

²²³ Hüdâvendigar Salnamesi 1324, s.550. Aktaran Abdülmecid Mutaf, *Salnamelerle Karesi*, s.73

²²⁴ *İngiliz Konsolosluk Raporlarına...* s.261.

²²⁵ Yorgo Sakkari'den aktaran Hıfzı Erim, *Ayvalık Tarihi...*, s. 47.

²²⁶ Yorgo Sakkari'den aktaran Hıfzı Erim, *Ayvalık Tarihi...*, s. 47.

²²⁷ Yücel Özkaya, *XVIII.Yüzyılda Osmanlı...* s.354.

²²⁸ Yorgo Sakkari'den aktaran Hıfzı Erim, *Ayvalık Tarihi...*, s. 47.

yerini fabrikaya bıraktığı²²⁹ ayrıca bu derilerin Malta ve Çin gibi uzak bölgelerden geldiği ve işlendikten sonra önemli bir ihraç ürünü olarak satıldığı belirtilir.²³⁰

Yerleşimde fabrika çapındaki üretimin yapıldığı ve kalitesinden dolayı önemli bir pazarı bulunduğu belirtilirken, bu sanayi kuruluşları koku ve atık sıkıntısının yarattığı sorunlardan dolayı genelde yerleşiminin uzağına konumlandırılmışlardır. Fabrika dışında çok sayıda atölye tarzında da deri işlenmesi de yapılmaktadır. Deri işlenmesi ile ilgili atölye ve fabrikalar yerleşimden uzak ayrı bir yerde faaliyet göstermişlerdir. (Foto.13-14) Yapıldığı dönemde yerleşimin uzağına düşen fakat günümüze de kent merkezine yakın bir konuma gelen bu bölgeden geriye bu sektörün Cumhuriyet döneminden itibaren gerilemeye başlamasıyla bu yapılar boşalmış ve zaman içinde büyük çoğunluğu yıkılmıştır. Deri üretimi ve sayısı ile ilgili veriler şu şekildedir.(Tablo 4.3).

Tablo 4.3. 1876 -1920 Tarihleri Arası Ayvalık Tabakhane, Deri Atölye Sayılarına İlişkin Tarihi Veriler

1876 yılında 20 tane tabakhanenin varlığı belirtilmektedir. ²³¹ (Atölye sayısı ile beraber verilmiştir.)
1894 tarihinde 40 tabakhane vardır. ²³² (Atölye sayısı ile beraber)
1905 üç buharlı fabrika kullanılmıştır. 40 fabrikanın ise halen eski şekilde çalışmaktadır. ²³³ (Atölye sayısı ile beraber)
1907 yılı itibariyle, 32 debbağhane, ²³⁴ belirtilirken fabrika ölçeğindeki sayı net değildir.
1909 yılından önce yapılmış 3 buharlı tabakhane vardır. ²³⁵ (Atölye sayısı ile beraber)
19.yüzyılın II. yarısında, şehrin, kuzey tarafında yaklaşık 80'den fazla tabakhane faaliyet göstermekteydi. ²³⁶ (Atölye sayısı ile beraber)

²²⁹ Hıfzı Erim, *Ayvalık Tarihi*..., s. 47.

²³⁰ *İngiliz Konsolosluk Raporlarına*... s.261.

²³¹ Αριστομενους Σταυριδου, *Εγχειριδιον Πολιτικης*..., s.103

²³² Servet-i Fünun Dergisi 1894 tarihinde 104.sayısından aktarılmıştır. Ahmet Yorulmaz, *Ayvalık'ı Gezerken*, s.54.

²³³ *İngiliz Konsolosluk Raporlarına*..., s.261.

²³⁴ Hüdâvendigar Salnamesi 1324, s.550. Aktaran Abdülmecid Mutaf, *Salnamelerle Karesi*, s.73

²³⁵ *İngiliz Konsolosluk Raporlarına*..., s.261.

²³⁶ Ιωαννης Καραμπλιας, *Ιστορια των Κνδωνιων: Απο της Ιδρυνσεως των μεχρι Αποκαταστασεως των Προσφυγων Εις το Ελενρον Ελληνικον Κρατος*, Αθηνα, 1949,ς.54.

Fabrika, atölye ayırımı yapılmadan verilmiş yapıların sayılarının çokluğu bu sektörün önemini gösterirken fabrika (buhar gücü) tarzında üretim yaptığı düşünülen 3 yapı bulunmakta bu yapılarda sadece bir tanesi saptanabilmiştir. (Katalog No.26.)

1.1.1.4. Un Fabrikaları

Yerleşimdeki diğer önemli sektör un üretimidir. Değirmenlerde gerçekleşen basit üretimin yanı sıra fabrikalar ölçeğinde çok ve hızlı üretiminin gerçekleştiği fabrikalarda bulunmaktadır. Buğdayın yakın çevreden olduğu gibi Tuna yakınlarındaki memleketlerden ve Trakya'dan getirildiği ve yerleşimdeki fabrikalarda öğütüldüğü bilgisi verilmektedir.²³⁷ Un fabrikalarına yönelik sayısal veriler şu şekilde aktarılmaktadır.(Tablo 4.4.)

Tablo 4.4. 1894-1910 Tarihleri Arası Un Fabrikalarının Sayısına İlişkin Tarihsel Veriler

1894 yılı itibariyle 7 un fabrikası bulunmaktadır. ²³⁸
1910-1910 dört tane ununu ile işleyen un fabrikası kurulmuştur. ²³⁹

Sayıları en az 7 olduğu belirtilen un fabrikalarından günümüze ulaşan yapıları saptamak çok zor olmuştur. Çünkü günümüzde tamamen işlevini kaybetmiş ve yakın tarihe kadar da bu işleve yönelik herhangi bir bilgi bulunamamıştır. Bu fabrikaların Cumhuriyet öncesinde üretim yaptığı bilgilerinden hareketle yapılan araştırmalar sonucunda Ayvalık Ticaret Odası'nın üye defter kayıtlarında 1931 tarihli 168 Sayılı Sicil numarasıyla "Un Fabrikası" ibaresi geçen bir kayıt bulunmuştur.(Ek.3.) Bu kaydın Cumhuriyet'in ilk yıllarına ait olması, ilgili yapının dönemlerindeki işlevini sürdürerek devam ettirdiği sonucuna ulaştırmıştır. Adres bilgileri kullanılarak yeri tespit edilmiş katalog kapsamında dâhil edilmiştir. (Kat.No.2) Yanı sıra mimari özellikleri ve Osmanlı'nın son dönemlerinde yapılmış diğer un fabrikaları ile karşılaştırılarak bu tiplene uyan diğer bir un fabrikası tespit daha edilmiştir. (Kat.No.21)

²³⁷ Hıfzı Erim, *Ayvalık Tarihi*, s. 47-48.

²³⁸ Servet-i Fünun Dergisi 1894 104.sayılarından aktaran . Ahmet Yorulmaz, *Ayvalık'ı Gezerken...*, s.54.

²³⁹ Hıfzı Erim, *Ayvalık Tarihi*, s. 47-48.

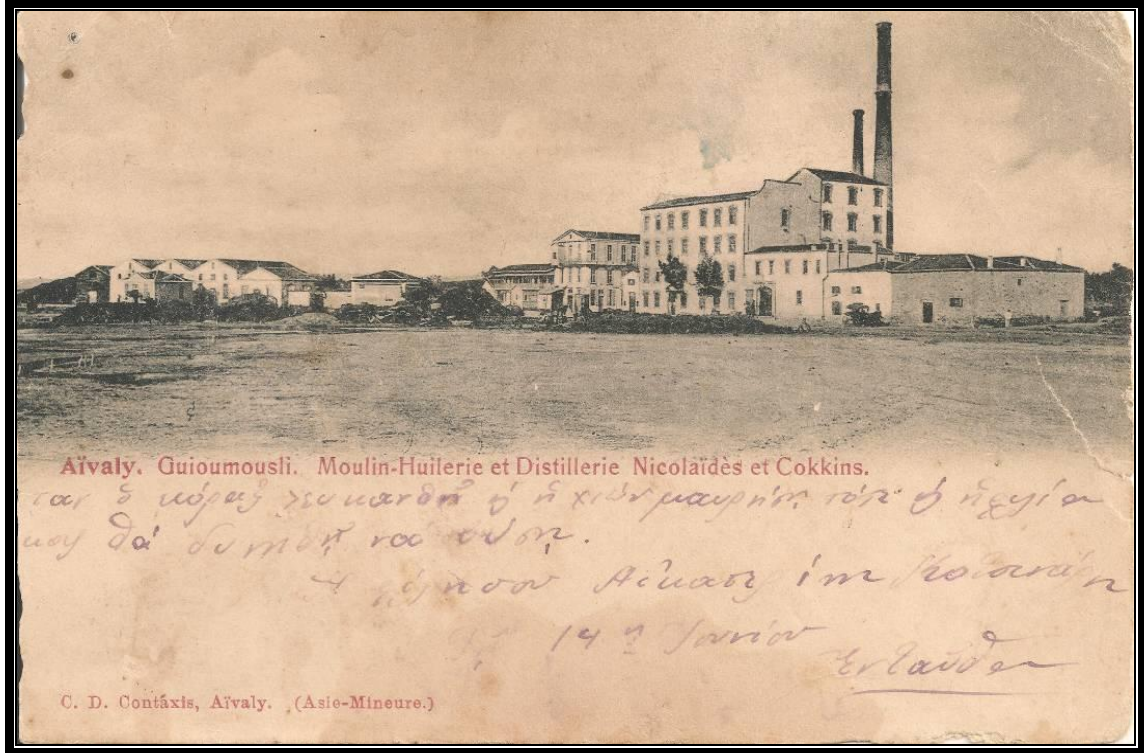

Foto. No 9: Gümüşlü Mevkii Günümüze Ulaşamayan Nicolaides Cokkins'in Zeytinyağı Sektörüne Ait Fabrika Topluluğu (1905)(Faruk Ergelen Arşivi)

Foto.10: Gümüşü Fabrikasının Sahibine Ait Ayvalık Postasından Geçen 1905 Tarihli Zarf. Faruk Ergelen Arşivi)

Foto. No 11: Ayvalık Kent Merkezi Günümüze Ulaşamayan Sabun Fabrikası

Foto No 12: Ayvalık Markalı Sabun 1923 Öncesi. (ATO Arşivi)

Foto. No 13: Ayvalık Gümüşlü Fabrikası Sabun Üretimi 1950 Yılı (Yakup İçten Arşivi)

Foto.14. Eski Tabakhane Bölgesi ve Yapıları (Faruk Ergelen Arşivi)

Foto.15: Tabakhane Bölgesi 1900'lerin Başı (Faruk Ergelen Arşivi)

1.1.2. Değirmenler

Yerleşimde sanayileşme sürecinde fabrika ve atölye ölçeğinde üretimin yanı sıra değirmenlerde de yağ ve un üretimi sürmüştür. (Foto.17-18). Sayıları 70 civarında olduğu belirtilen bu yapılardan günümüze plan ve mimari özellikleri açısından tanımlanacak durumda olan 3 tanesi ulaşabilmiştir. Değerlendirmeleri ilgili bölümler içinde ele alınmıştır. (Tablo 4.5)

Tablo 4.5. 1876-1907 Tarihleri Arası Değirmenlerin Sayılarına İlişkin Tarihsel Veriler

1876 yılında 30 adet yel değirmenin varlığı belirtilir. ²⁴⁰
1894 tarihinde 78 zeytinyağı değirmeni, 25 yel değirmeni vardır. ²⁴¹
1896 yılında 25 yel değirmenin varlığı belirtilir. ²⁴²
1907 yılı salnamesine göre ise 33 yel değirmeni ²⁴³ bulunmakta olduğu belirtilmiştir

1.1.3. Atölyeler

Sanayi geliştikçe yeni binaların yapımına ihtiyaç duyulmuş, küçük ölçekli üretimin gerçekleştiği atölye yapılarının sayısı artmıştır. Fabrikalar gibi kıyı alanlarına ve onların civarlarında kurulmuştur. Bu atölyelerde zeytinyağı, şarap, balmumu, sabun, deri, un, vb. üretimi yapılmıştır. Basit sanayi teknolojilerini barındıran bu mekânlarda bazen imalathane ve depolama işlemlerinin aynı yerde olduğu görülmektedir. Tarihi belgelerde ayırımının net olarak yapılmadığı, bu yapıların depo yapılarıyla birlikte ele alındığı muhtemeldir. Kent içinde genelde sanayi mekânlarının civarında fakat mekân olarak onlardan bağımsız özelliklere sahiptirler. Bu yapılar sanayinin kuruluşlarıyla bağlantılı olmaları, 19. yüzyılın son çeyreğinde zeytinyağı, fabrikalarda da yapıldığı dönemde yapıldıkları sonucunu doğurur.²⁴⁴ Çalışma kapsamında 46 atölye yapısı tespit edilmiştir. Bu eserler, katalog içeriğinde 36- 81numara aralığındaki yapılardır.

1.2. Depolar

²⁴⁰ Αριστομενους Σταυριδου, *Εγχειριδιον Πολιτικης* ...s.103.

²⁴¹ Ahmet Yorulmaz, *Ayvalık'ı Gezerken*... s.54.

²⁴² "Ayvalık Kasabası"... s.57-58.

²⁴³ Abdülmecid Mutaftı *Salnamelerde Karesi*... s.64.

²⁴⁴ Emre Madran, Nimet Özgönül: " Ayvalık Geleneksel Ticari Yapılarında Mekansal Değişim ve Dönüşüm" Ege'nin İki Yakası, Ayvalık Kent Tarihi Çalışmaları Bildiri Özetleri, Ayvalık 2004, s.8.

Bu tip yapılar ürünün saklanması veya korunması amaçlı kullanılmış yapılardır. Özellikle palamut için depo yapılarına ihtiyaç duyulduğu belirtilir.²⁴⁵ Palamudun toplanıp hammadde halinde herhangi bir işlen görmeksizin ihraç edilen değerli bir ürün olması, bunların korunması ve saklanmasına yönelik kapalı depo mekânlarında sayılarının artmasına sebep oluşturur. Bu ürün dışında zeytinyağı ve sabunların depolanması için de bu yapılar kullanılmıştır. Bazı yapılar hem atölye hem de depo amaçlı kullanılırlar. 1907 yılı salnamesinde 137 depo sayısı olarak verilmiştir.²⁴⁶ Çalışma kapsamında 49 depo yapısı tespit edilmiştir. Katalog içeriğinde ise 82- 130 numara arasındaki yapılardır.

²⁴⁵ “İhraç mallarına ödenen gümrük reminin 1869’dan itibaren sadece %1 olarak alınmasına rağmen yabancı tüccar buna ilaveten verilecek rıhtım resminden kaçmak için iç kısımlardan getirdikleri malları İzmir yerine civardaki iskelelere götürmeye başlamış olmalarının palamut ihracatına önemli katkı sağlamıştır.” Mübahat Kütükoğlu, “İzmir Dış Ticaretinin Gelişmesinde İzmir Limanı ve Gümrüklerin Rolü” *1885- 1985 Türkiye Ekonomisinin 100 Yılı İzmir Ticaret Odası Sempozyumu*, İzmir Ticaret Odası Yayınları, İzmir, 1985,s.104.

²⁴⁶ Hüdâvendigar Salnamesi 1324, s.550. Aktaran Abdülmecid Mutaf, *Salnamelerle Karesi*, s.73.

Foto. No 16: Ayvalık Kent Siluetinde Değirmenler (Müjdat Soylu.-F.Ergelen Arşivi)

Foto. No 17: 1894 Tarihli Servet-i Fünun Dergisi- Ayvalık Değirmenler (Faruk Ergelen Arşivi)

1.3. Ticaret Yapıları

Üretim ve üretime bağlı olarak ortaya çıkan depo yapıları dışında kentin üretim ve ihracat hacmine bağlı olarak ticaret yapılarının çeşidi ve sayısı artmıştır. Bu yapılar gelişen ve hareketli ticari hayatın bir göstergesi olan sanayi ve ticaret kimliğinin getirdiği farklılaşan ihtiyaçlara yönelik ticari nitelikteki yapı grupları, kentin sosyo ekonomik gelişmişliğine işaret eden diğer bir sınıfın yapılarıdır. Bu yapılar dükkânlar, kahvehane gazino gibi sosyal mekânlar, otel ve han gibi konaklama mekânları, bankalardan oluşan ticari işlevli yapı grubudurlar. Ticaret yapılarının mimari ve üslup açısından kimi benzer özellikleri olduğu gibi işlevsel özelliklerine dayalı farklı biçimlere sahiptirler.

1.3.1. Dükkânlar

Kent dokusunda konut mimarisinden sonra en fazla olan mimari yapı grubu ticari amaçlı kullanılan dükkânlardır. Ayvalık'taki ticari hayatın gelişmişliğine saptayabilme adına önemli örneklerdir. Bu mekânlar plan açısından depo ve atölyelerle benzer özelliklere sahiptirler. Fakat cephe düzenlemeleri, açısından diğer yapı gruplarından ayrılırlar. Dükkânlara ilişkin tarihi veriler şu şekildedir. (Tablo 4.6).

Tablo 4.6. 1886-1907 Tarihler Arası Ayvalık'ta Bulunan Dükkânların Sayılarına İlişkin Tarihsel Veriler

1894 Servet-i Fünun dergisi içeriğine göre 95 dükkân 45 fırın ²⁴⁷
1896 yılında 950 dükkân var olduğu belirtilir. ²⁴⁸
1907 salnamesinde ise 762 dükkân var olduğu belirtilmektedir. ²⁴⁹

Bu yapılar kentin içinde dönem içindeki sayıları ortalama 500 olarak geçmektedir. Bu sayının geçerliliği hangi özelliklerle dükkân tanımının yapıldığı ile olarak net bir tablo ortaya çıkmasa da yine de günümüze ulaşan dükkân sayısından da yola çıkarak 200'den az olmayacağı belirtilebilir.(Foto.18-19).

Yapılar kullanım işlevleri günümüz koşullarında uyarlanabilme kolaylığından ve genelde çarşı merkezlerinde yer almalarından kaynaklı sayıca fazla olan bir grubu

²⁴⁷ Servet-i Fünun Dergisi 1894 tarihinde 104.sayıdan aktarılmıştır. Ahmet Yorulmaz, *Ayvalık'ı Gezerken*, s.54.

²⁴⁸“Ayvalık Kasabası...” s.57-58,

²⁴⁹ Hüdâvendigar Salnamesi 1324, s.550. Aktaran Abdülmecid Mutaf, *Salnamelerle Karesi*, s.73

oluştururken, mimari karakterini önemli ölçüde koruyabilmiş örnekler sunmaktadırlar. Çalışma kapsamında 54 dükkânı tespit edilmiştir. Katalog içeriğinde ise 131-184 numaralı yapılarıdır.

1.3.2. Sosyal Mekânlar (Kahvehane, Gazino, Lokanta)

Çalışma kapsamında ayrı bir sınıf oluşturacak işleve sahip diğer bir grup ise kahvehane gazino, lokanta gibi mekânlardır. Kentin merkezinde yaşam alanlarında konumlanmış bu mekânlar sosyal hayat içinde önemli bir yere sahiptirler. (Foto.20-21). Bu yapılarla ilgili veriler şu şekildedir. (Tablo 4.7.) Çalışma kapsamında kahve, gazino ya da lokanta ayırımı yapılmadan ortak bir grup oluşturabilecek 14 yapı tespit edilmiştir. Katalogda 185-198 arası yapılarıdır.

Tablo 4.7. 1894-1907 Tarihleri Arası Ayvalık'ta Sosyal Mekânların Sayılarına İlişkin Tarihsel Veriler

1894 2 lokanta, 3 gazino, 5 meyhane, 70 kahvehane, 1kıraathane vardır. ²⁵⁰
1896 yılında 1 kiraathane vardır. ²⁵¹
1907 yılı salnamesine göre 5 gazino vardır. ²⁵²

1.3.3.Konaklama Yapıları (Şehir içi Hanları ve Oteller)

Ayvalık'ta iç ve dış ticaretin gerçekleşmesi ve deniz ulaşımına olanak vermesi yerleşime birçok tüccar ve iş adamının yerleşiminde konaklayabilme adına şehir içi han ve otel gibi yapıları bulunmaktadır.(Tablo 4.8). Çalışmada 1 şehir içi hanı (Kat.No.199), 2 otel tespit edilmiştir.(Kat.No.200, 201) (Foto 22).

²⁵⁰ Servet-i Fünun Dergisi 1894 tarihinde 104.sayısından aktarılmıştır. Ahmet Yorulmaz, *Ayvalık'ı Gezerken*, s.54.

²⁵¹ "Ayvalık Kasabası" Malumat Dergisi 1896, S.51, s.57-58.

²⁵² Abdülmecid Mutaf, age..s.64

Tablo 4.8.1894-1913 Yılları Arası Han ve Otellere Ait Tarihsel Veriler

1894 Yorgala Oteli bulunmaktadır. ²⁵³
1907 yılı 4 han, 2 otel, bulunmaktadır. ²⁵⁴
1913 yılı “Aivali” otelinin adı geçmektedir. ²⁵⁵

1.3.4. Bankalar

Osmanlı ekonomisinde dış borçlanma dönemi başlamasıyla 1856-1875 yılları arasında amaçları Osmanlı Devleti'ne borç vermek ve faiz geliri elde etmek olan yabancı sermayeli 11 banka kurulmuştur. Kısa sürede bu bankalar, ticaret açısından önemli yerleşimlerde şubeler açmışlardır.²⁵⁶ (Foto.23) Banka şubelerinin açıldığı yerleşimlerden biri de Ayvalık olmuştur. Yapı tiplemesi ile ilgili ortak mimari bir üslubun olmaması ve yerleşimde hangi yapının banka olarak kullanıldığı ile ilgili belgelere ulaşılamamasından belgelerde olduğu ileri sürülen beş banka yapısından sadece biri saptanabilmiştir. (Tablo 4.9.) (Kat.No.202)

Tablo 4.9. 1900-1907 Ayvalık'taki Banka Yapılarına Ait Tarihsel Bilgiler

1900'lü yılların başında Metelin Bankası, Ayvalık'ta merkezini kurmuş olduğu bunun dışında İmparatorluk Osmanlı Bankası, Creditkt Lyonanais Selanik, Atina ve Orient Bankalarının temsilcisi olduğu belirtilir. ²⁵⁷
Ayvalık'ta sırası ile Osmanlı Bankası, Atina Bankası, Credit Lyonnais, Ziraat Bankası ve 1907 senesinde Midilli Bankası açılmıştır. ²⁵⁸

²⁵³ Bu yapılardan biri Dr.Şerafeddin Mağmumi'nin gezi notlarında bahsi geçen ve günümüzde Vergi Dairesi olarak kullanılan yapıdır. 1894-1895 yılları arasında Bandırma, Erdek, Balıkesir, Edremit, Burhaniye'de ve 1894 yılının aralık ayı sonunda Ayvalık'a geçen Osmanlı Devleti hizmetinde ve ülkeyi saran kolera salgınında mücadele görevi verilen bu yapı Dr.Şerafeddin Mağmumi'nin Yorgala/Burgala adlı otelde kaldığını belirtmektedir. Şerafettin Mağmumi, *Bir Osmanlı Aydın'ının Anıları; Yüzyıl Önce Anadolu ve Suriye*” Çev.Cahit Kayra, Buke Yayınları İstanbul 2001. Ayrıca Yorgala Oteli ya da hanının Soma'ya kadar gelen demiryolunun Ayvalık'tan geçeceği varsayımıyla “Yorgala” adlı bir işadamı tarafından yaptırıldığı ifade edilir. Bkz. Ahmet Yorulmaz *Ayvalık'ı Gezerken...*, s.56.

²⁵⁴ Hüdâvendigar Salnamesi 1324, s.550. Aktaran Abdülmecid Mutaf, *Salnamelerle Karesi...*, s.73

²⁵⁵ Aivali”, *Annuaire Oreintal, Commerce, Industrie, Administration, Magistrature, De L'Orient 1913*, Editeur- Propriétaire, The Annuaire Oriental Ltd, Galata, 1913.s 1396

²⁵⁶Umut Devrim Genç, Ege Bölgesindeki Tarihi Banka Yapıları 1915-1930, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) 2001, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, s.36.

²⁵⁷ *İngiliz Konsolosluk Raporlarına...*s.225.

²⁵⁸ Yorgo Sakkari'den aktaran Hıfzı Erim, *Ayvalık Tarihi...*, s.50.

**Foto. No 18: 1900'lü Yılların Başı Ayvalık Liman Bölgesi Çarşısı ve Dükkânlar
(Müjdat SoyluArşivi)**

Foto. No 19: 1900'lü Yılların Başı Ayvalık Ayvalık Palabahçe Çarşısı ve Dükkânlar. (Müjdat Soylu Arşivi)

Foto. No 20: Servet-i Fünun Ayvalık 1894 Günümüze Ulaşamayan Gazino Yapıları (Faruk Ergelen & Müjdat Soylu Arşiv)

Foto. 21: Kanelo Gazinosu Gösteren Çizim 1900-1923 Arası (Faruk Ergelen & Müjdat Soylu Arşiv,)

**Foto. No 22: Günümüze Ulaşamayan Otel Yapılarından Biri
(Faruk Ergelen Arşivi)**

Foto. No. 23. Ulusal Banka (Metelin Bankası) Levhası

2. Yapıların Kent Planı İçindeki Düzenleri

Bir kıyı yerleşimi olan Ayvalık'ın 19.yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren artan sanayi faaliyetleri ve uluslararası ticaret hacmi, yerleşimin kent planını şekillendirmiştir. Ticaretin deniz yoluyla gerçekleşmesine bağlı olarak fabrikalar, nakliye, atık ve ulaşılabilirlik gibi faktörlerden dolayı limanla ilişkili şekilde, lineer kurguda, yerleşimin 200- 300 m. arasındaki kıyı şeridinde kuzey- güney doğrultusundaki hat üzerinde yer almışlardır. (Foto.24-25). (Ek.3)

Yerleşimin ana ulaşım aksları, üretim ile hammadde bölgeleri (zeytinlikler) arasındaki bağlantıları temel alarak oluşmuştur. Daha küçük ölçekli üretim yapıları olan atölyeler ve depolar da genelde fabrikalarla aynı yerleşim düzeni içinde deniz kıyısında ya kıyıya paralel birinci ya da ikinci kıyı hattı üzerinde yer almışlardır.(Foto.26-27). Bu yerleştirmenin en belirgin özelliği yaşam ve üretim alanlarının birbirinden ayrılmış olmasıdır. Konut alanları kıyı bölgesinin gerisinde, topografyanın çok fazla yükseltisi bulunmayan tepelik arazisinde bulunmaktadır.

Zeytinyağı üretiminin kentin gelişme yönüne de etkisi olmuştur. 19. yüzyıl boyunca gelişim, etkin rüzgâr yönü doğrultusunda üretimin koku, duman gibi olumsuz etkileri altında kalan bölgelerin tersi yönde gerçekleşmiştir. Konut dokusunun denizle olan fiziksel bağlantısı da sanayi alanlarının gelişiminden sonra tamamen kopmuştur. Ayvalık kıyısı boyunca yayılan, fabrika, atölye ve depo binaları yerleşimin sanayi karakterini yerleşim silüetine de yansıtmıştır.²⁵⁹

Üretim ve depolama yapılarının kent planındaki bu düzen ve konumları, arsa fonksiyonuna en uygun şekline göre yerleştirildiği, arsa topografyasını en az değiştirecek yer ve düzenin bulunması sağlayacak şekilde konumlandığı ve taşıma, boşaltma masrafları ile ulaşılabilirlik noktasında bulunan çözümler nedeniyle “yerleştirme teorisine” uygun bir biçimde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.²⁶⁰ (Tablo 4.10).

²⁵⁹ Esra Terzi, The 19 Th Century Olive Oil Industry in Ayvalık And Its Impact On The Settlement Pattern, The Graduate School Of Social Sciences Of Middle East Technical University, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi,) Ankara 2006, s.76

²⁶⁰ Endüstriyel yer seçimi teorileri üzerine detaylı bilgi için bkz. İlhan Tekeli, “ Yer Seçimi Teorileri, Endüstrileşme Politikası Ve Organize Sanayi Bölgeleri Üstüne” *Mimarlık* (Sanayi Yapıları Özel Sayı), Sayı: 78, 1978, s.50. Doğan Tekeli, Sami Sisa “ Sanayi Yapıları Üzerine” *Mimarlık* (Sanayi Yapıları Özel Sayı), Sayı: 78 1978, s.61.

Tablo 4. 10 Endüstri Yapıların Yerleşimini Belirleyen Faktörler ve Ayvalık'taki Endüstri Yapılarına Uyarlanması

En Uygun Üretim	Yağ, sabun, şarap, deri
Ana Üretim Alanı	Fabrika, atölye
Arsa Topografyasına Göre Yerleşim	Deniz kıyı şeridi
Taşıma ve Boşaltım Şekli	Denize açılan bir kapı ve iskele sistemi ile ürünün deniz yoluyla limana taşınması(sal, sandal)
Atık	Sistemin atıklarını denize atacak şekilde düzenlemesi
Ulaşılabilirlik	Ürünün temini yapıldığı alan, liman ve çarşı bağlantılı yol şebekesi.

Bir diğer üretim grubu olan değirmenler, hâkim rüzgârdan mümkün olduğunca yararlanabilmek için yükseltisi fazla olan ve rüzgârı iyi alabilen noktalara yerleştirilmiştir.

Ticaret yapıları ise genel olarak liman ve çarşı bölgesinde belli bir düzen içinde planlanmışlardır. Yapıların cephe düzeni sahile paralel olarak giden sokaklarda bitişik nizamda, yan cephelerinin biri ya da ikisi birden başka bir yapıyla sınırlayacak şekilde oluşturulmuştur. Sokak dokusunun düzgünlüğü ve dar parselleme, yerleşim dokusunun da belli bir düzen içerisinde oluşmasına sebep olmuştur. Limana ve gümrüğe yakın alanlar ve gümrük alanı üretim ve ticaretin en hareketli bölgesini oluşturmuşlardır.(Ek.4) Banka, otel, gazino, kahvehane gibi sosyal mekânlar da bu hareketliliğin içinde yer alan diğer yapıları oluştururlar. Liman çevresindeki ticaret mekânları dışında mahalle dokusu içinde de çarşı merkezleri oluşturulmuştur. (Ek.5a/5b/5/c) Dükkânlar kimi örneklerde çarşı alanlarından bağımsız konut alanlarında da olabilmektedirler.(Foto.29)

Ayvalık ve civarının en önemli tarım ürünü olan zeytin dışında, Kozak, Altınova, Bergama gibi tarımsal alanlardan getirilen üzüm, buğday gibi ürünlerin yolların bozuk olmasından dolayı hayvanlarla kasabaya taşındığı ve liman alanındaki üretim alanlarına ve depolara ulaştırıldığı belirtilmektedir.²⁶¹

Sanayi ve ticarete yönelik kamusal yapılar (Gümrük ve Karantina Müdürlükleri) dışındaki kamu yapıları üretim bölgesinin gerisinde konut bölgesine daha yakın alanda konumlandırılmıştır. Sanayi ve deniz ticareti ile şekillenen kent planında liman bölgesi içinde yer alan gazino ve otel ve dükkanlar denize dik inen ana bir cadde ile bu caddeye açılan sokaklar ticari hareketliğin olduğu kent merkezini oluşturan alanlardır. Ayrıca kent

²⁶¹ Y.Sakkari'den akrotan, Hıfzı Erim, *Ayvalık Tarihi*...s.47.

meydanı diye tanımlanacak ikinci alan kıyı bölgesinin gerisinde yerleşim alanı içinde merkez kilisenin (Agia Yorgios-Çınarlı Camii) odak oluşturduğu alanda oluşmuştur.

Ayvalık'ta kentsel dokunun sanayi ve ticaret faaliyetlerine bağlı olarak planlanmış olduğu konut ve üretim bölgelerinin birbirinden ayrı konumlanmasıyla açıklanabilir. Bu planlama, sanayileşme ve kentleşme hareketlerinin eş zamanlı olarak çıkmış olabileceğine dair ilk fikri de oluşturmaktadır. Ayvalık kent dokusunda endüstri, ticaret, konut, kamu ve dini mimariye ait yapıların tarihlendirme bilgileri 1850'li yıllarının sonrasını göstermesi de bu görüşü desteklemektedir.²⁶² Bunun sebebi 1821 isyanının ardından yıkılan ve büyük ölçüde terk edilen yerleşimin, 1850'li yılların başından itibaren yapılanmaya başlaması, tüm yapıların inşasının "Kalfas" denilen, 1821 öncesi kullanılan geleneksel teknikleri uygulayan eski ustalar tarafından gerçekleştirilmiş olmasıyla ilişkilendirilebilir.²⁶³ Sonuç olarak kent dokusundaki yapı çeşitliliğine ve işlevlerdeki farklılıklara rağmen yapıların büyük çoğunluğu yapım malzemesi, cephe düzeni, cephe elemanları, süsleme unsurları açısından ortak özellikler sergilemekte, kent mimarisinde ortak bir üslubun varlığından söz edilebilmektedir.

²⁶² Tarihlendirmelerin oluşumunda en büyük veri, yapıların giriş kapılarında bulunan tarihlendirme levhalarıdır. Saha çalışması sırasında hem konu kapsamındaki yapılarda hem de diğer yapı türlerinde tarihlendirmeye ilişkin bu levhalar değerlendirilmede önemli bir yere sahiptir.

²⁶³ "1821'de Ayvalık ve çevresinde çıkan çatışmalar sırasında çıkan yangınlarla kent dokusundaki yapıların büyük bölümü yok olmuştur. Yerleşim 1832 yılına kadar harap durumdadır O sene çıkan bir fermanla yerli halk kentlerine dönmelerin izin verilmiştir..1850'ye kadar çoğu yerli halk geri dönmüş, evler, kiliseler diğer yapılar ya onarılmış ya da yeniden inşa edilmiştir." Dimitrios Psarros, "Ayvalık/Kydonies Kentsel...", s.4.

Foto No.24: Üretim Yapılarının Kent Planındaki Düzeni (1940-1970)
(Faruk Ergelen & Müjdat Soylu Arşivi)

Foto No.25: Üretim Yapılarının Kent Planındaki Düzeni II.(1940-1970)
(Faruk Ergelen & Müjdat Soylu Arşivi)

Foto No 26: Üretim Yapılarının Günümüz Kent Planındaki Görünümü

Foto No.27: Atölye ve Depoların Kent Planındaki Düzeni

3. Yapıların Plan ve Mimari Özellikleri

Üretim depolama ve ticaret yapılarının plan ve mimari özelliklerine etki eden temel unsurlar, işleve yönelik tasarım ve sanayi devrimiyle gelişen malzeme ve yapı tekniğinin sağladığı yeni olanaklardır.

3.1. Fabrikalar

Zeytinyağı, sabun, un ve deri üretiminin büyük çapta gerçekleştirildiği fabrikaların plan ve mimarisini şekillendirmesine işlev ile doğrudan ilişkili bir tasarım anlayışı etki etmektedir. Yerleşimdeki bu yapılar aynı avlu/alan içinde birkaç farklı üretime sahip birkaç fabrika şeklinde ya da ana üretim binasına bitişik depo ve atölye birimlerinden oluşabilmektedirler. (Kat.No.4, 11, 25, 28, 29, 30, 33). (Foto.28-29-30-31).

Sanayi yapılarının büyüklüğü ya da küçüklüğü, birkaç yapı grubundan oluşmuş kompleks yapı olup olmasını belirleyen işletmenin işlevsel özellikleri ve üretim hacmi ile ilişkili özellikleri oluşturur.

Ayvalık, ekonomisinin temelini oluşturan ve yüzyıllardır evlerde ya da atölye tarzında giden üretimin endüstriyel boyuta geçişini sağlayan büyük yatırımların yapıldığı sektör zeytinyağı ve sabundur. Bu durum, yapıların hem sayılarına hem de büyük alanlar üzerinde birkaç binanın bir arada kurulu olduğu yapı kompleksi şeklinde düzenlemelerine yol açmıştır. Bu yapılar büyük bir alan içinde derinlemesine dikdörtgen kütleli beşik çatı ile örtülmüş iki üç ya da dört katlı, ana üretim yapılarıdır. (Foto.32-33-34). Deniz kıyısında olanların naklieleri arka kapılardan denize inen iskele sistemiyle gerçekleştiği varsayılır. Değişen şehir planı içinde sahil yolunun düzenlenmesi sonucu bir grup yapı deniz kıyısından bir arter geriye düşmüştür. Zeytinyağı ve sabun fabrikalarında buhar teknolojisi kullanılmış olan fabrikalarda baca karakteristiktir. Bu yapılara ait bacaların ya tamamı ya da bir bölümü yıkılmıştır. Bacalar, ocağın/ buhar kazanının üzerinden yapının dışından fakat yapıya bitişik yükselirler bazı örneklerde zeminle ocak arasına geçiş bulunur.

Deri ve un fabrikaları derinlemesine dikdörtgen planlı alınlıklı simetrik cephe düzeniyle aynı mimari ve plan anlayışını sürdürürler.(Foto.35-36).

Tüm fabrikaların iç mekânları işleve yönelik bir anlayışta planlanmıştır. Alt katlar, bölüntüsüz geniş bir düzene sahiptirler. Bu düzende açıklıkları kolonsuz geçebilmek, önemli rol oynamaktadır. (Ek: 6, 7/b, 8/d, 9/c.) Bu mekân tasarımının temel sebebi

üretimde kullanılan enerji kaynağının buhar makinesi oluşudur. Dolayısıyla bütün araçların vargeller ve kolonlar aracılığıyla bu makineye bağlanması zorunludur. Bu da en azından kesintisiz, sürekli bir hacim gerektirmektedir.²⁶⁴ (Foto 37-38). Enerji üretimi ve mekân düzeni arasında da bir ilişki söz konusudur. Makinelerin yerleştirilme düzeni mekânın kullanım şeklini belirlemiştir. Teknolojinin kullanımı, güç kaynakları ve yeni malzeme tekniklerinin gelişimi iç mekanın planlamasını şekillendirmiştir. (Foto.39-40) Alt kata yerleştirilen makineler dışında, üretim için gerekli olan enerjinin buhar gücüne geçmesiyle kazan dairesi fabrikanın içinde yer almış, sonraları makine dairesi için ayrı binalar yapılmıştır.

Fabrikalarda yeni yapım tekniklerinin ve sistemlerinin mimariye uygulanmasıyla ortaya çıkan büyük ve kütleli bölüntüsüz iç hacme sahip uygulamalara olanak sağladıkları görülür.

Üst katlar genellikle işletmenin basit teknolojisinin kurulduğu, kurutma, paketlenme işlerinin görüldüğü mekânlar olarak bölüntüsüz alanlar olarak planlanmışlardır. (Foto.41). Özellikle sabunhanelerde bu planlama daha net görülmektedir. Üst katlar sanayi devriminin önemli strüktür elamanı olarak kabul gören demir ve camın kullanımıyla duvar örgüsünü ortadan kaldıracak sayıda ve büyüklükte pencere düzeni ile oluşturulmuştur. Bu düzende iç mekâna yeterince ve birçok açıdan ışık girmesine böylelikle sabunların kurutulmasına olanak sağlanmıştır. Bu yüzden fabrika üretimi yapan sabunhanelerin karakteristik özelliği üst katlarındaki dikey dikdörtgen biçimli büyük ve geniş tutulmuş pencere açıklıklarıdır. (Foto. 42).

Un fabrikalarında alt katlar öğütme, üst katlar ise kurutma ve ayıklama eleme gibi işlemlerinin gerçekleştiği bölüntüsüz iç mekân hacminin sürdüğü yapılar olduğu düşünülmektedir.²⁶⁵ Çünkü çalışma kapsamında bu tip yapıların işlevlerine yönelik hiçbir iz kalmamıştır.

Fabrika yapılarının taşıyıcı ve örtü siteminde geniş ve büyük açıklıkların örtebilecek ahşap ya da metal çatı konstrüksiyonları kullanılmıştır. Bu yapıların iç mekân hacminin ve yapı strüktürünün oluşumuna Sanayi Devrimi sonrası gelişen inşaat sektöründeki gelişmelerin etkisi gözlenmektedir. Çelik çatı makaslar ve strüktürleriyle geniş açıklıklı

²⁶⁴ Afife Batur; Selçuk Batur, "Sanayi, Sanayi Toplumu ve Sanayi Yapısının Evrimi Üzerine Bazı Düşünceler" *Mimarlık (Sanayi Yapıları Özel Sayı)*, İstanbul-1978, Sayı, 78, s.33

²⁶⁵ John Winter, *Industrial Architecture: a Survey of Factory Building*, Studio Vista, London 1970, s. 8-10.

yapılar inşa edilmiş üretime yönelik planlama doğrultusunda demir dökme kolonlar sayesinde bölüntüsüz geniş, serbest ve yüksek hacimler yaratılabilmektedir. Derinlemesine dikdörtgen bir hacme sahip iç mekânlarda taşıyıcı sistemi dökme demir ya da beton ya da taş, ahşap malzemeli kolonlardır. Bu kolonların üst kısımları V ya da üçlü şeklide açılarak ağırlığı taşıyacak biçimdedir. (Foto.43). Kolonlar kullanılan malzemeye göre yatay demir ya da ahşap kirişlerle desteklenmiştir. Yapıların taşıyıcı sistemini oluşturan demir kolon ve kirişler ahşap ya da sonradan betonla kaplanmıştır. Üst katlarda taşıyıcı sistem görülmemektedir. Geniş bir mekân açıklığını örten beşik, çatı demir ya da ahşap kirişlerin hafiflettiği düzenin üzerinden doğrudan yapının duvarları üzerine oturmaktadır. Çatı açıklığı demir elemanlarla detaylandırılmış makaslarla geçilmiştir. (Foto.44-45) . Yapılar beşik ya da kırma çatıyla örtülmüştür.

Foto No 28: Gümüşlü Mevkii Fabrika Yapı Topluluğu 1960(Yakup İçten Arşivi)

**Foto No.29: Gümüşlü Fabrika Yapı Topluluğu Günümüzdeki Görüntüsü
(Kat. No. 33)**

**Foto. No: 30: Zeytinyağı Fabrikası Büyük Kompleks Yapı (Madra Fabrikası)
(Kat. No: 25)**

**Foto. No: 31 Aynı Avlu İçindeki Fabrikalar Topluluğu (Kırlangıç Fabrikası)
(Kat. No: 29-30)**

**Foto. No 32: Zeytinyağı Fabrikası (Sabuncugil Fabrikası) 1950'lerdeki Durumu
(Faruk Ergelen Arşivi) (Kat.No.25)**

Foto. No: 33 Zeytinyağı Fabrikasının Günümüzdeki Görüntüsü (Kat.No.25)

Foto No.34 Sabunhane Yapısı. Kat.No.12

Foto No: 35 Tabakhane/Deri Fabrikası Kat.No.26

Foto. No 36: Un Fabrikası. Kat.No.21

Foto. No: 37 Zeytinyağı Fabrikası İç Mekân Düzeni Kat.No.10

Foto. No: 38 Sabunhane İç Mekân Düzeni Kat.No.18

Foto. No 39: Fabrika Mekân Düzeni ve Makineler. Kat.No.25

Foto No 40: Fabrika Mekân Düzeni ve Makineler Kat.No.25

Foto. No: 41 Fabrika Üst Kat Mekân Düzeni Kat.No.25.

Foto. No: 42 Sabunhane Üst Kat Mekân Düzeni Kat.No.18

Foto. No 43: Fabrika Taşıyıcı Sistem Kat.No.25

Foto. No 44: Fabrika İç Mekân Örtü Sistemi Kat.No.25

Foto. No 45: Fabrika İç Mekân Örtü Sistemi Kat.No.25

3.2. Değirmenler

Endüstri Devrimi'nden önce üretimin ilk fabrikaları olarak gösterilen²⁶⁶ Ayvalık'ta ve çevresinde sayıları 70'i bulan değirmenler, sanayileşme süreciyle birlikte özellikle 1850'lerden sonra yerini yavaş yavaş fabrikalara bırakmış, zamanla teknik ilerlemeler değişen işlevlere karşılık veremeyince tamamen terk edilmişlerdir. Silindirik gövdeli ve rüzgâr yönüne göre kendiliğinden hareket edebilen kanat sisteminden oluşmaktadır. Konik külahlı bir çatıya sahiptir. Alt kat depo üst katta ise çarkın bulunduğu üretim kısmıdır. (Foto. 46-47).

3.3. Atölyeler

Endüstriyel üretimden önce yağ, sabun, şarap, vb. üretiminin gerçekleştirildiği, sanayi üretimine geçişle birlikte üretimin artmasına katkı sağlayan atölyelerin plan ve mimari özelliklerinde işleve yönelik bir anlayış görülmektedir. Atölyelerin mimari kurgusuna ürünün türü, miktarı, parsel konumu, güvenlik, nakliye şekilleri gibi etkenler etki etmiştir. Genelde fabrikalarla aynı bölgede bazen büyük sanayi kompleksi ile ilişkili bir yapı olarak, bazı örneklerde de bağımsız tek yapı olarak kurgulanmışlardır. Genelde denize olan yakın parsellerde yer alırlar. Basit sanayi teknolojilerini barındıran bu mekânlarda bazen imalathane ve depolama işlemlerinin aynı yerde olduğu görülmektedir. Derinlemesine dikdörtgen planlı tek ya da iki katlı yapılardır. Çalışmada tespit edilen atölye yapıları genelde tek katlıdır (Foto.48). Çalışma kapsamında 46 adet atölyeden tek katlı kuruluşa sahip 40, iki katlı olan 6 adet tespit edilmiştir. (Foto. 49). Katalog No: 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 78, 80, 81 tek katlı yapılardır. Katalog, 37, 54, 60, 67, 77, 79 ise iki katlı yapılardır. Yapıların günümüz koşullarında üretim türüne yönelik net bir bilginin olmaması, kat sayısı ve üretim türü arasında bir ilişki bulunup bulunmadığı yönündeki değerlendirmenin yapılmasına olanak vermemektedir.

Atölyelerin iç mekânı üretimin gerçekleşmesine olanak sağlayabilmek açısından derinlemesine dikdörtgen planlı bölüntüsüz anlayışı sunar. (Ek.10/d,11/c, 12/c) (Foto.50). Asma kat kullanımı yaygındır. Çok sayıda olmayan iki katlı atölyelerin üst katları da alt katlarla aynı planlamaya sahiptir. Depo, üretim ve paketleme amaçlı kullanıldığı düşünülmektedir. İç mekânlarda ahşap tavanlar yatay kirişlerle desteklenen ve yükü

²⁶⁶ Fatih Toptan, "Geçmişten Geleceğe Yeldeğirmenleri" Popüler Tarih, Sayı.58, İstanbul- 2005, s.78.

hafifletilecek şekilde beden duvarlarının üzerine oturtulmuştur. (Foto.51) Yapıların örtü sistemi beşik ya da kırma çatıdan oluşmuştur.

3.4. Depolar

Depo yapıları, ürünün saklanması veya korunması amaçlı kullanılan yapılardır. Bazı depo yapıları, atölyeler gibi ana üretime bağlı birimlerinden biri olup, üretimi yapılan ürünün nakliye aşamasında saklanması için kullanılır.

Kent içinde genelde üretim yapılarıyla ilişkili şekilde genelde onlara bitişik ya da yakın çevresinde yer alırlar. Üretime bağlı yapılar oldukları gibi bağımsız depo kuruluşları da vardır. Mimari düzenleme ve mekân kullanımı açısından atölyeler ve depolar birçok açıdan benzer özelliklere sahiptirler. Bazı yapılar hem depo hem de atölye olarak kullanılmışlardır. Bu yapıların tipolojik açıdan atölye ve depoların benzer özelliklere sahip olmalarına etki etmiştir. İşlevsel ayırım noktasında özellikle günümüzdeki kullanım farklılıklarının ortaya çıkardığı zorluklar depo ve atölye yapılarının mimari değerlendirmesini daha da zorlaştırmıştır.

Tek katlı dikdörtgen planlı depolar, başka yapı gruplarına yan ya da arka cepheden bitişik veya köşe parsel şeklinde biçimlenmişlerdir. Bitişik nizamlı yapılarda mekân tasarımı derinlemesine dikdörtgen biçim almakta köşe parsellerde mekân tasarımı kareye yakın dikdörtgene dönüşmekte mekân iki masif duvardan oluşmaktadır. Katalog No; 86, 87, 88, 92, 94, 97, 100, 101, 104, 105, 107, 108, 110, 111, 116, 117, 120 bitişik nizam yapılarıdır. (Foto. 52). Katalog No; 82, 83, 84, 85, 89, 90, 93, 95, 96, 98, 99, 102, 103, 106, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130 ise köşe parsel bir düzenlemeye sahip yapılarıdır. (Foto. 53).

Depolar, atölyelerde olduğu gibi bölüntüsüz bir iç hacme sahiptirler. (Ek 13/a) Taşıyıcı sistemin görülmediği tek hacmi kaplayan örtü sistemi, içeriden yatay kirişlerle desteklenen beden duvarları üzerine oturtulmuş, dışarıdan beşik ya da kırma çatılı örtü bir düzenlenmeye sahiptir.

Foto. No 46: Alibey Adası Yel Değirmeni Genel Grns

**Foto. No 47: Değirmeni  Mekân ark ve gtme Sistemi
(Neriman Őahin Güçhan Arşivi)**

Foto No 48: Tek Katlı Köşe Parsel Atölye Yapısı Kat. No. 45

Foto No.49: İki Katlı Bitişik Nizam Atölye Yapısı. Kat.No.37

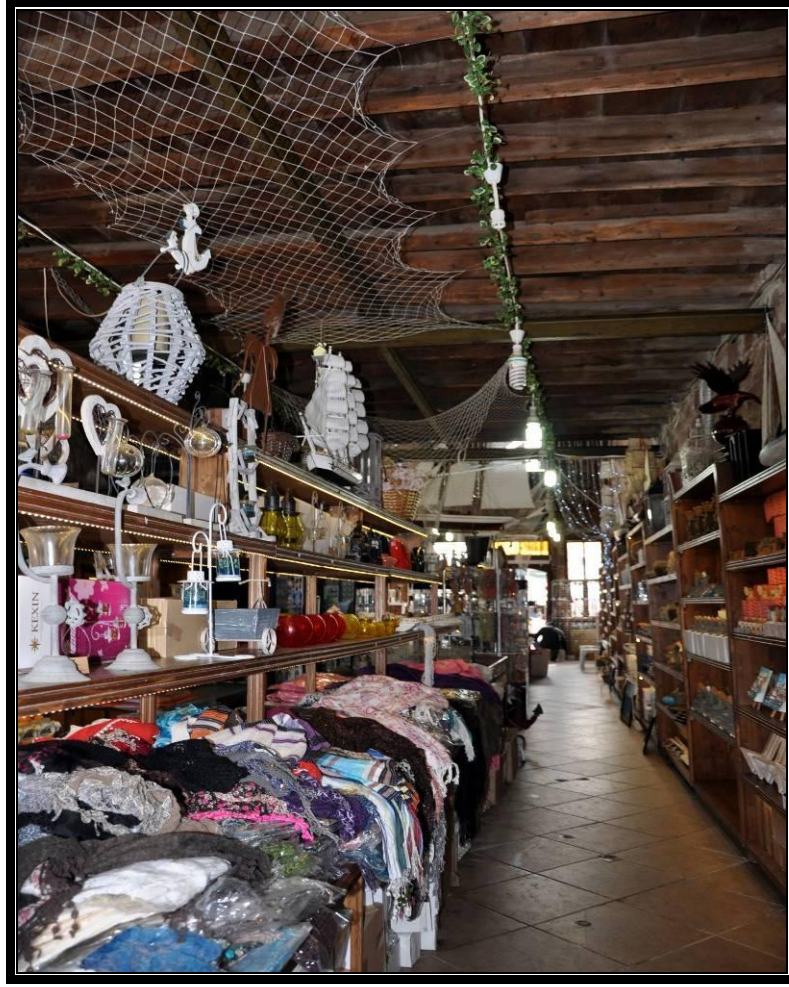

Foto. No 50: Atölye İç Mekân Düzeni Kat. No. 77

Foto. No 51: Atölye İç Mekân Örtü Sistemi Kat. No. 80

Foto. No: 52 Bitişik Nizam Depo Yapısı Kat.No.108

Foto. No: 53 Köşe Parsel Depo Yapısı Kat.No.128

3.5. Dükkânlar

Kent dokusunda konut mimarisinden sonra en fazla sayıdaki mimari yapı grubu ticari amaçlı kullanılan dükkânlardır. Çarşı dokusunun en küçük birimi olan dükkânlar, basit yapıda inşa edilmiş, kapısı doğrudan caddeye, sokağa açılan ve içinde perakende satış veya küçük imalat işlerinin de gerçekleştirilebildiği yapılardır.

Çarşılarda, bitişik ve köşe olmak üzere iki parsel üzerinde konumlanmışlardır. Sokağın iki yanına yaslanmış, bitişik nizamda yapının sadece ön cephesi kullanıma uygundur bitişik nizamdaki yapılar katalog, kapsamında 131, 132, 133, 135, 136, 137, 138, 141, 142, 145,146, 148, 152, 155, 156, 160, 171, 172, 175, 180, 182, 183'numaralı yapılardır. Katalog No, 134, 139, 140, 143, 144, 147, 149, 150, 151, 153, 154, 157, 158, 159, 160, 161,162,163, 164,165, 166, 167, 168, 169, 170, 173, 174, 176, 177, 178, 179, 181, 184 ise köşe parsel dükkânlardır. Kare ya da kareye yakın dikdörtgen planlama vardır. (Bkz. Ek: 11/c) Dükkânlarda üç tip tespit edilmiştir.

3.5.1. Tek Katlı Dükkânlar

3.5.1.1. Tek Yapıdan Oluşmuş Dükkânlar:

En yaygın dükkân grubu tek ve bağımsız dükkânlardır. Katalog No:131, 132, , 135, 136, , 138, 139, 140, 141, 142, 145, 146, 147, 148, 149, 152, 153, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 169, 174, 175, 178, 180, 182, 183, 184. (Foto.54).

3.5.1.2. Aynı Yapı Kütesine Ait Bitişik Dükkânlar

Aynı yapı kütesine ait bitişik şekilde ikili üçlü şekillerde sıralanmış dükkânlar, diğer bir grubu oluşturlar. Genelde cephe düzeninde yan yana dizili tüm bu dükkânların aynı biçimdeki cephe kurgusu tek bir cephe gibi görünmelerine neden olmuştur. Tekli cephe düzeninden en büyük farkı bu dükkân sıralarında pencere ve kapı açıklıkları genelde büyük camekân açıklıkları şeklinde verilmiş olmalarıdır. Katalog No: 133, 134, 137, 144, 156, 167, 168, 170, 177, 179, 181. (Foto.55).

3.5.2. İki Katlı Dükkânlar: Üst katları ofis, büro ya da depo amaçlı kullanılan dükkânlardır. Alt ve üst kat arasında mimari bir bütünlük söz vardır. Üst kata geçiş dükkânın içinden sağlanmaktadır. Katalog 164, 165, 166, 171, 172, 173, 176 numaralı yapılardır.(Foto.56)

3.5.3. Konut Altı Dükkânlar: Yerleşimde görülen diğer bir dükkân düzenlemesi dar parsel ve kalabalık nüfus gibi faktörlerden dolayı, bağımsız ticari yapı alanının ihtiyaca karşılık verememesinden kaynaklı konut altının dükkân olduğu yapılardır. Dükkân ve depo işlevinin genelde beraber yürütüldüğü düşünülmektedir.

Bu dükkânlar konutun alt katının ihtiyaca göre sonrada dükkana dönüştürmesiyle ortaya çıkmayıp, ilk aşamada zemin katı dükkân olarak planlanmış yapılardır. Zemin kattaki cephe düzeni konutun girişinden bağımsız büyük ve geniş ölçekli, pencere ve kapı düzeninden meydana gelmiştir. Bu görüntüleriyle bağımsız dükkân yapıları aynı özelliklere sahiptirler. Konuta giriş kapısı yan cepheye kaymıştır. Hem evin içersinden dükkâna geçiş için bir kapıya hem de sokağa açılan bağımsız bir kapıya sahiptirler. Katalog No: 143, 150, 151, 154, 155. (Foto.57).

Çalışma kapsamındaki dükkân tiplerinin cephelerinde ortak ya da farklı gruplar oluşturacak düzenlemeler vardır. Bu düzenlemeler cephe düzeni bölümünde ele alınacak detaylı olarak verilecektir.

Dükkânlar bölüntüsüz, kare ya da köşe parsellerde görüldüğü gibi kareye yakın dikdörtgen plan anlayışına sahiptir.(Foto 58-59). (Ek.14/b)Dar ve küçük iç mekânların asma katlarla kullanım alanı genişletilmeye çalışmıştır. Düz ya da beşik çatılıdır.

3.6. Sosyal Mekânlar (Kahvehane-Gazino-Lokanta)

Çalışma kapsamında ayrı bir sınıf oluşturan diğer bir grup ise kahvehane gazino, lokanta gibi işlevlere sahip olan mekânlardır. Bu yapılar, kare ya da derinlemesine dikdörtgen planlıdır. (Foto 60).Yapıların kullanım alanları birbirine çok yakın olduğu için bu yapılar mimari açıdan büyük farklar yaratacak ayrı sınıflama oluşturacak özelliklere de sahip değillerdir. Bu yüzden tüm yapılar sosyal mekânlar adı altında değerlendirilmişlerdir. Bu yapılardan katalog kapsamındaki 192 numaralı yapı bu yapı grupları içinde ünik bir örnektir. Bu yapı mimari yapısı ve plan özelliklerini büyük ölçüde koruyabilmiş “Kanelo” adıyla bilinen ve belgelerde adı geçen büyük gazino yapısıdır. Deniz kıyısındaki “U” şeklideki konumuyla tek cephesi sokağa iki cephesi denize açılmaktadır. (Ek 12a/b/c)).Derinlemesine dikdörtgen planlı orijinalinde kuzey duvarında denize doğru uzanan bir camekan köşk bulunan, giriş cephesi dışında tek katlı bir yapıdır. Giriş cephesi zemin katın üstünden kübik gövdeli bir üst kata ve pencerelerin aralara yerleştirilmiş olduğu bir çatı katına sahiptir. Bu katlar, müzikli eğlencenin yapıldığı gazinolarda genel

bir anlayış olarak müzisyenlere ayrılmış küçük odalardan meydana gelmiştir. (Foto.61). Yapı grubunun iç mekânları kare ya da kareye yakın dikdörtgen bölüntüsüz planlamaya sahiptirler. Üst katlar kırma çatılı diğer alanlar ise beşik çatıyla örtülmüştür.

Sosyal mekânlar iç mekan özellikleri işlevsel özellikleri bölüntüsüz tek hacme sahip geniş ve aydınlık alanlardır. (Foto 62 -63).Düz ve beşik çatı kullanımı yaygındır.

3.7.Konaklama Yapıları (Han ve Oteller)

Bu yapılardan günümüze ulaşmış 1 han ve 2 otel yapısı birbirinden farklı mimari ve plan anlayışı sunmaktadırlar. Yerleşimdeki, tek şehir içi hanı sayılabilecek yapı konaklamadan çok satış ve depo amaçlı kullanılmış olsa da, barınmaya yönelik işlevsel içerikten dolayı konaklama yapısı olarak değerlendirilmesi uygun görülmüştür.²⁶⁷ Bu yapı mimari ve malzeme açıdan büyük ölçüde değişime uğramıştır. Kare avlu etrafına dizili kare birbirine bitişik oluşmuştur.Yapının sokağa açılan cephesi iki katlı dükkan sıralarından avlu etrafını çevreleyen diğer cepheler tek katlı dükkan sıralarından oluşmuştur. İki katlı düzen yan cephelere doğru uzanmakta bu cephelerin köşelerini de kapsamaktadır. Cephe düzeninde sokağa açılan alt kat dükkân ve satış amaçlı, üst katlar ise üretim, satış, idare konaklamaya yönelik bir oda sıralarından oluşmuştur.Yapının iç avludaki dükkan yapıları değişime uğramıştır. (Foto.64 a/b/c/d). Yerleşimden günümüze ulaşabilen katalog kapsamındaki 201 numaralı yapı ise Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzimat döneminin getirdiği yeniliklerle kent yaşamında ortaya çıkan "otel"²⁶⁸ yapılarından biridir. Yapının otel yapısı olarak inşa edildiği ve kullanıldığı bilgileri dönemin kaynaklarında geçmektedir.²⁶⁹ Yapının genel plan anlayışı klasik han

²⁶⁷ 19. yüzyılda yarisındaki hanlar malın depolanması ve pazarlanması ile ilişkili yapılar haline gelen şehir hanları daha çok ticari yönden rol oynamışlardır.Genelde bir avlu etrafına sıralanmış, çoğunlukla iki katlı revaktan ve onun önüne dizilmiş odalardan oluşan bu yapılar özellikle esnafın ve zanaatkarların üretim ve ticaret yaptığı yerler ya da geceleme gereksinmelerine cevap veren yapılar olarak önem kazanmışlardır çoğunun alt katlarının yapılışında da dükkân olarak kullanıldığı kabul edilmektedir. Feridun Akozan “, Türk Han ve Kervansarayları” *Türk Sanatı Tarihi Araştırma ve İncelemeleri*, Sayı.1, Berksoy Yayınevi, Ankara 1963. s.137.

Bozkurt Ersoy, *İzmir Hanları*, Atatürk Kültür ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Sayı: 49, Ankara 1991, s.125-128. Nil Köroğlu XIX. Yüzyıl ve XX. Yüzyıl Başı Eminönü İstanbul Büro Hanları, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), 2004, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, s.44.

²⁶⁸ “Geleneksel konaklama anlayışını ve mimarisini değiştiren 19. yüzyıl otelleri , konaklama yapılarının gelişim sürecinde önemli bir yere sahip olmuşlardır. Büyük ve tüm ihtiyaç birimlerini içinde barındıran oteller dışında, odalar ve birkaç hacimden meydana gelmiş basit programlı otellerde bulunmakta plan özellikleri çeşitlilik gösterebilmektedir.” Elif Çelebi Yakartepe, Can Binan,“İstanbul’un Modernleşme Otelleri (1800-1914)” *Megaron Dergisi*, Cilt:6, Sayı.2, 2011, s.79.

²⁶⁹ 1894-1895 yılları arasında Bandırma, Erdek, Balıkesir, Edremit, Burhaniye’de ve 1894 yılının aralık ayı sonunda Ayvalık’a geçen Osmanlı Devleti hizmetinde ve ülkeyi saran kolera salgınında mücadele görevi

şemasındadır ve kareye yakın dikdörtgen kütleli iki katlı yapı, revaklı kare avlu ile revakların arkasına dizili odalardan oluşmuştur. Odalar kare planlıdır. İkinci kattaki revak kemerleri camekanlar kapatılmıştır. Avlu alanının örtü sistemi camekânla kapatılmış, böylece iç mekâna için gerekli ışık sorunu çözülmüştür. (Foto.65-66) Otel yapısı olmakla beraber, yapının süreç içerisinde farklı işlevlerde kullanımı lobi, restoran gibi bölümlerinin iç mekânda tespit edilememiştir. Katalog kapsamındaki 200 numaralı otel yapısı²⁷⁰ ise küçük çapta konaklamaya uygun şekilde düzenlenmiş küçük bir otel yapısıdır. İki katlı köşe parsel konumlanan yapının sokağa açılan her iki cephesi de giriş cephesi şeklinde düzenlenmiştir. (Foto 67).

Ayvalık'taki iki otel yapısı da Osmanlı Devleti içinde son dönemlerde özellikle başkentte (Büyük Londra Oteli 1891, Tokatlıyan Oteli 1897, Pera Palas 1897 gibi) kurulmuş büyük ve modern otel örnekleri gibi bir planlamaya ve mimariye sahip olmasalar da yerleşimdeki iç ve dış ticaretin gerçekleşmesinden dolayı birçok tüccar ve iş adamının yerleşimde konaklayabilmesine olanak sağlamış olan yapılarıdır.

3.8. Bankalar

Ayvalık'ta gerçekleşen sözlü tarih çalışmalarında²⁷¹ banka olduğu üzerinde durulan tek yapı katalog kapsamındaki 202 nolu yapıdır. İki katlı, köşe parsel konumlanan dikdörtgen planlı bir yapıdır. Banka mimarisinde genel olarak bankanın büyüklüğünü simgeleyebilmek için yapıların büyük boyutlu, süsleme içeriği fazla olan güvenilirlik açısından da gelişen yapı teknolojisine karşın ağır malzemenin kullanıldığı ve dışa kapalı yapı olmaları²⁷² gibi özellikleri bu yapı da büyük ölçüde taşımaktadır. (Foto.68)Yapı kapalı olduğu için iç mekân planlaması ile ilgili net verilere ulaşılamamıştır.

verilen bu yapı Dr.Şerafeddin Mağmumi'nin Yorgala/Burgala bu yapıda kalmıştır. Mağmumi Ş: Bir Osmanlı Aydını'nın Anıları; Yüzyıl Önce Anadolu ve Suriye" Çev.Cahit Kayra, İstanbul-2001.Yorgala oteli ya da hanının Soma'ya kadar gelen demiryolunun Ayvalık'tan geçeceği varsayımıyla "Yorgala" adlı bir işadamı tarafından yaptırıldığı ifade edilir.Bkz. Ahmet Yorulmaz, *Ayvalık'ı Gezerken, ...*, s.56

²⁷⁰ Kaynaklarda belirtilen oteller bölgesi içinde yer alan döneme ilişkin yerleşimin otel fotoğraflarındaki yapı gruplarıyla benzerlik gösteren ikinci otel yapısı olduğu düşünülmektedir. Çalışma kapsamında Foto No.26'da ki günümüze ulaşamayan otel yapılarıyla mimari açıdan benzerlik taşıması, çok uzun yıllardır otel işlevini sürdürmesi bu yapının otel olduğu sonucuna ulaştırmıştır.

²⁷¹ İlgili Mülakatlar,Ayvalık Kent Tarihi üzerine bilgi ve belgeye sahip yaşları 65 ve 70 ortalamasına sahip olan kişilerle gerçekleştirilmiştir. Yakup İçten 12.10.2012 Ayvalık; Fethi Namlı 26.10.2012. Ayvalık, Salim Kaptan, 13.05.2013, Önder Aksoy, 14.05.2013 Ayvalık.

²⁷² Umut Devrim Genç, Ege Bölgesindeki ... s.36.

Foto. No 54: Tek Katlı, Tek Yapı Dükkan Örneği (1.A) Kat.No.136

Foto. No 55: Tek Katlı, Aynı Yapı Kütesinde Bitişik Dükkan Örneği (1.B) Kat.No.179

Foto. No 56: İki Katlı Dükkân Yapısı Kat. No:16

Foto. No 57. Konut Altı Dükkân Yapısı Kat.No:150

Foto.No 58. Dükkân İç Mekân Görüntüsü

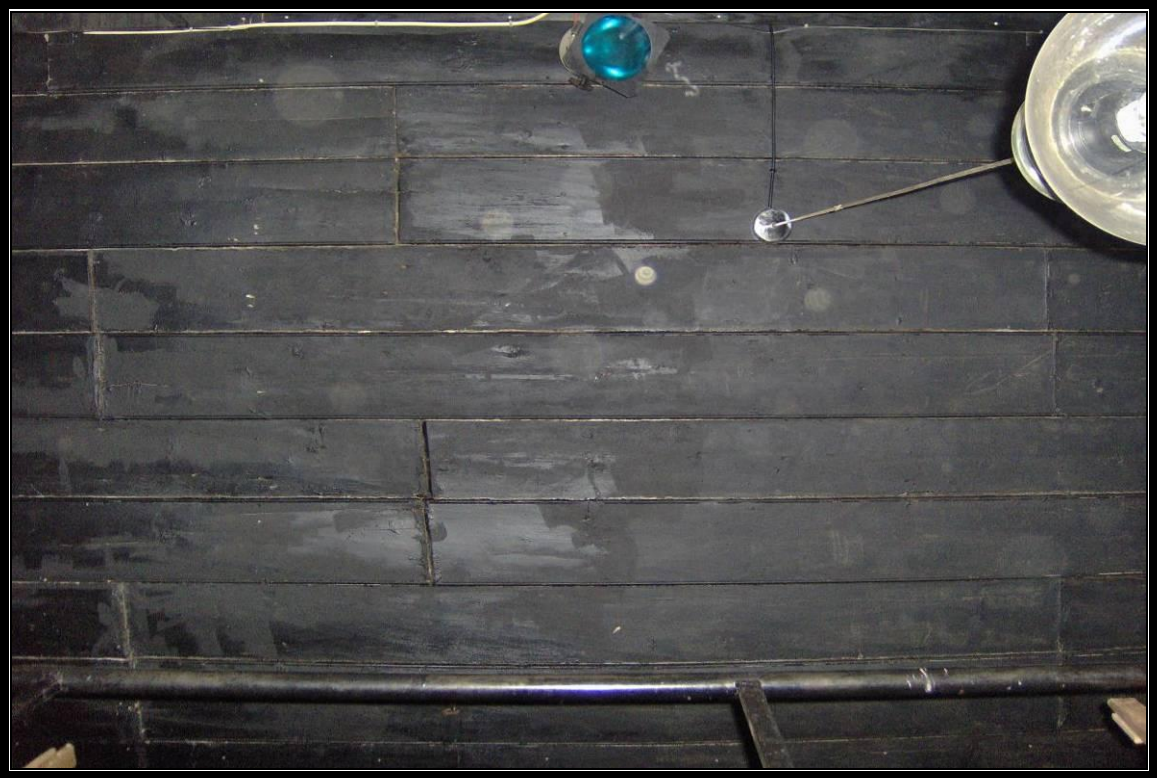

Foto.No 59 : Dükkân İç Mekân Tavan Örtüsü Kat.No.177

Foto. No 60: Kahvehane Yapısı (Alibey Adası Taş Kahve) Kat.No. 197

Foto. No 61: Büyük Gazino Yapısı (Kanelo) Kat.No. 192

Foto. No 62: Kahvehane İç Mekân Düzeni Kat.No. 197

Foto. No: 63 Kahvehane İç Mekân Düzeni Kat.No. 194

a) Şehir İçi Hanı (Sokağa Açılan Dükkan Sıraları)

b) İç Avlu (Batı Cephesi)

b) İç Avlu (Doğu Cephe Dükkan Sıraları)

d) İç Avlu (Kuzey Cephe Dükkan Sıraları)

Foto. No 64(a/b/c/d): Şehir İçi Hanı Genel Görünüm Kat.No. 199

**Foto No.65: 1900'lerin Başında Konaklama Yapısı Olarak Kullanılan Yapı
(Burgala Oteli)**

Foto No 66 a/b : Yapının İç Mekan Görüntüsü

Foto.No.67 Günümüze Ulaşabilmiş Otel Yapısı Kat.No.200

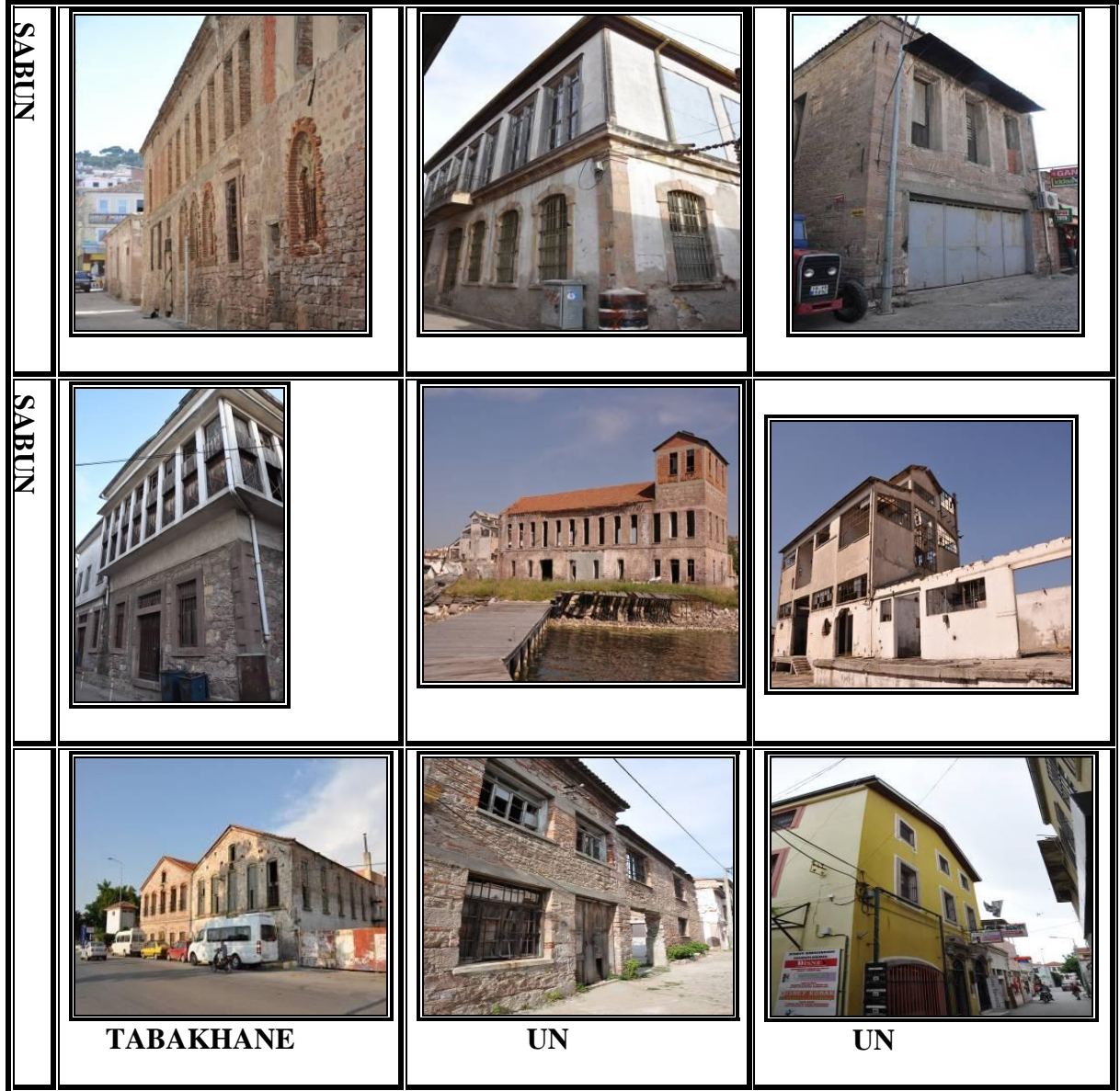
Foto.No 68: Banka Olarak Kullanıldığı Tespit Edilen Yapı Kat.No.202

4. Yapıların Cephe Düzenleri

Endüstri yapıları dikey dikdörtgen geniş bir yüzeye sahip cepheleri pencere ve kapı öğelerinin simetrik ya da simetriye yakın dengeli düzeninden oluşmuştur. (Ek. 6, 7/a, 8/a, 9/a). Yüksek ve geniş cephe kurgusu bu yapıların ortak özelliği olup cephe düzenindeki farklıklar üretim faaliyetleriyle ilişkili olduğu belirlenmiştir. (Şekil.4.1.) Ayrıca yapıların cephe düzeninin oluşumuna sanayi devrimi ile ortaya çıkan malzeme, teknik ve inşaat sektöründeki gelişmelerin sunduğu olanakların da önemli ölçüde etki etmiş olduğu görülür. Atölye, depo ve ticari amaçlı yapılarda enine dikdörtgen cephe yüzeylerinin pencere ve kapıların simetrik ya da simetrik olmayan düzenleri görülür. Yerleşiminin coğrafi konumu ve nüfusunun ağırlıklı Rumlardan oluşması, Batı ile artan ticari ve kültürel ilişkiler gibi başlıca etkenlerden dolayı, konut ve dini mimari içerikte olduğu gibi, endüstri ve ticari kimliğe sahip yapıların cephe düzenine ve kimi cephelerde görülen süsleme öğelerine, “Neo Klasik” anlayışı yerleştirmiştir. Üçgen alınlıklı yükselici karakter, köşe kolonları, cephe öğelerinde görülen iyon ve kompozit sütun başlıkları, pencere veya kapı üstlerindeki yaprak motifleri, alınlık akroterleri ve köşe bezemeleri ile Neo Klasik mimari anlayışın etkilerini yansıtan unsurlar olarak sıralanabilir.

Şekil.4.1. Fabrikaların Cephe Düzenlerine Genel Bir Bakış

4.1. Zeytinyağı Fabrikalarının Cephe Düzeni

Zeytinyağı fabrikalarının dikdörtgen cephe yüzeyleri alınlıkla sonlanır. (Sadece üst katları yıkılmış ya da restorasyon sürecinden geçmiş yapıların cephe düzenleri bu tipten dışına çıkmıştır.) Giriş cephelerinde pencere ve kapı kuruluşlarının simetrik ya da simetrik ya da aksiyal düzeni görülür. (Foto 69). Yapıların cephe yüzeylerinde kat araları yatay silmelerle ayrıŐtırılmıŐ ve giriş cepheleri bu kuruluŐlarla hareketli bir görünüm kazanmışlardır.

Fabrikaların yan cepheleri daha çok atölye, depo gibi birimlerle sınırlandırılmış, arka cepheler ise kapı ve pencereli giriş çıkışa uygun düzenlenmişlerdir.(Ek. 8/c, 9/b) Büyük ve geniş bir yapı kompleksi Şeklindeki inşa edilmiş bu yapıların genelde yan cephelerine

bitişik tek katlı depo ve atölye gibi işlevlere yönelik yapılar bulunmaktadır. Bu ilave yapılar ana fabrika kütesinin yan duvarının zemin katını kapatacak yüksekliktedir. Yan cephelerin üst katları yine ön cephedeki pencereler gibi düzenlemiştir. (Ek. 7/a, 8/b). Arka cephenin zemin katına bitişik yapılar olabildiği gibi, ön cephe açıklığı gibi düzenlenmiş yapılarda mevcuttur. (Foto 70-71).

4.2.Sabunhaneler ve Pirina Fabrikalarının Cephe Düzeni

Sabunhane ve pirina fabrikalarının dikdörtgen kütleli, iki katlı cephe düzenleri ortada kapı ve yanda pencere/ pencereler düzeni zeytinyağı fabrikalarının görüntüsündedir. Sadece üst kat düzenleri bu fabrikaları diğer yapı gruplarından ayırt edecek bir düzenlemeye sahiptir. (Foto72). İşlevsel özellik yapının cephe düzeni yansımış ve sabunların kurutulması amacıyla üst katlar ya duvarı tamamen kaplayan dikey dikdörtgen pencerelerden oluşmuş, ya da tamamen cam yüzeye dönüşmüştür. (Foto 73). Bu anlayış ile alt katta üretimi yapılan sabunların kurutulması için yeterli güneş ışığını alabilmesi sağlanmıştır. Yan cephelerin, iki yan cephesi de açık 1, 5, 17, 18, 29, 30, ya da bir cephesi açık bir cephesi kapalı şekilde çeşitli kuruluşlara sahiptirler. Açık olan cephelerde pencere ve kapılardan oluşan düzenlemeler vardır. (Foto 73). Arka cepheler genelde açık ve girişe uygun düzenlenmişlerdir. (Foto No.74-75).

4.3. Tabakhane/ Deri Fabrikası

Büyük çaptaki fabrika yapılarından bir diğeri olan deri sektörüne ait fabrikanın mimari ve cephe kurgusu zeytinyağı fabrikaları ile benzer özelliklere sahiptir. Simetrik cephe düzeni, alınlık ve kat silmeleri karakteristiktir.Üst katlar derilerin kurutulması amacıyla büyük pencere açıklıklarından oluşturulmuştur. (Foto 76-77).

4.4.Un Fabrikaları

Un fabrikaları iki ya da üç katlı, cepheleri simetrik olarak düzenlenmiş çok sayıda küçük pencere açıklığı ile oluşturmuştur. Arka ve yan cepheleri, sabunhanelere göre daha küçük fakat sık aralıklarla yerleştirilmiş, pencere düzeninden meydana gelmiştir. (Foto 78-79).

Foto. No 69: Zeytinyağı Fabrikası Giriş Cephesi Düzeni Kat.No. 9

Foto No 70 : Zeytinyağı Fabrikası Arka Cephe Düzen Örneği Kat.No: 28

Foto.No 71: Zeytinyağı Fabrikası Arka Cephe Düzeni Örneği Kat.No: 9

Foto. No 72 : Sabunhane Giriş Cephe Düzeni Kat.No.5 Sabunhane

Foto. No73: Sabun/Pirina Fabrikası Giriş Cephe Düzeni Kat.No.30

Foto No 74: Sabunhane Yan Cephe Düzeni Kat.No.29

Foto No 75: Sabunhane Arka Cephe Düzeni Kat.No.1

Foto. No 76: Tabakhane Yapısı Giriş Cephe Düzeni Kat.No.26

Foto. No 77: Tabakhane Yapısı Yan Cephe Düzeni Kat.No.26

Foto No. 78: Un Fabrikası Cephe Düzeni Kat.No.2

Foto No.79: Un Fabrikası Cephe Düzeni Kat.No.21

4.5.Atölyeler

Kapı ve pencere düzeni ile kurulmuş, yalın bir cephe anlayışına sahiptirler. (Ek.10/a, 11/a, 12/a). ((Foto 80). Alınlık kullanımı da cephe düzenine etki eder. Alınlık kullanılan yapılar daha yüksek bir girişe sahiptirler. Yapılan çalışmada cephe düzenleri orijinalliğini kaybetmiş (Kat No. 41, 50, 53, 60, 61,60, 65, 66, 71) yapılar dışında pencere ve kapı düzenine göre oluşturulan üç ana tip ve bu tiplerde alınlık kullanımı ile ilgili çeşitlenen alt tipler görülmektedir. Buna göre atölyelerde görülen başlıca cephe düzeni şu şekildedir.(Şekil 4.2.)

A.Tekli Düzen: Bir kapı bir pencere düzenli kuruluştur. Katalog No:42, 75.

B.Simetrik Cephe Düzeni: Kapı ve pencere kuruluşlarının cephe yüzeyine dengeli ve düzenli bir yerleşimi ile ortaya çıkmış düzenlemedir. İki grup altında düzenleme yapılmıştır.

B.1. Ortada Kapı Yanlarda Birer Pencere Alınlıksız Düzen: Katalog No: 36, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49,51, 55, 57, 56, 62, 63, 64, 68, 69, 70, 72, 73, 76.

B.2. Ortada Kapı Yanlarda Birer Pencere Alınlıklı Düzen: Katalog No :37, 38, 54, 67, 77, 78, 79, 80.

B.3. Ortada Kapı Yanda İkişer Pencere Alınlıksız Düzen: Katalog No: 58.

B.4. Ortada Kapı Yanda İkişer Pencere Alınlıklı Düzen: Katalog No: 52.

C.Simetrik Olmayan Düzen: Bu düzende kapının sağında 2 solunda bir pencere bir düzenleme söz konusudur. Katalog No: 74.

Yan ve arka cepheler yapının sokak içindeki konumuna göre biçimlenmiştir. Köşe parsel olan atölye yapılarında cephe düzeni kapı veya pencere ya da her iki kuruluşta yer alacak şekilde düzenlemiştir. Bu kapıların nakliye amaçlı kullanılma ihtimali büyüktür. Katalog kapsamında 49, 51, 60, 61, 66, 74, 80 nolu yapılar kapı ve pencere düzenine sahiptir. Katalog No. 68 sadece pencere düzenine sahip yan cephesi olan yapıdır. (Ek.10/c, 11/b). (Foto 81). Çalışma kapsamında değerlendirilen ikinci bir açıklık şeklinde arka cepheye sahip atölyelerde bu cephelerin kapı ve pencerelerle giriş cephesine benzer bir düzenlemeyle sahip olduğu görülür. (Ek. 10/b, 11/b). (Foto 88). Bu anlayış genelde mevcut cephenin diğer bir sokağa açılmasından dolayı bu cepheye de işlerlik kazandırılmasına yönelik bir planlamadan kaynaklanmaktadır. (Katalog No. 36, 47, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 64, 65, 68, 75, 76, 77, 78.) Bu düzenleme dışında her üç cephesi de kapı ve pencere kuruluşlarıyla düzenlemiş atölyeler bulunur. (Katalog No. 73, 77, 81).

Şekil. 4.2 .Atölye Cephelerinde Görülen Düzen Tiplerini

A. Tipi Tekli Düzen

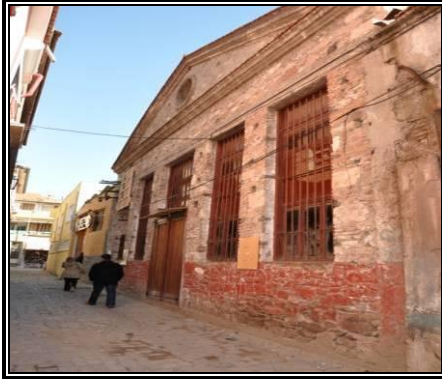
B.1. Tipi Simetrik Düzen

B.2. Tipi Simetrik Düzen

B.3. Tipi Simetrik Düzen

B.4. Tipi Simetrik Düzen

C. Tipi Simetrik Olmayan Düzen

4.6. Depolar

Depo cephelerinde kapı ve pencere dizilimine göre farklı düzenlemeler söz konusudur. Depo yapıları atölye ve dükkanlara göre daha kapalı yapılardır. Bunun sebebi depo içindeki malzemeleri güneşten ve sıcaktan koruma amaçlıdır. Tek bir örnek dışında alınlıksız olarak yapılmışlardır. Bazı örneklerin cephe düzeni çok fazla değişim uğradığı için değerlendirmeye alınmamıştır. Cephelerde görülen başlıca düzenler şu şekilde tespit edilmiştir.(Şekil 4.3)

A.Tekli Düzen: Bir kapı bir pencereli kuruluştur. Katalog No: 93, 110, 119, 121, 125, 128

B.Simetrik Cephe Düzeni: Kapı ve pencerelerin simetrik düzenine dayanan bu cephelerde iki uygulama vardır.

B.1 Ortada Kapı Yanda Birer Pencere Alınlıksız Düzen: Katalog No: 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 94, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 122, 123, 126 .

B.2 Ortada Kapı Yanda Birer Pencere Alınlıklı Düzen: Katalog No: 120.

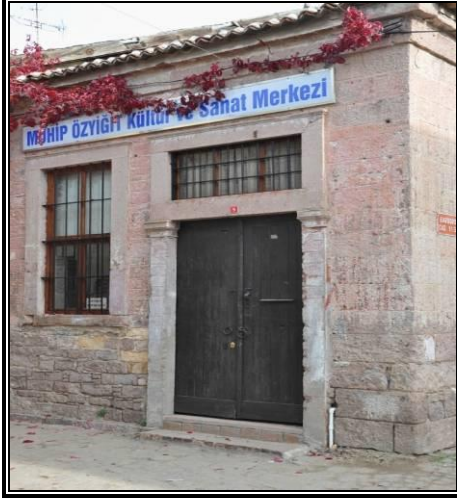
C. Simetrik Olmayan Düzen: Kapının konumuna ya da pencere sayısının farkına göre cepheler düzenlenmiştir.İki uygulama şekli görülür.

C.1. Kapı Ekseninin Sağında İki Pencere: Katalog No: 118.

C.2.Ortada Kapı Solunda İki Sağında Bir Pencere: Katalog No: 101, 124, 129, 130.

Depolarda yan ve arka cepheler yapının sokak içindeki konumuna göre biçimlenmiştir. İkinci bir girişe, depo yapılarında ihtiyaç duyulmuştur. Çalışma kapsamında 49 yapıdan yaklaşık 21'inde ikinci bir giriş görülmektedir. İkinci girişi olmayan yapıların bir bölümü yapıların özellikle bitişik parsel olanların genelde arka cephelerinin bir başka yapıyla sınırlandırılmış olmasından kaynaklı değerlendirilmesi yapılamamıştır. Arka cephe açıklığı depo yapılarında yaygındır. Giriş cephesi kurgusuyla düzenlenmiş arka cepheler, genelde bir başka sokağa açılırlar. Bu ikinci kapı depolama işleri adına kolaylık sağlamakta, ürünün aynı anda giriş ve çıkışına yönelik işleri bir arada yürütülmesine olanak verebilmektedir. (Katalog No. 82, 83, 86, 108, 112, 114, 115, 120, 121, 122, 123, 124, 128, 130.) Yan cephenin açık olduğu kurguda ise duvar yüzeyi kapı ve pencerelerle sokağa açılan düzenlemeler ile (Katalog No. 96, 103, 118, 127) sadece pencerelerden oluşan yan cephe düzenlemesinin olduğu yapılar vardır. (Katalog No.100, 126). (Foto No.82-83).

Şekil. 4.3. Depo Cephelerinde Görülen Düzen Tiplerini

A. Tipi Tekli Düzen

B.1. Tipi Simetrik Düzen

B.2. Tipi Simetrik Düzen

C.1. Tipi Simetrik Olmayan Düzen

C.1. Tipi Simetrik Olmayan Düzen

4.7. Dükkânlar

Ticari yapıların en kalabalık grubunu oluşturan dükkânların cephe yüzeylerini geniş ve pencere ve kapı kuruluşları kaplamıştır. Pencere açıklıkları genelde geniş ve yüksek tutulmuştur. (Foto 84). (Ek. 14/a) Yapıların büyük çoğunluğunda kullanılan üçgen alınlık, dışarıdan cepheye yükselici karakter, iç mekâna gerekli ışığı sağlar. Cephe düzeninde kapı ve pencerelerin yerleştirme düzeni ile oluşturulmuş çeşitli kombinasyonlar görülür. Bu yapı grubunda hem cephe anlayışında hem cephe öğelerinde (silmeler, köşe plasterleri, kapı ve pencere kuruluşları v.b) Neo Klasik unsurlar depo ve atölyelere göre daha belirgindir.

Cephe düzenine, eden kapı ve pencere sayısı, bu yapıların birbirlerine göre düzeni, simetrik olup olmaması etki etmiştir. Çalışma kapsamında cephe uygulaması açısından üç ana tip ve bu ana tiplerin kendi içlerindeki çeşitli düzenlemeleri görülür. Giriş cephelerine dayanılarak yapılmış bu tiplere, iki katlı dükkânlarla ile konut altının dükkân olarak kullanıldığı yapılarda sadece dükkân görevi yapan sadece alt katlar değerlendirilmiştir. Değişmiş olan ve cephe düzeni tanımayacak olan yapılar değerlendirmeye alınmamıştır.

A.Tekli Düzen: Bir kapı ya da bir kapı ve pencere düzeninden meydana gelen alınlıksız cephe düzenidir. Katalog No:132, 154, 157, 177, 184.

B.Simetrik Düzen: Kapı ve pencerelerin cephe yüzeyinde biçim ve konum olarak belli düzene göre yerleştirildiği simetrik görüntüdeki yapılardır. Bu düzenin üç uygulama çeşidi vardır.

B.1. Ortada Kapı Yanda Birer Pencere Alınlıksız Düzen : Katalog No: 131, 133, 134, 135, 136, 138, 139, 140, 141, 143, 145, 149, 150, 151, , 158, 159, 160, 161, 162, 166, 169, 178.

B.2. Ortada Kapı Yanda Birer Pencere Alınlıklı Düzen: Katalog No: 148.

B.3. Ortada Kapı Yanda İkişer Pencere Alınlıksız Düzen: Katalog No: 147, 153.

B.4.Ortada İki Kapı, Yanlarda Birer Pencere Alınlıksız Düzen: Katalog 179, numaralı yapıda görülen uygulamadır. Bu düzende kapı ve pencere formları geniş açıklıklar şeklinde düzenlemiştir.

B.5 Kapı Pencere Sıralı Düzen: İki kapı ve pencerenin sıralı düzeninde oluşan düzende pencere ve genelde kapı ve pencereler aynı biçim ve ölçülere sahiptirler. Cephe düzeni açık ve geniş bir görüntü verir. Katalog No: 137, 144, 156, 167, 177.

B.Simetrik Olmayan Düzen: Bu cephelerde pencerelerin kapıya göre düzeninde simetrik olmayan bir yerleştirme söz konusudur. Çeşitli uygulamaları görülür.

C.1. Kapı Ekseninin Solunda İki Pencere Alınlıksız Düzen: Katalog No: 146.

C.2. Kapı Ekseninin Solunda İki, Sağında Bir Pencere Alınlıksız Düzen: Katalog No: 152, 155, 168.

C.3. Yan yana İki Kapı, İki Pencere Alınlıklı Düzen: Katalog No: 175.

Genelde bitişik nizam bir konuma sahip dükkânlarda yan ve arka cephelerin açıklığı çok az görülmektedir. (Foto86). Köşe parsel dükkânlar içinden bazılarında yan ya da arka cephe mevcuttur. Katalog No.147, 150, 154, 159, 163, 164, 167, 168, 169.

4.8. Sosyal Mekânlar (Kahvehaneler, Gazinolar, Lokantalar)

Kahvehane, gazino ve lokanta gibi kullanım amaçları olan bu yapıların cephe düzeni büyük pencere ve kapı düzeni görülür. Cephe duvarları genelde sütunlar, silmelerle yada kemerli kapı, pencere düzenlemeleriyle hareketlendirilmiştir.(Foto.86) Yapılarda alınlık kullanımı yaygındır. Giriş cepheleri, pencere kapı düzeni, alınlık ve kemer kullanımına bağlı değerlendirildiğinde olarak birkaç ortak düzenleme anlayışı görülür. Bu cephe düzenleri ve ilgili yapılar şu şekildedir.(Şekil 4.4.)

A.Tipi Tekli Düzen:Bu cephe düzeni uygulaması yoktur.

B.Simetrik Düzen: Kapı ve pencerelerin cephe yüzeyinde dengeli kuruluşuyla oluşturulmuş bu düzende tiplene alınlık ve kemer kullanımı ile çeşitlendirilmiştir.

B.1. Ortada Bir Kapı Yanlarda Birer Pencere Alınlıksız- Kemersiz Düzen: Katalog, 186, 198.

B.2. Ortada Bir Kapı Yanlarda Birer Pencere Alınlıksız- Kemerli Düzen: Katalog, 187, 188.

B.3. Ortada Bir Kapı Yanlarda Birer Pencere Alınlıklı – Kemersiz Düzen: Katalog, 196.

B.4. Ortada Bir Kapı Yanlarda Birer Pencere Alınlıklı – Kemerli Düzen: Katalog, 190, 191, 192, 195.

B.5. Ortada İki Kapı Yanlarda Birer Pencere Alınlıksız- Kemersiz Düzen: Katalog 189, 194.

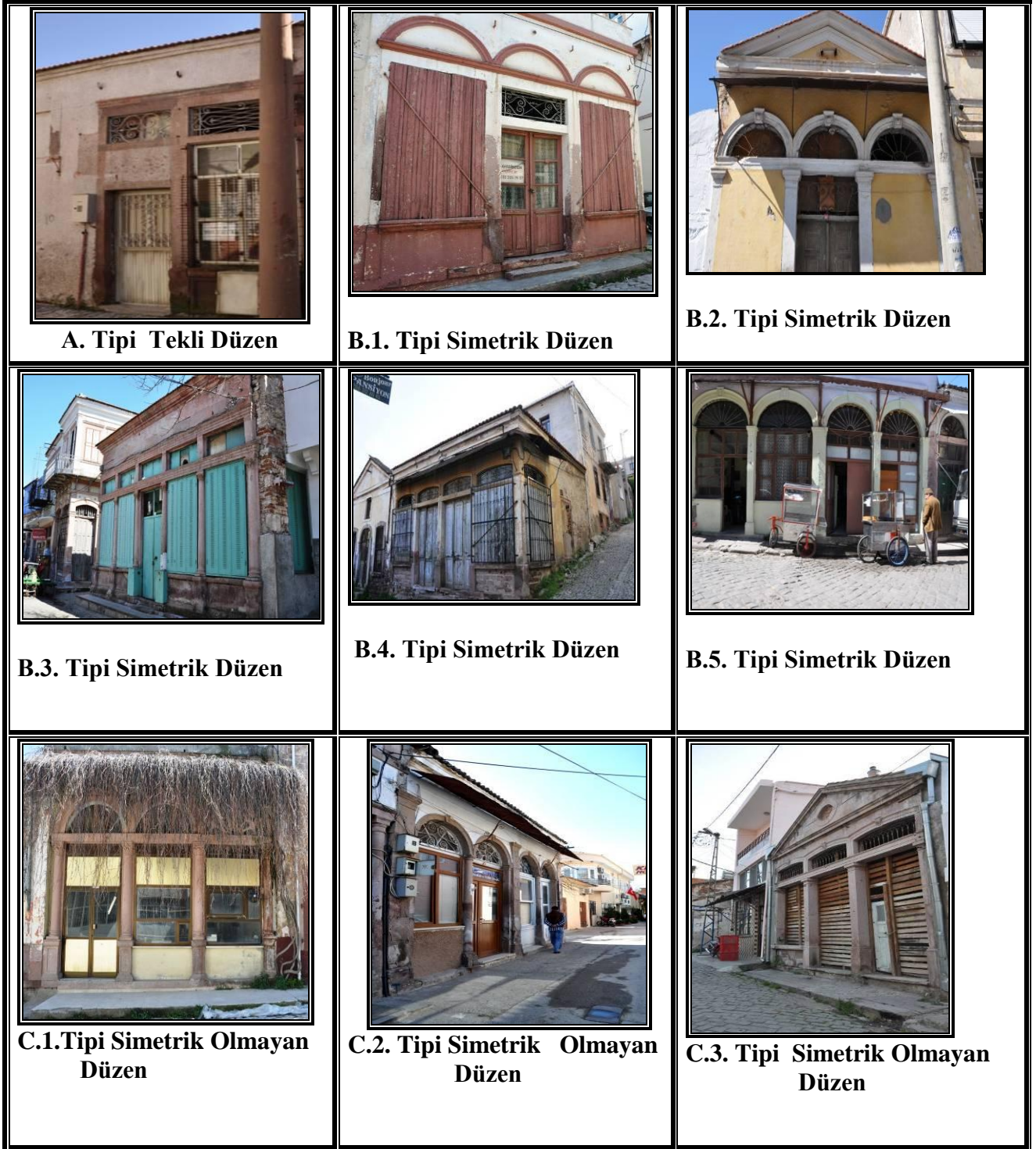
B.6. Ortada Bir Kapı Yanlarda Birer Pencere Alınlıksız- Kemerli Düzen: Katalog 193.

C.Simetrik Olmayan, Kapı Ekseninin Solunda Bir Sağında İki Pencere Alınlıklı ve Kemerli Düzen: Katalog ,197.

Arka ve yan cepheler, yapıların konumuna açık ya da kapalı düzenlemeler gösterirler. Her iki cephesi de açık bağımsız bir mekân durumundaki yapılarda bu cephelerde giriş cephesi ile aynı karaktere sahiptirler.(Katalog No: 191, 195, 196). Sadece bir yan cephesi sokağa açılan tek bir dükkân mevcuttur. (Katalog No 189, 193) Arka cepheler bağımsız ya da köşe parsel konumlarda girişe uygun şekliyle ön cephenin simetriği şeklinde düzenlenmiştir. (Katalog No: 186, 187, 188 192, 194, 197, 198).

Tüm bu cephe düzeni değerlendirmeleri sonucu atölye, depo, dükkân ve sosyal mekânların cephe düzenlerinde ortak, ya da birbirine benzer kurgular ortaya çıkmıştır. Yapıların toplu cephe düzeni ile ilgili yapılan tabloda bu anlayışı daha net ortaya koymaktadır. (Çizelge 4.1.)

Şekil. 4.4. Dükkân Cephelerinde Görülen Düzen Tiplerini

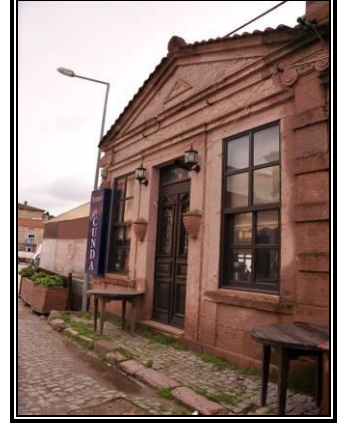
4.5. Sosyal Mekânların Cephe Düzeninde Görülen Tipler

B.1. Tipi Simetrik Düzen

B.2. Tipi Simetrik Düzen

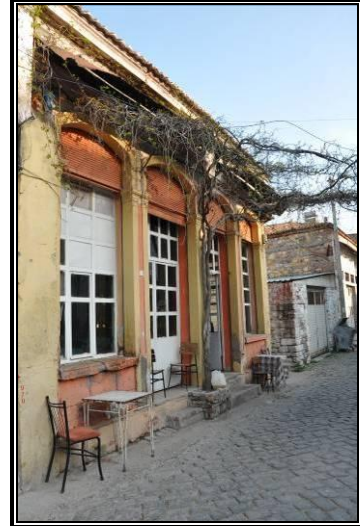
B.3 Tipi Simetrik Düzen

B. 4. Tipi Simetrik Düzen

B.5. Tipi Simetrik Düzen

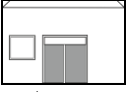
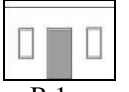

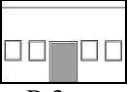

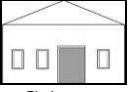
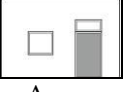
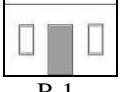

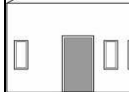
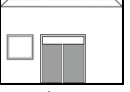

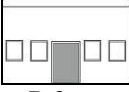

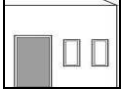
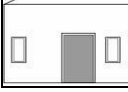

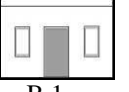

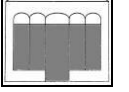

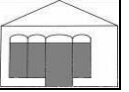

B.6. Tipi Simetrik Düzen

**C.1. Tipi Simetrik Olmayan
Düzen**

Çizelge 4.1. Atölye , Depo ve Dükân Yapılarının Cephelerinde Görülen Düzen Tiplerinin Çizimleri

	A. TEKLİ DÜZEN	B. SİMETRİK DÜZENLEMELER				C. SİMETRİK OLMAYAN DÜZENLEMELER			
ATÖLYE	 A.	 B.1	 B.2	 B.3.	 B.4.	 C.1			
	A. TEKLİ DÜZEN	B. SİMETRİK DÜZENLEMELER			C. SİMETRİK OLMAYAN DÜZENLEMELER				
DEPO	 A.	 B.1	 B.2.		 C.1.	 C.2.			
	A. TEKLİ DÜZEN	B. SİMETRİK DÜZENLEMELER				C. SİMETRİK OLMAYAN DÜZENLEMELER			
DÜKKÂN	 A.	 B.1	 B.2	 B.3	 B.4	 B.5	 C.1.	 C.2	 C.3
		A. SİMETRİK DÜZENLEMELER					C. SİMETRİK OLMAYAN		
SOSYAL MEKÂN		 B.1	 B.2	 B.3	 B.4	 B.5	 B.6	 C.1	

4.9.Konaklama Yapıları (Han ve Otel Yapıları)

Çalışma kapsamında bir han ve iki otel yapısının cephe özellikleri birbirinden farklı biçimlenmişlerdir. İki katlı şehir içi hanının sokağa bakan cephe yüzeyi simetrik bir düzenlemeye sahip bir kapı ve bir pencereci dükkân sıraları, üst katlar ise yine simetrik bir düzene sahip dikdörtgen formda pencerelerden oluşmuştur. (Foto 87).

Katalog kapsamındaki ilk oteli yapısı iki katlıdır. (Kat. No. 200).Alt katın bir bölümü kemerli, bir bölümü kemersiz galeri şeklinde düzenlenmiş geniş kapılı mekânlardan, üst katı ise balkon ve duvar yüzeyindeki pencere sıraları ile oluşturulmuş bir düzene sahiptir.

Çalışma kapsamındaki diğer otel yapısı (Kat. No.201) iki katlı cephe yüzeyi alta ve üstte simetrik olarak yerleştirilmiş sekiz pencere sırasından meydana gelmiştir. Alt kat duvar yüzeyindeki pencereler yuvarlak kemerle kuşatılmıştır. Bu dörder pencere ortasına yuvarlak kemerli giriş kapısı bulunur. Üst kattaki pencereler dikdörtgen biçimli ve lentolu bir kuruluşa sahiptirler. Bu düzenin ortasına ise kapının ile aynı eksenindeki alınlıklı bir kuruluşa sahip “çıkma” yerleştirilmiştir. Çıkma yüzeyinde Gotik kemerli iki pencere ve pencerelerin arasına yuvarlak pencere bulunur. Çıkmaları destekleyen uçları volütlü konsollar ile alt kattaki yuvarlak kemerler ve kemelerin kilit taşlarına yerleştirilmiş yaprak kabartmaları, yatay ve düşey köşe silmeleri cephedeki Neo Klasik etkilerdir. (Foto 88). Yan cepheler pencere kuruluşlarıyla hareketlendirilmiş, arka cephe ise ön cepheye benzer kuruluşa sadece kemerler olmasının aynı biçimde düzenlemiştir. (Foto 89).

4.10. Bankalar

Çalışma kapsamında tespit edilen iki katlı üç cephesi de sokağa açılan banka yapısının cephe düzeninin alt katı, pencere ve kapı kuruluşlarından, üst katı ise dikdörtgen biçimli pencerelerden meydana gelmiştir. Pencere ve kapı açıklıkları simetrik ve dengeli bir düzenlemeye sahiptir. Pencerelerin, yüksek fakat dar formu ve demir parmaklıklı düzeni yapının cephe düzenine kapalı bir görünüm kazandırmıştır. Bu öğelerin tümü basık kemerlidir. Üst katta pencere düzeni dışında demir parmaklıklı balkon görülür. Cephe yüzeyindeki yatay silmeler, profiller ve uçları volütlü köşe plasterleri yapıya hareketli bir görünüm kazandırmıştır. (Foto 90).

Foto No.80 Atölye Giriş Cephe Düzeni Örneği Genel Görünüm Kat.No 59

Foto No.81: Atölye Yan Cephe Düzeni Örneği Kat.No 59

Foto No 82: Depo Giriş ve Yan Cephe Düzeni Örneği Kat. No.93

Foto No 83: Depo Arka Cephe Düzen Örneği Kat. No.96

Foto.No 84: Dükkân Giriş Cephe Düzeni Örneği Kat No.153

Foto .No 85: Dükkân Giriş ve Yan Cephe Düzeni Örneği Kat No.168

Foto. No 86: Kahvehane Yapısı Cephe Düzeni Örneği Kat No.195

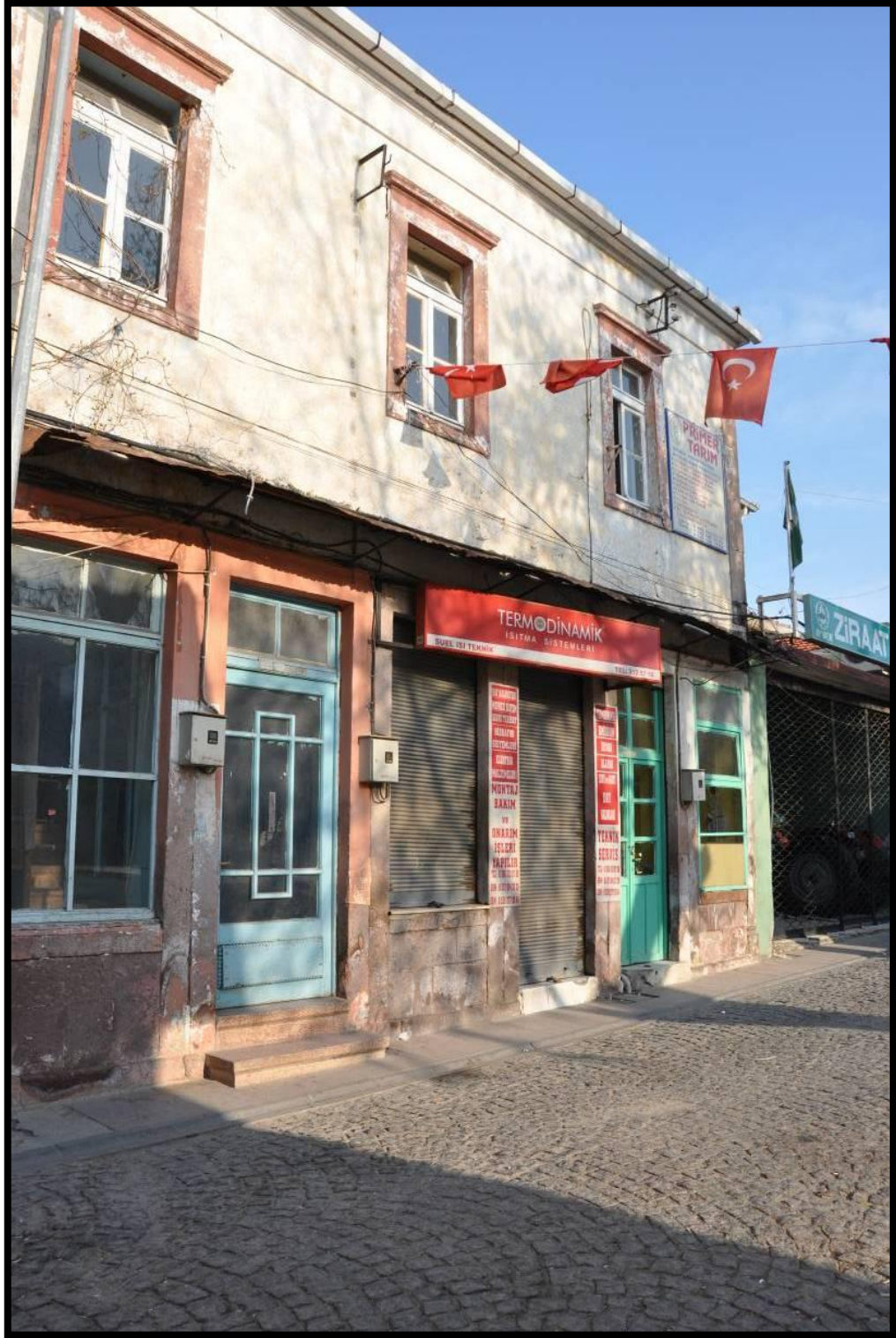

Foto.No : 87 Han Cephe Düzeni Kat No.199

Foto No 88: Konaklama Yapısı Giriş Cephesi Kat No.201

Foto No:89 Konaklama Yapısı Arka Cephe Düzeni Kat No.201

Foto.No 90: Banka Cephe Düzeni Kat No.202

5. Cephe Elemanları

Çalışma kapsamındaki endüstri ve ticari kimliğe sahip yapıların cephe düzenine etki eden, mimarisine katkı sağlayan başlıca cephe elemanları, kapı, pencere, alınlık, baca, silme, çatı altına yerleştirilen metal saçak ve balkon olarak belirlenmiştir.

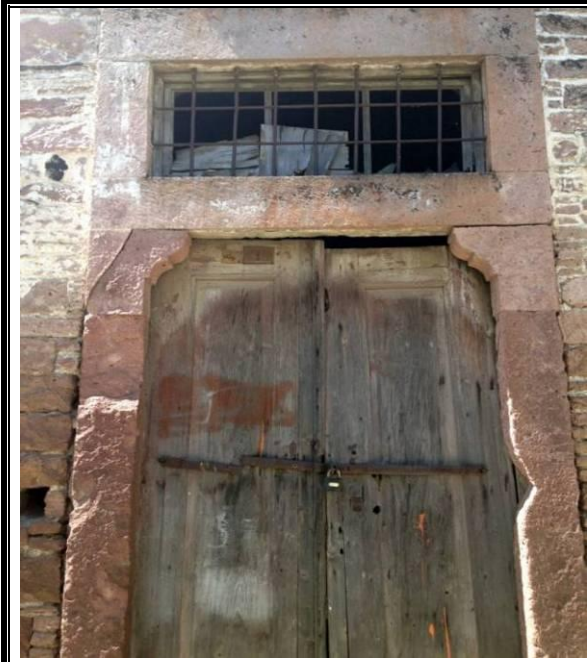
5.1.Kapılar

Yapı gruplarındaki çeşitliliğe ve işlevdeki farklılıklara rağmen, kapıların biçim ve kompozisyonlarında birbirine yakın düzenlemelere görülür. Üretim yapıları fabrikalar ve atölyeler ile üretime bağlı depo kapıları genelde daha sade, kapıyı çevreleyen kimi unsurları (sütun, pilastr v.b) olmadan biçimlenmiş örneklerden oluşurken, ticaret yapılarının kapıları genelde görsel etkiyi arttıracak unsurlarla biçimlendirilmişlerdir. Kapıların yüksekliği yapının düşey ya da yatay düzeni ve kat sayısına göre oranlamıştır.

Üretim yapılarında ve depolarda giriş kapıları kemerli ve kemersiz olmak üzere iki kuruluşa sahiptirler.

A. Kemersiz Kapı Kuruluşları: Basit bir düzenlemeye sahip bu kapılarda taş söveli çerçevenin üst kısmı lento ile sonlanır. Kapıların üzerine aydınlık penceresi yerleştirilmiştir.(Foto 91). (Katalog No: 6, 9, 13, 14, 23, 24, 34, 36, 37, 39, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 52, 54, 56, 57, 61, 63, 64, 68, 73, 74, 75, 76, 79, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 118, 119, 120, 121, 122, 124, 125, 126, 128, 129, 130).

B. Kemerli Kapı Kuruluşları: Bu kapılar taş söveli kemerli kuruluşlardır. Kemer alınlığının içi aydınlık penceresine dönüştürülmüştür. (Foto 92) (Katalog No: 4, 5, 8, 16, 19, 20, 25, 26, 28, 29, 38, 51, 55, 58, 59, 62, 69, 70, 72, 75, 80, 106, 116, 123) Ağırlıklı olarak basık kemer kullanımının görüldüğü kapılarda, sadece katalog kapsamındaki 16, 29, 70, 123 numaralı yapılarda yuvarlak kemer görülür.

a) Kat. No: 24

b) Kat.No: 6

c) Kat. No:47

d) Kat. No:115

Foto.No 91 (a/b/c/d): Üretim Yapılarında Görülen Kemersiz Kapı Kuruluşları

a) Kat.No: 5

b) Kat.No: 28

c) Kat.No: 69

d) Kat.No: 72

Foto No 92 (a/b/c/d) : Üretim Yapılarında Görülen Kemerli Kapı Örnekleri

Dükkânlar, sosyal mekânlar, konaklama yapıları ve bankanın, giriş kapıları biçim ve kompozisyon açısından önemi ya büyüklük ya da kompozisyondaki çeşitlilikle vurgulanmaya çalışılmıştır. Kapı kuruluşlarının kemer ve sütun kullanıma göre çeşitlenen üç düzenlemesi vardır. Değişime uğradığı tespit edilen kapılar yine değerlendirmeye alınmamıştır.

A. Kemersiz Kapı Kuruluşları: Niş içine yerleştirilmeksizin sokak zemin kodundaki etrafları taş söve ile çevrelenmiş kapılardır. Taş söve çerçevenin devamı şeklinde kapının üst bölümüne aydınlık penceresini kapsayacak şekilde enine dikdörtgen düzenlemelerden oluşmuştur. Kapılar daha küçük ölçekli ve basık bir görünüme sahiptirler.(Foto 93). Katalog, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 139, 140, 141, 143, 145, 147, 155, 157, 159, 160, 161,162, 166, 167, 173, 174, 177, 180, 182, 184, 189, 192, 194, 196, 198, 199, numaralı yapılar kemersiz örneklerdir.

B. Kemerli Kapı Kuruluşları: Kapı kemeri sütun plasterleri üzerine oturmuşlardır. Kemer alınlıkları pencere şeklinde ele alınmış ve içleri demir şebeke ile dolgulaşmıştır. (Foto 94). Kapı kemer kuruluşlarında yuvarlak ve basık kemer kullanılmıştır. Yuvarlak kemerin kullanıldığı yapılar katalog, 144, 149, 150, 151, 152, 168, 169, 172, 178, 185, 187, 188, 190, 191, 197, 199, 201'dir. Basık kemerin kullanıldığı yapılar ise katalog 154, 158, 170, 171, 179, 193, 195, 202'dir.

C. Sütunlu ve Kemerli Kapı Kuruluşları: Yukarıdaki kapı düzeninin kompozisyon açısından zenginleştirilmiş şeklidir. Burada kemerlerin oturduğu sütunlar cephe yüzeyinde daha belirgindir. Kapılar duvar yüzeyine yarı gömülmüş silindirik ya da dikdörtgen gövdeli sütunların üzerine yuvarlak ve basık kemerle kuşatılmıştır.(Foto 95).Yuvarlak kemerli kapı kuruluşları,138, 146, 148; basık kemerli ise katalog kapsamında 154, 156, 175, 183 numaralı yapılarıdır. Katalog kapsamındaki 153, 180kapılar ise iki yandan sütunlara sınırlandırılmış kemersiz düzendedir.

Kapı kanatlarının masif olduğu örnekler çok azdır, genelde iki kanatlıdılar. Kanatlar genelde demirdir. Bazı örneklerde kanatların yüzeyine ve kapı üst bölümlerinde yer alan aydınlık penceresi görevi gören alanlara demir parmaklık veya örgü şebekeler kurulmuştur. Yan ve arka cephe kapıları nakliye ve diğer giriş amacıyla yapılmış kapılardır. Kimi örnekler de giriş kapısıyla aynı biçime sahip olabildikleri gibi, genelde daha basit bir düzende ele alınmışlardır.

a) Kat.No: 131

b) Kat.No: 162

c) Kat.No.177

d) Kat.No: 198

Foto No 93(a/b/c/d): Ticaret Yapıları Kemersiz Kapı Örnekleri

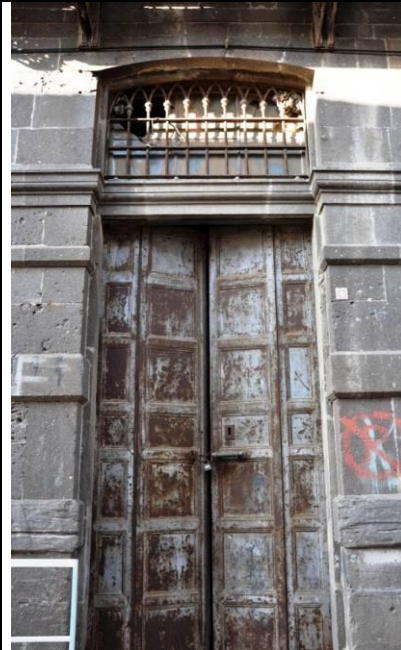
a) Foto. No: 144

a) Foto. No: 185

c) Foto. No: 179

d) Foto. No: 202

Foto No 94 (a/b/c/d) : Ticaret Yapıları Kemerli Kapı Örnekleri

a)Kat.No: 146

b) Kat. No: 148

c)Kat.No: 183

d)Kat.No: 175

Foto No 95 (a/b/c/d) : Ticaret Yapıları Sütunlu ve Kemerli Kapı Kuruluşları

5.2.Pencereler

Pencereler, yapı mekânının hava ve ışık alması gibi işlevsel bir öneminin yanı sıra cephenin düzeni ve hareketliliği açısından da önemli bir konuma sahiptirler. Yapı grubuna göre biçimlerinde çok büyük farklılıklar görülmemektedir. Sadece fabrika gibi büyük kütleli ve çok katlı yapılarda cephe yüzeylerindeki pencere sayıları daha fazladır. Alt kattaki pencereler dikdörtgen formlu ve büyük ölçeklidir. Giriş cephesindeki pencereler genelde kemerle kuşatılmıştır. Taş sövelidirler.

Üretim ve depo yapılarının pencereleri dikdörtgen biçimlidir ve taş ya da tuğla söve ile çevrelenmiştir. Lento yükü birçok örnekte duvar içine yerleştirilmiş basık tuğla kemerle hafifletilmiştir. Üst kat pencereleri de dikdörtgen biçimlerini korumakla birlikte daha büyük ya da aynı ölçekte ya da biraz daha küçük biçimdedirler. Alınlıklı yapılarda alınlık ortasında, oval ya da küçük dikdörtgen biçimlerde pencereler görülebilmektedir. Arka ve yan cephe açıklığının bulunduğu duvar yüzeylerinde de dikdörtgen biçimli taş söveli pencere kuruluşları devam eder.

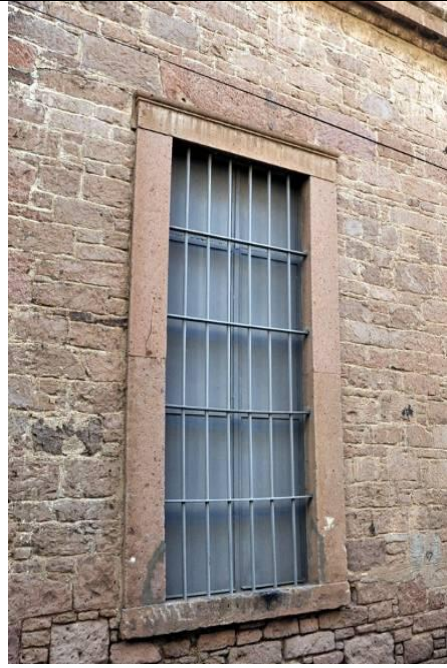
Ticari yapılarda giriş cephesinde yer alan pencerelerin görselliği belirginleştirilmiştir. Bu sebeple cephelerdeki düşey karakterde dikdörtgen biçimli pencereler en az giriş kapıları kadar büyük ve geniş ölçekli boyutlara sahiptir. Bu pencere kuruluşları genelde kemerle kuşatılıp yükselici karakteri daha da vurgulanmıştır. Vitrin açıklığı gibi düzenlenmiş bu pencerelerin büyüklüğü, ticaret amaç taşıyan bu yapılarda iç mekânda satılan ürünleri dışarıya daha rahat sunabilme olanağı sağlar. Aynı zamanda iç mekânın ferah ve aydınlık olması gibi teknik bir sorunun da çözümüne katkıda bulunur.

Tüm yapıların pencere kuruluşlarında kemersiz ya da kemerli olmak üzere iki düzenleme şekli vardır.(Foto96-97-98). Pencere düzenlerinde kullanılan kemer tipi giriş kapısında kemer kuruluşuyla aynıdır. Farklı olarak katalog kapsamında 33 ve 192' de Gotik kemer r kullanılmıştır.

Pencereler, örgü şebeke, demir parmaklık gibi dekoratif açıdan katkı sağlayan öğelere sahiptir. Pencere ve kapı aydınlık pencerelerinin yüzeylerinde güvenlik sebebiyle düzenlenmiş fakat cepheye dekoratif unsur olarak yerleşen bitkisel ve geometrik örgü şebekeler, parmaklıklar görülür. Ayrıca pencerelere çok yaygın olmamakla birlikte ahşap ve demir kanatlar vardır.

a) Kat.No: 4

b) Kat No. 45

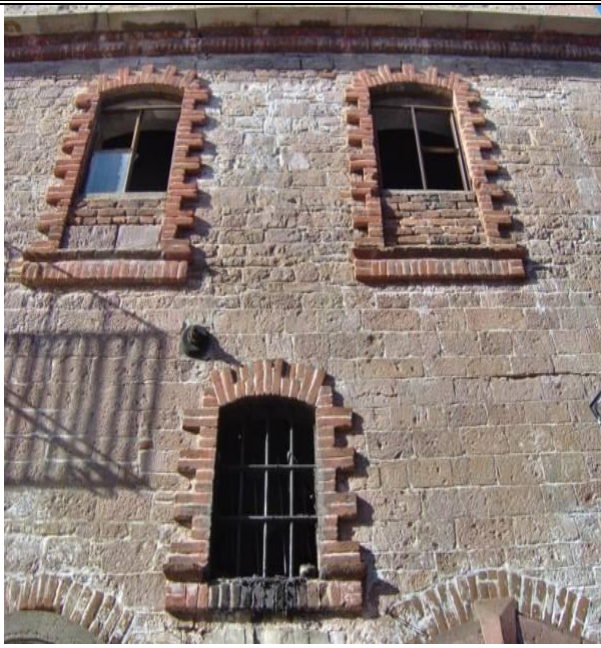
c) Kat.No: 84

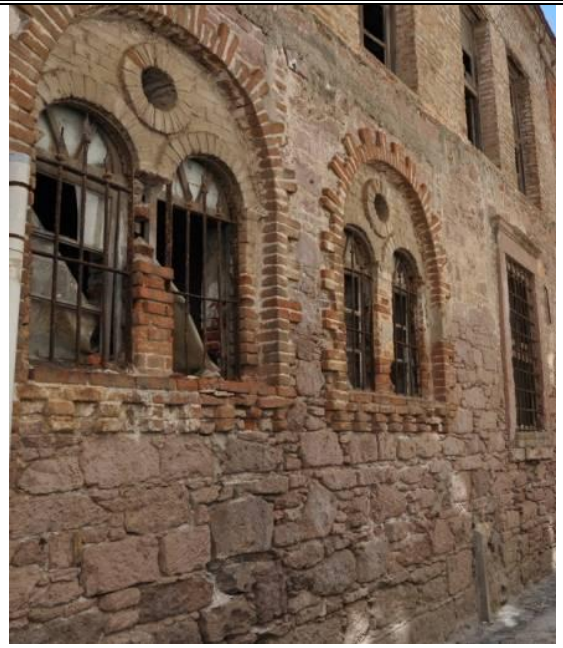
d) Kat.No: 5

Foto No 96 (a/b/c/d) : Üretim ve Depo Yapılarında Görülen

Pencere Kuruluşları

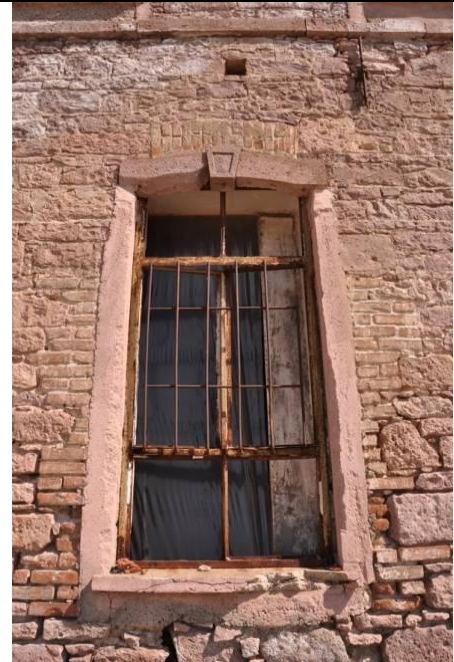
a) Kat No: 25

b) Kat.No: 20

c) Kat.No: 10

d) Kat.No:29

Foto No 97 (a/b/c/d) : Üretim Yapılarında Görülen Kemerli Pencere Kuruluşları

a) Foto. No: 106

b) Foto.No: 197

c) Foto No: 192

d) Foto.No: 178

Foto No 98 (a/b/c/d): Ticaret Yapılarında Görülen Kemerli Pencere Kuruluşları

5.3. Alınlık

Hem üretim hem de ticari yapılarda cephe elemanı olarak alınlık kullanımı yaygın olarak görülür. İkizkenar üçgen biçimdeki düzenlemelerde alınlık kenarları yüzeyden hafif dışarı taşıntı yapacak şekilde duran dışa tek ya da çift sıra silmelerle kuşatılmıştır. (Foto 99). Yapıya yükselici bir karakter kazandırmaktadır. Yüzeyi boş olan ya da alınlık ortasına yerleştirilmiş yuvarlak ya da kare pencereci düzenlemeleri de vardır. (Foto100). Katalog kapsamında alınlık kuruluşunun görüldüğü yapılar: 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 15, 21, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 52, 53, 56, 63, 64, 68, 69, 70, 72, 74, 75, 76, 78, 79, 80, 81, 120, 148, 170, 171, 175, 190, 191, 192, 195, 196, 197, 201.

5.4. Bacalar

Buhar gücüne dayalı zeytinyağı, sabun gibi fabrikalarda baca karakteristik öge durumundadır. Bacaların tamamı tuğla malzemeyle örülmüştür. Genelde üst kısımları çeşitli sebeplerle zaman içinde yıkılmıştır. (Foto 101). Günümüze ulaşan ve büyük bir kısmı ayakta olan bacalar genelde silindirik gövdeli bir forma sahiptirler. Katalog 1, 3, 7, 9, 10, 16, 19, 23, 28, 35 nolu yapılar bacaları günümüze ulaşmış yapılardır. 33 nolu yapıda iki baca bulunur bu bacalardan biri silindirik gövdeli, diğeri üste doğru daralan kare biçimdedir. 31 numaralı fabrikanın bacası ise sekizgen gövdelidir.

5.5. Metal Saçak Altı

Metal saçak adı altında değerlendirilen ve giriş cephesine yerleştirilen bu öğeler sokağa doğru en az 10 cm genişliğinde taşıntı yapacak şekilde durmaktadırlar. Genelde bakır, çinko gibi malzemedan yapılmışlardır. Özellikle dükkânlarda bu öğeler yağmur ve güneş gibi hava etkilerinden korunma amaçlı yapılmıştır. Yapıların birçoğunda orijinalliğini korumuş öğelerdir. (Foto 102-103).

5.6. Silmeler

Silmeler, yatay, köşe ve saçak silmeleri gibi düzenlemeleriyle cephelerin yüzeylerine zengin bir görünüm ve çeşitleme getiren öğelerdir. Yatay silmeler, katlar arasına atılırken bir sınır çizgisi vurgusu olma özelliği taşırlar. (Foto 104).

Kesme taşların düzgün ve geometrik bir kompozisyonda dizimiyle oluşturmuş köşe silmeleri de yaygın bir uygulamadır. Kimi silmeler ise yüzeyde şekillendirilmiş ve yuvarlatılmıştır. Saçak silmeleri ise son kiremit altına bazen bir bazen de iki sıra şeklindedir. (Foto 105).

5.7. Balkonlar

Balkonlar, genelde ön cephede, cephe simetrisine uyum gösterecek şekilde üst katın ortasına yerleştirilmiştir. Kullanıma uygun genişlik ve büyüklükte dirler. (Foto 106-107). Katalog kapsamında otel ve banka yapılarında konsollarla desteklenen balkon çıkması görülmektedir.(Katalog No. 200, 202)

Foto No. 99: Cephe Alınlık Örneği

Foto.No.100 Cephe Alınlık Örneği

Foto. No 101 : Fabrika Baca Örneği Kat.No 33

Foto. No 102: Cephelerde Metal Saçak Altı Kuruluşu

Foto. No 103: Cephelerde Metal Saçak Altı Kuruluşu

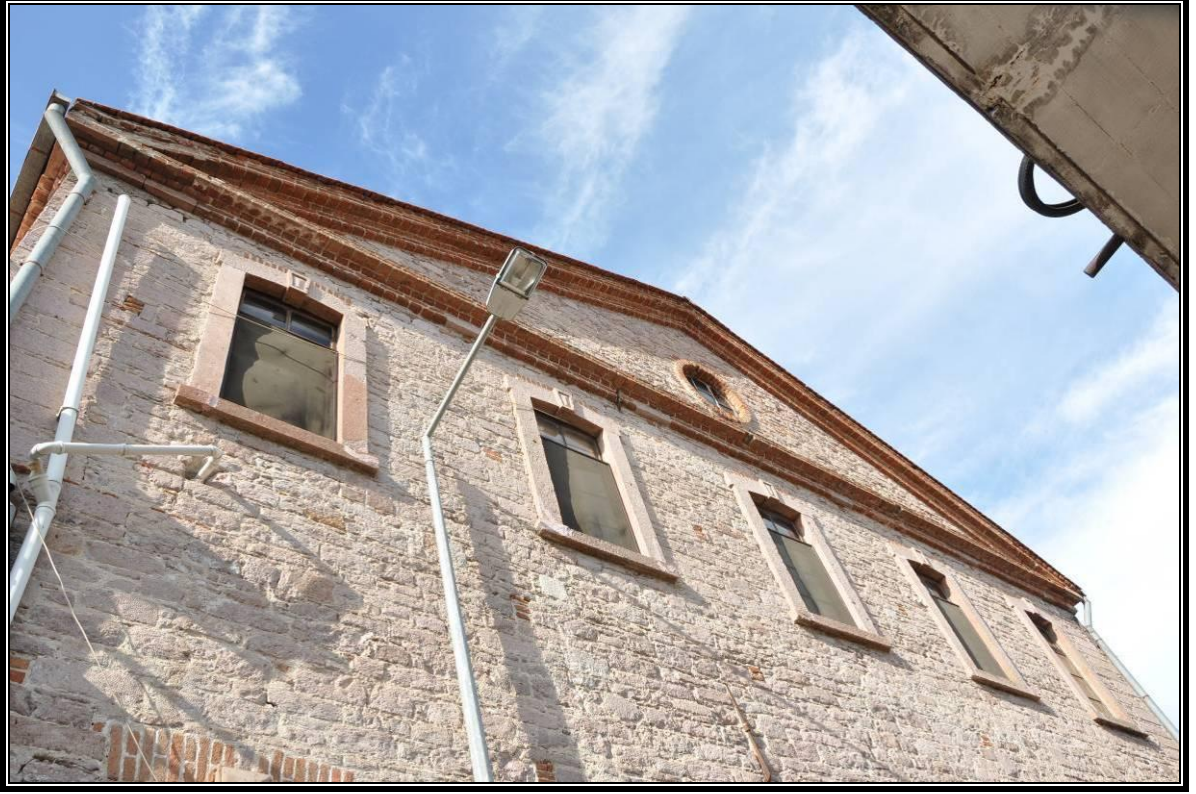

Foto. No 104 : Cephe Düzeni Saçak Silmesi

Foto. 105: Cephe Düzeni Saçak Silmesi

Foto. No 106: Balkon Düzeni

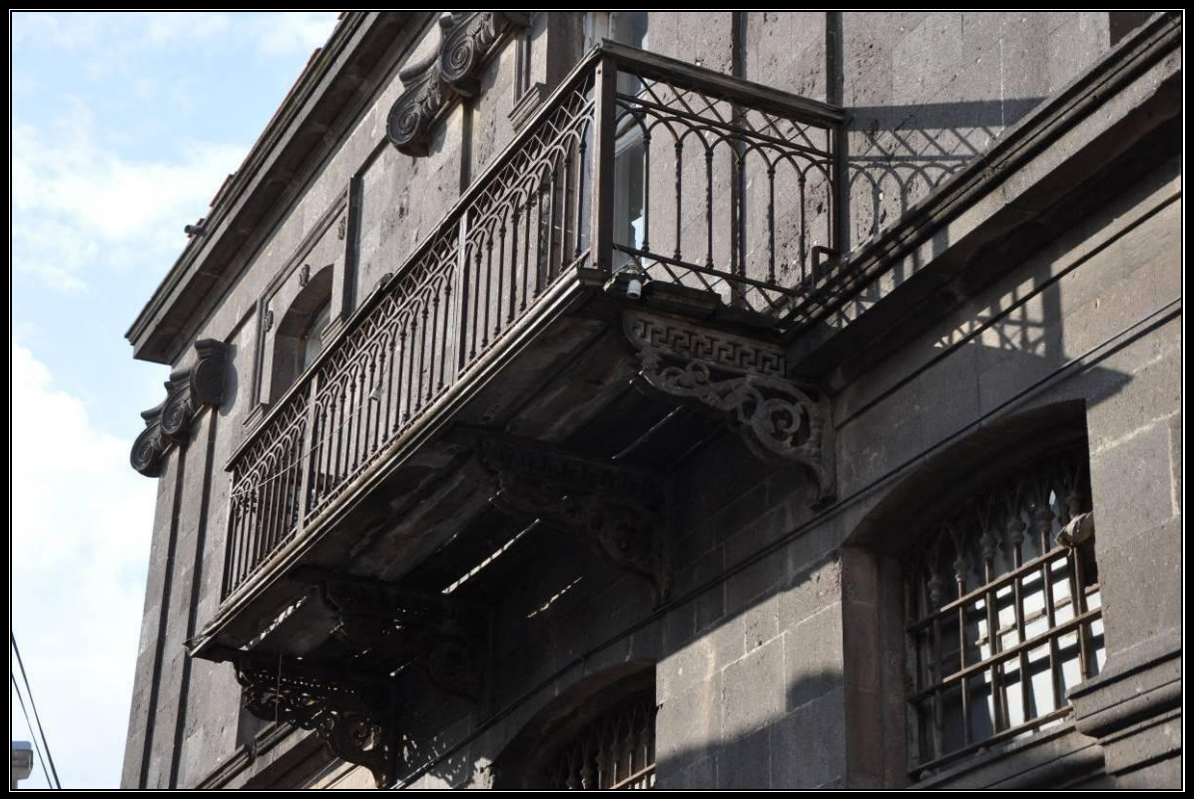

Foto. No 107: Balkon Düzeni

6. Yapıların Malzeme ve Teknik Özellikleri

Çalışma kapsamındaki üretim, depolama ve ticaret yapılarında en yaygın kullanımı olan yapım malzemesi, çevrenin doğal kaynaklarından elde edilen ve işlenebilirlik ve işlenme maliyetlerindeki uygunluk ve dayanıklılık gibi kriterlere sahip olan taştır. Kullanılan taş ise yöreye özgü bir malzeme olan, dokusu sarımsak damarlarına benzediği için “Sarımsak Taşı” diye tanımlanan, volkanik bir taş grubuna giren “İgnimbirittir.”²⁷³ Bu taş yerleşimin kent dokusunun oluşumunda önemli bir yere sahiptir ve Ayvalık tarihinin ihraç ürünlerinden biri olarak kaynaklarda adı geçmektedir.²⁷⁴ Yöreye özgü bu taş, yakın geçmişe kadar Sarımsaklı Badavut mevkiinde, özellikle Karakol Dağı (Taş Dağı) olarak anılan tepeden elde edilmiştir.(Foto 108-109).Yapılarda hem yapım malzemesi hem, cephe düzenlemelerinde pencere, kapı kuruluşlarının lento söve kemer biçimlerinin oluşturulmasında, hem de süslemede kullanılmıştır. Siyah rengiyle granit taşının tamamen yapım malzemesi olarak kullanıldığı farklı tek örnek katalog kapsamındaki 202 numaralı yapıdır.

Duvar örgüsünde, ince yonu, kaba yonu ve düzgün kesme taş kullanılmıştır. (Foto 110-111). Fabrikalarda taş duvar taş yüzeyinin sıva ile kapatılmış olduğu örnekler vardır. (Kat.No.5-22-28). Çoğu yapının duvar yüzeyleri ise sonradan sıvanmış, yapım malzemesi sıvanın altında kalmıştır. Düzgün kesme taş, genelde dükkân ya da kahvehane, otel, banka gibi görsel etkinin önemli olduğu yapı cephelerinde kullanılmıştır. Köşe silmelerinde düzgün kesme taşın kullanım alanı vardır.

Tuğla, mimari strüktürde taştan sonraki en önemli diğer malzemedir. Tuğlanın fabrika koşullarında seri imalata geçerek kullanıldığı üzerinde “Γενίτσαροχοριον”

²⁷³ “Bu taş, yanardağ faaliyetlerinin başladığı ilk tektonik dönemde volkandan püsküren küllerin düştüğü yerde Islakken kırmızımsı renkte olan zamanla rengi koyulaşan sarımsak taşı, su emme kapasitesi yüksek olmasından dolayı kolay işlenebilen, kuruduktan sonra sert ve dayanıklı bir malzeme olma özelliğine sahiptir.” Akyürek Behçet. *Kırkağaç, Soma, Savaştepe, Ayvalık, Bergama Civarının Jeolojisi* , MTA Enstitüsü Raporu, No. 6452, Ankara 1978, s . s.23.

²⁷⁴1900 -1904 yılları arası Ayvalık’a gelen coğrafyacı Alfred Philippson’un notlarında Sarımsak Taşı için bilgiler yer almaktadır. “Anakaradan ve tuzla olarak ayrılan koydan tamimiyle ayrılmış olan ve takriben 30 metre yükseklikteki Sarımsak Burnu tepesinde sünger tüfü bulunmaktadır.Özellikle İzmir’de geniş kullanım alanı olan bu taşlar gemilerle sevk ediliyordu.Bu nedenle çok sayıda taş ocağı açılmış.Kolay işlenebilir olmasına karşın hava koşullarına bayağı dayanıklı” şeklinde aktarmıştır Alfred Phillippon, Reisen un Forschungen im Westlichen Kleinasien, 1913, adlı çalışmasından aktaran Ahmet Yorulmaz, *Ayvalık’ı Gezerken...* s.24. Ayrıca, Aivali” *Annuaire Oreintal, Commerce, Indistrie, Administration, Magistrature, De L’Orient 1914*, Editeur-Propriétaire, The Annuaire Oreintal Ltd, Galata, 1914.s 1327

(Yeniçarohorion Üretimi) yazılı tuğlalardan anlaşılmaktadır. Küçükköy'ün eski adı olan Yeniçarohorion'dur. Yerleşimin Sarımsaklı Badavut Mevkiinde taş ve tuğla üretiminin gerçekleştirildiği bilinmektedir.²⁷⁵(Foto.112). Bu tuğla markası dışında yerleşimde üzerinde “Fadavut Üretimi” yazan başka tuğlalar da mevcuttur.Yapılarda, baca kuruluşlarında tuğlanın 21x10x4 ebatlarıyla standartlaşan bir ölçü düzeninde biçimlendirilmiş haliyle kullanılmıştır. Fabrika üretimi dayanıklılığının artması, kolay üretim imkânları, ucuzluğu ve homojen bir yapıya sahip olması tuğla kullanımının artışı beraberinde getirmiştir. (Foto 113). Taşla birlikte kullanıldığı gibi bazı yapılarda özellikle üst kat ve iç mekân duvar örgüsünde tek başına bir yapım malzemesi olarak kullanımı da görülür. Bunun yanı sıra bazı yapıların pencere ve kapı kemer kavislerinde lento yükünü hafifleten bir öge olarak bazen de saçak ve kat silmelerinde kullanıldığı görülmektedir. Tuğla aynı zamanda zeytinyağı fabrika bacalarının da yapım malzemesidir.

Çalışma kapsamında yapım malzemesi olarak 80 ve 101 nolu katalog yapılarının yapımında tamamen tuğla kullanılmıştır. Taş ve tuğlanın birlikte kullanıldığı 2,7, 26, 57, 58, 80, 105, 122 yapılar dışında, iki katlı yapılarda alt duvarın taş, üst duvarın tuğla olduğu 8, 9, 10, 18, 17, 19, 20, 23, 34, numaralı yapılar da mevcuttur.

Ayvalık'taki endüstri ve ticaret yapıları, geleneksel yapım ve malzeme şemasının yanı sıra, inşaat sektöründeki yeni yapım ve malzeme teknolojilerini değerlendirilebilecek örnekler vermektedir.²⁷⁶ Özellikle sanayi yapılarında kolay eskimeyen bakım gerektirmeyen malzemenin kullanımının daha da önem kazanmasıyla, betonarme ve üst katlarda cam duvar kullanımına yönelik örnekler de görülür. Betonarmenin kullanıldığı yapılar taş malzemeyle birlikte kullanılmışlardır. Üst kat duvarının cam yüzeye dönüştüğü ya da büyük pencerelerin sıralandığı yapılar sabunhaneler ve pirina fabrikalarıdır. (Foto 114-115).

Taş dışında demir malzemenin de yaygın bir kullanımı vardır. Cephe kapı ve pencerelerinde özellikle zemin katlarda güvenlik sebebiyle kullanılmış örgü şebekeler ve parmaklıklar, demirdendir. (Foto 116). Bazı yapıların giriş kapı kanatlarına ve aydınlık pencerelerine yerleştirilen dekoratif şebekeler, balkonlu örneklerde balkon korkulukları ve

²⁷⁵ “Sarımşak denilen yerde 9 adet taş ocağı olup, çıkarılan taşlar binalarda kullanılıyor, bir bölümü de civara satılıyor; 14 kadar kiremit ve tuğla, 7 adet de testi ve bardak ocağı bulunuyor” Servet-i Fünun Dergisi'nin 1894 yılı 101. sayısındaki bilgilere dayanarak aktaran Ahmet Yorulmaz, *Ayvalık* 'ı...s.54.

²⁷⁶ J.M Richards, E.B. Mock; “Modern Mimarlığa Giriş”, *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını*, Ankara, 1966, s.26.

kat konsolları döküm tekniği kullanılarak yapılmış düzenlemelerdir.(Foto 117). İç mekânın taşıyıcı ve çatı konstrüksiyonunda da demir malzeme olarak kullanımı mevcuttur.

Ahşap, yapıların kapı ve pencere kanatlarında ve iç mekânların zemin ve tavan sisteminde kullanılmıştır. (Foto 118).

Yapıların çatı örtüsü kiremit kaplamadır. (Foto 119). Marsilya ve alaturka olmak üzere iki tip kullanılmıştır. Kiremidin ithal malzemeler arasında adının geçmemesi yanı sıra Sarımsaklı mevkiinde bu malzemenin üretimine yönelik işletmelerin olduğunun tarihi kaynaklarda belirtilmesinden²⁷⁷ dolayı örtü sisteminde kullanılan bu kiremitlerin yerel imâlat olduğunu ihtimalini güçlendirir.

²⁷⁷ “Yerleşime saat uzaklıkta ve sahilde Sarımsak denilen yerde 9 adet taş ocağı olup, çıkarılan taşlar binalarda kullanılmakta bir bölümü de civara satılmaktadır. 14 kadar kiremit ve tuğla, 7 adet de testi ve bardak ocağı bulunup ürettiği rakı ve şarap pek ünlüdür, önemli miktarlarda başka yerlere satılır” Servet-i Fünun Dergisi 1894 tarihinde 104.sayısından aktarılmıştır. Ahmet Yorulmaz, *Ayvalık'ı Gezerken*, s.54.

Foto. 108 : Sarımsak Taşı. Karakol Dağı

Foto. No 109: Sarımsak Taşı Doğal Dokusu

Foto.No: 110 Kaba Yonu Taş Duvar Düzeni

Foto.No: 111 Düzdün Kesme Taş Duvar Düzeni

Foto. No 112 : Ayvalık/Küçükköy (Badavut Mevkii) Üretimli Tuğlalar

Foto. No 113: Tuğla Seri Üretimi Tek Tip Tuğla Örnekleri

Foto. No 114: Beton ve Cam Malzemenin Cephelerde Kullanımı

Foto. No 115: Beton ve Cam Malzemenin Cephelerde Kullanımı

Foto No 116: Demir Şebeke Örnekleri

Foto. No 117: Aydınlık Penceresi Demir Örgü Şebeke Örneği

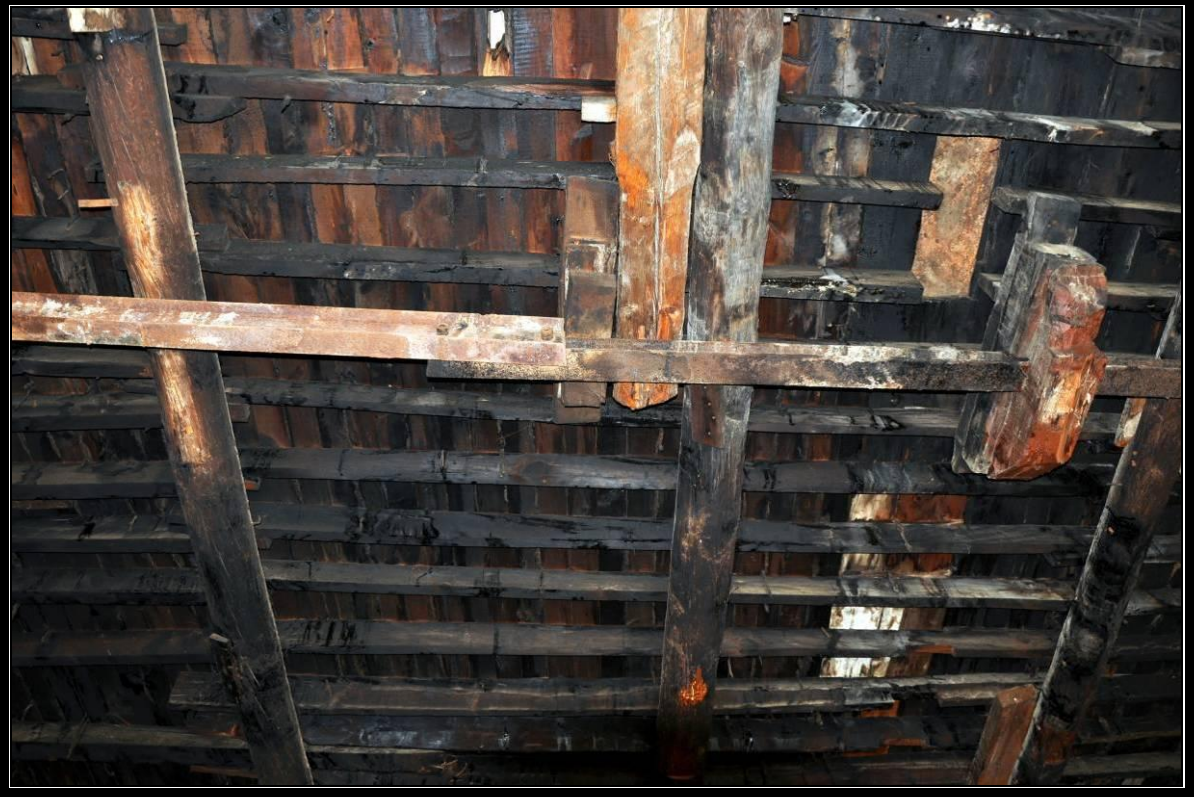

Foto. No 118 : İç Mekân Ahşap Tavan Örneği

Foto No 119: Kiremit Çatı Örtüleri

7. Yapıların Süsleme Özellikleri

Endüstri ve ticaret yapıları, estetik kaygılardan çok işleve yönelik yapılar olmalarına rağmen çalışma kapsamında Ayvalık kent dokusu içinde dönemin mimari ve süsleme içeriğini yansıtabilecek örnekler de tespit edilmiştir. Süslemenin görüldüğü yapılarda Levantenlerin ve batı ile yapılan ticarete önemli bir rol üstelenen Osmanlı Gayrimüslimlerinin etkin olduğu diğer kıyı yerleşimlerde olduğu gibi, cephe ve süsleme karakterine coğrafi, sosyo- ekonomik ve kültürel etkenlerden dolayı Neo-Klasik üslup hâkim olmuştur. Genel olarak cephelerde dengeli kütle hareketleriyle vurgulanan aksiyal simetri, cephede tekrar eden klasik formların güçlendirdiği bir ritimle desteklenmiştir. Yaygın olarak kullanılan üçgen alınlık, yapının genel görünüşüne hem yüksek bir karakter kazandırmış, hem de uçlarına ya da tepe noktalarına yerleştirilen akroterlerle, Neo Klasik etkiyi vurgulamıştır. Kat kornişlerinin yatay vurgusu ile köşe silmelerinin düşey kütleleri arasında kurulan klasik denge, cephe plasterleri ve pencerelerin simetrik ya da simetriye yakın dengeli yerleşimi, duvara gömülmüş köşe silmeleri cephelerdeki Neo Klasik üslubun izleridir. Bu süsleme unsurları konut ve dini mimari örnekleriyle aynı üslupsal özellikleri göstermekte ve kent dokusunda bir bütünlük oluşturmaktadır. Yapıların süsleme unsurlarına sahip olmaları bu yapıları sanat tarihi açısından değerlendirilmesini önemli kılmaktadır.

Çalışma sonucu fabrika, üretim ve depolama işlevli yapılarda endüstriye bağlı yapılarda cephe estetiğine katkı sağlayacak dekoratif unsurlar daha az; dükkân ve kahve, gazino, otel, banka gibi daha toplumsal alanla daha yakın ilişkide bulunan yapıların cephe düzeni ve öğelerinde süsleme unsurları daha fazla kullanılmıştır. Sosyal mekânlar cephe estetiğinde görselliği vurgulamaya yönelik bir çaba olduğu görülmüştür. Cephe yüzeylerinde yer alan dekoratif unsurlar taş işçiliği ve kapı ve pencerelerin örgü şebekeleri ile gerçekleştirmiştir. Endüstri ve ticaret yapılarında süsleme içeriğini oluşturan başlıklar şu şekilde tespit edilmiştir.

Sütun ve Sütun Başlıkları: Giriş cephelerinin kuruluşunda kapı, pencere çerçevesini oluşturan dikdörtgen kütleli ya da silindirik gövdeli sütunların başlıklarında, duvara yarı gömülü plasterlerin, silmelerin uçlarında yer alabilen iyon ya da kompozit üslup düzenlemeler, cephe estetiğini vurgulayan kompozisyonlardır. Çalışma kapsamında katalog numarası 138, 191, 196, 203 olan yapıların cephe yüzeyindeki başlıklar İyon tipi düzenlemelerdir. (Foto 120, 121, 122, 123). Akantus ve uçları volütlü kıvrımların bir

arada kullanıldığı kompozit başlıklı cephe elemanlarının duvar yüzeyinin bulunduğu örnekler katalog kapsamındaki 55, 146, 153, 189 numaralı yapılarda görülmektedir.(Foto 124-125) Katalog kapsamındaki 185 numaralı yapı, hem İyon hem de kompozit başlığın aynı cephe üzerinde uygulandığı tek örnektir. (Foto No 126 -127). Sütun başlıkları dışında sütun ve kemerlerin oluşturduğu farklı kompozisyonlarla değişik uygulamaların gerçekleştirdiği ünük yapılar vardır. Katalog kapsamında 197 numaralı yapı dikey ve geniş dikdörtgen pencereyi çevreleyen kemer alanının ortasına silindirik gövdeli bir sütun yerleştirilmiş ve bu sütunun başlığı ortası yuvarlak yanlara doğru açılan fiyonk görüntüsü ile sonlanmıştır. Böylelikle pencereyi iki kısımlı bir görüntüsüyle etkileyici bir görünüme sahip olmuştur. (Foto 128). Katalog çalışmasındaki 20 ve 25 taş ve tuğla kullanımı ile yapılmış örgüleri cepheyi hareketlendiren pencere düzenlemeleri de süsleme içeriğine dâhil edilebilecek örnekler sunmaktadır. (Foto 129).

Kilit Taşları: Kapı ve pencerelerin kemer kilit taşlarına işlenmiş bitkisel ya da geometrik şekiller veya figürlü kabartmalar dekoratif unsurlar olarak işlendiği kemeri zenginleştirirler. Katalog kapsamında 4, 5, 8, 19, 25, 26, 28, 29, 51, 58,59, 62, 68, 70, 138, 116, 148, 149, 154, 190, 197, 201 numaralı yapılar geometrik düzenlemelere örnektir. (Foto 130-131-132-133-134-135) Yaprak motifinin kullanıldığı örnekler ise katalog kapsamındaki 141-142-143-144 numaralı yapılardır yapılarıdır. Katalog No. 185 ve 201’de insan yüzlü kilit taşlarına sahip örneklerdir.(Foto 136-137). Kemer kavsaralarının yanlarına çiçekli motifli kabaraları da süsleme içeriğine dâhil edilebilecek unsurlardır.(Katalog No, 154, 203).

Konsollar ve Konsol Uçları: Pencere ya da balkonları taşıyan konsolların ya da saçak altındaki yatay kuşağa yerleştirilmiş yüzeyleri yivlerle derilenleştirilmiş uçları kıvrımlı bitkisel yaprak motiflerinin işlendiği konsollar yapıların dekoratif unsurları arasındadırlar. Katalog kapsamında pencere altı konsol uçlarının bulunduğu yapılar 185 ve 201’numaralı yapılardır. Bu konsolların yüzeyinin ya da uçlarının tamamen bitkisel oyma kabartma motifler sunduğu örnekler de görülür. (Foto 138-139).

Silmeler: Cephe yüzeyinde, köşelerde ya da saçak altlarına yerleştirilmiş silmeler, cephenin süsleme içeriğine katkı sağlayacak düzenlemelere sahiptir. Bağımsız ya da köşe parsel yapıların büyük çoğunluğunda görülen köşe silmeleri cephe duvarını sınırlayan aynı zamanda cephe yüzeyine hareket katan düzenlemeler olarak görülmektedirler.Kesme taşların düzgün ve geometrik bir kompozisyonda dizimiyle oluşturmuş şekillerdir. (Foto -

140-141-142). Katalog No. 5,6, 8, 15, 34, 35, 42, 46, 48, 49, 51,68, 92, 99, 102, 115, 122, 125, 132, 140, 142, 144, 150, 154, 158, 167, 168, 170, 177, 181, 185, 192, 196, 197, 198, 202) Çok katlı yapılarda yaygın olmakla birlikte tek katlı yapılarda özellikle alınlıklı düzene sahip cephelerde yatay kat silmeleri de cepheyi hareketlendiren zenginleştiren unsurlardır. Dekoratif bir öge olarak kullanılan tek örnek katalog kapsamındaki 192 numaralı yapıdır. (Foto 143) Saçak silmeleri de cephe yüzeyinin cepheyi zenginleştiren düzenlemelere kimi sahiptir. Düz, dişli, konsollu, profilli gibi çeşitli biçimlerde uygulamaları vardır.(Foto 144-145).

Akroterler: Alınlıklı cephe kuruluşlarının bazı örneklerinde rastlanan alınlık uçlarına ya da saçak altlarına yerleştirilmiş akroterler yapıların süsleme içeriğine katkı sağlayan öğelerdendir.(Foto 146-147-148). Katalog No:35, 66, 68, 70, 76, 78, 79, 138, 154, 185, 195, 196.

Örgü Şebekeler: Taş işçiliğinin yanı sıra kapı kanatları, pencereler ve kapılardaki aydınlık pencereleri, demir işçiliğinin görüldüğü alanlardır. Güvenlik amaçlı yapılmış ve pencerenin tüm yüzeyini kaplayan örgü şebekeler, cephe estetiğine de katkıda bulunan öğeler haline gelmişlerdir. Döküm tekniğiyle yapılmış yatay, dikey ya da diyagonal demirlerin birbirine belli bir düzende geçirilmesiyle oluşturulmuş parmaklıklar, geometrik geçmeli çapraz örgüler baklava dilimleri, birbirinin içinden geçen uçları kıvrımlı şekillerin örgü şebekelerin çeşitli düzenlemeleridir. (Foto 149-150 151 151-152-153-154). Katalog No. 4, 5, 10, 16, 19, 20, 23, 25, 28, 38, 63, 69, 113, 114, 134, 137, 138, 139,140, 142, 143, 144, 143, 148, 150, 151, 154, 156, 162, 168, 173, 175, 178, 179, 180, 184, 190, 200, 202. Katalog kapsamındaki 38 numaralı demir kanatlarının kanadı üzerindeki kabaralar ve kanat pencerelerindeki örgü şebeke çalışma kapsamındaki demir süsleme içeriğine en iyi örneği teşkil eder. (Foto 155-156). Ayrıca katalog kapsamındaki 200, 202 numaralı örneklerde balkon ve balkonu tutan konsol demirleri kıvrım dalların oluşturduğu kompozisyonlarıyla demir süslemenin bir başka kullanım alanına diğer örnekleridir. (Foto 157).

İç Mekân Süslemeleri: Yapıları iç mekânları günümüz koşullarında değişime uğramıştır. Bu açıdan süsleme içeriği ile yapıları değerlendirilmeler kısıtlıdır. Çalışma kapsamında 191 numaralı katalogun iç mekânın tavanında altın yaldızlı kabartma alçı kabaralar görülür. (Foto 158). 197 numaralı yapıda ise renkli cam kullanımı olduğu tespit edilmiştir. (Foto 159).

Foto No 120 : İyon Başlıklı Kapı Kuruluşu Kat.No.138

Foto No 121: İyon Başlıklı Cephe Düzeni. Kat. No.191

Foto No. 122: İyon Başlıklı Köşe Silmesi Kat. No.196.

Foto No. 123: İyon Başlıklı Düşey Silmeler Kat.No.202.

Foto No. 124: Kompozit Başlıklı Sütun Düzeni. Kat.No:153

Foto No. 125: Kompozit Başlıklı Sütun Başlığı Detayı Kat.No: 189.

Foto. No: 126 Kompozit ve İyon Başlıklı Cephe Düzeni Kat.No.185

Foto. No 127: Sütun Başlığı Detay Kat.No: 185

Foto.No 128: Cephe Sütun ve Kemer Düzeni Kat. No.197

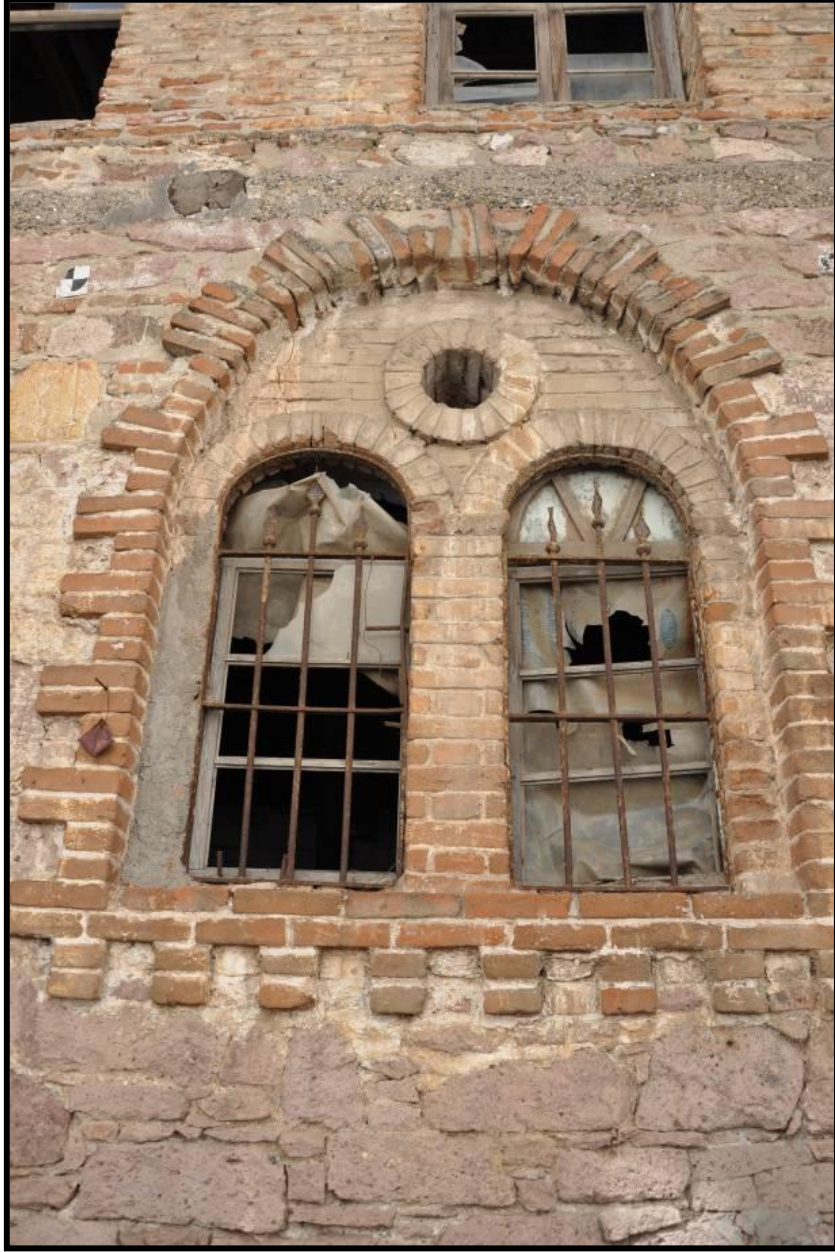

Foto. No: 129 Pencere Düzeni Kat.No.20

Foto No 130: Geometrik Formlu Kilit Taşı Kat.No.4

Foto. No 131: Geometrik Formlu Kilit Taşı Kat.No.4

Foto. No 132: Yaprak Motifli Kilit Taşı Kat.No: 149

Foto. No 133 : Yaprak Motifli Kilit Taşı . Kat.No:154

Foto. No 133: Yaprak Motifli Kemer Kilit Taşı. Kat.No: 175

Foto. No 135: Yaprak Motifli Kemer Kilit Taşı. Kat.No: 201

Foto. No 136: Yüz Figürlü Kilit Taşı. Kat.185

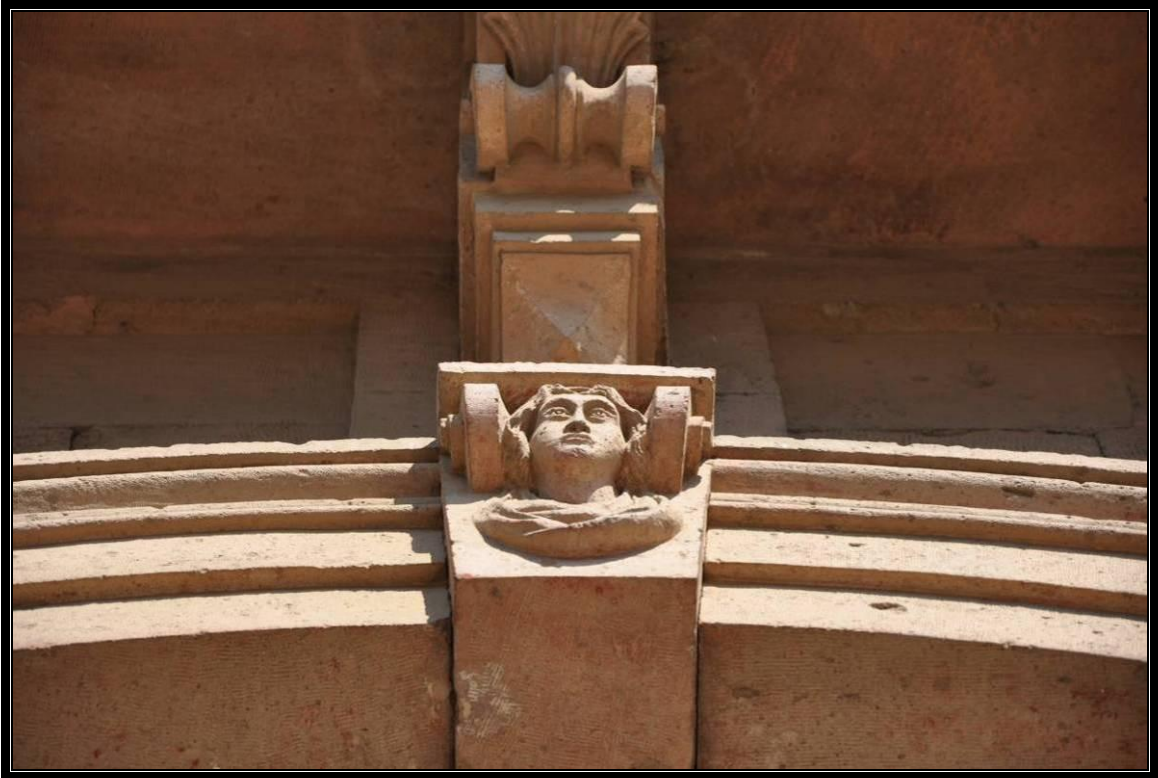

Foto. No 137: Yüz Figürlü Kilit Taşı. Şekil No. Kat.No.201

Foto. No 138 : Konsol Uçları .Kat.No: 185

Foto. No 139: Çıkma Altına Yerleştirilmiş Dekoratif Konsol . Kat.No: 201

Foto. No 140 : Duvar Köşe Silmeleri Kat.No.8

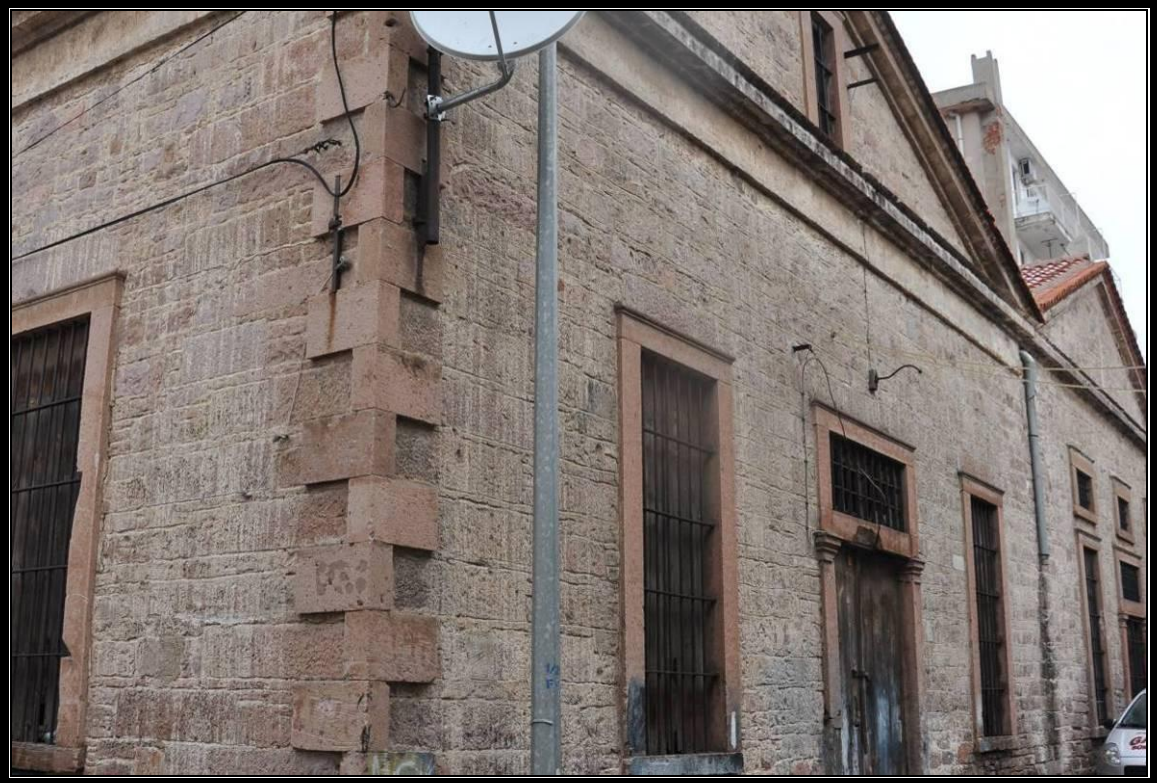

Foto. No 141: Duvar Köşe Silmeleri Kat.No: 48

Foto. No 142: Duvar Köşe Silmeleri Kat.No: 177

Foto. No 143 : Cephe Yatay Silmeler Kat.No: 192

Foto. No 144: Düz ve profilli Saçak Silmesi Örneği Kat.No: 51

Foto. 145: Profilli Saçak Silmesi Kat No. 130

Foto. 146 : Alınlık Akroter Kat. No:35

Foto. 147 : Alınlık Akroter Kat. No: 76

Foto. No 148 : Alnlık Akroter Kat. No: 185

Foto. No 149 Pencere Örgü Şebeke Kat No.10

Foto. No 150 Pencere Örgü Şebeke Kat No. Kat.No. 38

Foto. No151 Pencere Örgü Şebeke Kat. No:138

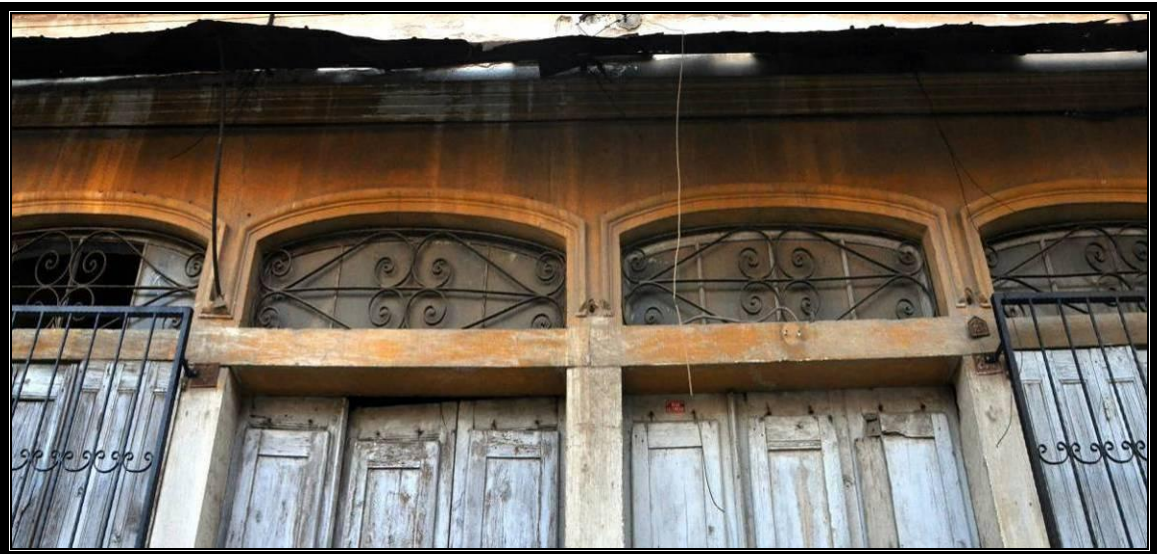

Foto. No 152 Pencere Örgü Şebeke Kat. No: 179

Foto. No 153: Pencere Örgü Şebeke Kat. No: Kat No. 148.

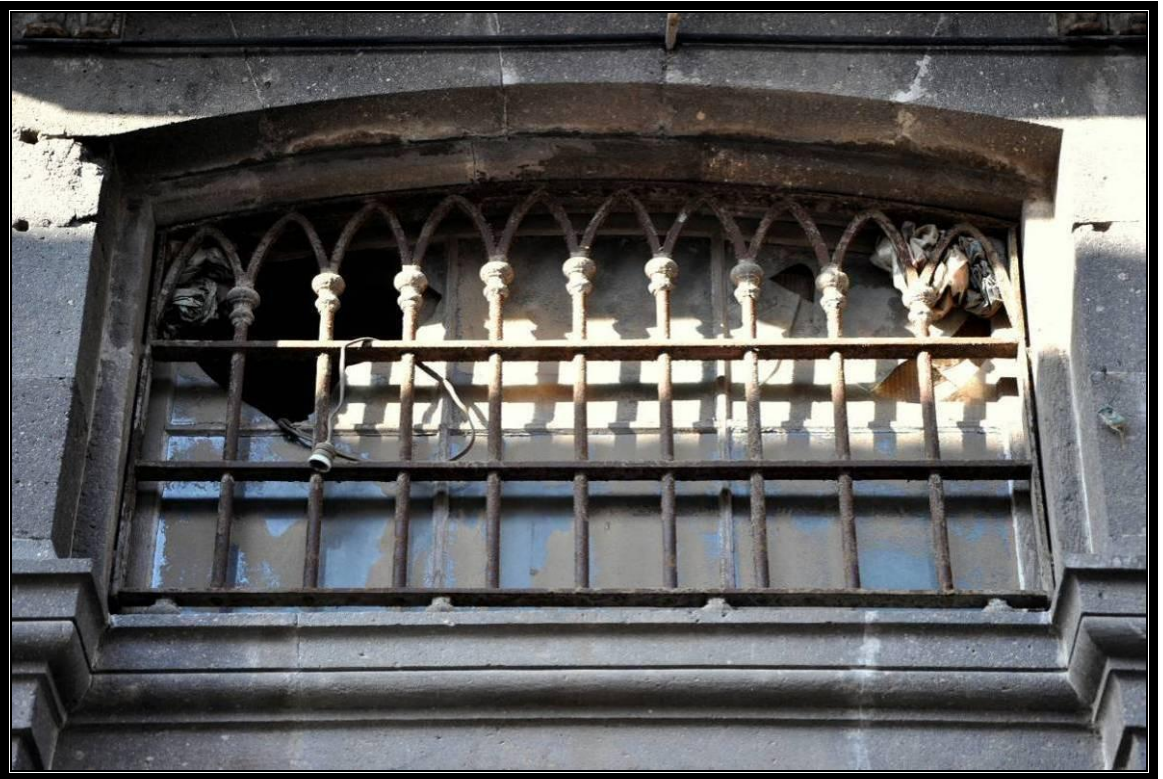

Foto. No 154: Pencere Örgü Şebeke. Kat. No: 202.

Foto. No: 155 Dekoratif Demir Kapı Kat.No: 38

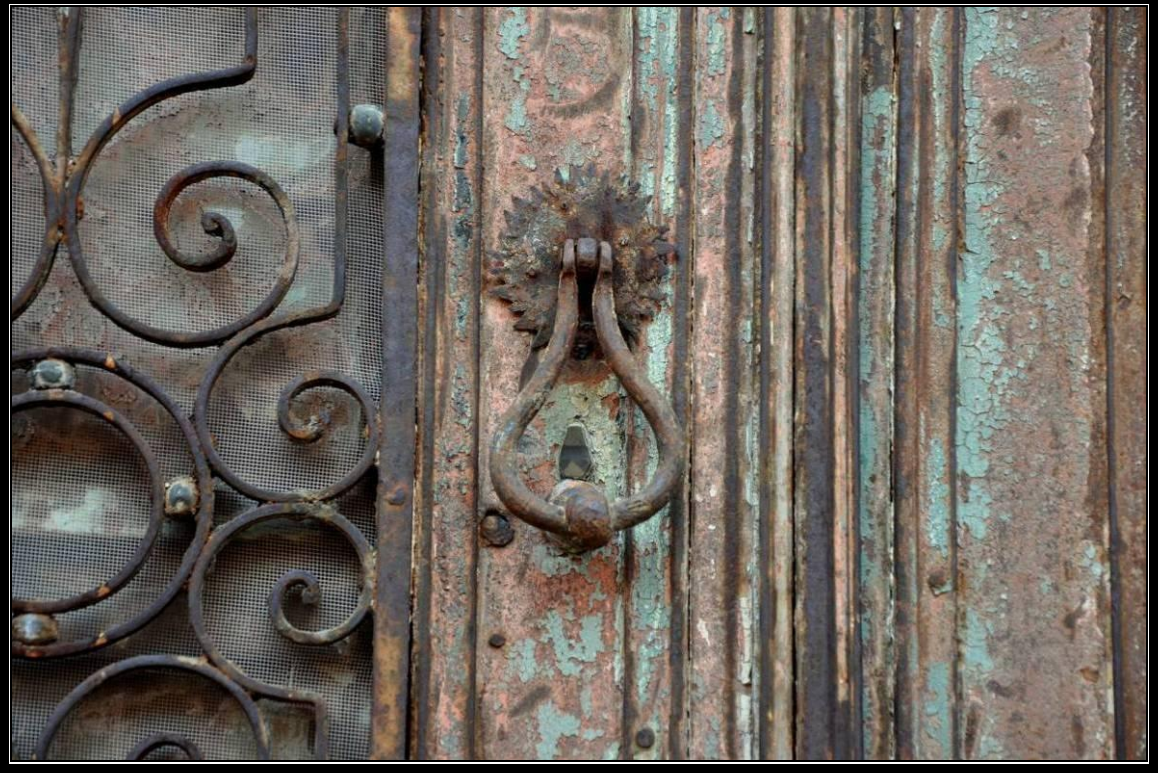

Foto. No 156: Kapı Binisi ve Tokmağı Kat.No: 38

Foto. No 157: Dekoratif Demir Konsol Kat.No: 202

Foto. No 158: İç Mekân Alçı Kabartmalar Kat.No: 191

Foto. No 159: İç Mekân Renkli Camlar Kat.No: 197

KATALOG

KATALOG NO	1	ADRES	Barbaros Caddesi Fecir Sk.No.38				
FOTO NO	1-2	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.				
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-		
FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Sabunhane)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ		BETONARME	X
-----	---	-------	---	-------	--	-----------------	--	----------------	--	-----------	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı	X			Kapı		X	1
Pencere		X		Pencere		X		Pencere	X			Pencere		X	2
Alınlık		X		Sayı			8					Alınlık		X	
Baca		X													

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)		X		X		X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Derinlemesine dikdörtgen planlı iki katlı yüksek alınlıklı bir yapıdır. İki sokağa açılan iki girişe sahiptir. Büyük ölçekli olması ve bir baca ögesine sahip olması yapının fabrika amaçlı yapıldığını gösterir. İç mekân bölüntüsüz dikdörtgen bir hacim sunar. Asma kata sahiptir. Günümüzde giriş olarak kullanılan cephe, yapının kullanım şeklinin değişiminden dolayı orijinalliğini kaybetmiştir.

KATALOG NO	2	ADRES	Barbaros Caddesi Fecir Sk.No.15		
FOTO NO	3- 4	TARİH	1888 Belediye Envanter Kaydı		
PAFTA	17	ADA	23	PARSEL	8

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Un)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME
-----	---	-------	---	-------	--	-----------------	--	----------------	---	-----------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X			III.KATLI			
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	2	Kapı		X	2	Kapı	X	1		Kapı		X	1
Pencere		X	6	Pencere		X	12	Pencere	X	2		Pencere		X	6
Alınlık	X											Alınlık	X		
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)		X		X		X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Derinlemesine dikdörtgen planlı bitişik iki yapı kompleksinden meydana gelmiş, 2 katlı alınlıksız bir fabrika yapısıdır.Yapının örtü sistemi yıkılmıştır.

KATALOG NO	3	ADRES	Hükümet Cad.No.48		
FOTO NO	5-6	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Zeytinyağı)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME
-----	---	-------	---	-------	--	-----------------	--	----------------	---	-----------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ:KAPALI			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:AVLU			
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI	
Kapı				Kapı	X	1	Kapı					
Pencere				Pencere	X	10	Pencere					
Alınlık												
Baca												

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	-	-	-	-	-	-	-	-
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)	X		X		X			X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Geniş bir avlu içinde dikdörtgen kütleli iki katlı fabrika yapısı yapı cephesine bitişik atölye- depo yapılarıyla ve ön cepheye bitişik (sonradan ilave edilmiş olabilecek) dükkan bölümlerinden oluşan bir yapı kompleksidir. Alınlıklı cephe kuruluşuna ve bacaya sahiptir.

KATALOG NO	4	ADRES	Barbaros Cad.Fabrika Aralığı Sok. 7-9A		
FOTO NO	7-8	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Zeytinyağı)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : Ticari amaçlı		
		KULLANILMIYOR					
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME
-----	---	-------	---	-------	--	-----------------	---	----------------	---	-----------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI		İLKATLI	X	İİ.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE İLAVE YAPI			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı		X	1
Pencere		X	10	Pencere	X			Pencere		X	10
Alınlık		X						Alınlık		X	
Baca		Yıkılmış									

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X		X	
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)	X		X		X			X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Yapı, büyük bir fabrika kompleksi şeklindedir.Yanındaki küçük iki depo ana yapıya bitişik olarak durmaktadır.Ana yapı derinlemesine dikdörtgen iki katlı yüksek alınlıklı bir biçime sahiptir. Yapının iki yanındaki yapılardan soldaki iki katlı dikdörtgen biçimli iki sokağa açılan girişe sahiptir. Sağdaki yapı ise ana kütleyle bitişik olmakla beraber yapının geçirdiği onarımlar sonucu orijinalliğini kaybetmiştir.

KATALOG NO	5	ADRES	Barbaros Caddesi Gülbahar Sk. No.1		
FOTO NO	9-10	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	17	ADA	323	PARSEL	8

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Sabunhane)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : ATIL		
		KULLANILMIYOR					
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME
-----	---	-------	--	-------	--	-----------------	---	----------------	---	-----------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI		II.KATLI	X	III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:K		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı			
Pencere		X	10	Pencere		X	8	Pencere		X	6
Alınlık	X							Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X		X	
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)	X		X		X			X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Dikdörtgen kütleli iki katlı köşe parsel şeklinde konumlanmıştır.Yapının üç cephesi sokağa açılmaktadır.Her cephe giriş cephesi şeklinde düzenlenmiştir. Üst kat cephesi büyük pencere açıklıklarına sahiptir. Bu camekanlı düzenleme sabun ya da kurutma amaçlı olduğu fikrini uyandırır

KATALOG NO	6	ADRES	Barbaros Caddesi Fabrikalar Aralığı Sk.No:1-1A		
FOTO NO	11-12	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	17	ADA	177	PARSEL	4

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Zeytinyağı)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : FABRİKA		
		KULLANILMIYOR					
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME	X
-----	---	-------	---	-------	--	-----------------	---	----------------	---	-----------	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI			
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:K				
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		
Kapı		X	2	Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı	X
Pencere		X	6	Pencere		X	4	Pencere		X	9	Pencere	X
Alınlık		X										Alınlık	
Baca	X												
-	X												

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)		X	X		X			X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Dikdörtgen kütleli iki katlı bir yapıdır. Yapının dört cephesi sokağa açılmaktadır.Üst kat cephesi onarım görmüş ve malzeme yenilenmiştir.

KATALOG NO	7	ADRES	Atatürk Caddesi No:148		
FOTO NO	13-14	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Zeytinyağı)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME	X
-----	---	-------	---	-------	--	-----------------	---	----------------	---	-----------	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı		X	1
Pencere			6	Pencere		X	4	Pencere		X	9	Pencere		X	4
Alınlık		X										Alınlık			
Baca		X													

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X			X
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)	X		X		X			X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Geniş bir avlu içinde dikdörtgen kütleli iki katlı fabrika yapısı ve yapı cephesine bitişik atölye- depo yapılarından oluşmuş fabrika kompleksidir. Yapının zemin katı malzeme ve cephe düzeni açısından önemli ölçüde değişime uğramıştır.

KATALOG NO	8	ADRES	Barbaros Cad. 9.Sok. No: 19		
FOTO NO	14-15	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	3	ADA	30	PARSEL	2

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Zeytinyağı)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : FABRİKA		
		KULLANILMIYOR					
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME	X
-----	---	-------	---	-------	--	-----------------	--	----------------	---	-----------	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı				Kapı			1
Pencere		X	9	Pencere		X	6	Pencere				Pencere			5
Alınlık		X										Alınlık			x
Baca		X													

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)		X	X		X			X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Bir avlu içerisinde üretim ve depo gibi birimlerden oluşmuş bir yapı kompleksidir. Fabrika yapısı derinlemesine dikdörtgen iki katlı yan yana bitişik iki yapı kütesinden meydana gelmiştir. Yapı arka ve yan cephelere bitişik depo amaçlı ilave küçük yapılarla bir üretim ve depolama kompleksini bir bütün olarak sunar. Alınlıklı cephe kurgusu ve yapıya ait büyük bölümü yıkılmış fabrika bacasıyla zeytinyağı fabrikası olma ihtimali büyüktür.

KATALOG NO	9	ADRES	Atatürk Bulvarı 2.Sk. No.37		
FOTO NO	17-18	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	3	ADA	325	PARSEL	1

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Zeytinyağı)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME	
-----	---	-------	---	-------	--	-----------------	---	----------------	---	-----------	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X			III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:							
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı					Kapı		X	1
Pencere		X	7	Pencere		X	8	Pencere					Pencere		X	6
Alınlık		X											Alınlık			
Baca	X															
-																

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)		X	X		X		X	

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Enine dikdörtgen planlı üç sokağa da açılan cephe düzenlemesine sahip iki katlı alınlıklı fabrika yapısıdır.

KATALOG NO	10	ADRES	Atatürk Cad.No.9		
FOTO NO	19-20	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	3	ADA	32	PARSEL	2

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Zeytinyağı)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : TİCARİ			
		KULLANILMIYOR		X			
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME		X
-----	---	-------	---	-------	--	-----------------	--	----------------	---	-----------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X			III.KATLI			
GİRİŞ CEPHESİ Değişmiş			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı				Kapı	X	1		Kapı					Kapı	X	
Pencere				Pencere	X	8		Pencere					Pencere		6 X
Alınlık													Alınlık		
Baca															

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X			X
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)		X		X	X			X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı üretim ve depolama gibi yapılardan oluşan fabrika kompleksi büyük oranda değişime uğramıştır. Yapının denize açılan cephesi tamamen değişmiştir.

KATALOG NO	11	ADRES	Hükümet Cad. 19. Sk.No.2		
FOTO NO	21-22	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Zeytinyağ)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : FABRİKA			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME		X
-----	---	-------	--	-------	--	-----------------	--	----------------	---	-----------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X			III.KATLI			
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı	X			Kapı	X		
Pencere		X	4	Pencere	X			Pencere		X	14	Pencere		X	6
Alınlık		X										Alınlık		X	
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X			X		X
PENCERE(ZEMİN)	X		X			X		X
PENCERE(ÜST)		X		X		X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen kütleli iki katlı ön cephesi alınlıklı fabrikadır. Ana yapı kütleline bitişik tek katlı atölyer, depo, dükkan işlevli mekanların mevcut olduğu birimlerden meydana gelmiştir.

KATALOG NO	12	ADRES	Hükümet Cad. 3.Sk. No.18		
FOTO NO	23-24	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	3	ADA	3 26	PARSEL	4

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Sabunhane)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		BETONARME	
-----	---	-------	---	-------	--	-----------------	---	----------------	--	-----------	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X			III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:							
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	1	Kapı	X		1	Kapı					Kapı		X	1
Pencere		X	3	Pencere		X	11	Pencere					Pencere		X	3
Alınlık	X												Alınlık	X		
Baca	X															

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X			X
PENCERE(ZEMİN)		X		X	X			X
PENCERE(ÜST)		X		X	X			X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı iki katlı alınlıksız bir yapıdır.Cephelerin üst katlarındaki pencerelerin hem sayısının fazla olması hem de büyük açıklıklar şeklinde düzenlemiştir.

KATALOG NO	13	ADRES	Hükümet Cad. 2.Sk. No.27		
FOTO NO	25-26	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	3	ADA	328	PARSEL	1

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Sabunhane)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME	X
-----	---	-------	---	-------	--	-----------------	--	----------------	---	-----------	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI				İLKATLI	X	İİ.KATLI						
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	1	Kapı	X		1	Kapı				Kapı		X	1
Pencere		X	10	Pencere		X	22	Pencere				Pencere		X	10
Alınlık	X											Alınlık	X		
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X	X	
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X	X	
PENCERE(ÜST)		X		X		X	X	

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı iki katlı alınlıksız ve bacası bulunmayan bir yapıdır.Cephelerin üst katlarındaki pencerelerin hem sayısının fazla olması hem de büyük açıklıklar olarak verilmiştir.Üst at malzemesi değişim geçirmiştir.

KATALOG NO	14	ADRES	Atatürk Bulvarı 2.Sk. No.21		
FOTO NO	27-28	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	3	ADA	328	PARSEL	2

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Sabunhane)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME		X
-----	---	-------	--	-------	--	-----------------	--	----------------	---	-----------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X			III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:							
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı					Kapı		X	1
Pencere		X	5	Pencere		X	20	Pencere					Pencere		X	4
Alınlık	X												Alınlık	X		
Baca	X															

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)		X		X		X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı iki katlı alınlıksız bir yapıdır.Üst kat onarım sonucu önemli ölçüde değişime uğramıştır. Cephelerin üst katındaki pencereler hem sayıca fazla, hem de büyük açıklıklar şeklinde verilmiştir.Fakat yapının bu katı malzeme ve cephe öğeleri açısından değişime uğramıştır.

KATALOG NO	15	ADRES	Barbaros Cad.3.Sokak No.6		
FOTO NO	29-30	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	4	ADA	432	PARSEL	4

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Zeytinyağı)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		BETONARME	
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	---	-------------	--	-----------	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X			III.KATLI			
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı					Kapı		
Pencere		X	2	Pencere		X	4	Pencere					Pencere		
Alınlık		X											Alınlık		
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X		X
PENCERE(ÜST)	X					X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

İki katlı dikdörtgen kütleli alınlıklı fabrika yapısıdır köşe parsel konuma sahiptir.Yapının pencere ve kapı kuruluşlarının büyük kısmı değişmişime uğramıştır.

KATALOG NO	16	ADRES	Balikhane Sok. No.14		
FOTO NO	31-32	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	7	ADA	197	PARSEL	1

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Zeytinyağı)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : Restorasyon Sürecinde			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME		X
-----	---	-------	---	-------	--	-----------------	--	----------------	---	-----------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			III.KATLI			X			
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	2	Kapı		X	1	Kapı		X	2	Kapı		X	4
Pencere		X	9	Pencere		X	4	Pencere		X	12	Pencere		X	1
Alınlık	X											Alınlık	X		
Baca		X													

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X		X
PENCERE(ÜST)		X				X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Derinlemesine dikdörtgen yapı üç katlı bir kuruluşa sahiptir. Yapı kütesine bitişik tek katlı üretim ya da depo yapısıyla köşe parsel bir konumdadır. Bitişik bu yapılar tek katlı şekilde biçimlenmişlerdir.

KATALOG NO	17	ADRES	Barbaros Caddesi Futbol Meydan Sok.Geçidi No:7		
FOTO NO	33-34	TARİH	Her hangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Zeytinyağı)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME	X
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			İLKATLI			X			İİLKATLI			
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE: KAPALI			ARKA CEPHE KAPALI						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı					Kapı		
Pencere		X	8	Pencere		X	3	Pencere					Pencere		
Alınlık	X												Alınlık		
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)		X		X		X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

İki katlı dikdörtgen kütleli alınlıksız iki katlı bir yapıdır. Üst kat sonradan yenilenmiştir. Yapının cephe düzenindeki pencere ve kapı kuruluşları da orijinal malzeme değildir.

KATALOG NO	18	ADRES	Hükümet Cad.14.Sk. No.3		
FOTO NO	35-36	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Sabunhane)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME		X
-----	---	-------	---	-------	--	-----------------	--	----------------	---	-----------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ: DEĞİŞMİŞ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı		X	1	Kapı		X	1
Pencere		X	3	Pencere		X	16	Pencere		X	16	Pencere		X	2
Alınlık	X											Alınlık	X		
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)		X		X		X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

İki katlı derinlemesine dikdörtgen kütleli avlu içine konumlanmış fabrika yapısıdır.Üst kattaki pencere açıklıklarının çok olması ve son yıllara kadar işlevini sürdürmesinden yapının sabunhane olduğu belirtilebilir. İç mekan ve cephe duvarları yapının tekrardan kullanımı sırasında değişiklere uğramıştır.

KATALOG NO	19	ADRES	Hükümet Cad.15.Sk. No.1		
FOTO NO	37-38	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ: DEĞİŞMİŞ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:Kapalı			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı				Kapı		X	1
Pencere		X	11	Pencere		X	15	Pencere				Pencere		X	2
Alınlık	X											Alınlık	X		
Baca		X													

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)		X		X		X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

İki katlı derinlemesine dikdörtgen kütleli arka cephesi denize açılan fabrikadır. Alınlıksız bir cephe kuruluşuna sahip yapının cephe yüzeylerinden çok sayıda ve simetrik yerleştirilmiş pencereler vardır. Pencerelerin büyük bir bölümü yenden yapılmıştır.

KATALOG NO	20	ADRES	Hükümet Cad. 15.Sk. No.1		
FOTO NO	39-40	TARİH	1910 (Belge)		
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X(Zeytinyağı-Sabun)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME	
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X			III.KATLI			
GİRİŞ CEPHESİ:			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı				Kapı		X	1
Pencere		X	4	Pencere		X	20	Pencere				Pencere		X	4
Alınlık	X											Alınlık	X		
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X			X
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)		X		X	X			X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Derinlemesine dikdörtgen planlı iki katlı fabrikadır. Bacasının yıkılmıştır. Yapının üst katı onarım görmüştür.Yapının zemin kat ikiz pencereleri aynı yüzey içindeki tuğla kemerle kuşatılmış ve kemer alınlığına daire şeklinde küçük havalandırmaya yönelik derin delikler açılmıştır. Bu düzenleme ile cephe düzeni dekoratif bir görünüme sahiptir.

KATALOG NO	21	ADRES	Cumhuriyet Cad. 2.Sk.No3		
FOTO NO	41-42	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Un)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME		X
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			III.KATLI			X
GİRİŞ CEPHESİ: DEĞİŞMİŞ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı	X			
Pencere		X	6	Pencere		X	15	Pencere		X	2	Pencere
Alınlık		X										Alınlık
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X	X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)		X	X		X			X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Derinlemesine dikdörtgen planlı üç katlı alınlıklı fabrika yapısıdır.Bacasızdır.Yapım malzemesi, kapı pencere gibi kuruluşları değişime uğramıştır.

KATALOG NO	22	ADRES	Cumhuriyet Cad. No.119		
FOTO NO	43-44	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	22	ADA	214	PARSEL	3

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X(Sabunhane)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILİYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X			III.KATLI			
GİRİŞ CEPHESİ:			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı					Kapı		
Pencere		X	6	Pencere		X	14	Pencere					Pencere		
Alınlık		X											Alınlık		
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)		X	X		X			X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Derinlemesine dikdörtgen planlı iki katlı, cephe düzeni ve malzeme açısından değişikliğe uğramış fabrika yapısıdır.

KATALOG NO	23	ADRES	Cumhuriyet Cad. 4.Sk. No.11		
FOTO NO	45-46	TARİH	1892 (Kapı Levha)		
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Zeytinyağ)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME		
-----	---	-------	--	-------	--	-----------------	--	----------------	---	-----------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ:			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı				Kapı		X	1
Pencere		X	6	Pencere		X	1	Pencere				Pencere		X	7
Alınlık		X										Alınlık	X		
Baca		X													

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X		X
PENCERE(ÜST)		X	X			X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Ön ve arka cephesi sokağa açılan derinlemesine dikdörtgen kütleli, iki katlı alınlıklı, bacası fabrika yapısıdır.

KATALOG NO	24	ADRES	Barbaros Caddesi No.171		
FOTO NO	47-48	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME	X
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			İLKATLI			X	İİLKATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE KAPALI						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı			
Pencere		X	1	Pencere		X	5	Pencere		X	3	Pencere			
Alınlık		X		Sayı								Alınlık			
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)		X		X		X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Geniş bir avlu içinde yer alan yapı derinlemesine dikdörtgen planlı iki katlı yüksek alınlıklı mimariye sahiptir. İki sokağa açılan iki girişe sahiptir. Üst kat tuğla malzemedен yapılmıştır. Günümüzde giriş olarak kullanılan cephe, yapının kullanım şeklinin değişiminden dolayı orijinalliğini kaybetmiştir

KATALOG NO	25	ADRES	Atatürk Bulvarı No.12		
FOTO NO	49-50	TARİH	1911 (Kapı Levha)		
PAFTA	17	ADA	625	PARSEL	4

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X(Zeytinyağı)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : FABRİKA		
		KULLANILMIYOR					
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME		X
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	---	-------------	---	-----------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ:			YAN CEPHE :Depo			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı		X	1	Kapı		X	1
Pencere		X	11	Pencere		X	5	Pencere		X	8	Pencere		X	4
Alınlık		X										Alınlık		X	
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X			X
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)	X		X		X			X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Avlu içinde ana yapı ve ana yapı kütesine bitişik ya da bağımsız atölye ve depo gibi yapılardan oluşmuş büyük bir üretim kompleksidir. Derinlemesine dikdörtgen fabrika yapısı iki katlı alınlıklı cephe düzenindedir. Yapının makine dairesi avlu içinde yer almaktadır. Yapının bacası yıkılmıştır.Kapı aydınlık kemerinde 1911 tarihi mevcuttur.

KATALOG NO	26	ADRES	Hükümet Cad. 300-302		
FOTO NO	51-52	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	27	ADA	1173	PARSEL	9-10

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X Deri-Tabakhane)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	DİĞER		
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	---	-------------	---	-------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X			III.KATLI			
GİRİŞ CEPHESİ:			YAN CEPHE :			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	2	Kapı	X			Kapı		X	1	Kapı		X	1
Pencere		X	16	Pencere		X	5	Pencere		X	6	Pencere		X	12
Alınlık		X										Alınlık		X	
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X			X
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)	X		X		X			X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Derinlemesine dikdörtgen kütleli bitişik iki kütleli yapıdır. İki katlı alınlıklı, üst kat pencereleri büyük açıklıklar şeklinde düzenlenmiş ve kemerli bir düzene sahiptir. Alt katın cephe öğeleri malzeme açısından değişikliğe uğramıştır. Debağhanelerin olduğu bölgede yer alan yapının yerleşimdeki günümüz ulaşan ve üretim şekli dönemin kayıtlarında geçmiş tek deri fabrikasıdır.

KATALOG NO	27	ADRES	Hükümet Cad. 227		
FOTO NO	53-54	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Sabunhane)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI			
		KULLANILMIYOR		X			
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ		CAM		X
-----	---	-------	--	-------	--	-----------------	--	----------------	--	-----	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X			III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ:Değişmiş			YAN CEPHE :Kapalı			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:							
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI	
Kapı				Kapı	X			Kapı					Kapı		X	1
Pencere				Pencere	X			Pencere					Pencere		X	3
Alınlık	X												Alınlık			
Baca		X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)		X		X		X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Derinlemesine dikdörtgen kütleli iki katlı sabunhane yapısıdır.Yapı cephe düzeni ve malzeme açısından değişime uğramıştır. Üst kat camekan şeklinde düzenlenmiştir.

KATALOG NO	28	ADRES	Atatürk Bulvarı No.3-5		
FOTO NO	45-46	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	25	ADA	73	PARSEL	2-3

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Zeytinyağı)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ :ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME		X
-----	---	-------	---	-------	--	-----------------	---	----------------	---	-----------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI: IV			TEK KATLI			II.KATLI			III. IV.KAT						
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	4	Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı		X	3
Pencere		X	24	Pencere		X	4	Pencere		X	10	Pencere		X	20
Alınlık		X										Alınlık		X	
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X		X	
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X		X	
PENCERE(ÜST)	X		X		X		X	

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Yerleşimdeki en büyük fabrika kompleksidir. Derinlemesine dikdörtgen kütleli alınlıklı dört katlı ana yapı ve yapıya bitişik iki katlı iki üretim yapısından oluşmuştur.Arka cephe doğrudan denize açılmaktadır.Yapının kendine ait iskelesi mevcuttur. Simetrik cephe düzenine sahiptir.Pencereler kemerle kuşatılmıştır.

KATALOG NO	29	ADRES	Hükümet Cad.No.15		
FOTO NO	57-58	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Zeytinyağı)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME		X
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			İLKATLI			X			İİ.KATLI			
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	3	Kapı		X	2	Kapı		X	2	Kapı		X	3
Pencere		X	20	Pencere		X	6	Pencere		X	6	Pencere		X	20
Alınlık		X		Alınlık		X		Alınlık		X		Alınlık			
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X			X		X
PENCERE(ZEMİN)	X		X			X		X
PENCERE(ÜST)	X		X			X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Büyük avlu içinde birkaç fabrikanın oluşturduğu üretim kompleksi içinde yer alan yağ fabrikasıdır. Denize paralel konumda yerleştirilmiş yapı kuzey güney doğrultusunda enine dikdörtgen kütleyle sahiptir.Yapı iki katlı olmakla beraber güney ucu üç katlı yapılmıştır. Üçüncü katın yıkılan bölümü sonrada tuğla ile örülmüştür. Yapının denize açılan cephesinden kendine ait iskelesi mevcuttur.

KATALOG NO	30	ADRES	Hükümet Cad.No.13		
FOTO NO	59-60	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Sabun Pirina)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	CAM-BETON		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			III.KATLI						
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:Kapalı			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı				Kapı		X	1
Pencere		X	6 Grup	Pencere		X	2 Grup	Pencere				Pencere		X	6
Ahnlık	X														
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X				X		X
PENCERE(ZEMİN)		X				X		X
PENCERE(ÜST)		X				X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Katalog No 29 kapsamındaki yağ fabrikası ile aynı avlu içindeki yer alan olan sabun-pirina fabrikasıdır. İki katlı ana yapı ve bu yapıya tek katlı mekandan oluşmuştur. Cephe yüzeylerinin alt ve üst katları pencere gruplarının oluşturduğu açıklıklara dönüşmüşlerdir.

KATALOG NO	31	ADRES	Atatürk Bulvarı No.183		
FOTO NO	61-62	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Zeytinyağı)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME		X
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	---	-------------	---	-----------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			İLKATLI			X	İİ.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ: DEĞİŞMİŞ			YAN CEPHE: KAPALI			YAN CEPHE: I			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI	
Kapı				Kapı				Kapı				X 1
Pencere				Pencere				Pencere	X			X 3
Alınlık		X		Alınlık				Alınlık		3		X
Baca		X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)		X	X		X			X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen yapının giriş cephesi geniş tutulmuş iki katlı ve alınlıklı bir yapıdır. Arka cephesi deniz açılmaktadır. Yapının sekizgen gövdeli bacası günümüze ulaşabilmiştir.

KATALOG NO	32	ADRES	Atatürk Bulvarı No.183		
FOTO NO	63-64	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Sabun)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME	X
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ: DEĞİŞMİŞ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı		X	1	
Pencere		X	8	Pencere		X	14	Pencere		X	2	
Alınlık		X								X		
Baca		X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)		X			X			X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Büyük bir yapı kompleksi şeklinde düzenlenmiştir.İki katlı alınlıklı derinlemesine dikdörtgen kütleli yapı cephesine bitişik geniş bir alınlığa sahiptir.Yapının denize açılan arka cephesinde atölye depo gibi mekanlar bulunmaktadır.

KATALOG NO	33	ADRES	Gümüşlü Mevkii		
FOTO NO	65-66	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X Zeytinyağ, Sabun,)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	---	-------	--	-----------------	--	----------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X			III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:							
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	2	Kapı		X	1	Kapı					Kapı		X	1
Pencere		X	8	Pencere		X	6	Pencere					Pencere		X	2
Alınlık	X												Alınlık			
Baca		X	2													

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X		X		X
PENCERE(ZEMİN)	X			X		X		X
PENCERE(ÜST)	X					X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Gümüşlü mevkiinde yer alan geniş bir arazi üzerindeki yapı topluluğudur. Bu alan üzerinde zeytinyağı sabun, pirina, gibi üretim yapıları ile atölye, depo yapıları, işçilerin barınakları ve kendine ait iskelesiyle bulunur. Cephe duvarları sivri kemerli pencerelerden oluşmuştur. Yapıların büyük kısmı yıkıldığı için yapıların üretim biçimine ilişkin bilgileri aktarmak zordur. Fakat zeytinyağı sektörüne ilişkin tüm üretimine yönelik tüm yapıların mevcut olduğu belirtilebilir. Avlu içinde iki baca bulunmaktadır.

KATALOG NO	34	ADRES	Gümüşlü Mevkii 2.Yapı		
FOTO NO	67-68	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X (Zeytinyağı)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : ATIL		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		X
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI			
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE			ARKA CEPHE:				
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		
Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı	X			Kapı	X
Pencere		X	6	Pencere	X			Pencere	X			Pencere	X
Alınlık		X		Alınlık		X		Alınlık		X		Alınlık	X
Baca	X												

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)	X		X		X			X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Üretim merkezi durumundaki Gümüşlü mevkiinde bulunan diğer bir fabrika yapısıdır. Derinlemesine dikdörtgen planlı 2 katlı alınlıklı bir kuruluşa sahiptir.Yapının arka cephesi atölye depo birimleriyle sınırlanmıştır..

KATALOG NO	35	ADRES	Alibey Adası Selamet Cad.No.12		
FOTO NO	69-70	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
X(Zeytinyağı)							
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME		X
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI			
GİRİŞ CEPHESİ:			YAN CEPHE:			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:				
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		
Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı	X			Kapı	X
Pencere		X	7	Pencere	X			Pencere	X			Pencere	X
Alınlık		X		Alınlık	X			Alınlık	X			Alınlık	X
Baca		X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X	X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X	X	
PENCERE(ÜST)		X	X			X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen iki katlı alınlıklı simetrik düzene sahip bir yapıdır.Yapının yapım malzemesi ve pencere kapı kuruluşları değişime uğramıştır.

KATALOG NO	36	ADRES	Barbaros Caddesi Fecir Sk.No.48		
FOTO NO	71-72	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	-----------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI						
GİRİŞ CEPHESİ:			YAN CEPHE: KAPALI			YAN CEPHE: KAPALI			ARKA CEPHE:				
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		X	1
Pencere	X		2	Pencere			Pencere			Pencere	X		
Alınlık		X								Alınlık		X	
Baca													

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı tek katlı alınlıklı bir yapıdır. Bitişik nizamdan dolayı iki yan cephesi kapalıdır. İki sokağa açılan iki giriş açıklığına sahiptir.İç mekan bölüntüsüz dikdörtgen hacim sunar.

KATALOG NO	37	ADRES	Barbaros Caddesi Motor Arahğı Sk. No.8		
FOTO NO	73-74	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			İLKATLI			X			İİ.KATLI			
GİRİŞ CEPHESİ:			YAN CEPHE: KAPALI			YAN CEPHE: KAPALI			ARKA CEPHE:Değişmiş						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı				Kapı				Kapı			
Pencere		X	5	Pencere				Pencere				Pencere			
Alınlık		X										Alınlık			
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X		X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X		X
PENCERE(ÜST)	X		X			X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Enine dikdörtgen planlı alınlıklı iki katlı bir yapıdır. Ön cephede ikinci kattaki pencereler hizasında, ahşaptan dikdörtgen biçimli bir çıkma taşıntı yapmaktadır.Bu yapının mimarisine ait bir öge olduğu düşünülmektedir zeytinleri yukarıya dışarıdan çıkarmak için kullanılan bir düzenektir.

KATALOG NO	38	ADRES	Atatürk Bulvarı 2.Sk. No.37		
FOTO NO	75-76	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	17	ADA	172	PARSEL	9

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------

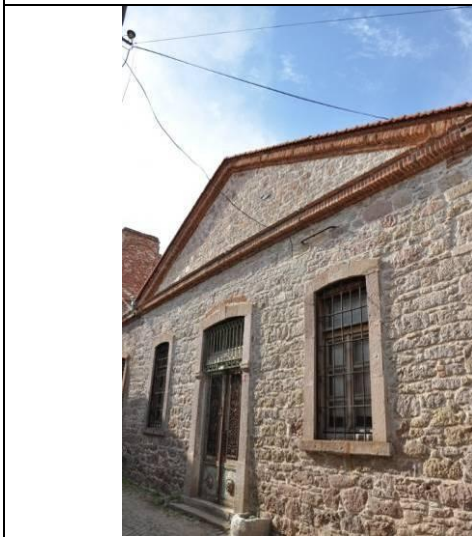
CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı	X	
Pencere		X	7	Pencere		X	3	Pencere				
Alınlık		X								Alınlık	X	
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı tek katlı alınlıklı bir yapıdır. Yapının ön ve yan cepheleri sokağa açılmaktadır. Yan cephedeki kapı sonradan kapatılmıştır.Yapı atölye tipindedir.

KATALOG NO	39	ADRES	Barbaros Caddesi Gülbahar Sk. No.3		
FOTO NO	77-78	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	17	ADA	322	PARSEL	5

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:KAPALI		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı				Kapı			
Pencere		X	1	Pencere				Pencere		X	4
Alınlık	X							Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı tek katlı köşe parsel alınlıksız bir yapıdır.

KATALOG NO	40	ADRES	Barbaros Caddesi Fabrikalar Aralığı Sk.No.3		
FOTO NO	79-80	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	17	ADA	176	PARSEL	3

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ:DEPO		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI			III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:KAPALI				
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı	X		Kapı	X		
Pencere		X	2	Pencere		X	1	Pencere		X	2	Pencere	X
Alınlık	X									Alınlık	X		
Baca	X												

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X	X			X
PENCERE(ZEMİN)	X			X	X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Dikdörtgen planlı tek katlı bir yapıdır. Yapının ilk halinin iki katlı düzenlenmiş, ya da yüksek bir alınlığa sahip olduğu fakat günümüzde üst katı yıkılmış tek katlı bir görünüme sahip olduğu görülür. Köşe parsel yapının üç cephesi sokağa açılır.

KATALOG NO	41	ADRES	Barbaros Caddesi Fabrikalar Aralığı Sk.No.4		
FOTO NO	81-82	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	17	ADA	29	PARSEL	16

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere	X			Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık		X										
Baca		X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı bir derinlemesine dikdörtgen bir yapıdır. Sadece ön cephesi sokağa açılmaktadır. Giriş cephesindeki pencereler kaldırılmış ve yapı sadece büyük ve geniş kapı açıklığına sahip bir cepheye sahip olmuştur Atölye karakteri taşır.

KATALOG NO	42	ADRES	Barbaros Caddesi Fabrikalar Aralığı Sk.No.2		
FOTO NO	83-84	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ :TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	1	Pencere		X	4	Pencere				
Alınlık		X										
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı bir derinlemesine dikdörtgen planlı alınlıklı köşe bir yapıdır. Giriş cephesindeki pencerelerden biri kapatılarak kapıya ilave edilmiştir. Kapı sonradan yapılmıştır. Atölye karakteri taşır.

KATALOG NO	43	ADRES	Barbaros Caddesi 9.Sok. No 7		
FOTO NO	85-86	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	17	ADA	323	PARSEL	10

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : DEPO		
		KULLANILMIYOR					
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	-----------------	--	----------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık		X								Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X		X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X		X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı, alınlıklı atölye karakteri taşıyan bir yapıdır.

KATALOG NO	44	ADRES	Barbaros Caddesi 8.Sk. No.15		
FOTO NO	87-88	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	3	ADA	324	PARSEL	12

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE: KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere		
Alınlık		X					Alınlık		
Baca	X								

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikkörtgen bir cephesi sokağa açılan ,alınlıklı tek katlı atölye karakteri taşıyan bir yapıdır.

KATALOG NO	45	ADRES	Atatürk Bulvarı 2.Sk. No.12		
FOTO NO	89-90	TARİH	1902		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI		II.KATLI	X	III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı			
Pencere		X	2	Pencere		X	4	Pencere			
Alınlık		X						Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen karakterli köşe parsel konumlanan açılan tek katlı atölye karakteri taşıyan bir yapıdır.

KATALOG NO	46	ADRES	Hükümet Cad. 2.Sk. No.7		
FOTO NO	91-92	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	3	ADA	92	PARSEL	8

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		BETONARME
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	-----------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere		X	Pencere			Pencere		
Alınlık		X								Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)		X	X		X		X	

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen karakterli köşe parsel konumlanan açılan tek katlı atölye karakteri taşıyan bir yapıdır.

KATALOG NO	47	ADRES	Atatürk Bulvarı 1.Sk. No.8		
FOTO NO	93-94	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	3	ADA	33	PARSEL	1

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI						
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:				
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		X	1
Pencere		X	2	Pencere		X	4	Pencere				X	2
Alınlık		X								Alınlık			
Baca	X												

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı üç cephesi sokağa açılan alınlıklı tek katlı atölye karakteri taşıyan bir yapıdır.

KATALOG NO	48	ADRES	Atatürk Bulvarı 2.Sk. No.10		
FOTO NO	95-96	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	3	ADA	33	PARSEL	2-3

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	-----------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	5	Pencere			Pencere			Pencere	X	1
Alınlık		X								Alınlık	X	
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen karakterli bir cephesi sokağa açılan köşe parsel konulanmış alınlıklı tek katlı atölye karakteri taşıyan bir yapıdır.

KATALOG NO	49	ADRES	Atatürk Bulvarı 2.Sk. No.29		
FOTO NO	97-98	TARİH	1894 (Belediye Envanter Kaydı)		
PAFTA	3	ADA	183	PARSEL	2

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X	1	Kapı		
Pencere		X	2	Pencere	X	2	Pencere		
Alınlık	X						Alınlık		
Baca	X								

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı iki cephesi sokağa açılan köşe parsel tek katlı atölye -depo karakteri taşıyan bir yapıdır

KATALOG NO	50	ADRES	Barbaros Caddesi 4.Sk No.14		
FOTO NO	99-100	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı		
Pencere		X	1	Pencere		X	3	Pencere	
Alınlık	X							Alınlık	
Baca	X								

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X	X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikkörtgen planlı tek katlı köşe parsel atölye yapısıdır.

KATALOG NO	51	ADRES	Barbaros Caddesi 4.Sk No.14-A		
FOTO NO	101-102	TARİH	1908 (Kapı Levha)		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı			
Pencere		X	3	Pencere		X	5	Pencere			
Alınlık	X										
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X			X
PENCERE(ZEMİN)		X		X	X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı köşe parsel iki cephesi sokağa açılan yapı atölye- karakteri taşıyan yapıdır.Giriş kapısının ve pencereler değişime uğramıştır.

KATALOG NO	52	ADRES	Barbaros Caddesi 4.Sk No3		
FOTO NO	103-104	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	3	ADA	430	PARSEL	6

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------

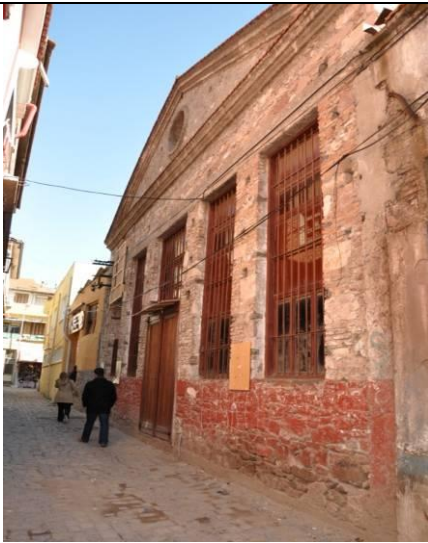
CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	4	Pencere		X	2	Pencere				
Alınlık		X								Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa açılan dikdörtgen planlı yüksek bir alınlığa sahip atölye yapısıdır.

KATALOG NO	53	ADRES	Barbaros Caddesi 4.Sk No.9		
FOTO NO	105-106	TARİH	Her hangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	3	ADA	430	PARSEL	4

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME	X
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X			III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	2	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere		X	6	Pencere				
Alınlık		X								Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı alınlıklı köşe parsel bir yapıdır. Yapı atölye karakteri taşır.Ön cephe ve cephe elamanları değişimi uğramıştır.

KATALOG NO	55	ADRES	Hükümet Cad.No.7		
FOTO NO	109-110	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	3	ADA	3	PARSEL	2-3

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME	
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	-----------	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	İLKATLI		İİ.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı		X	1
Pencere		X	2	Pencere		X	4	Pencere		X	2
Alınlık	X							Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikkörtgen planlı tek katlı köşe parsel uzanan alınlık kuruluşu yıkılmış yapıdır.

KATALOG NO	56	ADRES	Barbaros Cad. 9.Sk. No.7-7A		
FOTO NO	111-112	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : DEPO		
		KULLANILMIYOR					
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	İLKATLI		İİ.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	2	Kapı				Kapı			
Pencere		X	2	Pencere				Pencere			
Alınlık	X							Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa açılan alınlıklı tek katlı atölye yapısıdır.

KATALOG NO	57	ADRES	Gümrük Cad. 2.sk.No.53		
FOTO NO	113-114	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK	X
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI								
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI			
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		X	1		
Pencere		X	2	Pencere		X	4	Pencere				Pencere		X	2
Alınlık	X											Alınlık			
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)	X			X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

İki cephesi sokağa, arka cephesi denize açılan kübik kütleli alınlıksız yüksek bir yapıdır. Atölye, özelliği taşımaktadır. Cephe açıklıkları tuğla ile dolgulanarak sağlaştırılmıştır.

KATALOG NO	58	ADRES	Gümrük Cad. 2.Sk.No.51		
FOTO NO	117-118	TARİH	1908 (Kapı Levha)		
PAFTA	20	ADA	58	PARSEL	1

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI						
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:				
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		X	1
Pencere		X	4	Pencere		X	3	Pencere				X	2
Alınlık	X									Alınlık			
Baca	X												

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X		X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X		X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

İki cephesi sokağa açılan dikdörtgen kütleli, arka cephesi denize bakan atölye-depo işlevli yapılarından biridir.

KATALOG NO	59	ADRES	Gümrük Cad. 2.sk.No.49		
FOTO NO	119-120	TARİH	1908 (Kapı Levha)		
PAFTA	20	ADA	59	PARSEL	1

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : OTEL		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI						
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:				
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		X	1
Pencere		X	4	Pencere		X	4	Pencere				X	4
Alınlık	X									Alınlık			
Baca	X												

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X			X	X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X	X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Üç cephesi sokağa açılan dikdörtgen kütleli, alınlık kuruluşu olmayan arka cephesi denize bakan atölye yapılarından biridir.

KATALOG NO	60	ADRES	Gümrük Cad. 2.sk.No.30
FOTO NO	121-122	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.
PAFTA		ADA	PARSEL

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI				İLKATLI	X	İİ.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı		X	1
Pencere		X	1	Pencere		X	4	Pencere		X	4
Alınlık	X										
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X		X	
PENCERE(ZEMİN)		X		X	X		X	
PENCERE(ÜST)		X		X		X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Sokağın köşesine konumlanmış giriş cephesi dar tutulmuş, yan cepheler sokağa doğru derinlemesine uzanan iki katlı atölye karakteri taşıyan bir yapıdır.

KATALOG NO	61	ADRES	Gümrük Cad. 2.sk.No.17A		
FOTO NO	123-124	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	5	ADA	195	PARSEL	4

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	2	Kapı	X	1	Kapı			Kapı	X	1
Pencere		X	3	Pencere	X	2	Pencere			Pencere	X	2
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X	X	
PENCERE(ZEMİN)		X		X	X		X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Üç cephesi sokağa açılan ve bu üç cephede kapı açıklığına sahip tek katlı depo atölye karakteri taşıyan yapılardan biridir.

KATALOG NO	62	ADRES	Gümrük Cad. Balıkhane Sok. No.13		
FOTO NO	125-126	TARİH	Her hangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	7	ADA	49	PARSEL	1

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI							
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:					
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI		
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		X	1	
Pencere		X	2	Pencere		X	4	Pencere				Pencere	X	2
Alınlık	X											Alınlık		
Baca	X													

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X		X	
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikkörtgen kütleli üç cephesi sokağa açılan köşe parsel tek katlı bir yapıdır.

KATALOG NO	63	ADRES	Gümrük Cad.Balikhane Sok. No.19		
FOTO NO	127-128	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	7	ADA	52	PARSEL	3

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X	X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı				Kapı		X	1
Pencere		X	2	Pencere				Pencere		X	2
Alınlık		X						Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen kütleli iki cephesi sokağa açılan atölye karakteri taşıyan alınlıklı bir yapıdır.

KATALOG NO	64	ADRES	Gümrük Cad. Balıkhane Sok. No.21
FOTO NO	129-130	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.
PAFTA		ADA	PARSEL

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı				Kapı		X	1
Pencere		X	2	Pencere				Pencere		X	2
Alınlık	X							Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen kütleli ön ve arka cephesi sokağa açılan atölye karakteri taşıyan alınlıklı bir yapıdır. Arka cephenin kapı ve pencere öğeleri değişmiştir.

KATALOG NO	65	ADRES	Atatürk Bulvarı No.155		
FOTO NO	131-132	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETONARME	X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI						
GİRİŞ CEPHESİ :DEĞİŞMİŞTİR.			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:				
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	
Kapı				Kapı	X		Kapı	X	1	Kapı	X	1	
Pencere				Pencere		X	3	Pencere	X	2	Pencere	X	2
Alınlık										Alınlık			
Baca													

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı ön ve arka cepheleri sokağa açılan birkaç yapının bitişirilmesiyle oluşan atölye karakteri taşıyan bir yapıdır. Yapının giriş cephesi ve cephe öğeleri tamamen değişmiştir.

KATALOG NO	66	ADRES	13.Nisan Cad.14.Sk.No.29		
FOTO NO	133-134	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	4	ADA	503	PARSEL	1

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		BETON SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ:DEĞİŞMİŞTİR.			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı				Kapı	X		Kapı	X		Kapı	X	
Pencere				Pencere		X 4	Pencere	X		Pencere	X	
Alınlık				Alınlık						Alınlık		
Baca												

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)	X			X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı dikdörtgen planlı yapının giriş cephesi önemli bir şekilde değişime uğrasa da galeri şeklinde düzenlenmiş izleri belli olan sütunlu ve kemerli kapı ve pencere açıkları mekanın cephe düzeni hakkında bilgi verir.

KATALOG NO	67	ADRES	Atatürk Bulvarı No.175		
FOTO NO	135-136	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	-	ADA	-	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BEYONARME	X
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	-----------	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI			
GİRİŞ CEPHESİ: DEĞİŞMİŞ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:				
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	
Kapı				Kapı	X		Kapı			Kapı		X	1
Pencere				Pencere		X	4	Pencere				X	2
Alınlık										Alınlık			
Baca													

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)		X	X		X		X	

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı ön ve arka cepheleri sokağa açılan köşe parsel üst katı ve giriş cephesi yenilemiş atölyedir.

KATALOG NO	68	ADRES	Gümrük Cad. Oteller Sok. No.12
FOTO NO	137-138	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.
PAFTA		ADA	PARSEL

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı	X	1
Pencere		X	2	Pencere		X	4	Pencere				
Alınlık		X									X	
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X			X
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı alınlıklı köşe parsel derinlemesine dikdörtgen planlı atölye yapısıdır.Yapım malzemesi değişime uğramıştır.

KATALOG NO	69	ADRES	Edremit Cad.No. 80		
FOTO NO	139-140	TARİH	1901 (Kapı Levhası)		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE : KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı		
Pencere		X	7	Pencere			Pencere		
Alınlık		X					Alınlık		
Baca	X								

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X			X
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı tek cephesi sokağa açılan alınlıklı atölye tarzı bir yapıdır.

KATALOG NO	70	ADRES	Cumhuriyet Cad.No. 208		
FOTO NO	141-142	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır		
PAFTA	22	ADA	364	PARSEL	9

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X			III.KATLI			
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı				Kapı					Kapı		
Pencere		X	3	Pencere				Pencere					Pencere		
Alınlık		X											Alınlık		
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X			X
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikkörtgen tek katlı alınlıklı atölye tiplemesinde bir yapıdır. Yapının örtü ve taşıyıcı sistemi yıkık durumdadır.

KATALOG NO	71	ADRES	Atatürk Bulvarı No.157			
FOTO NO	143-144	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.			
PAFTA	20	ADA	202	PARSEL	2	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X	X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ:DEĞİŞMİŞTİR.			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı				Kapı	X	1	Kapı		Kapı	X	1
Pencere				Pencere	X	3	Pencere		Pencere	X	2
Alınlık									Alınlık		
Baca											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı ön ve arka cepheleri sokağa açılan atölyenin giriş cephesi yeniden düzenlenmiştir.

KATALOG NO	72	ADRES	Barbaros Cad. 5.Sok. 6		
FOTO NO	145-146	TARİH	1904 (Kapı Levhası)		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı		X	2	Kapı			
Pencere		X	2	Pencere		X		Pencere			
Alınlık		X						Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X			X
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı tek cephesi sokağa açılan tek katlı alınlıklı atölye işlevli bir yapıdır.

KATALOG NO	73	ADRES	Alibey Adası Sahil Boyu Cad.44		
FOTO NO	147-148	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	162	ADA	995	PARSEL	1

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI								
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	1	Kapı		X	2	Kapı	X			Kapı		X	1
Pencere		X	2	Pencere		X	6	Pencere	X			Pencere		X	2
Alınlık	X											Alınlık	X		
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen uzanan üç cephesi sokağa açılan, tek katlı atölye işlevli bir yapıdır.Cephe elemanları değişime uğramıştır.

KATALOG NO	74	ADRES	Alibey Adası Çarşısı Cad.No.8		
FOTO NO	149-150	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	41	ADA	1097	PARSEL	1-2

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı			
Pencere		X	3	Pencere		X	2	Pencere			
Alınlık		X									
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X	X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X	X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı tek katlı köşe parsel alınlıklı atölye tarzında bir yapıdır.

KATALOG NO	75	ADRES	Alibey Adası Hayat Cad.No.19		
FOTO NO	151-152	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı	X	1
Pencere		X	1	Pencere		X	5	Pencere			X	2
Alınlık		X								Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı uzanan, tek katlı alınlıklı büyük atölye yapısıdır. Yapının giriş cephesindeki köşe plasterleri yatay profiller ve alınlıktaki akroter süsleme öğeleridir.

KATALOG NO	76	ADRES	Alibey Adası Ayvalık Cad.Belediye Sk.Geçidi No.5		
FOTO NO	153-154	TARİH	1907 (Alınlık Levha)		
PAFTA	162	ADA	978	PARSEL	1

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:K		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı				Kapı	X		
Pencere		X	2	Pencere				Pencere	X		
Alınlık		X						Alınlık	X		
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı uzanan, tek katlı alınlıklı, atölye yapısıdır.Yapının giriş cephesindeki köşe plasterleri ve alınlıktaki akroter süsleme öğeleridir.

KATALOG NO	77	ADRES	Alibey Adası Çarşı Cad.No.29		
FOTO NO	155-156	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	162	ADA	993	PARSEL	2

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI		İLKATLI	X	İİ.KATLI								
GİRİŞ CEPHESİ:			YAN CEPHE:			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	1	Kapı				Kapı	X			Kapı	X		1
Pencere		X	2	Pencere				Pencere		X	5	Pencere		X	2
Alınlık	X			Alınlık				Alınlık	X			Alınlık	X		
Baca															

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X		X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X		X
PENCERE(ÜST)		X	X			X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı iki katlı alınlıksız bir atölye yapısıdır.

KATALOG NO	78	ADRES	Alibey Adası Selamet Cad. No.22		
FOTO NO	157-158	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	162	ADA	967	PARSEL	19

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı	X	1
Pencere		X	3	Pencere			Pencere			Pencere	X	1
Alınlık		X								Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen ön ve arka cepheleri sokağa açılan alınlıklı tek katlı atölye yapısıdır. Yapının taşıyıcı ve örtü sistemi yıkılmış durumdadır.

KATALOG NO	79	ADRES	Edremit Cad.No.78
FOTO NO	159-160	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.
PAFTA		ADA	PARSEL

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ :KONUT		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------	--	--

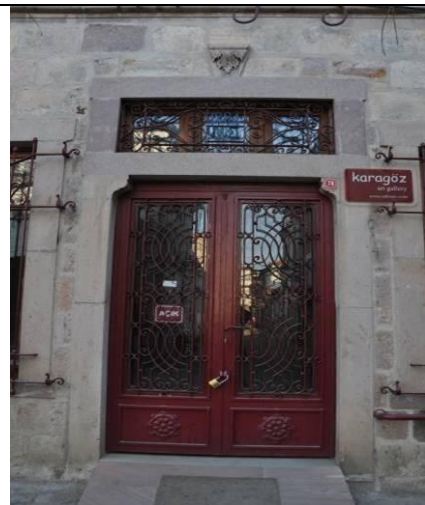
CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI				II.KATLI	X	III.KATLI			
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	1	Kapı				Kapı				
Pencere		X	4	Pencere				Pencere				
Alınlık		X										
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)		X		X		X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı iki katlı alınlıklı atölye karakteri taşıyan giriş cephesi malzeme açısından yinelenmiş bir yapıdır.

KATALOG NO	80	ADRES	Gümüşlü Mevkii 3.Yapı		
FOTO NO	161-162	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : ATIL		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ		TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	--	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ: YIKIK			YAN CEPHE: KAPALI			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı	X	1	Kapı	X	
Pencere		X	2	Pencere			Pencere	X	2	Pencere		X 5
Alınlık		X		Alınlık			Alınlık	X		Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X			X		X
PENCERE(ZEMİN)	X		X			X		X
PENCERE(ÜST)			X			X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Üretim merkezi durumundaki Gümüşlü mevkiinde fabrika kompleksi ile aynı hat üzerindeki atölye yapısıdır. Derinlemesine dikdörtgen planlı tek katlı ön cephesi alınlıklı bir kuruluşa sahiptir. Pencerele taşla kapatılmıştır. Örtü istemi yıkılmıştır.

KATALOG NO	81	ADRES	Gümüşlü Mevkii 4.Yapı		
FOTO NO	163-164	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X						
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ: YIKIK			YAN CEPHE:			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X	2	Kapı	X	2	Kapı	X	
Pencere		X	2	Pencere	X	2	Pencere	X	6	Pencere	X	1
Alınlık		X								Alınlık	X	
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X	X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X	X	
PENCERE(ÜST)			X			X	X	

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı tek katlı alınlıklı atölye tarzı bir yapıdır.

KATALOG NO	82	ADRES	Barbaros Caddesi Fecir Sk.No.50		
FOTO NO	165-166	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ: Değişmiş			YAN CEPHE:			YAN CEPHE: KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı				Kapı	X		Kapı	X		Kapı	X	1
Pencere				Pencere		X	Pencere	X		Pencere	X	
Alınlık										Alınlık	X	
Baca												

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen tek katlı bir yapıdır. Depo özellikleri gösterir. İki sokağa açılan 2 giriş açıklığına sahiptir.Fakat günümüzde bu arka cephedeki kapı pencere düzeni kapatılmıştır.

KATALOG NO	83	ADRES	Barbaros Caddesi Fecir Sk.No.46		
FOTO NO	167-168	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ: Değişmiş			YAN CEPHE: KAPALI			YAN CEPHE: KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı				Kapı			Kapı			Kapı	X	
Pencere				Pencere			Pencere			Pencere		X 1
Alınlık										Alınlık	A	
Baca												

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X	X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X	X	
PENCERE(ÜST)			X			X	X	

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı tek katlı bir yapıdır. Ana caddeye bakan cephe düzeni tamamen orijinalliğini kaybetmiştir. Bitişik nizamdan dolayı iki yan cephesi kapalıdır. Depo karakteri gösterir. İki sokağa açılan iki giriş açıklığına sahiptir. İç mekan bölüntsüz dikdörtgen bir hacim sunar.

KATALOG NO	84	ADRES	Barbaros Caddesi Fecir Sk.No.36
FOTO NO	169-170	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.
PAFTA		ADA	PARSEL

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ: YIKIK			YAN CEPHE: KAPALI			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:K		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı				Kapı			
Pencere		X	2	Pencere				Pencere		X	1
Alınlık	X							Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X	X		X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X	X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Kare planlı tek katlı köşe parsel bir yapıdır.Yan cephe sokağa açılmakta, giriş eksenindeki başka bir yapı ile sınırlanmaktadır. Depo karakteri taşımaktadır.

KATALOG NO	85	ADRES	Barbaros Caddesi Motor Arahğı Sk. No.17
FOTO NO	171-172	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.
PAFTA		ADA	PARSEL

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ: YIKIK			YAN CEPHE: KAPALI			YAN CEPHE: KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık										Alınlık		
Baca												

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Kare planlı tek katlı köşe parsel konuma sahip depo yapısıdır. Yapının kapı ve pencereleri değişime uğramıştır.

KATALOG NO	86	ADRES	Barbaros Caddesi Motor Arahğı Sk. No.5		
FOTO NO	173-174	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR			İŞLEVİ : ATIL		
		KULLANILMIYOR			X		

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ:			YAN CEPHE: KAPALI			YAN CEPHE: KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca												

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Dikdörtgen planlı tek katlı küçük ölçekli bir yapıdır. Yapının sadece bir cephesi sokağa açılmaktadır. Diğer üç cephe kapalıdır. Yapı depo tipindedir.

KATALOG NO	87	ADRES	Barbaros Caddesi Gülbahar Sk. No.21		
FOTO NO	175-176	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	17	ADA	171	PARSEL	18

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ: YIKIK			YAN CEPHE: KAPALI			YAN CEPHE: KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X	X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X	X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Dikdörtgen planlı tek katlı küçük ölçekli bir yapıdır.Yapının sadece bir cephesi sokağa açılmaktadır.Diğer üç cephe kapalıdır. Yapı depo tipindedir.Geçirmiş olduğu onarım sonucu, yapının pencere kanatları yenilenmiştir.

KATALOG NO	88	ADRES	Barbaros Caddesi Gülbahar Sk. No.19		
FOTO NO	177-178	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : ATIL		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ		TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK	
-----	--	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	--	---------	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ: YIKIK			YAN CEPHE: KAPALI			YAN CEPHE: KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık	X			Alınlık			Alınlık			Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X		X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Dikdörtgen planlı tek katlı küçük ölçekli bir yapıdır.Yapının sadece bir cephesi sokağa açılmaktadır.Diğer üç cephe kapalıdır. Yapı depo tipindedir

KATALOG NO	89	ADRES	Barbaros Caddesi Gülbahar Sk. No.17		
FOTO NO	180-181	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	17	ADA	171	PARSEL	20

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : ATIL		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ		TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ		BETONARME	X
-----	--	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	--	-----------	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ: YIKIK			YAN CEPHE: KAPALI			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:K
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere		
Alınlık	X			Alınlık			Alınlık		
Baca	X								

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X		X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Dikdörtgen planlı tek katlı köşe parsel bir depo yapısının üç cephesi sokağa açılrsa da, üç cephenin kapı ve pencereleri beton dolguyla sağırlandırılmıştır.

KATALOG NO	90	ADRES	Barbaros Caddesi Gülbahar Sk. No.10-A		
FOTO NO	182-183	TARİH	Her hangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : DEPO		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere		X	2	Pencere				
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X			X
PENCERE(ZEMİN)		X		X	X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Dikdörtgen planlı tek katlı alınlıksız depo karakteri taşıyan bir yapıdır.

KATALOG NO	91	ADRES	Barbaros Caddesi Gülbahar Sk. No.10		
FOTO NO	184-185	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR			İŞLEVİ : DEPO		
		KULLANILMIYOR			X		

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	İL.KATLI		İİI.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı				Kapı			
Pencere		X	2	Pencere				Pencere			
Alınlık	X							Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X		X	
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Dikdörtgen planlı tek katlı küçük ölçekli bir yapıdır. Fabrika bünyesindeki depo yapılarındandır. Ana kütleye bitişik durmaktadır.Sadece bir cephesi sokağa açılmaktadır.

KATALOG NO	92	ADRES	Barbaros Caddesi Gülbahar Sk. No.11		
FOTO NO	186-187	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	17	ADA	319	PARSEL	10

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : DEPO		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı	X		Kapı		
Pencere		X	2	Pencere		X	2	Pencere	X			
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı tek katlı köşe parsel konumlanmış bir yapıdır.Yapı depo amaçlı kullanım şemasındadır.

KATALOG NO	93	ADRES	Barbaros Caddesi Gülbahar Sk. No.5		
FOTO NO	188-189	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
ADA		PAFTA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ :SANAT MERKEZİ		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı	X		Kapı		
Pencere		X	1	Pencere			Pencere		X	3	Pencere	
Alınlık	X										Alınlık	
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı tek katlı köşe bir yapıdır.

KATALOG NO	94	ADRES	Barbaros Caddesi Fabrikalar Aralığı Sk.No.15		
FOTO NO	190-191	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR			İŞLEVİ : ATIL		
		KULLANILMIYOR			X		

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X			X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı bir depo karakteri taşıyan bir yapıdır.Sadece giriş cephesi sokağa açılmaktadır.

KATALOG NO	95	ADRES	Atatürk Bulvarı 2.Sk. No.18		
FOTO NO	192-193	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR			İŞLEVİ : ATIL		
		KULLANILMIYOR			X		

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı		
Pencere	X			Pencere			Pencere		
Alınlık	X						Alınlık		
Baca	X								
-	X								

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X			X
PENCERE(ZEMİN)		X		X	X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen karakterli köşe parsel konumlanan depo yapısıdır.

KATALOG NO	96	ADRES	Atatürk Bulvarı 2.Sk. No.27		
FOTO NO	194-195	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	-----------------	--	----------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	1	Kapı				Kapı				Kapı		X	1
Pencere	X			Pencere				Pencere				Pencere		X	2
Alınlık	X											Alınlık			
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı köşe parsel tek katlı depo karakteri taşıyan bir yapıdır.Giriş cephesi değişime uğramıştır.

KATALOG NO	97	ADRES	Hükümet Cad.2.Sk.No.18		
FOTO NO	196-197	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR			İŞLEVİ : ATIL		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	-----------------	--	----------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:				TEK KATLI			X	İLKATLI			III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ				YAN CEPHE:KAPALI				YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:				
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı				Kapı				Kapı			
Pencere		X	2	Pencere				Pencere				Pencere			
Alınlık	X											Alınlık			
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)		X	X		X		X	

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı tek katlı depo karakteri taşıyan bir yapıdır.

KATALOG NO	98	ADRES	Atatürk Bulvarı 2.Sk. No.5A		
FOTO NO	198-199	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	İLKATLI		İİ.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı		
Pencere		X	2	Pencere		X	1	Pencere	
Alınlık	X							Alınlık	
Baca	X								

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)		X	X		X		X	

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Kare planlı tek katlı tek cephesi sokağa açılan depo yapısıdır.

KATALOG NO	99	ADRES	Atatürk Bulvarı 2.Sk. No.5		
FOTO NO	199-200	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK	
-----	---	-------	--	-------	--	-----------------	--	----------------	---	---------	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X	1	Kapı			Kapı	X	
Pencere		X	2	Pencere		X	Pencere			Pencere		6
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Konut yapısının alt katı şeklinde düzenlenmiş köşe parsel konumlanan depo yapısıdır.

KATALOG NO	100	ADRES	Barbaros Caddesi 4.Sk No.8		
FOTO NO	201-202	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı		X	1	Kapı	
Pencere		X	2	Pencere		X	1	Pencere		X	2	Pencere
Alınlık	X											Alınlık
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı iki sokağın arasında konumlandırılmış depo yapısıdır.

KATALOG NO	101	ADRES	Barbaros Caddesi 5.Sk No.9		
FOTO NO	203-204	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ		TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK	X	
-----	--	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	---	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X			II.KATLI				III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı				Kapı				Kapı			
Pencere		X	3	Pencere				Pencere				Pencere			
Alınlık	X											Alınlık			
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X			X
PENCERE(ZEMİN)		X		X	X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa açılan depo özelliği taşıyan bir yapıdır.

KATALOG NO	102	ADRES	Barbaros Caddesi 1.Sk No.22		
FOTO NO	203-204	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	2	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere		X	3	Pencere				
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı, köşe parsel, alınlıksız derinlemesine dikdörtgen planlı bir depo özelliği taşıyan bir yapıdır.

KATALOG NO	103	ADRES	Barbaros Caddesi 1.Sk No.24		
FOTO NO	203-204	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	4	ADA	331	PARSEL	10

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE :KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X	1	Kapı		
Pencere		X	2	Pencere	X	4	Pencere		
Alınlık	X						Alınlık		
Baca	X								

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı tek katlı alınlıksız köşe parsel depo karakteri taşıyan bir yapıdır.

KATALOG NO	104	ADRES	Altınova Cad. No.46-48		
FOTO NO	205-206	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	10	ADA	410	PARSEL	40

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	-----------------	---	----------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X	X			X
PENCERE(ZEMİN)	X			X		X	X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa bakan tek katlı depo işlevli bir yapıdır.

KATALOG NO	105	ADRES	Barbaros Cad.10.Sk.No.11		
FOTO NO	207-208	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK	
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere		
Alınlık	X						Alınlık		
Baca	X								

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X		X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa bakan örtü sistemi yıkılmış bitişik nizamda konumlanan depo işlevli bir yapıdır.

KATALOG NO	106	ADRES	Barbaros Cad. 7.sk. No.6		
FOTO NO	209-210	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı							
Pencere		X	2	Pencere							
Alınlık	X										
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X			X
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa açılan tek katlı alınlıksız depo karakteri taşıyan bir yapıdır.

KATALOG NO	107	ADRES	Atatürk Bulvarı 2.Sk. No.37
FOTO NO	211-212	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.
PAFTA		ADA	PARSEL

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X		X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa açılan tek katlı alınlıksız depo karakteri taşıyan bir yapıdır.

KATALOG NO	108	ADRES	Barbaros Cad. 7.sk. No.10		
FOTO NO	212-213	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X	X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : DEPO		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı	X	1
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere	X	2
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X		X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

İki cephesi sokağa açılan tek katlı alınlıksız depo atölye karakteri taşıyan bir yapıdır.

KATALOG NO	109	ADRES	Gümrük Cad. 2.sk.No.28
FOTO NO	214-215	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.
PAFTA		ADA	PARSEL

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR			İŞLEVİ : ATIL		
		KULLANILMIYOR			X		

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı		
Pencere		X	2	Pencere	X		Pencere		
Alınlık	X						Alınlık		
Baca	X								

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X	X	
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X	X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı sadece giriş cephesi sokağa açılan, köşe parsel konumlanan depo karakteri taşıyan bir yapıdır.

KATALOG NO	110	ADRES	Gümrük Cad. 2.Sk.No.20
FOTO NO	216-217	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.
PAFTA		ADA	PARSEL

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : DEPO		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	İL.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı			
Pencere		X	1	Pencere		X	1	Pencere		X	2
Alınlık	X										
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Köşe parsel tek katlı alınlıksız cephe düzeni ve cephe elemanları değişime uğramış depodur.

KATALOG NO	111	ADRES	Gümrük Cad. 2.sk.No.17
FOTO NO	218-219	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.
PAFTA		ADA	PARSEL

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	2	Kapı	X	1	Kapı			Kapı	X	1
Pencere		X	3	Pencere	X	2	Pencere			Pencere	X	2
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X		X	
PENCERE(ZEMİN)		X		X	X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Ön ve arka cepheleri sokağa açılan tek katlı depo karakteri taşıyan bir yapıdır.

KATALOG NO	112	ADRES	Gümrük Cad.Balikhane Sok. No.15		
FOTO NO	219-220	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	7	ADA	52	PARSEL	1

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı		X	1
Pencere		X	2	Pencere		X	2	Pencere		X	2
Alınlık	X							Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen uzanan, üç cephesi sokağa açılan depo karakteri taşıyan bir yapıdır.

KATALOG NO	113	ADRES	Gümrük Cad. Balıkhane Sok. No.23		
FOTO NO	221-222	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	7	ADA	52	PARSEL	4

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı	X	1
Pencere		X	2	Pencere		X	2	Pencere			X	2
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen kütleli üç cephesi sokağa açılan köşe parsel alınlıksız depo karakteri taşıyan bir yapıdır.

KATALOG NO	114	ADRES	Gümrük Cad. Karantina Sok. No. 7		
FOTO NO	223-224	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	7	ADA	51	PARSEL	3

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
	X	X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı	X	1
Pencere		X	2	Pencere		X	2	Pencere			X	2
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikkdörtgen kütleli köşe parsel, arka cephesi denize açılan depodur.

KATALOG NO	115	ADRES	Gümrük Cad.No.4
FOTO NO	225-226	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.
PAFTA		ADA	PARSEL

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI								
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI			
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		X	1		
Pencere		X	2	Pencere		X	3	Pencere				Pencere		X	2
Alınlık	X											Alınlık			
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı ön ve arka cepheleri sokağa açılan depo tiplmesinde bir yapıdır.

KATALOG NO	116	ADRES	Gümrük Cad. Matbaa Sk. No.3
FOTO NO	227-228	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.
PAFTA		ADA	PARSEL

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE :KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere		
Alınlık	X						Alınlık		
Baca	X								

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X		X	
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikkörtgen planlı tek cephesi sokağa açılan depo tiplemesinde bir yapıdır.

KATALOG NO	117	ADRES	Cumhuriyet Cad.No. 194
FOTO NO	229-230	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.
PAFTA		ADA	PARSEL

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : DEPO		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ: DEĞİŞMİŞ			YAN CEPHE			YAN CEPHE: KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı				Kapı	X		Kapı			Kapı	X	
Pencere				Pencere	X		Pencere			Pencere		6
Alınlık										Alınlık		
Baca												

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı derinlemesine dikdörtgen planlı cephe düzeni ve malzemesi değişime uğramış depo işlevli bir yapıdır.

KATALOG NO	118	ADRES	Cumhuriyet Cad.No. 57
FOTO NO	231-232	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.
PAFTA		ADA	PARSEL

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ:DEĞİŞMİŞ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X	1	Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere	X	2	Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık	X	
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X			X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı köşe parsel tek katlı ön ve yan cepheleri sokağa açılan depo karakteri sunan bir yapıdır.Giriş cephesi kapı ve pencere malzemeleri açısından değişime uğramıştır.

KATALOG NO	119	ADRES	Cumhuriyet Cad. 20.Sk. No.2
FOTO NO	233-234	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.
PAFTA		ADA	PARSEL

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	1	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa açılan derinlemesine dikdörtgen planlı bir kapı bir pencere kuruluşlu depo işlevli bir yapıdır.

KATALOG NO	120	ADRES	Hükümet Cad.No.149		
FOTO NO	235-236	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PATFA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE :KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı				Kapı		X	1
Pencere		X	2	Pencere				Pencere		X	2
Alınlık		X						Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikkörtgen planlı iki cephesi sokağa da açılan tek katlı alınlıklı depo yapısıdır.

KATALOG NO	121	ADRES	Hükümet Cad.No.155		
FOTO NO	237-238	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	20	ADA	202	PARSEL	4

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X			III.KATLI			
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı				Kapı	X		
Pencere		X	7	Pencere		X	8	Pencere				Pencere		6	
Alınlık	X											Alınlık			
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)		X	X		X		X	

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Enine dikdörtgen planlı üç sokağa da açılan cephe düzenlemesine sahip depo yapısıdır.

KATALOG NO	122	ADRES	Alibey Adası Sahil Boyu Cad.No. 4		
FOTO NO	239-240	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X	1	Kapı			Kapı	X	1
Pencere		X	2	Pencere	X	E	Pencere			Pencere	X	2
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı iki sokağa açılan tek katlı alınlıksız depo özelliği taşıyan yapıdır.Yapının cephe elemanları ve yapım malzemesi restorasyon sonucu değişmiştir.

KATALOG NO	123	ADRES	Alibey Adası Sahilboyu Cad.No 21		
FOTO NO	241-242	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı	X		Kapı	X	
Pencere		X	2	Pencere	X		Pencere	X		Pencere	X	
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X			X		X
PENCERE(ZEMİN)	X		X			X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine uzanan dikdörtgen planlı yapı dört cephe açısından açık müstakil bir yapıdır.Yapının giriş cephesi ve cephe elamanları değişime uğramıştır.

KATALOG NO	124	ADRES	Alibey Adası Sahil Boyu Cad.No.27		
FOTO NO	243-244	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı	X	1
Pencere		X	3	Pencere			Pencere			Pencere	X	3
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X		X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen uzanan ön ve arka cepheleri sokağa açılan depo karakteri taşıyan tek katlı alınlıksız bir yapıdır.

KATALOG NO	125	ADRES	Alibey Adası Selamet Cad.Zafer Sok.No.10		
FOTO NO	245-246	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	1	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X	X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Bitişik nizamda tek cephesi sokağa açılan depo yapısıdır.

KATALOG NO	126	ADRES	Alibey Adası Selamet Cad.Zafer Sok. No.14		
FOTO NO	247-248	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : KONUT		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE: K		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı		X	
Pencere		X	2	Pencere		X	4	Pencere		X	
Alınlık	X							Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X	X	X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X	X	X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Kare planlı köşe parsel, alınlıksız depo özelliği taşıyan bir yapıdır. Yapının cephe elamanları yenilenmiştir.

KATALOG NO	127	ADRES	Alibey Adası Selamet Cad.Aralığı No.32		
FOTO NO	249-250	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ: DEĞİŞMİŞ			YAN CEPHE			YAN CEPHE: KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı				Kapı	X	1	Kapı			Kapı	X	
Pencere				Pencere	X	2	Pencere			Pencere		X
Alınlık										Alınlık		
Baca												

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı tek katlı, alınlıksız depo tarzında köşe parsel bir yapıdır.Giriş cephesi değişikliğe uğramıştır.

KATALOG NO	128	ADRES	Alibey Adası Selamet Cad.Aralığı No: 35		
FOTO NO	251-252	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı	X	1
Pencere		X	2	Pencere		X	1	Pencere			X	2
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X		X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikkörtgen planlı tek katlı, alınlıksız depo tarzında köşe parsel bir yapıdır..

KATALOG NO	129	ADRES	Alibey Adası Selamet Cad.Aralığı No.42		
FOTO NO	253-254	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	3	Pencere	X		Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikkörtgen tek katlı depo tarzı bir yapıdır.Giriş cephesindeki kapı ve pencere öğeleri değişikliğe uğramıştır.

KATALOG NO	130	ADRES	Alibey Adası Selamet Caddesi Aralığı No:14		
FOTO NO	255-256	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
		X					
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X	1	Kapı		
Pencere		X	3	Pencere	X	2	Pencere		
Alınlık	X						Alınlık		
Baca	X								

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		DEMİR KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X	X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X	X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Kare planlı tek katlı köşe parseli her iki cephe de giriş özelliğine sahip depo işlevli bir yapıdır.

KATALOG NO	131	ADRES	Barbaros Caddesi 13.Sk No4		
FOTO NO	257-258	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	1	ADA	319	PARSEL	797

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : DERNEK		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı				Kapı			
Pencere		X	2	Pencere				Pencere			
Alınlık	X							Alınlık			
Baca	X										
-		X									

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X		X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X		X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı bir cephesi sokağa açılan ortada kapı yanlarda birer pencere düzeninde dükkan özelliği taşıyan bir yapıdır. Kapı ve pencere öğeleri değişime uğramıştır.

KATALOG NO	132	ADRES	Barbaros Caddesi No.140		
FOTO NO	259-260	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	17	ADA	169	PARSEL	1

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETON-SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	1	Pencere		X	1	Pencere				
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X	X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X	X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı tek cephesi sokağa açılan bir kapı bir pencere kuruluşlu dükkan karakterli bir yapıdır.Malzeme ve cephe öğeleri açısından değişime uğramıştır

KATALOG NO	133	ADRES	Barbaros Caddesi No.132		
FOTO NO	261-262	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	17	ADA	169	PARSEL	25

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X	X	
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X	X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı tek cephesi sokağa açılan bir kapı iki pencere cephe düzenine sahip yapıdır.

KATALOG NO	134	ADRES	Barbaros Caddesi No.126		
FOTO NO	263-264	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	2	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere		X	1	Pencere				
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X			X
PENCERE(ZEMİN)		X		X	X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı, köşe parsel konumlanan bir kapı iki pencere kuruluşlu aynı yapı gövdesine bitişik iki dükkandan oluşmuş yapıdır.

KATALOG NO	135	ADRES	Barbaros Caddesi No.122		
FOTO NO	265	TARİH	Her hangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA	314	PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETON SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE :KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı tek cephesi sokağa açılan bir kapı iki pencereli cephe düzenine sahip dükkandır.Malzeme ve cephe öğeleri açısından değişime uğramıştır.

KATALOG NO	136	ADRES	Barbaros Caddesi No.120		
FOTO NO	266	TARİH	Her hangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ		BETON SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	--	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X		X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X		X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı tek cephesi sokağa açılan ortada tek kapı yanlarda iki pencereci cephe düzenine sahip dükkan kuruluşudur.Cephe, malzeme ve pencere ile kapı kuruluşları açısından değişime uğramıştır.

KATALOG NO	137	ADRES	Barbaros Caddesi No.118		
FOTO NO	267	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	2	Kapı				Kapı			
Pencere		X	3	Pencere				Pencere			
Alınlık	X							Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X		X	
PENCERE(ZEMİN)		X		X	X		X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı, tek cephesi sokağa açılan birer kapı ile kapı yanında üç üst yüzeyde yatay halde uzanan beş pencerele düzene sahip aynı yapı gövdesine bitişik iki dükkandan oluşmuş yapıdır.

KATALOG NO	138	ADRES	Barbaros Caddesi No.139		
FOTO NO	268-269	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	314	ADA	8	PARSEL	-

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE :KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı				Kapı			
Pencere		X	1	Pencere				Pencere			
Alınlık	X							Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X	X		X	
PENCERE(ZEMİN)	X			X		X	X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı sadece giriş tek cephesi sokağa açılan dükkanın, cephe düzeni iki sütunun sınırladığı açıklığın üzerine geniş bir kemerle çevrelenmiş şekilde oluşturulmuştur. Alınlığın içi geometrik kompozisyonların oluşturduğu şebekelerle dolgudanmış dekoratif görünüme sahiptir.

KATALOG NO	139	ADRES	Barbaros Caddesi No.114		
FOTO NO	270-271	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	17	ADA	171	PARSEL	1

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere		X	1	Pencere				
Alınlık	X											
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X	X	
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X	X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı sokağın köşesine konumlanmış bir kapı bir pencere cephe düzenine sahip yapıdır.

KATALOG NO	140	ADRES	Merkez Hastanesi Cad. No.29		
FOTO NO	270-271	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X	1	Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere	X	1	Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X		X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X		X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı köşe parsel ortada kapı yanlarda birer pencere cephe düzenine sahip yapıdır.İç mekan ve örtü sistemi yıkılmıştır.

KATALOG NO	141	ADRES	Barbaros Caddesi No.133		
FOTO NO	273	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	1	ADA	315	PARSEL	855

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		BETON SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE: KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı bir pencere iki kapı düzeninde dükkan amaçlı bir yapıdır.Cam ve kapı kuruluşları orijinal malzeme özelliğini kaybetmiştir.

KATALOG NO	142	ADRES	Barbaros Caddesi No:115		
FOTO NO	274	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	2	ADA	315	PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere		
Alınlık	X						Alınlık		
Baca	X								

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı sola dayalı bir kapı ve yanına iki pencerele düzende dükkan amaçlı bir yapıdır. Pencere ve kapı kuruluşları orijinal malzeme özelliğini kaybetmiştir.

KATALOG NO	143	ADRES	Barbaros Caddesi No.117		
FOTO NO	275	TARİH	1866 (Kapı Levha)		
PAFTA	58	ADA	315	PARSEL	855

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI			III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere		X	1	Pencere				
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı bir kapı iki yanında birer pencere düzende köşe parsel konumlanmış dükkan amaçlı bir yapıdır.Pencere ve kapı kuruluşları orijinal malzeme özelliğini kaybetmiştir.

KATALOG NO	144	ADRES	Barbaros Caddesi No.121		
FOTO NO	276-277	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	19	ADA	315	PARSEL	15

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		BETON SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	4	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere	X			Pencere		X	1	Pencere				
Alınlık	X											
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X			X
PENCERE(ZEMİN)		X		X	X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Aynı yapı kütesine sahip bitişik iki dükkan yapısıdır. Büyük bir biçime kemerli bir kapı ve yine bir pencere kuruluşuna sahiptir.Pencere ve kapı kuruluşları orijinal malzeme özelliğini kaybetmiştir.

KATALOG NO	145	ADRES	Barbaros Caddesi No.106		
FOTO NO	278	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA	316	PARSEL	64

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETON SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE :KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X		X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa açılan ortada bir kapı ve iki yanında birer pencere şeklinde düzenlemiş cephe düzenine sahip dükkan yapısıdır.Cephe, malzeme ve cephe elemanları açısından değişime uğramıştır.

KATALOG NO	146	ADRES	Altınova Cad. No.95		
FOTO NO	279	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	28	ADA	417	PARSEL	9

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE: KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere		
Alınlık	X						Alınlık		
Baca	X								

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X		X		X
PENCERE(ZEMİN)	X			X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa açılan sağda bir kapı ve yanında iki büyük pencereye sahip dükkan karakteri sunan bir yapıdır. Pencere ve kapı kuruluşları orijinal malzeme özelliğini kaybetmiştir. Kemer alınlığı ve pencere ile kapı kuruluşlarını sınırlayan sütunların başlıkları dekoratif süsleme öğeleridir.

KATALOG NO	147	ADRES	Altınova Cad. No.93		
FOTO NO	280-281	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	28	ADA	417	PARSEL	10

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETON SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X	1	Kapı			Kapı		
Pencere		X	4	Pencere	X	2	Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		DEMİR KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X			X
PENCERE(ZEMİN)		X		X	X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Ortada bir kapı ve iki yanında ikişer pencere kuruluşuna sahip, iç mekânı zemini taşıyıcı ve örtü sistemi kalkmış sadece beden duvarları ve cephe düzeni ayakta kalmış dükkan yapısıdır.

KATALOG NO	148	ADRES	Altınova Cad. No.96		
FOTO NO	282	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	18	ADA	487	PARSEL	11

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE :KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık		X								Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X		X	
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X		X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Ortada bir kapı ve kapının yanında kapı boyutlarında birer pencere kuruluşuna sahip dükkan yapısıdır.Hem kapı hem de pencerelerin üstü kemerle kuşatılmıştır.İki pencere açıklığı sonradan duvarla kapatılmıştır.Giriş cephesinin üstü üçgen alınlıkla sonlandırılmıştır.

KATALOG NO	149	ADRES	Altınova Cad. No.79		
FOTO NO	283	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	28	ADA	413	PARSEL	3

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					
YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ							

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		BETON SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere		X 1	Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											
					X							

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X		X		X
PENCERE(ZEMİN)	X			X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Ortada bir kapı ve kapının yanında birer pencere kuruluşuna sahip dükkan yapısıdır.Hem kapı hem de pencerelerin üstü kemerle kuşatılmıştır.Kemerlerin üzerinde yaprak motifli akroterler bulunur.Pencereler ve kapının orijinal malzemesi değişmiştir.

KATALOG NO	150	ADRES	Altınova Cad. No.29		
FOTO NO	284-285	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X	1	Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere	X	2	Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık	X	
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		DEMİR KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X			X	X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X	X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Konutun alt katının ticari amaçlı dükkan olarak kullanıldığını gösteren örneklerden biridir.Yapı bağımsız bir dükkan yapısı olmasa da hem büyüklüğü hem de cephe düzeni ve süsleme içeriği açısından ticari amaçlı yapı grubuna girebilecek özelliklere sahiptir. Köşe dükkanın cephesi kemerli ve yanlardan sütunla sınırlanan bir kapı kuruluşuna sahiptir.

KATALOG NO	151	ADRES	Altınova Cad. No.27		
FOTO NO	286-287	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETON SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere		X 1	Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X	X		X	
PENCERE(ZEMİN)	X			X		X	X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Konutun alt katının ticari amaçlı dükkan olarak kullanıldığını gösteren diğer bir örnektir. Giriş cephesi ortada bir kapı yanda birer pencere düzenine sahiptir.

KATALOG NO	152	ADRES	Altınova Cad. No.18		
FOTO NO	288	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETON SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	İL.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı				Kapı			
Pencere		X	3	Pencere				Pencere			
Alınlık	X							Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X			X		X
PENCERE(ZEMİN)	X		X			X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa açılan sağa dayalı bir kapı ve yanında bir pencere diğer tarafında iki pencere kuruluşuyla simetrik olmayan bir cephe düzenine sahip dükkandır. Kapı ve pencerelerin üzeri kemerle kuşatılmıştır .Kapı ve pencere malzemesi yenilenmiştir.

KATALOG NO	153	ADRES	Altınova Cad. No.13		
FOTO NO	289-290	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	9	ADA	406	PARSEL	8

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	4	Pencere		X	1	Pencere				
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		DEMİR KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X	X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X	X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Geniş bir cephe düzenine sahip dükkan merkezde kapı yanlarında büyük ikişer pencere şeklinde düzenlenmiştir. Hem kapı hem de pencerelerin üzeri dört adet yatay pencere ile sınırlanmıştır.Pencere ve kapı kuruluşlarının araları korint başlıklı sütunlarla ayrılmıştır.

KATALOG NO	154	ADRES	Altınova Cad. No:9		
FOTO NO	291-292	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	9	ADA	405	PARSEL	2

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	İL.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı			
Pencere		X	1	Pencere		X	2	Pencere			
Alınlık	X							Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X	X		X	
PENCERE(ZEMİN)	X			X	X		X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

İki köşesi sokağa açılan her iki cephede de geniş kapı ve pencere kuruluşuna sahip dükkan karakterli bir yapıdır. Konutun alt katının ticari amaçlı kullanıldığı dükkan tipine örnektir. Kemerlerin üzengi noktalarında yaprak dilimli akroterler ve kemer dışlarına yerleştirilmiş kabaralar cephedeki dekoratif unsurları oluştururlar.

KATALOG NO	155	ADRES	Altınova Cad. No:5		
FOTO NO	293	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE :KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X		X		X
PENCERE(ZEMİN)	X			X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa açılan bir kapı sağda bir pencere ve kapının solunda iki pencereli bir kuruluşa sahip dükkandır.Dükkan konutun alt katı olarak düzenlemiştir.

KATALOG NO	156	ADRES	Altınova Cad. No:8-10		
FOTO NO	294	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	10	ADA	480	PARSEL	2

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETON-SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	2	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X		X	X	
PENCERE(ZEMİN)	X			X		X	X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa açılan aynı yapı kütesine sahip bitişik kemerli kapı ve pencere cephe düzenine sahip bir yapıdır.

KATALOG NO	157	ADRES	Altınova Cad. 14.Sok. No.1		
FOTO NO	295-296	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ.Yıkılmış			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere	X			Pencere	X	1	Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X	X			X
PENCERE(ZEMİN)		X		X	X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı köşe parsel konumlanan yuvarlak kemerin tüm cephe yüzeyini kapladığı dükkan yapısıdır.. Yapının kapı kuruluşu ve taşıyıcı sistemi yıkılmıştır.

KATALOG NO	158	ADRES	Altınova Cad. 14.sk No:1		
FOTO NO	297-298	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	10	ADA	480	PARSEL	9

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere		X	3	Pencere				
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X		X	
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X		X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Köşede giriş kapısı ve iki cepheye yerleştirilmiş ikişer pencere düzeninden oluşmuş dükkan yapısıdır.Yapının pencere ve kapı malzemesi yenilenmiştir.

KATALOG NO	159	ADRES	Altınova Cad. 14.sk No:2		
FOTO NO	299	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	1	ADA	479	PARSEL	511

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere		X	3	Pencere				
Alınlık	X									Alınlık	X	
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X		X		X
PENCERE(ZEMİN)	X			X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Köşe parsel konumlanan giriş kapısı ve iki cepheye yerleştirilmiş ikişer pencere düzeninden oluşmuş dükkan yapısıdır.Yapının pencere ve kapı malzemesi yenilenmiştir.

KATALOG NO	160	ADRES	13.Nisan Cad. No.4		
FOTO NO	300	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	1	ADA	479	PARSEL	512

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	İLKATLI		İİ.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE :KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere		
Alınlık	X						Alınlık		
Baca	X								

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		DEMİR KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X		X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X		X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa açılan ortada kapı yanlarda birer pencere şeklinde düzenlenmiş dükkan amaçlı yapıdır.

KATALOG NO	161	ADRES	Altınova Cad. 14.sk No:7		
FOTO NO	301	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA	481	PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere		X	2	Pencere				
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X		X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Sokağın köşesine konumlanmış dükkan yapısının giriş cephesi ortada kapı iki yandan birer pencere şeklinde düzenlenmiştir. Kapı ve pencere malzemesi değişikliğe uğramıştır.

KATALOG NO	162	ADRES	Altınova Cad. 14.sk No:20		
FOTO NO	302	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	6	ADA	488	PARSEL	15

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere	X		Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		DEMİR KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X		X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X	X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Köşe parsel konumlanmış dükkan yapısının, giriş cephesi ortada kapı iki yandan birer pencere şeklinde düzenlenmiştir.

KATALOG NO	163	ADRES	Gümrük Cad. No.45		
FOTO NO	303	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	6	ADA	339	PARSEL	6

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETON SIVA		X
-----	---	-------	-------	--	--------------	---	-------------	---	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X	1	Kapı		1	Kapı		
Pencere	X			Pencere	X	2	Pencere		3	Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X		X	
PENCERE(ZEMİN)		X		X	X		X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

İki cephesi sokağa açılan köşe parsel, sola dayalı kapı ve yanında üç pencere düzenine sahip dükkandır.Yapım malzemesi, kapı ve pencere kuruluşu değişime uğramıştır.

KATALOG NO	164	ADRES	Gümrük Cad. No.41-41A		
FOTO NO	304-305	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	6	ADA	339	PARSEL	3-4

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ:DEĞİŞMİŞ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı				Kapı
Pencere		X	2	Pencere		X	2	Pencere				Pencere
Alınlık	X											Alınlık
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)		X	X			X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Çarşı merkezinde altı dükkan üstü katı ise büro ve idari işler amaçlı kullanılan köşe parsel konumlanan yapılarıdır. Alt kat cephe düzeni ve malzeme açısından değişime uğramıştır.Yapının saçak altı süslemeleri cephe dekorasyonuna katkı sağlamıştır.

KATALOG NO	165	ADRES	Gümrük Cad. No.41-41A		
FOTO NO	306	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA	340	PARSEL	239

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		BETON-SIVA	
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	------------	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı				Kapı			
Pencere		X	3	Pencere	X			Pencere				Pencere			
Alınlık	X											Alınlık			
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)		X	X			X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı, iki katlı altı dükkan üstü katı ise büro ve idari işler amaçlı kullanılan yapıdır. Alt kat cephe düzeni ve malzeme açısından değişime uğramıştır

KATALOG NO	166	ADRES	Gümrük Cad. 2.Sk.No.16		
FOTO NO	307	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	5	ADA	347	PARSEL	4

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı				Kapı
Pencere		X	2	Pencere		X	2	Pencere				Pencere
Alınlık	X											Alınlık
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X			X
PENCERE(ZEMİN)		X		X	X			X
PENCERE(ÜST)		X		X		X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı iki katlı alt katı dükkan-depo, üst katı büro, idari işler için kullanılan yapıdır.

KATALOG NO	167	ADRES			
FOTO NO	308-309	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	7	ADA	345	PARSEL	5

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	İL.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	2	Kapı		X	1	Kapı			
Pencere		X	4	Pencere		X	2	Pencere			
Alınlık	X							Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Aynı yapı kütesine bitişik iki dükkandan oluşmuş bir yapıdır.Pencere ve kapı kuruluşları büyük açıklıklar halinde düzenlenmiş ve giriş cephesi vitrine dönüşmüş duvar alanı çok az kalmıştır.

KATALOG NO	168	ADRES	Gümrük Cad. Eski PTT Sk.20-22		
FOTO NO	310-311	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	6	ADA	339	PARSEL	1-2

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı			
Pencere		X	3	Pencere		X	3	Pencere			
Alınlık	X										
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X	X			X
PENCERE(ZEMİN)	X			X	X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Aynı yapı kütesine bitişik iki dükkandan oluşmuş ön ve arka cepheleri sokağa açılan ve her iki cephe de geniş ve büyük açıklıklarla sahip dükkan karakteri taşıyan yapıdır.

KATALOG NO	169	ADRES	Talat Paşa Bulvarı No.25		
FOTO NO	312-313	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	4	ADA	332	PARSEL	26

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	İL.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı			
Pencere		X	2	Pencere		X	3	Pencere			
Alınlık	X							Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X		X		X
PENCERE(ZEMİN)	X			X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı ortada kapı yanda pencere düzenine sahip sokağın köşesine konumlanan dükkan yapısıdır.Cephe düzeni ve malzemede önemli ölçüde değişiklikler olmuştur.

KATALOG NO	170	ADRES	Edremit Cad.No.1-3		
FOTO NO	314-315	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA	232	PARSEL	2

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETON-SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	İL.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı			
Pencere		X	2	Pencere		X	1	Pencere			
Alınlık		X						Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X		X		X
PENCERE(ZEMİN)	X			X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Aynı yapı kütesine bitişik iki dükkandan oluşmuş alınlıklı sokağın köşesine konumlanmış bir yapıdır.Cephe düzeni ve malzemede önemli ölçüde değişiklikler olmuştur.

KATALOG NO	171	ADRES	Edremit Cad.No.5		
FOTO NO	316	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	22

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETON-SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE :KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	1	Kapı				Kapı				Kapı
Pencere		X	2	Pencere				Pencere				Pencere
Alınlık		X										Alınlık
Baca	X											
-	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X			X		X
PENCERE(ZEMİN)	X		X			X		X
PENCERE(ÜST)		X	X			X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa açılan alınlıklı iki katlı dükkan yapısıdır.Alt kat dükkan üst kat büro amaçlı kullanımı olduğu ileri sürülebilir.Pencere ve kapı açıklıkları geniş tutulmuş giriş cephesi bir pencere bir kapı düzeninden oluşmuştur.

KATALOG NO	172	ADRES	Edremit Cad.No.38		
FOTO NO	317	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	29

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETON-SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	1	Kapı				Kapı				
Pencere		X	4	Pencere				Pencere				
Alınlık	X											
Balkon												

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X			X		X
PENCERE(ZEMİN)	X		X			X		X
PENCERE(ÜST)		X	X			X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa açılan iki katlı dükkan yapısıdır. Alt kat büyük, geniş ve kemerli iki pencere bir kapı düzenindedir. Üst kat pencere ve kapı düzeninden oluşmuştur. Ofis, büro amaçlı kullanılan bu katta balkon çıkması bulunur.

KATALOG NO	173	ADRES	Edremit Cad.No.40		
FOTO NO	318	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	BETON SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı				Kapı			
Pencere		X	4	Pencere		X	5	Pencere				Pencere			
Alınlık	X											Alınlık			
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X	X	X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X	X	X
PENCERE(ÜST)		X	X			X	X	X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı iki katlı alınlıksız alt kat dükkan üst kat büro amaçlı kullanımı olduğu düşünülen dükkan yapısıdır.

KATALOG NO	174	ADRES	Edremit Cad.No. 66		
FOTO NO	319-320	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	7	ADA	458	PARSEL	18

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X	1	Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere	X	2	Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		DEMİR KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X		X	X	
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X	X	
PENCERE(ÜST)		X		X		X	X	

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Köşe parsel konumlanan tek katlı bir kapı iki pencere düzenine sahip dükkan yapısıdır.

KATALOG NO	175	ADRES	Edremit Cad.No. 172
FOTO NO	321-322	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.
PAFTA		ADA	PARSEL

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	2	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	1	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X	X		X	X			X
PENCERE(ZEMİN)	X	X		X	X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı iki kapı bir pencere kuruluşunda alınlıklı dükkan yapısıdır.Kapı ve pencere kuruluşları kemerle kuşatılmıştır. Kemerlerde akroterler cephedeki dekoratif unsurlardır.

KATALOG NO	177	ADRES	Gümrük Cad. 2.sk.No.22, 24, 26		
FOTO NO	324-325	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	7	ADA	345	PARSEL	3-4

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETON-SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI								
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	6	Kapı	X			Kapı		X	1	Kapı			
Pencere	x			Pencere		X	2	Pencere		X	1	Pencere			
Alınlık	X											Alınlık			
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X	X	
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X	X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Aynı yapı kütesine bitişik yan yana üç dükkandan oluşmuş yapı kompleksidir.Giriş cephesi sadece - yüksekliğine kadar uzanan çift kanatlı ve yüzeyi tamamen cam şeklindeki altı kapıdan oluşmuştur.Kapı kenarları dekoratif sütun plasterleri ile sınırlanmıştır.

KATALOG NO	178	ADRES	Edremit Cad.No. 155		
FOTO NO	326-327	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	22	ADA	215	PARSEL	1

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA	X	AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	---	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere		X	2	Pencere				
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X	X		X	
PENCERE(ZEMİN)	X			X	X		X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı köşe parsel, kare planlı orada kapı yanlarında birer pencere düzeninde dükkan işlevli bir yapıdır. Kapı ve pencere kuruluşlarının üstü kemerle kuşatılmıştır.

KATALOG NO	179	ADRES	Edremit Cad.No. 204		
FOİTO NO	328-329	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	2	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere		X	2	Pencere				
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X	X		X	
PENCERE(ZEMİN)	X			X	X		X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı köşe parsel konumlanan, aynı yapı kütesine bitişik bir pencere bir kapı kuruluşlu dükkan yapısıdır.

KATALOG NO	180	ADRES	Edremit Cad.No. 208		
FOTO NO	330	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE :KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa açılan tek katlı pencere ve kapı düzeni silindirik gövdeli dor başlıklı sütunlarla sınırlandırılmış dükkan yapısıdır. Fakat yapının örtü sistemi ve iç mekanı yıkılmıştır.

KATALOG NO	181	ADRES	Selamet Cad.Zafer Sok.No.8		
FOTO NO	17-18	TARİH	Her hangi bir kayda rastlanmamıştır.		
ADA		PAFTA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	2	Kapı	X	2	Kapı			Kapı		
Pencere		X	4	Pencere	X	4	Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X		X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Kare planlı köşe parsel aynı yapı kütesine bitişik üç dükkanın birleşiminde oluşmuş bir yapıdır. Alınlıksız cephe açıklıkları giriş şeklinde düzenlenmiştir. Köşe plasterleri, saçak silmeleriyle cephe yüzeyi hareketlendirilmiştir.

KATALOG NO	182	ADRES	Alibey Adası CumhuriyetCad.No.16		
FOTO NO	333-334	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
ADA	41	PAFTA	1106	PARSEL	19

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	BETON SIVA	X
-----	---	-------	--	-------	--	-----------------	--	----------------	---	------------	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE KAPALI			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:K		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı				Kapı	X		
Pencere		X	2	Pencere				Pencere	X		
Alınlık	X							Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X		X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Kare planlı köşe parsel tek katlı cephe düzeni ve yapım malzemesi açısından değişikliğe uğramış dükkan işlevli bir yapıdır.

KATALOG NO	183	ADRES	Küçükköy Meydan Cad. No.5		
FOTO NO	345	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X			X
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa açılan pencere ve kapı açıklığı geniş tutulan ortada kapı yanlarda birer pencere şeklinde düzenlemiş dükkan yapısıdır.Pencere ve kapı kuruluşlarının üzeri kemerle kuşatılmıştır.

KATALOG NO	184	ADRES	Küçükköy Meydan Cad.		
FOTO NO	336-337	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
			X				
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		BETON-SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI			III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere		X	5	Pencere				
Alınlık	X									Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Köşe parsel konumlanan tek katlı dükkan yapısıdır.Sokağa açılan cephe pencere sıralarından oluşmuş, bu pencerelerin üzerleri yatay dikdörtgen panolarla sınırlandırılmıştır.

KATALOG NO	185	ADRES	Altınova Cad. No:4		
FOTO NO	338-339	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	10	ADA	480	PARSEL	10

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
				X			
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : KAHVEHANE		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	İLKATLI		İİ.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE :KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı				Kapı			
Pencere		X	4	Pencere				Pencere			
Alınlık	X							Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X		X		X
PENCERE(ZEMİN)	X			X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa açılan kare planlı kahvehane yapısıdır.Yapı merdivenle sokak zemininden yükseltilmiştir.Cephe düzeni bir kapı ikişer pencere sırasından oluşmuş ve tüm bu öğeler kemerlerle kuşatılmıştır.Pencerelerin arasına uçları vönlütlendirilmiş sütünceler yerleştirmiştir.Kapı kemerinin üzengi noktasında mitolojik figür olduğu düşülen yüz kabartması görülür. Kapının iki yanında kompozit başlıklı sütun plasterleri bulunur .Saçak altına kabartma şeklinde uçları volütlü yaprak motifleri yerleştirilmiştir.Yapı cephesi zengin dekoratif unsurlara sahiptir

KATALOG NO	186	ADRES	Gümrük Cad. 2.Sk.No.15		
FOTO NO	340-341	TARİH	Her hangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	5	ADA	195	PARSEL	3

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
				X			
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETON SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE :KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı	X	1
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere	X	2
Alınlık	X									Alınlık	X	
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X		X	
PENCERE(ZEMİN)		X		X	X		X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Ön ve arka cepheleri sokağa açılan tek katlı yapının giriş cephesi kapı ve pencere kuruluşları değişime uğramış yenilenmiştir.

KATALOG NO	187	ADRES	Atatürk Bulvarı 2.Sk. No.23		
FOTO NO	342-343	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	5	ADA	195	PARSEL	2

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
				X			
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI						
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:				
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		X	1
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		X	2
Alınlık	X									Alınlık	X		
Baca	X												

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X	X		X	
PENCERE(ZEMİN)	X			X	X		X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı tek katlı her iki cephesi de sokağa açılan yapıdır.

KATALOG NO	188	ADRES	Gümrük Cad. 2.sk.No.9-11		
FOTO NO	344-345	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	5	ADA	195	PARSEL	1

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
				X			
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR			İŞLEVİ : ATIL		
		KULLANILMIYOR			X		

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X	ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı	X			Kapı		X	1
Pencere		X	4	Pencere		X	4	Pencere		X	4	Pencere		X	2
Alınlık	X											Alınlık	X		
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X			X
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı köşe parsel konumlanmış ön ve arka cepheleri sokağa açılan tek katlı yapıdır.

KATALOG NO	189	ADRES	Gümrük Cad. 2.sk.No.10		
FOTO NO	346	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	5	ADA	346	PARSEL	6

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
				X			
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X			III.KATLI			
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	2	Kapı	X			Kapı					Kapı		
Pencere		X	2	Pencere		X	3	Pencere					Pencere		
Alınlık	X												Alınlık		
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X		X	X			X
PENCERE(ZEMİN)		X		X	X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen planlı yapının ön cephesi galeri şeklinde düzenlenmiş, dört büyük kapı açıklığından meydana gelmiştir.Kapı açıklıklarının arası ve cephe köşeleri korint başlıklı sütunlarla sınırlandırılmıştır. Zeminden birkaç basamaklı merdivenle yükseltilmiş yapı açık galeri gibi cephe düzeniyle gazino v.b mekanı olma ihtimalini güçlendirir.

KATALOG NO	190	ADRES	Gümrük Cad. 2.sk.No.18		
FOTO NO	347-348	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	5	ADA	347	PARSEL	7

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
				X			
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETON SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE:KAPALI			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı			Kapı			Kapı		
Pencere		X	2	Pencere			Pencere			Pencere		
Alınlık		X								Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X		X	
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek cephesi sokağa açılan alınlıklı yapı, üzeri kemerle kuşatılmış ortada bir kapı ile yanındaki iki pencere cephe düzenine sahiptir. Kapı ve pencerelerin üzeri kemerle kuşatılmıştır.

KATALOG NO	191	ADRES	Rıhtım Boyu Cad. No.7		
FOTO NO	349-350	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	4	ADA	38	PARSEL	1

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
				X			
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : CAFE-RESTORANT		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		BETON SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	İL.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	2	Kapı		X	1	Kapı			
Pencere		X	2	Pencere		X	2	Pencere			
Alınlık		X		Alınlık		X		Alınlık	X		
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X		X		X
PENCERE(ZEMİN)		X		X		X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı alınlıklı sokağın köşesine konumlanmış kübik gövdeli bir yapıdır. Cephe düzenindeki pencere ve kapı aralarına atılmış iyon başlıklı sütun plasterleri ile alınlık altındaki yatay profiller cephe düzenine hareket katmıştır.Yapının yapım malzemesinde ve cephe öğeleri değişime uğramıştır. İç mekan tavan süslemesi kabartma alçı süslemeler mevcuttur.

KATALOG NO	192	ADRES	Gazinolar Cad. No.1		
FOTO NO	351-352	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	4-	ADA	41	PARSEL	1

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
				X			
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ CAFE-RESTORANT		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			İLKATLI			X	İİ.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı
Pencere		X	12	Pencere		X	3	Pencere		X	12	Pencere
Alınlık		X										Alınlık
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X		X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X		X
PENCERE(ÜST)	X		X			X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikkörtgen planlı giriş cephesi iki katlı olarak zemini deniz üzerindeki iskeleden yükselen Kanelo adıyla bilinen ve dönemin belgelerinde de adı geçen işlevini günümüze kadar sürdürebilen kent dokusu içindeki önemli yapılardan biridir. Giriş cephesinin üzerinden yükselen ikinci kat sekizgen kütleyle sahiptir. Her cephenin yüzeyine sivri kemerle kuşatılmış dörder pencere yerleştirilmiştir. Kıрма çatıyla üçgen alınlıkla sonlanan bu katın orta bölümünden kuleye benzeye derinlemesine dikkörtgen bir kat uzanır.Bu katın ön ve arka cephesi yine kemerli pencere ile sonlanır.Cephe düzeninde taşın dekoratif kullanımıyla çeşitli düzenlemeler yapılmış, cephe yüzeyi hareketlendirilmiştir.

KATALOG NO	193	ADRES	Edremit Cad.No. 145		
FOTO NO	353-354	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA	213	PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
				X			
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : KAHVEHANE		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		BETON SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	İLKATLI			İİ.KATLI							
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE :			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	2	Kapı	X			Kapı				Kapı		X	1
Pencere		X	2	Pencere		X	1	Pencere				Pencere		X	2
Alınlık		X										Alınlık	X		
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X			X	X	X
PENCERE(ZEMİN)	X		X			X	X	X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tek katlı, sokağın köşesine konumlanan niş şeklinde ve yanlardan sütun plasteri ile sınırlanmış ve üzeri kemerle sonlanan kahvehanedir.Cephe düzeni büyük, geniş pencere ve kapı açıklıklarıyla oluşturulmuştur.

KATALOG NO	194	ADRES	Alibey Adası Çarşı Cad. No.18		
FOTO NO	355-356	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
				X			
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : KAHVEHANE		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME		YIĞMA MOLOZ	X		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	--	-------------	---	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	İL.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	2	Kapı		X	1	Kapı		X	1
Pencere		X	2	Pencere		X	2	Pencere		X	2
Alınlık	X							Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X		X			X
PENCERE(ZEMİN)		X	X		X			X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Kübik gövdeli dört cephesi de sokağa açılan plana sahiptir. Her cephe de kapı kuruluşu olması dört cepheden de yapının kullanımına olanak verirken yapı işlevini günümüzde sürdüren yapılarıdır.

KATALOG NO	195	ADRES	Alibey Adası Çarşı Cad.No.24		
FOTO NO	357-358	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	162	ADA	979	PARSEL	2-3-4

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
				X			
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : CAFE- RESTORAN		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI					
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:			
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	2	Kapı	X	1	Kapı	X		Kapı	X	
Pencere		X	3	Pencere	X	2	Pencere	X		Pencere	X	
Alınlık		X								Alınlık		
Baca	X											

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X		X	
PENCERE(ZEMİN)	X		X			X	X	
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Kare planlı aynı yapı kütesine bitişik iki yapının birleşmesinden oluşmuş köşe parsel iki cephede giriş açıklığına sahip alınlıklı bir yapıdır. Giriş cephesi köşe plasterleri, saçak silmeleri ve alınlıktaki akroterler gibi süsleme öğelerine sahiptir.

KATALOG NO	196	ADRES	Alibey Adası Selamet Cad.No.9		
FOTO NO	359-360	TARİH	1909(Alınlık Levha)		
PAFTA		ADA		PARSEL	

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
				X			
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR			İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR			X		

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ			ALMAŞIK
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	--	---------

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı		X	1
Pencere		X	2	Pencere		X	4	Pencere		X	2
Alınlık		X						Alınlık			
Baca	X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X		X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Derinlemesine dikdörtgen üç cephesi de sokağa açılan tek katlı alınlıklı bir yapıdır.Kapı ve pencereleri değişime uğrasa da yapı, taş cephe yüzeyi ve uçları volütlü köşe plasterleri yatay profiller akroterle zengin bir cephe görselliğini korumaktadır.

KATALOG NO	197	ADRES	Alibey Adası Sahil Yolu Cad.No. 20		
FOTO NO	361-362	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	162	ADA	980	PARSEL	1

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
				X			
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : KAHVEHANE		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		BETON-SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	İL.KATLI		İİI.KATLI								
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI				
Kapı		X	1	Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı		X	1
Pencere		X	3	Pencere		X	6	Pencere	X			Pencere		X	3
Alınlık		X										Alınlık		X	
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X			X		X
PENCERE(ZEMİN)	X		X			X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Kare planlı, kübik gövdeli üç cephesi sokağa açılan Taş Kahve adıyla bilinen yapıdır.Yapının cephe düzenlemesi bir niş şeklinde pencere ve kapının oturduğu yüksek kemerlerle yapılmıştır. Büyük ve geniş açıklıklar şeklinde düzenlenmiş pencere kemer nişlerinin ortasına yerleştirilmiş sütunlar pencere açıklığını ikiye bölmüşlerdir.Silindirik gövdeli sarımsak taşından bu sütunların dor başlığına ortası yuvarlak yanlara doğru kanat şeklinde açılan dekoratif kompozisyonla niş sonlandırılmıştır. Yapının köşe silmeleri ve saçak altı yatay silmeleri cephenin hareketli görünümüne katkı sağlayan diğer düzenlemelerdir.

KATALOG NO	198	ADRES	Küçükköy Meydan Cad. No.4
FOTO NO	363-364	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.
PAFTA		ADA	PARSEL

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
				X			
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : KAHVEHANE		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ	X	BETON SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	---	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI	X	II.KATLI		III.KATLI								
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:						
	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI	YOK	VAR	SAYI			
Kapı		X	1	Kapı	X		Kapı	X		Kapı		X	1		
Pencere		X	2	Pencere		X	1	Pencere		X	1	Pencere		X	2
Alınlık	X									Alınlık	X				
Baca	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X		X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X		X
PENCERE(ÜST)								

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Kare planlı, kübik gövdeli bir kapı iki pencere kuruluşuna sahip kahvehane yapısıdır.

KATALOG NO	199	ADRES	Edremit Cad.No. 57
FOTO NO	365-366	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.
PAFTA		ADA	PARSEL

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
							X
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : TİCARİ AMAÇLI		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		BETON SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			II.KATLI			X	III.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	4	Kapı		X	2	Kapı				Kapı
Pencere		X	16	Pencere		X	8	Pencere				Pencere
Alınlık	X											Alınlık
Balkon		X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X			X		X
PENCERE(ZEMİN)		X	X			X		X
PENCERE(ÜST)		X	X			X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Bir han yapısı olarak planlanan yapı sokağa bakan ve avluya bakan dükkanlardan oluşmuş, iki katlı bir yapıdır. Merkezi bir avlu ve etrafındaki dükkanlarla şehir içi hanlarına ait plan şemasını yineler. Üst katlar büro, idari dükkan ya da barınma ihtiyaçlarına yönelik dükkanlardan oluşmuştur.

KATALOG NO	200	ADRES	Gümrük Cad. Eski Oteller Aralığı No.2/2A		
FOTO NO	367-368	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	4	ADA	190	PARSEL	2

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
						X	
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : OTEL		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP	X	DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		BETON-SIVA		X
-----	---	-------	--	-------	---	--------------	---	-------------	--	------------	--	---

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			İLKATLI			X	İİ.KATLI		
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:K			
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	3	Kapı		X	1	Kapı		X	2	Kapı
Pencere		X	10	Pencere		X	6	Pencere		X	6	Pencere
Alınlık		X										Alınlık
Baca	X											
Balkon		X										

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI		X	X			X		X
PENCERE(ZEMİN)	X		X			X		X
PENCERE(ÜST)		X	X			X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Köşe parsel konumlanan sokağa açılan her iki cephede giriş şeklinde düzenlenmiş iki katlı yapı tarihi kaynaklarda da otel olarak geçen yapılardan biri olduğu mimari ve konum itibarıyla örtüşmektedir.Yapı malzeme ve cephe düzeni ve cephe öğeleri açısından değişime uğramıştır.

KATALOG NO	201	ADRES	Hükümet Cad. No.237		
FOTO NO	369-370	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	26	ADA	636	PARSEL	4-5

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
						X	
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		X	İŞLEVİ : ATIL		
		KULLANILMIYOR					

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		ALMAŞIK		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	---------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI		İLKATLI	X	İİ.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:			ARKA CEPHE:		
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI
Kapı		X	1	Kapı	X			Kapı		X	1
Pencere		X	16	Pencere		X	14	Pencere		X	2
Alınlık		X						Alınlık	X		
Baca	X										
Çıkma		X									

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X		X		X			X
PENCERE(ZEMİN)	X		X		X			X
PENCERE(ÜST)	X		X			X		X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Tüm cephe düzeni sarımsak taşı örgülü iki katlı bir yapıdır.Simetrik bir cephe düzenine sahiptir..Kapı üstüne cumba yerleştirilmiştir.Alt katta yuvarlak cumba da ise Gotik kemer kullanılmıştır.İç mekanı da şehir içi han planı şeklinde ortada kare avlu ve etrafına dizilmiş revak düzeni ve ardındaki odalardan meydana gelmiştir. İki kattaki revak kemerleri pencerelerle kapatılmıştır.Avlu alanını kapatan örtü sistemi camekanla kapatılmış, böylece iç mekana aydınlık için gerekli ışık sorunu çözülmüştür.Yapının otel amaçlı kullanıma ait kayıtlar bulunmaktadır.

KATALOG NO	202	ADRES	Hükümet Cad. 2.Sk. No.8		
FOTO NO	371-372	TARİH	Herhangi bir kayda rastlanmamıştır.		
PAFTA	4	ADA	35	PARSEL	1

FABRİKA	ATÖLYE	DEPO	DÜKKAN	KAHVE-GAZİNO	BANKA	OTEL	HAN
					X		
GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU		KULLANILIYOR		İŞLEVİ : ATIL			
		KULLANILMIYOR		X			

YAPIM MALZEMESİ VE TEKNİĞİ

TAŞ	X	TUĞLA		AHŞAP		DÜZGÜN KESME	X	YIĞMA MOLOZ		BETON SIVA		
-----	---	-------	--	-------	--	--------------	---	-------------	--	------------	--	--

CEPHE DÜZENİ VE ELEMANLARI

KAT SAYISI:			TEK KATLI			İLKATLI			X			İİ.KATLI				
GİRİŞ CEPHESİ			YAN CEPHE			YAN CEPHE:KAPALI			ARKA CEPHE:							
	YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI		YOK	VAR	SAYI	
Kapı		X	3	Kapı		X	1	Kapı					Kapı		X	1
Pencere		X	6	Pencere		X	6	Pencere					Pencere		X	4
Alınlık				Alınlık		X							Alınlık	X		
Balkon	X	X														

	KEMER		LENTO		DEMİR ŞEBEKE		AHŞAP KANAT	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
GİRİŞ KAPISI	X			X	X			X
PENCERE(ZEMİN)	X			X	X			X
PENCERE(ÜST)	X			X	X			X

PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Genel yapı karakterinden malzeme ve cephe anlayışı olarak farklı bir yapıdır. Sarımsak taşı yerine koyu siyah renkli (granit) taşlarla cephe düzeni oluşturulmuştur. Dikdörtgen kütleli iki katlı ve üç girişe sahip bu yapının cephe düzenlemesi çok sayıdaki pencere ve kapı açıklığı ile hareketlendirilmiştir.Kapı ve pencereler dar biçimli ve demir parmaklıkla kapalı kapatılmışlardır.

SONUÇ

19.yüzyıl, Sanayi Devrimi'nin yol açtığı üretim artışı, teknolojik gelişmeler, hızlı ulaşım araçları gibi faktörler, dünya uluslarının birbirleriyle ekonomik ilişkilerini üst düzeylere tırmandırdıkları yeni bir süreci başlatan yüzyıl olmuştur. Sanayileşen ülkeler, hammadde sağlamak, işlenmiş ürünlerine pazar bulmak konularında, ulaşım ve ticarete birbirleriyle büyük bir rekabete girmişlerdir. Bu süreçte sanayileşen Avrupa'nın hammadde kaynağı ve işlenmiş bir ürün pazarı olarak nitelediği ve doğal yayılma alanı olarak kabul ettiği Osmanlı Devleti, bir yandan geleneksel yapısındaki çözümlere karşı yeni değerler ortaya koymak öte yandan değişime ayak uydurmak çabaları içine girmiştir.²⁷⁸ Osmanlı Devleti, 19.yüzyılda içine düştüğü açık pazar şartlarının daha da gelişmesiyle bir yan sömürge niteliğine bürünmüştür. Açık pazar ortamı kapitülasyonların himayesinde gümrük tarifleri, pazarlama şartları, ülkede kendine özgü bir düzenin oluşmasına yol açmış, bu düzenin varlığının ve çıkarların korunabilmesi için de ithal kapılar sonuna kadar açılmış,²⁷⁹ ticaret özellikle Batı Anadolu kıyılarında başta İzmir ve civarı olmak üzere gayrimüslim ve yabancı tüccarlara bırakılmıştır. Özellikle 1861 ticaret antlaşmalarından itibaren II.Meşrutiyet'e kadar olan dönemde Osmanlı Devleti'nde artan sanayileşme sürecindeki üretim ve sanayi faaliyetlerindeki, denetim tamamen yabancı yatırımcılara ya da onların aracılığı durumundaki Rumlara geçmiştir. Osmanlı Devleti'nin 19. yüzyıla ait fabrikalarının dörtte üçü gibi büyük bir kısmının kurulduğu bu dönemde, özel ilgi ve teşvik gören sanayileşen yerleşimlerden biri de Ayvalık olmuştur. Hem yerleşim nüfusunu oluşturan Rumlar, hem de Avrupalı yatırımcılar zeytinyağı ve sabun sektörüne yönelik yatırım yapmış, yerleşimde çok sayıda fabrika kurmuşlardır. Ayvalık'ın, devletin önemli ihracat limanlarından biri olan ve sanayi faaliyetleri açısından İstanbul'dan sonraki en büyük kent durumundaki İzmir'e olan yakınlığı, deniz ticaretine olanak veren konumu ve zeytin gibi çok önemli bir ürününe sahip olması ve son olarak Midilli'den gelen Rumların zeytin işletmeciliğine katkıları, yerleşimde sanayileşme ve ticaret için gerekli zemini oluşturmuştur. Yerleşimin 18.yüzyıl başlarına kadar Osmanlı Devleti'nin kıyı kasabalarından biri iken kısa sürede Batı Anadolu kıyı hattının en önemli yerleşimlerinden biri haline gelmiştir.

²⁷⁸ Gerhard Köhnen, *Dünya Ekonomi Tarihi*, İstanbul 1965, s.202

²⁷⁹ Adnan Giz: "Osmanlı Devleti'nde Ticaret, Sanayi Odaları ve Borsalar" Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, Cilt.3, İstanbul 1985, s.750.

Ege ve Marmara kıyılarında aynı dönemde yükselişe geçen benzer kentler olsa Ayvalık'ı ön plana çıkaran ve en önemli bir etken, 19.yüzyıl boyunca kent nüfusunun hemen hemen tamamının Rumlardan oluşması ve kentin belli vergi ayrıcalıklarına sahip olması oluşturmaktadır. Bu ayrıcalığı ortaya çıkaran ise aslında 1774'te Ruslarla yapılan Küçük Kaynarca Antlaşmasıyla birlikte Ege'deki belli liman kentlerinde yaşayan Osmanlı tebası Rumlar üzerinde Rusya'nın belli bir himaye kurmak istemesinin yol açtığı belirtilmektedir. Bunun sonucunda belli bir liman kentine özel bir statü istenmesi, özellikle tüccarlar için belli vergi indirimleri istemesi söz konusu olmuştur. Dolayısıyla Ayvalık gibi liman kentlerinde oturan Rumlar bu biçimde özel bir statüden yararlanır hale gelmişler, bu kentler bir ölçüde günümüzdeki serbest ticaret bölgeleri gibi işlev görmüş ve kentlere olan nüfus hareketleri de bundan etkilenmiştir. Bu tür vergi ayrıcalıkları kente Ege Adaları, Anadolu ve Mora içlerinden Rumların göç edip gelmesine yol açmış, kent bir çekim merkezi olmuştur.²⁸⁰ Bu yüzden Ayvalık Osmanlı Devleti'nin 19.yüzyıl ekonomik ve siyasi dönüşümlerin liman kentleri üzerinden değerlendirebilme ve Batı Anadolu kıyı yerleşimindeki ticari ve endüstri yapılarının kimliği üzerine bölgesel özelliklerin oluşturulmasının kaynaklarından birini teşkil ettiği düşünülmektedir.

Ayvalık yerleşiminin 19.yüzyıl tarihi ve bu yüzyılda ortaya çıkan kent dokusu, Endüstri Devrimi ve sonrası gelişmelere bağlı olarak zorunlu olarak kabuk değiştiren Osmanlı ekonomik yapısındaki değişimlerin yansıdığı liman kentlerinin gelişme koşullarını sunabilmesi adına önemli bir değerlendirme alanı oluşturur. Bu değerlendirmenin ilk aşaması sanayi ve ticaret faaliyetleriyle küçük bir kıyı yerleşiminin bu faaliyetlere eş zamanlı olarak sanayi ve ticaret kentine dönüşmesi süreci oluşturur. Sanayi ve sanayiye bağlı olarak ortaya çıkan uluslararası ticaret ve bunların faaliyet alanları olan yapılar kentin mimari dokusuna ve planlamasına etki etmiştir. Konut ve dini mimari dışında, Ayvalık'ın "liman ve ticaret kenti" kimliği, yerleşimde fabrikalar, atölyeler, değirmenler, depolar, dükkanlar, oteller, kahvehaneler, vb. yapı çeşitlerini ortaya çıkarmış, mekân kullanımında değişimler bu yapılara bağlı olarak şekillenmiştir. Aslında Ayvalık'ı 19.yüzyıl sanayi ve ticaret faaliyetleri sonucunda mekân organizasyonu konusunda değişme uğrayan yerleşimlerden biri olarak değerlendirmek yerine bu faaliyetlerin şekillendirmiş olduğu ve bu kimliğe göre kent

²⁸⁰ Yücel Terzibaşoğlu, "19.Yüzyılda Batı Anadolu Liman Kentlerinde Elitlerin İlişki Ağları" I.Uluslararası Akdeniz Ticareti ve Liman Kentleri Geçmiş ve Gelecek Sempozyumu, Eylül 2008, İzmir 2009, s.289.

dokusu oluşmuş bir yerleşim olarak nitelemek daha doğru bir yaklaşım olmaktadır. Çünkü yerleşimin 1800'lerden önce kent dokusunun henüz oluşmadığı gerçeğinden yola çıkılarak 19.yüzyıl başından itibaren yatırımlarla güçlenen zeytinyağı ve sabun endüstrisine ve ticareti dayalı ekonomisi yeni bir mimari içeriği ortaya çıkarmış, üretim ve ticari faaliyetler sonucu nüfus hem de konut alanları artmıştır. Yeni ortaya çıkan bu kentleşme hareketi içinde, kent dokusu içinde tüm yapı gruplarının şehir planı içindeki konumları ve yaşam ve üretim alanının birbirinden ayrılması sanayi ve kentleşme hareketlerinin aynı anda ortaya çıkmış olmasına bağlıdır. Çünkü 18.yüzyılın son çeyreğinde ekonomik açıdan kalkınan ve sanayi ve ticaret faaliyetleriyle gelişen yerleşimin, 1821 isyanından sonra yıkıldığı 1832 yılına kadar harap durumda olduğu belirtilir.²⁸¹ Kentteki inşaat faaliyetlerinin ancak, 1850 yıllarından itibaren arttığı ve kent dokusunun tekrar oluştuğu, yerleşimdeki yapıların kapı levhaları üzerinde yer alabilen tarihlendirmelerin de ağırlıklı olarak 1850 yılların sonrasını göstermesi, yaşam ve üretime yönelik yapılanmanın aynı zamanda gerçekleştiği yönündeki teze önemli bir dayanak oluşturmaktadır. Diğer yandan Ayvalık'ın "liman ve ticaret kenti" kimliğine bağlı olarak kentleşme hareketinin ortaya çıkmış olduğu kent mekânının işlevsel bölünmüş olması şeklinde de kendini göstermektedir. Kıyı boyunca, limana ve ticari kullanımlara yakın, düz topografyaya sahip alanlara yerleşen üretim yapıları yerleşimin ana ulaşım aksları, üretim mekânları ile hammadde bölgeleri (zeytinlikler) arasındaki bağlantıları temel olarak oluşturulmuştur. Konut dokusunun denizle olan fiziksel bağlantısı da sanayi alanlarının konumlanışından dolayı tamamen kopmuştur. Deniz yolu ticareti liman ve yakın bölgesinin ticari hareketliliğine yol açmış, yerleşimde ticaret yapıları da bu alan içinde yoğunlaşmıştır. Liman ile ilişkili alan dışında konut bölgesinin mahalle dokularında dükkân, kahvehane gibi yapıların hareketlendirdiği küçük ölçekli çarşı alanları da ortaya çıkmıştır. Bu mahalle ve çarşı alanlarının odağını kilise yapısı oluşturmaktadır. Konut alanı ve üretim bölgesinin ayrı ayrı konumlandırılarak ortaya çıkan şehir planı içeriğinde yol ve sokak genişlikleri intizam ve rasyonellik kare ya da dikdörtgen parsel üretilmesi hizalama ve ızgara plana yönelik ilkelerin uygulanmaya çalışılmıştır. Bu açıdan Başkent'te Tanzimat sonrası 1848 yılında çıkarılan ve modern anlamda Devlet'in ilk imar mevzuatı olan "Ebniye Kanunları" taşraya da etki ettiği ve kent planlamasından rasyonelliğin ve bu ilkelere göre çözümlerin oluşturulmaya çalışıldığı da değerlendirme kapsamındadır.

Ayvalık ve yakın çevresinde ait endüstri ve ticaret yapıları 19.yüzyıl Osmanlı liman kentinin içeriğini oluşturan yapı çeşitliliğini sunabilme açısından bir önemli değerlendirme

²⁸¹ Dimitrios Psarros, Ayvalık/Kydonies'in...s.4.

alanı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yerleşimde üretim ve ticari faaliyetlere bağlı olarak ticari örgütlenmenin her bir bileşeni, ayrı bir yapı grubunda faaliyet göstermiştir. Fabrika ve atölye ve değirmen yapıları üretim grubu içinde yer alan yapı gruplarıdır. Depolar üretime bağlı kuruluşlar olarak ayrı bir grubu teşkil etmişlerdir. Son olarak ticaret yapıları kapsamında dükkânlar, kahvehane, gazino gibi sosyal mekânlar, han ve otel yapıları ve banka yapıları kent dokusunda önemli bir yer tutarlar. Bu yapıların yanı sıra yine endüstri ve ticaret kimliği sonucu ortaya çıkmış gümrük dairesi, liman ve karantina müdürlükleri, konsolosluk binaları²⁸² ile Ayvalık yerleşimi hem sayı hem de yapı çeşitliliği açısından topografya açısından küçük bir yerleşim olmasına rağmen liman kenti içeriğini sunabilecek potansiyele sahiptir.

Çalışma kapsamında değerlendirilen 205 yapının Osmanlı'nın son dönemine ait yapıları olması, bu yapıları, ilgili dönemin endüstri ve ticaret yapılarının plan ve mimarisine yönelik kaynaklarından biri yapmıştır. Bu sebeple yapıların mimari, plan, cephe düzeni, malzeme süsleme özellikleri açısından değerlendirilmeleri, 19.Yüzyıl Osmanlı Mimarisi'nde endüstri ve ticaret yapıları çalışmaların içeriğine katkı sağlaması açısından önem arz etmektedir. Genel bir değerlendirmedeki ilk tespit bu kimliğe ait bu yapıların mimari anlayışları, plan kurgusu ve kent dokusundaki konumları açısından işleve yönelik bir anlayışa sahip olduklarıdır. Bu özelliği en fazla taşıyan ve kent dokusunun en büyük ve kentin silüetine en hâkim yapıları fabrikalardır. İki, üç ya da dört katlı, dikdörtgen kütleli ana yapı kütleli ve çoğunlukla ana yapıya ya bitişik ya da aynı alan içinde konumlanmış, atölye, depo yapılarıyla büyük üretim kompleksleri şeklinde düzenlenmişlerdir. Kat sayısı ve yapıların büyüklüğü üretim hacmiyle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Yapıların iç mekânlarının genel olarak derinlemesine dikdörtgen ve açıklıkları kolonsuz geçebilmek için bölüntüsüz bir anlayışla planlanmıştır. Fabrikaların günümüzde birçoğunun atıl durumda olması iç aksamlarının olmayışı ya da tek bir örnekte olduğu gibi tamamen günümüz koşullarında farklı teknolojiyle çalışıyor olmaları genel olarak endüstri yapılarının planlamasına etki eden makinelerin yerleşimi ile üretim ve iç mekân tasarımı arasındaki ilişkinin net okunamamasına sebep olmuştur. Fabrikaların taşıyıcı ve örtü sisteminin oluşumu ise sanayi devrimi sonrası inşaat sektöründeki yapı ve malzeme

²⁸² Ahmet Yorulmaz, *Ayvalık'ı Gezerken...*s.50; *İngiliz Konsolosluk Raporlarına Göre İngiliz Ticareti (1864-1914)*, İzmir Ticaret Odası Yayınları, İzmir 1998, s.110. *Annuaire Oriental, Commerce, Industrie, Administration, Magistrature, De L'Orient 1914* Editeur-Propriétaire, The Annuaire Oriental Ltd, Galata, 1914, s.1327.

içeriğindeki gelişmelere bağlı şekillenmiştir. Bu açıdan endüstri yapılarının mekan tasarımını, taşıyıcı ve örtü sistemindeki yeni olanakları ilk sunacak başlıca fabrikalar 1871-72’de Paris yakınlarında inşa edilen Menier Çikolata fabrikası, AEG Turbine fabrikası 1911-1914’de Fagus Shoe-Last Fabrikası, Völklingen Demir İşletmesi, Viyana Gazhaneleri 1899, Rotherdam Magna Çelik Fabrikasının (1917), Manchester Murray’s Hill Tekstil ve Pamuk Fabrikası, Manchester Britania Mill ²⁸³ olarak verilebilir..

Yapıların cephe düzeni, dikey dikdörtgen geniş bir yüzey ve bu yüzeye genelde simetrik ya da simetriye yakın şekilde kapı ve pencerelerin yerleşiminden oluşmuş, dengeli ve yüksek bir karaktere sahip oldukları görülmektedir. Alınlık kullanımı yaygındır. Giriş kapıları kemerli ve kemersiz olmak üzere iki kuruluşa sahiptirler Sabun üretimi yapan fabrikaların cephe düzeninin en belirleyici özelliği üst kat duvarını kaplayan büyük ve geniş pencere sıraları oluşturmuş, bu düzen üretimin mimariye etkisini sunan özelliklerinden biri olarak değerlendirmelere katkıda bulunmuştur. Fabrikalar bağımsız yapılar olmaktan çok üretim ile ilişkili birimlerden küçük yapı gruplarından meydana geldikleri için ana üretim kütesinin genelde çok atölye, depo gibi birimlerle sınırlandırılmış oldukları, arka cephelerin ise kapı ve pencereli giriş çıkışa uygun düzenlendikleri görülmüştür. Ayvalık endüstri yapılarıyla mimari ve cephe düzeni açısından benzerlik kurulabilecek fabrikalar genelde Osmanlı Devlet’inde zeytinyağı ve sabun üretimi özellikle Ege kıyıları için önemli bir endüstri alanı olmuş kıyı yerleşimleridir. Buralardaki yapılar üretim ve mimari özelliklerinin benzerlikleri açısından karşılaştırma örnekleri oluştururlar. Bu yapılara yakın çevrede Burhaniye Merkez (4), İskele(1) ve Ören (1), Edremit Merkez (5) Güre (1), Zeytinli (3), Adatepe (1) yerleşimlerindeki yağ ve sabun fabrikaları verilebilir. (Bkz. Çizelge. 4.2. Ayvalık Endüstri ve Ticaret Yapılarıyla Mimari ve Cephe Düzeni Açısından Benzerlik Kuran Yapı Örnekleri). 20. yüzyıl başına kadar Osmanlı topraklarında olan ve Ayvalıkla birlikte bölgenin en önemli zeytinyağı ihracatına sahip Midilli Adası²⁸⁴ gerek merkez gerekse civar bölgelerinde Ayvalık örnekleriyle benzer özellikleri taşıyan fabrikalardan mevcuttur. Bu yapılar iki ya da üç katlı alınlıklı ve geniş yüzey üzerine yerleştirilmiş simetrik cephe düzenine sahip görünümüleriyle ve tuğla bacalarıyla zeytinyağı ve sabun fabrikaları açısından çalışma kapsamındaki yapılarla aynı

²⁸³ John Winter,. *Industrial Architecture: a Survey of Factory Building*, Studio Vista, London 1970, s.69. Özen Eyüce, “ Sanayi Yapılarının Biçimsel Değişimi”, Ege Mimarlık, 1999, Sayı.33, , s.33., Afife Selçuk Batur, Sanayi, Sanayi Toplumu ve Sanayi Yapısının Evrimi Üzerine Bazı Düşünceler”, *Mimarlık*, Yıl: 8 Sayı:6 1970, 69.

²⁸⁴ Zeki Arıkan, “Midilli- İstanbul...”, s. 18.

tiplene içindedirler. Bu fabrikalarda aynı alan içinde ana üretim bölümüyle ilişkili atölye depo gibi yapılarla birlikte büyük yapı kompleksi şeklinde ele alınmışlardır. sahip geniş yüzey Ayvalık'taki un fabrikasına mimari ve işlevsel olarak İstanbul Paşa Limanı Un Fabrikası, İstanbul Unkapanı Fabrikası, İstanbul Kasımpaşa Değirmeni, İzmir Liman Arkası Un fabrikası, Denizli Kûlahçioğlu Un Fabrikası, benzer özellikleri taşıdığı tespit edilmiştir.

19.yüzyıl liman kentlerinin üretim ve ticaret faaliyetlerine bağlı olarak ortaya çıkan ve liman bölgesi mimari içeriğinin karakteristik yapıları olan atölye ve depo yapıları, Ayvalık liman aksı içinde önemli yer tutan yapı gruplarını oluşturmuşlardır. Mimari açıdan büyük benzerlik gösteren ve bazen aynı işlevlerin bir arada yürütüldüğü atölye ve depoların sınıflamalarına yapıların büyüklüğü, iç hacmi, gibi özellikler etki etmiştir. Ürünlerin depolandığı ayrı bir grubu oluşturan depo yapılarının daha küçük, atölyelerin genelde daha geniş ve büyük yapılar olarak planlandıkları görülmüştür. Depolar genelde ya atölye ya da dükkân yapıları içersinde sayılarının verildiğı düşünölmektedir. Atölyeler depolara oranla daha büyük, pencere ve kapı açıklıkları daha fazla ve büyük oldukları da tespit edilmiştir. Her iki yapı grubu da derinlemesine dikdörtgen planlıdır, bölüntüsüz iç mekân anlayışındadırlar. Yapıların cephe düzenlerinde de ortak bir anlayış vardır. Kapı ve pencere düzeni ile kurulmuş, sade fakat dengeli cephe anlayışına sahiptiler. Yapıların pencere ve kapı düzenine göre oluşturulan tekli, simetrik ve simetrik olmayan düzen olmak üzere üç ana tip bu tiplere bağlı olarak çeşitlenen alt gruplar olduğı görülmüştür. Basit bir düzenlemeye sahip yapıların giriş kapıları taş sövelidir, kemerli ve kemersiz örnekleri mevcuttur. Yapıların pencereleri dikdörtgen biçimlidir. Taş ya da tuğla söve ile çevrelenmiştir. Yapıların yan ve arka cepheleri yapının sokak içindeki konumuna göre biçimlenmiştir. Köşe parsel konumlanan yapılarda düzenlene ikinci bir giriş bulunmakta bu kapının da nakliye amaçlı kullanıma kolaylık sağladığı düşünölmektedir. Kullanılan malzeme ve büyüklük açısından kimi farklılıklar olmasına rağmen, 19.yüzyıl liman yerleşimlerinin üretim bölgesi içinde konumlanarak, atölye ve depo yapıları ortak bir mimari ve plan anlayışına sahip oldukları görülmüştür. Değerlendirme kapsamında karşılaştırma örnekleri İzmir Liman Arkası bölgesi, Midilli Adası, Edremit, Burhaniye, Urla, Çeşme ve Foça liman bölgesinde bulunan atölye ve depo yapıları olarak verilebilir. (Bkz. Çizelge. 4.2).

Çalışma kapsamında değerlendirilen diğer yapı grubunu ticaret yapıları başlığı altında toplanan yapılar oluşturmuştur. Bu yapılar dükkânlar, kahvehane, gazino, lokanta, otel, han ve bankalardır. Ticari yapıların büyük bir bölümü kent dokusu içinde genelde en hareketli ticaret alanı olan liman ve liman ardı diye tanımlan bölgede konumlanmışlardır. Dükkânların ayrıca mahalle ölçeğinde ana caddelerin üzerine yer aldıkları da görülmüştür. Kent dokusunda konut mimarisinden sonraki en kalabalık yapı grubunu oluşturan dükkânların, bitişik ve köşe olmak üzere iki parsel üzerinde konumlandıkları tek, iki ya da konut altı şeklindeki örnekleri tespit edilmiştir. En fazla örneği olan tek katlı dükkânlar, tek bir yapıdan oluşmuş ve aynı yapı kütesine bitişik şekilde duran yan yana dükkân sıraları şeklinde iki gruba ayrılmışlardır. İki katlı ve konut altının dükkân olarak kullanıldığı örnekleri birbirinden ayıran planlamalarındaki farklılık oluşturmaktadır. İki katlı dükkânların alt ve üst katlarının bir bütün olarak dükkân olarak planlanmış, üst katlarının da ofis, büro vb. amaçlara hizmet verecek şekilde odalardan meydana gelmiştir. Konut altı dükkânlarının planlanması da konutun sadece alt katının bu amaçla düzenlendiği üst kat ile ticari yapı anlamında bir bütünlük sergilememesi olduğu sonucuna varılmıştır. Tipolojideki tüm dükkânlar bölüntüsüz, kare ya da köşe parsellerde görüldüğü gibi kareye yakın dikdörtgen plan anlayışına sahiptirler.

Ticari yapı kapsamında ayrı bir sınıf oluşturan diğer bir grup ise kahvehane gazino, lokanta gibi işlevli yapılar, kare ya da derinlemesine dikdörtgen planlı ve genelde en az iki cephe açıklığına sahip yapılardır. Dükkânlar, gazino, kahvehane, lokanta gibi sosyal mekânlar cephe düzenine ve süsleme içeriğine Neo Klasik anlayışın etkisini görmektedir. Bu yapılarda estetik kaygıların daha fazla olduğu ve bu yüzden cephelerin hareketlendirildiği görülmüştür. Cephe yüzeylerini çoğu örnekte geniş ve pencere ve kapı kuruluşları kaplamıştır. Giriş cephelerinde atölye ve depo yapılarında olduğu gibi pencere ve kapıların simetrik düzeni ile alınlık, kemer ve sütun gibi öğelerin bulunup bulunmaması etki etmiştir. Yapıların giriş kapıları biçim ve kompozisyon açısından önemi ya büyüklük ya da kompozisyondaki çeşitlilikle vurgulanmaya çalışılmıştır. Kapı kuruluşlarının kemer ve sütun kullanıma göre çeşitlenen üç düzenlemesi vardır. Tüm ticari yapılarda görülen özellik, giriş cephesinde yer alan pencerelerin görselliği belirginleştirilmiş olmasıdır. Dikdörtgen biçimli pencereler en az giriş kapıları kadar büyük ve geniş ölçekli boyutlara sahiptir. Bu pencere kuruluşları genelde kemerle kuşatılıp yükselici karakteri daha da vurgulanmıştır. Vitrin açıklığı gibi düzenlenmiş bu pencerelerin büyüklüğü, ticaret amaç taşıyan bu yapılarda iç mekânda satılan ürünleri dışarıya daha rahat sunabilme olanağı

sağlar. Ayvalık'taki dükkânlar ve kahvehane, gazino gibi vb. yapılarla biçim ve malzeme açısından benzerlik kurabilecek yapılara özellikle Midilli Adası merkezi çarşısındaki örneklerde rastlanmıştır. Malzeme benzerliği olmaksızın geniş yüzeydeki geniş ve büyük pencere kapı açıklıklarıyla vitrin gibi duran giriş cephesine sahip dükkanlara Edremit, Burhaniye, Çanakkale, İzmir, Urla, Çeşme, Foça yerleşimlerinin liman ardı ve çarşı alanlarında mevcuttur. (Bkz. Çizelge. 4.2.)

Yerleşimin liman kenti kimliği ve ticari hareketliliğin bir sonucu olarak, iş sebebiyle konaklama ihtiyacına yönelik yapılmış olduğu düşünülen konaklama yapılarının varlığı da çalışmada önemli bir yere sahiptir. Tarihi verilerde yerleşimde 4 han ve sayıları 2 ile 5 arası değişen otel sayısı geçmektedir. Özellikle Burgala Oteli adıyla bilinen yapı (Kat.No.201)önemli bir yere sahiptir. Çünkü 19.yüzyıl Batı Anadolu kıyılarında İzmir gibi büyük liman kenti dışında Büyük Londra Oteli 1891, Tokatlıyan Oteli 1897, Pera Palas 1897 gibi batılı anlamda otel yapısına yönelik işletmelerin çok olmadığı genelde konaklama yapıları olarak şehir içi hanlarının hizmet verdiği göz önünde bulundurulunca küçük bir yerleşimde otellerin bulunması Ayvalık'ın ticaret ve nüfus hareketliliğini ve önemini vurgulamaktadır. Ticari hareketliliği ve ekonomik açıdan gelişmişliği ortaya koyan diğer ticaret yapıları ise bankalardır. Kaynaklarda geçen 5 banka yapısından günümüze yapı olarak bir tanesi tespit edilmiş olsa da, Osmanlı'nın son dönemine ait tarihi banka yapıları literatürü için örneklerden birini teşkil etmesi adına önemli bir kaynaktır.

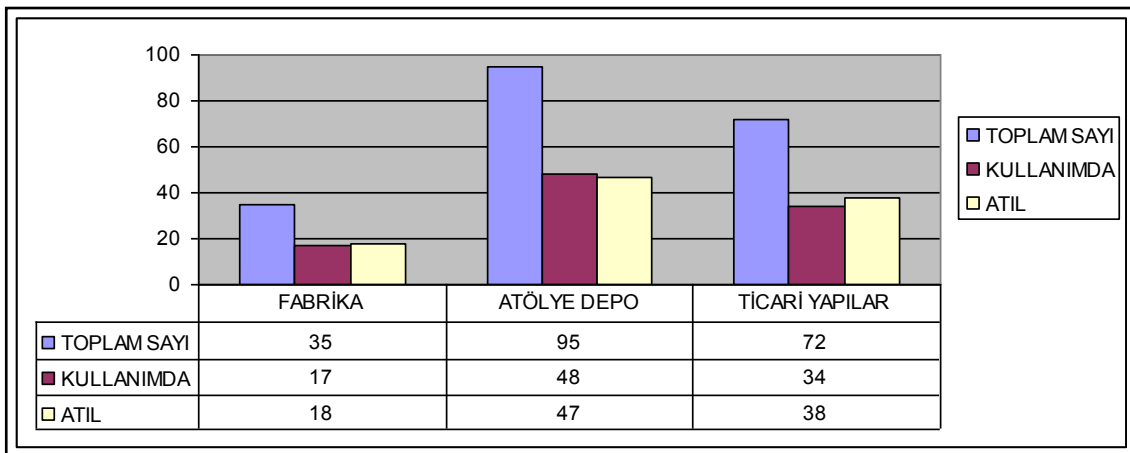
Endüstri ve ticaret yapılarının kent dokusu içindeki diğer yapı gruplarıyla benzer bir mimari kimliğe sahip olmasının işlevlerindeki farklılığa rağmen uyumlu bir görüntü vermesinin en önemli sebeplerinden biri yapım malzemesinde yöreye özgü “sarımsak taşı” kullanımınıdır. Düzgün kesme taş, ince kaba yonu, yığma moloz gibi çeşitli tekniklerin kullanıldığı yapılarda cepheye egemen olan sarımsak taşının kırmızımsı kahve tonlarındaki rengi olmuştur. Sarımsak taşı yapıların süsleme içeriğini oluşturabilmesi adına da önemli bir yere sahiptir. Bu taşın kolay işlenebilirlik özelliği cephe öğelerinde dekoratif unsurların işlenmesine olanak sağlamıştır. Üretim yapılarında daha az ticaret yapılarının cephelerinde daha yoğun karşılaşılan taş kabartma süsleme öğeleri, çalışma kapsamındaki birçok yapının 19.yüzyılın hâkim mimari ve süsleme üslubu olan Neo Klasik üslubun etkisinde olduğunu göstermektedir. Ayvalık kent dokusunda, konut, dini ve eğitim yapılarının cephe düzenine de hâkim olan Neo Klasik üslubun süsleme içeriğinin, dükkan, kahvehane, otel ve banka yapılarında da görülmesi kent dokusunda bir bütünlük ve uyum meydana

getirmiştir. İşlevsel farklılıklarına rağmen yapılar malzeme ve cephe düzeni ile süsleme özellikleri açısından ortak bir anlayışta biçimlenmiş olmaları kentleşme ve sanayi ve ticaret faaliyetlerinin eş zamanlı gerçekleştiği sonucunda birleştirmektedir.

Endüstri ve ticaret kimliğine sahip bu yapıların cephe düzeninde görülebilen sütun plasterlerin ya da köşe silmelerinin iyon ve akantus başlıkları, kemer kilit taşlarındaki geometrik bitkisel ya da figüratif kabartmalar, alınlık akroterleri gibi süsleme öğelerinin varlığı, bu yapıların üretim tarihi açısından önemli birer mimari mirası olmadıkları, aynı zamanda, dönemin mimari ve süsleme programının da birer parçası olduklarını ve sanat tarihi açısından da önemli yapılar olduklarını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak 19. yüzyılda, sanayi ve ticaret faaliyetleriyle hareketli liman yerleşimlerinden biri haline gelen Ayvalık'ın, üretim ticaret potansiyelini gösteren ve günümüze ulaşan endüstri ve ticari yapıları, yerleşimin tarihini ve kentin mimari kimliğini okuyabilme adına önemli kaynakları oluştururlar. Üretim sürecindeki ve teknolojiye gelişmeler, sosyo-ekonomik koşulların beraberinde getirdiği farklılaşan toplumsal yaşam ve ihtiyaçlarla değişen ticaret anlayışı, kent mekânı kullanımdaki değişimler bu yapıların günümüzdeki durumlarını önemli ölçüde etkilemiştir. Yapıların kullanımı ile ilgili değerlendirmeyi Bu değişimi Tablo 4.11. ortaya koymaktadır.

Tablo.4.11. Ayvalık Endüstri ve Ticaret Yapılarının Günümüzdeki Kullanım Durumlarına İlişkin Veriler

Bu tablodaki verilerin değerlendirilmesi yapıların kent dokusundaki durumları ile ilgili temel sonuçlara ulaştırmıştır. Ayvalık yerleşimindeki kent silüetine hâkim olan fabrikalar, kentsel mimari dokuda en büyük sorunu teşkil eden yapılar oldukları görülmüştür. Büyük kısmı işlevlerini kaybetmiş dönemin üretim hattında kıyı boyunca sıralanan en az iki katlı bu büyük yapılar gelişen/değişen şehir anlayışı içinde nasıl değerlendirilecekleri ile sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu yapıların kent dokuna hâkim yapılar olmaları, atıl durumdaki görüntüleri ile kent peyzajını olumsuz etkilemeye müsaittirler. Sanayi yapılarının üretim yapacak durumda olmamaları “yeniden işlevlendirme” klasik anlayışının uygulanmasını da mümkün kılmamaktadır. Çalışma kapsamında fabrikaların bugünkü kullanım durumları genel bir değerlendirme yapılmaya çalışıldığında, 3 tanesinin (Katalog 6, 8, 25) zeytinyağı ve sabun üretimini sürdürerek işlevsel ve mimari özelliklerini koruduğu, 14 yapı, otopark, süpermarket, mağaza, vb. işletmelere dönüştürülmüştür. Yapıların yeniden değerlendirilmeleri plan ve cephe düzenlerinde değişimlere yol açmıştır. Mimari özelliklerini koruyabilmiş ve sağlam bir görünüme sahip geriye kalan 18 yapı ise atıl durumdadırlar. Bu yapılara yönelik zamanın yaratacağı tahribatlar, müdahaleyi zorlaştıracak hale getirmeden önlem alınması ve özellikle tarihi kent dokusuyla uyum sağlayacak müze, eğitim yapısı, kültür merkezi gibi yeni işlevlere dönüştürmesi gibi işlevlendirme olanaklarının yaratılması gerekli görülmektedir.

Kent dokusu içinde endüstriye bağlı en kalabalık yapı grubunu teşkil eden atölyeler ve depolar yakın geçmişe kadar küçük sanayi işletmelerini içinde barındırmıştır. Kentin mekân kullanıma yönelik zorunluluğundan dolayı, bu işletmelerin sanayi bölgesine taşınmasıyla bu yapıların büyük bölümü boşalmıştır. Buna rağmen kent merkezinde yer almaları mimari açıdan küçük ve bölüntüsüz iç mekân hacmine sahip olmaları gibi avantajlardan dolayı çalışma kapsamındaki 95 yapının 48’i hala kullanımdadır. Bazıları bu kullanım sonucu tahribatlara uğramış olduğu da başka bir gerçekliktir. Yine de kent merkezindeki kullanılmayan atölye ve depo yapılarının, mevcut potansiyelleri fark edilmiş olduğu ve bu yapıların tekrar işlevlendirilmesine yönelik çalışmaların oluşmaya başladığı da gözlenmiştir.

Ticaret yapı grubunun büyük çoğunluğunun yer aldığı çarşının günümüz koşullarında konumunun değişmemiş olması ilgili bu yapıların ticari kimlikleriyle ve mimari özelliklerini de koruyarak yaşamalarına kısmen olanak sağlamıştır. Fakat yine de yeniden

kullanım amacıyla yapıların cephe düzenine ve mimari dokusuna uymayan müdahaleleri beraberinde getirmiştir. Çalışma kapsamında 72 ticari işlevli yapıdan 38'i atıl durumdadır.

Endüstriyel Miras, kapsamında değerlendirilmesi gereken bu yapıların, zaman içinde olumsuz etkilenme sürecinin oluşumunda, tarihsel ve kültürel değerlerinin anlaşılması, kent dokusu açısından önemlerinin belirlenmesi noktasında “farkındalığın” geç ortaya çıkması önemli bir faktördür. Türkiye’de endüstri yapılarına yönelik bakışı kısaca özetlemesi açısından W. Muler- Wiener’in değerlendirmesi yerinde bir tespittir.

“...Endüstri tarihi söz konusu olduğunda Osmanlı Mimarisi’nin uygulanmasında hep önemli bir yer tutmasına karşın, incelemelerde anıtların yanında üvey evlat muamelesi görmektedir.Yapıldıkları dönemde de bu tip yapılar oryantalizmin etkisiyle olsa gerek hep geri planda kalmıştır.”²⁸⁵

Son yıllarda bu mirasın tespiti ve korunmasına yönelik akademik çalışmaların artması, yapılara bakış ile ilgili bir bilinç ortamının oluşuma en önemli katkıyı sağlayan önemli çabalar olarak yeni bir süreci başlatmıştır. Fakat bu çalışmalar genelde teorik çerçevede kaldığından tek başına yeterli olmayıp, çalışmalara yerel yönetimlerin katkısı ve istikrarlı koruma önlemleri eklenerek yapıların özgün tarihsel kimlikleri ile yaşayabilecek koşullar sağlıklı bir şekilde oluşabilmektedir.

Ayvalık, korunması gerekli doğal ve tarihi sit alanı ilan olduğu 1976 yılından itibaren yerleşimdeki endüstri ve ticaret yapılarının da koruma altında alınmıştır. Bu karar kent tarihi kent dokusundaki mimari mirasın günümüze ulaşabilmesindeki en önemli adımlardan birini teşkil etmiştir. Bu koruma koşulları içeriğinde *Ayvalık Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planına İlişkin* alınan kararlarda endüstri ve ticaret yapıların kullanım durumlarıyla ilgili madde şu şekilde verilmiştir.

2. Halen depo, fabrika, konut vb. fonksiyonları üstlenmiş olup perakende ticaret aktivitelerine dönüştürülecek yapılarda,Cephelerde (6.2.a) maddesi uyarınca değişiklik yapılacaktır. Büyük kapalı mekan içeren depo ve fabrika binaları pasaj haline dönüştürülebilir. Depo ve fabrika binasından dönüştürülerek pasaj haline getirilmiş yapılarda oluşacak iç mekan/ cephelerde dış cephe koşulları aranmaz.”²⁸⁶

Fakat yapıların yeninden değerlendirilmesi kapsamında bu anlayışa uygun dönüşümlerin olmadığı yapıların daha çok kullanıcı/sahibi ihtiyacına göre değerlendirilmiş

²⁸⁵ Wolfgang Muler -Wiener, “İstanbul’da Erken Dönem Endüstri Yapıları”, Archiscopie, Sayı.3.1998,s.62

²⁸⁶ www.ayvalik.bel.tr,(12/03/2014). İsmail Bülent Erdem, Ayvalık Tarihi Kent Merkezinde Kentsel Yenileme Projesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1999, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, s.54.

olduğu belirtilebilir.Yeniden kullanıma yönelik işlevlendirmelerde genelde yapıların cephe düzeni önemli tahribatlara uğramış olduğu görülmüştür.

Dönüşümü gerçekleştirilemeyen yapılar ise atıl durumda yıkım tehlikesi altındadırlar.Yapıların bu durumlarının en büyük sebebi uzun zaman işleve yönelik bir mimari anlayışı temsil eden bu yapıların tarihsel kimlikleri ve değerlerinin konut ya da dini mimari örneklerin gerisinde kalmış olmalarıdır. Yine de kent belleğinin taşıyıcıları konumdaki mimari içeriğın, sanat tarihi açısından potansiyellerinin farkına varıldığı, yeni bir sürece girildiğini görmek bu yapıların geleceğı adına önemli bir gelişmedir.

Çizelge. 4.2. Ayvalık Endüstri ve Ticaret Yapılarıyla Mimari ve Cephe Düzeni Açısından Benzerlik Kuran Yapı Örnekleri

N o	YAPININ İŞLEVİ	FOTO	N o	YAPININ İŞLEVİ	FOTO
1	Burhaniye İskele Mevkii Yağıcı Fabrikası Zeytinyağı Fabrikası		4	Burhaniye Zeytinyağı Sabun Fabrikası (Foto: Burhaniye Belediye Arşivi)	
2	Burhaniye İskele Mevkii Zeytinyağı Fabrikası		5	Burhaniye Zeytinyağı Sabun Fabrikası	
3	Burhaniye Zeytinyağı Fabrikası		6	Edremit Karagözler Zeytinyağı Fabrikası	

	YAPININ İŞLEVİ	FOTO	N O	YAPININ İŞLEVİ	FOTO
6	Edremit Zeytinyağı Fabrikası		9	Edremit Zeytinli Beldesi Zeytinyağı Fabrikası	
7	Edremit Zeytinli Zeytinyağı Fabrikası (Karamannis Fabrikası)		10	Edremit Zeytinli Zeytinyağı Fabrikası	
8	Adatepe Zeytinyağı Fabrikası		11	Edremit Güre Zeytinyağı Fabrikası	

N o	YAPININ İŞLEVİ	FOTO	N o	YAPININ İŞLEVİ	FOTO
12	Edremit Zeytinyağı Fabrikası		15	Midilli Adası Zeytinyağı Fabrikası	
13	Edremit Güre Zeytinyağı Fabrikası (Foto: Recep Efe Arşivi)		16	Midilli Adası Zeytinyağı Fabrikası	
14	Midilli Adası Yağ ve Sabun Fabrikası		17	Midilli Adası Merkez Yağ ve Sabun Fabrikası	

No	YAPININ İŞLEVİ	FOTO	N O	YAPININ İŞLEVİ	FOTO
18	Midilli Adası Yağ Fabrikası		21	Midilli Adası Yağ ve Sabun Fabrikası	
19	Midilli Adası Yağ ve Sabun Fabrikası		22	Midilli Adası Sabunhane	
20	Midilli Adası Sabun Fabrikası		23	Midilli Adası Sabun ve Yağ Fabrikası	

No	YAPININ İŞLEVİ	FOTO	N O	YAPININ İŞLEVİ	FOTO
24	Paşalimanı Un Fabrikası İstanbul(H.Emre Engin Arşivi)		26	Denizli Külahçioğlu Un Fabrikası	
25	İzmir Eski Un Fabrikası (Eylem Şimşek Arşivi)		27	İzmir Liman Arkası Atölye Yapısı (Eylem Şimşek Arşivi)	
26	İzmir Liman Arkası Atölye Yapısı (Eylem Şimşek Arşivi)		28	İzmir Liman Arkası Atölye Yapısı (Eylem Şimşek Arşivi)	

No	YAPININ İŞLEVİ	FOTO	N O	YAPININ İŞLEVİ	FOTO
29	Urla/Depo Yapısı (Müjgan Bahtiyar Karatosun Arşivi)		32	Burhaniye	
30	Foça Atölye Yapısı (Müjgan Karatosun Arşivi),		33	Foça. Atölye Yapısı (Müjgan Bahtiyar Karatosun Arşivi))	
31	İzmir Liman Arkası Atölye Yapıları(Eylem Şimşek Arşivi)		34	İzmir Liman Arkası Atölye Yapıları(Eylem Şimşek Arşivi)	

No	YAPININ İŞLEVİ	FOTO	N O	YAPININ İŞLEVİ	FOTO
35	İzmir Liman Arkası Atölye Yapıları(Eylem Şimşek Arşivi)		38	Midilli Adası Depo Yapısı	
36	Midilli Adası Depo Yapısı		39	Midilli Adası Atölye Yapısı	
37	Midilli Adası Atölye Yapısı		40	Midilli Adası Atölye Yapısı	

N o	YAPININ İŞLEVİ	FOTO	N O	YAPININ İŞLEVİ	FOTO
41	DÜKKAN Midilli Adası		44	DÜKKAN Midilli Adası	
42	DÜKKAN Midilli Adası		45	DÜKKAN Midilli Adası	
43	KAHVEHANE Midilli Adası		46	DÜKKAN EDREMİT	

KAYNAKÇA

- Acar, Gevher. Tanzimat Dönemi Fikir ve Düşünce Hayatının Mimari Alana Yansıması, Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2000.
- Ahunbay, Zeynep. “20. Yüzyılın Mimari ve Endüstri Mirasının Korunması Sempozyumu”, *Mimarlık*, Sayı: 308, 2002, 42-48.
- Aka, Doğan. Ayvalık İktisadi Coğrafyası, Ülkü Matbaası, İstanbul 1944.
- Akçura ,Yusuf. *Osmanlı Devleti'nin Dağılma Devri (XVIII. ve XIX. Asırlarda)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları Ankara, 1988.
- Akozan Feridun. “ Türk Han ve Kervansarayları” Türk Sanatı Tarihi Araştırma ve İncelemeleri, Sayı.1, Berksoy Yayınevi, Ankara 1963.
- Akın, Günkut. Akın, Nur. “ İzmir Liman Bölgesi İçin Bir Öneri” *Arredamento Mimarlık*, Sayı: 98, 2002, 88-96.
- Akın, Nur. *19. Yüzyılın İkinci Yarısında Galata ve Pera*, Literatür Yayınevi, İstanbul 1998.
- Aktüre, Sevgi. *19.Yüzyıl Sonunda Anadolu Kenti Mekansal Yapı Çözümlemesi*, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara 1978.
- Akyürek Behçet. Kırkağaç, Soma, Savaştepe, Ayvalık, Bergama Civarının Jeolojisi , MTA Enstitüsü Raporu, No. 6452, Ankara 1978.
- Alibeyov İnkılâp “ Sanayi Devrimi Döneminde Osmanlı Sanatlarının Durumu Üzerine” XI. Türk Tarih Kongresinden Ayırbaşım, Ankara 1994.s.1493-1499.
- Alkan Cevat; Hıfzı Doğan; İlhan Sezgin, *Mesleki ve Teknik Eğitim Esasları*, Nobel Yayınları, Ankara 1996.
- Altınoluk, Ümit. “Endüstri Arkeolojisi” , *Mimarlık*, Sayı.292, 2000, 7-20.
- Anagnostopulu Athanasia. “Tanzimat ve Rum Milletinin Kurumsal Çerçevesi; Patrikhane, Cemaat Kurumları, Eğitim”, *19.Yüzyıl İstanbul'unda Gayrimüslimler*, (Ed.Pinelopi Stathis) Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2003.s.1-36.
- Anastassiadou, Meropi. *Tanzimat Çağında Bir Osmanlı Şehri: Selanik*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2001.
- “AİVALI” Annuaire Oreintal, Commerce, Industrie, Administration, Magistrature, De L'Orient 1913, Editeur-Propriétaire, The Annuaire Oreiental Ltd, Galata, 1913.s 1394-1396.

- “Aivali” Annuaire Oreintal, Commerce, Industrie, Administration, Magistrature, De L’Orient 1914, Editeur-Propriétaire, The Annuaire Oreiental Ltd, Galata, 1914.s 1327- 1328.
- Arel, Ayda. “18. Yüzyılda İzmir Çevresinde Mimari Ortam”, *18.yüzyılda Osmanlı Kültür Ortamı Sempozyum Bildirileri*, İstanbul,1998 s.9-32.
- Arel, Ayda. *18.yy. İstanbul Mimarisinde Batılılaşma Süreci*, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul 1975.
- Arı, Kemal. *Büyük Mübadele ve Türkiye’ye Zorunlu Göç 1923-1925*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1995.
- Arık, Rüçhan. *Batılılaşma Dönemi Anadolu Türk Sanatına Bakış*, Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları, Ankara 1976.
- Arıkan Zeki, “Midilli- İstanbul Arasında Zeytinyağı Ticareti” *Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt.XXV, Sayı: 40, 2006, s.1-28.
- Arıkan, Zeki. “1821 Ayvalık İsyanı” Türk Tarih Kurumu Belleten, Cilt: 52, 571-601.
- Armaoğlu, Fahir. *19.Yüzyıl Siyasi Tarihi (1789-1914)*,Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2003.
- Aslanoğlu İnci. “Birinci Endüstri Devrimi’yle Makinenin Mimarlık-Sanat-Zanaat İlişkileri Üzerinde Etkileri”, *Mimarlık*, Sayı: 115, s. 20-24.
- “Ayvalık Kasabası” *Malumat Dergisi*, Sayı: 51, s.57-58, İstanbul 1896.
- Ayvalık’ta Tarihsel Dokunun Korunması ve Turizm Amaçlı Korunmasına İlişkin Araştırma, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma Raporu, Ankara 1984
- Ayvalık’ta Şehircilik Araştırmaları, 1962-1963 Ders Yılı, İTÜ, Mimarlık Fakültesi Şehircilik Kürsüsü Yayınları, İstanbul 1964.
- Bağış, Ali İhsan. “ Osmanlı Ekonomisinde Ticaret Sektörünün Görünümü Yabancı Tüccar ve Gayrimüslim Tebaanın İzmir Ticaretindeki Yeri ve Önemi”, 1885- 1985 Türkiye Ekonomisinin 100 Yılı İzmir Ticaret Odası Sempozyumu , İzmir Ticaret Odası Yayınları, İzmir 1985, 48-54.
- Bağış, Ali İhsan. *Osmanlı Ticaretinde Gayrimüslimler, Kapitülasyonlar*, Beratlı Tüccarlar, Turhan Kitapevi Ankara 1983.
- Bakır, İbrahim. İmar Planlarının Geleneksel Kent Mekânlarında Konut Dokularının Dönüştürülmesine Yaklaşımı” Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildiriler, Ankara 2006.s.77-98.
- Bakır, Betül. *Mimaride Rönesans ve Barok, Osmanlı Başkenti İstanbul’da Etkileri*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2003.

- Balkan, Ayşegül. Ege Kıyı Yerleşimlerinde Kentsel Mekanların Analizi Ayvalık Ve Cunda Adası Örneği, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Tasarım Yüksek Lisans Programı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi) 1997, İstanbul 1997.
- Barbaros, Fahri. *İzmir'de Sanayileşme*, İzmir: Ege Bölgesi Sanayi Odası Yayını, İzmir 1995.
- Bareilles, Bertrand. *İstanbul'un Frenk ve Levanten Mahalleleri: Pera, Galata, Banliyöler* Güncel Yayıncılık, İstanbul 2003.
- Batur, Afife. "Mimarlıkta Batılılaşma Döneminde Osmanlı Mimarlığı", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt: 4, İstanbul 1985, s.1038-1067.
- Batur, Afife. "İstanbul Art Nouveau'su" *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt. IV, İstanbul 1985, s.1086-1089.
- Batur Afife "19.Yüzyıl Sanayi Yapılarında Fabrika Hümayunlar" *I.Uluslararası Türk İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi*, Cilt.3, 1981, s.331-341.
- Batur, Afife; Batur, Selçuk. "Sanayi, Sanayi Toplumunu ve Sanayi Yapısının Evrimi Üzerine Bazı Düşünceler", *Mimarlık*, Yıl: 8 Sayı:6 1970, 26-71.
- Baskıcı, M. Murat. *1800-1914 Yıllarında Anadolu'da İktisadi Değişim*. Turhan Kitabevi, Ankara 2004.
- Bayraktar, Bayram. *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Ayvalık Tarihi*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2002.
- Bayraktar, Bayram. "Osmanlı İmparatorluğu'nun Başkalaşım Sürecinde Ayvalık Şehri," *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 84, 1993, 91-119.
- Baykara, Tuncer. *İzmir Şehri ve Tarihi*, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir 2001.
- Bektaş, Cengiz. "Ayolya'nın Başkenti Ayvalık", *Tasarım Dergisi*, Sayı: 65, 1999, s. 74-90.
- Beksaç, Engin. "Balıkesir İli Ayvalık-Gömeç-İlçelerinde Pre ve Protohistorik Yerleşmeler Yüzeysel Araştırması." XVII. Araştırma Sonuçları, Cilt: I Ankara 2000, 115-126.
- Berkes, Niyazi. *100 Soruda Türkiye İktisat Tarihi*, Cilt: 1-2, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1972.
- Beyru, Rauf. *19. Yüzyılda İzmir'de Yaşam*. Literatür Yayınları İstanbul, 2000.
- Bilget, Adnan. *Son Yüzyıllarda İzmir (1849-1949)*, Mehşer Yayınevi, İzmir 1949,
- Birsel, Cana. "Ondokuzuncu Yüzyılda Osmanlı Liman Kenti İzmir'de Kültürler, Mekan Üretim Biçimleri ve Kent Mekanının Dönüşümü" *Osmanlı Mimarlığının 7 Yüzyılı Uluslararası Bir Miras*, Yapı ve Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul 1999, 213-221.

- Boynudelik, Mahmut; Boynudelik, İ. Zerrin. *Zeytin Kitabı Zeytinden Zeytinyağına*, Oğlak Yayıncılık İstanbul 2007.
- Bozkurt, Gülnihal. *Alman ve İngiliz Belgelerinin ve Siyasi Gelişmelerin Işığı Altında Gayrimüslim Osmanlı Vatandaşlarının Hukuki Durumu (1839-1914)*, Tük Tarih Kurumu Yayınları Ankara 1989.
- Braudel, Fernand. *Akdeniz, Tarih ve Mekan*, (Çev.Necati Erkut), Metis Yayınları, İstanbul 1990.
- Burke, Peter. *Tarih ve Toplumsal Kuram*, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2005
- Bülbül Yaşar; Özbay Deniz. “Osmanlı İmparatorluğu’nda Teknolojiye Karşı Direncin İktisat Tarihi”, *İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, Cilt:9, Sayı:4, 2007. s. 19-42
- Can Deniz. “Tanzimat Döneminde Osmanlı İngiliz İlişkileri 1833- 1878 H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1995.
- Cengizkan, Ali. “Mübadele Belgelerinde Ayvalık.” Ege’nin İki Yakası-I Ayvalık Kent Tarihi Çalışmaları, Bildiri Özetleri. Ayvalık 2004.s.2.
- Cengizkan, Müge. “Endüstri Yapılarında Yeniden İşlevlendirme” İşi Biten Endüstri Yapıları ne “İş”e Yarar?”, *Dosya 3 Endüstri Mirası*, Sayı:45 2006, 9-13.
- Cengizkan, Müge. Dosya: Sanayinin Terk ettiği Alanlarda Yeniden Mimari “*Mimarlık*, Sayı: 308, 2002, .s.40-41.
- Cerasi, M.Maurice. Osmanlı Kenti: *Osmanlı İmparatorluğu’nda 18. ve 19.Yüzyıllarda Kent Uygarlığı ve Mimarisi*, (Çev.Aslı Ataöv),Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1999.
- Cezar, Mustafa. *Sanatta Batı’ya Açılış Osman Hamdi*, İlke Basın Yayın, İstanbul 2009.
- Cezar, Mustafa. “19. Yüzyılda Beyoğlu Neden ve Nasıl Gelişti” XI. TTK Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler, Cilt: VI, Ankara 1994, 2673- 2690.
- Cezar, Yavuz. “Tanzimat’a Doğru Osmanlı Maliyesi” Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi, Cilt.4, 1985, s.924-933.
- Clark, Edward. “Osmanlı Sanayi Devrimi” *Tanzimat Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu*, (Ed. Halil İncalık; Mehmet Seyitdanlıoğlu) Phoneix Yayınları, İstanbul 2006, 467-480
- Clark, Edward. “*Osmanlı Sanayi Devrimi, Osmanlılar ve Batı Teknolojisi, Yeni Araştırmalar, Yeni Görüşler*, (Ed. İhsanoğlu) İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1992, s. 37-52.
- Çağlar, Keyder. “Osmanlı Devleti ve Dünya Ekonomisi” Tanzimat’tan Cumhuriyet’e

Türkiye Ansiklopedisi , Cilt: 3, 1985, s.642-652.

Çadırcı, Musa. *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal Ve Ekonomik Yapısı*
Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1997.

Çadırcı, Musa. “ II.Mahmut Döneminde (1808- 1839) Avrupa ve Hayriye Tüccarları”
Türkiye'nin Sosyal Ve Ekonomik Tarihi (1071- 1920), “I.Uluslararası Türkiye'nin
Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi Tebliğleri, Ankara 1977, s. 237-243.

Çakır, Coşkun. “Tanzimat'tan Cumhuriyete Osmanlı İktisat Düşüncesi” *Osmanlı
Medeniyeti*, Haz. Coşkun Çakır, İstanbul, Klasik Yay. İstanbul 2005, .87-103.

Çakır, Coşkun. *Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi*, Küre Yayınları, İstanbul 2001.

Çelebi Elif , Yakartepe; Can Binan, “ İstanbul'un Modernleşme Otelleri (1800-1914)”
Megaron Dergisi, Cilt:6, Sayı.2, 2011, s.79-94

Çelik, Zeynep. *Değişen İstanbul 19. Yüzyılda Osmanlı Başkenti*, Tarih Vakfı Yurt
Yayınları, İstanbul, 1998.

Çiftçi, Aynur “Dönemleri, Üslupları ve Kentsel Dokudaki Konumlarıyla İstanbul
Karakolları”, *Art Decor*, Haziran 1997, Say: 51, s.74-86.

Darkot, Besim. “ Ayvalık”, İslam Ansiklopedisi 2. İstanbul 1942,s.78-79.

Deane, Phyllis. *İlk Sanayi İnkılâbı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, (Çev.Tevfik Güran)
Ankara 1994.

“DOCOMOMO Türkiye Çalışma Grubu Sekreteryası :Modern Mimarlık Ürünlerinin
Korunması Amaçlı Yeni Örgüt: “docomomo.tr” *Mimarlık Dergisi*, Sayı:307,
2002, s.12-13.

Doğan, Faruk. Osmanlı Devleti'nde Zeytinyağı (1800-1920), Marmara Üniversitesi, Sosyal
Bilimler Enstitüsü, İktisat Tarihi Bilim Dalı, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul
2007.

Dölen, Emre. “Mühendislik Eğitimi”, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi,
Cilt: 2, İstanbul 1985, 511-516.

Duymaz, Şevki. Aptülhamid Dönemi İmar Faaliyetleri, Süleyman Demirel Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı,(Yayınlanmamış Doktora Tezi)
Isparta 2002.

Dündar, Mesut. Beylerbeyi Sarayı, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat
Tarihi Anabilim Dalı. (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara 2008.

Ekiz, Mehmet. “Geçmişten Bugüne Feshane”, *Tasarım Dergisi*, Sayı: 103, 2000, s.102-
122.

- Ekmeleddin İhsanoğlu, “ Osmanlıların Batı’da Gelişen Bazı Teknolojik Yeniliklerden Etkilenmeleri” Osmanlılar ve Batı Teknolojisi Yeni Araştırmalar, Yeni Görüşler, İstanbul, Yeni Araştırmalar Yeni Görüşler, Haz. Ekmeleddin İhsanoğlu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1992, s.121-139.
- Edhem Eldem; Goffman Daniel; Masters, Bruce. *Doğu İle Batı Arasında Osmanlı Kenti: Halep, İzmir ve İstanbul*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2003.
- Eldem Vedat, “ Osmanlı İmparatorluğu’nun İktisadi Şartları Hakkında Bir Tetkik” Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu VII.Dizi, Sayı, 96, 1994.
- Enlil, Zeynep. “19.Yüzyıl İstanbul’unda Yapı Geleneği ve Kent Kültürü”, *Osmanlı Mimarlığının 7 Yüzyılı Uluslararası Bir Miras*, Yapı ve Endüstri Merkezi Yayınları İstanbul 1998, s.286-295.
- Erdem, İsmail Bülent. *Ayvalık Tarihi Kent Merkezinde Kentsel Yenileme Projesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Tasarım Bölümü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir,1999.
- Erim, Hıfzı. *Ayvalık Tarihi*. Güney Yayıncılık ve Gazetecilik, Ankara 1948.
- Ersoy, Bozkurt. *İzmir Hanları*, Atatürk Kültür ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Sayı: 49, Ankara 1991.
- Eyice Semavi, “Batılılaşma (Mimari)” Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi , Cilt.5, 1993, s.171-185.
- Eyice, Semavi. “XVIII. Yüzyıl Türk Sanatı ve Türk Mimarisinde Avrupa Neo- Klasik Üslubu”, *Sanat Tarihi Yıllığı*, IX- X, İstanbul 1981, s.165-175.
- Eyüce, Özen. “Sanayi Yapılarında Biçimsel Değişimler” *Ege Mimarlık*, Sayı: 33, 1999, s.31-36.
- Faroqhi, Suraiya “Ticaret: Bölgeler ve Uluslararası” *Osmanlı İmparatorluğu’nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi 1600-1914*, Ed. Halil İnalçık;Donald Quartaert, Eren Yayıncılık Cilt:2, İstanbul 2004, s.601-655.
- Faroqhi, Suraiya “Western and Local Entrepreneurs in İzmir in the Nineteenth and Early Twentieth Centuries” *Son Yüzyıllarda İzmir ve Batı Anadolu*, Akademi Kitabevi, İzmir 1994, 77-92.
- Genç, Mehmet. “18.Yüzyılda Osmanlı Sanayi”, *Dünü ve Bugünüyle Toplum ve Ekonomi*, Sayı: 2, 1991, s. 99-124.
- Genç, Mehmet “Osmanlı İmparatorluğu’nda Devlet ve Ekonomi” V.Milletlerarası Türkiye Sosyal ve İktisat Tarihi Kongresi Tebliğler, Ankara 1989, s.13-25
- Genç, Mehmet. “Osmanlı İktisadi Dünya Görüşünün İlkeleri” İstanbul Üniversitesi

Ed.Fak.Sosyoloji Dergisi, İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayını, Sayı:3, 1989, 175-185.

Genç, Mehmet. “Osmanlı Maliyesinde Malikâne Sistemi”, *Türkiye İktisat Tarihi Semineri Bildirileri*, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1975, 231-296.

Genç Umut Devrim, Ege Bölgesindeki Tarihi Banka Yapıları (1915-1930) Dokuz Eylül Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Restorasyon Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir 2001.

Giz, Adnan. “Osmanlı Devleti’nde Ticaret, Sanayi Odaları Ve Borsalar Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Kentsel Dönüşüm” Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi, Cilt: 3, İstanbul 1985, 748-752.

Giz, Adnan. “Sanayimizde İlk Yabancı Sermaye Hareketleri” Belgelerle Sanayi Tarihi “*İstanbul Sanayi Odası Dergisi*, Sayı.53, 1970, s.12-14.

Giz, Adnan. “17.Yüzyılda İstanbul Şehrinde Sanayinin Durumu” *İstanbul Sanayi Odası Dergisi*, Cilt:2, Sayı:17,1967.s.12-13.

Giz, Adnan. “Anadolu Tarihinde Sınai Faaliyetlerine Toplu Bir Bakış” *İstanbul Sanayi Odası Dergisi*, Cilt.4, 1969, s.14, 15.

Goffman, Daniel “İzmir: Köyden Kolonyal Liman Kentine” *Doğu ile Batı Arasında Osmanlı Kenti: Halep, İzmir ve İstanbul*, (Editörler. Edhem Eldem; Daniel Goffman ; Bruce Masters,) . (Çev.Sermet Yalçın) Tarih Vakfı Yurt Yayınları), İstanbul 2003, s.88-151.

Güran, Tevfik. *19.Yüzyıl Osmanlı Tarımı*, İstanbul 1998.

Güran, Tevfik. “Tanzimat Döneminde Devlet Fabrikaları” *150. Yılında Tanzimat*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, VII, Dizi Sayı: 142, Yayını Hazırlayan, Hakkı Dursun Yıldız, Ankara, 1992, 235-257.

Gürsoy, Melih. “İzmir Sanayinin Geçmiş ve Bugünü” İzmir Sanayinin Geçmiş ve Bugünü” *Son Yüzyıllarda İzmir Ve Batı Anadolu, Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*, Hazırlayan. Prof..Dr. Tuncer Baykara, İzmir 1994, s.123-133.

Hobsbawn, J. Eric. *Sanayi ve İmparatorluk*, Dost Kitabevi Yayınları, İstanbul 1987.

Hout, Lois; Thalmann J. Poul; Valbelle Dominique. *Kentlerin Doğuşu*, (Çev.Ali Bektaş Girgin), İmge Kitabevi İstanbul 2000.

İlgürel Mücteba, “Zeytinburnu’nda Bir Demir Fabrikası”, Tarih Boyunca İstanbul Semineri Bildiriler, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını*, İstanbul 1988, s.155-164.

İnalçık, Halil. *Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi Üzerine Arşiv Çalışmaları, İncelemeler*, Eren Yayınları, İstanbul 1996.

- İnalcık, Halil. “Tanzimat'ın Uygulanması ve Sosyal Tepkileri”, *Bellekten*, Cilt: .XXXVII, Sayı: 12, Ankara 1964 , s.624-690.
- İnan Huricihan. “Osmanlı Tarihi ve Dünya Sistemi, Bir Değerlendirme”, *Toplum Bilim*, Sayı: 23, 1983, 9-39.
- Issawi, Charles. *The Economic History of Turkey 1800-1914*, The University of Chicago Press, Chicago 1980.
- İngiliz Konsolosluk Raporlarına Göre İngiliz Ticareti (1864-1914), İzmir Ticaret Odası Yayınları İzmir 1998.
- İzmir 1876 ve 1908 Yunanca Rehberlere Göre Meşrutiyette İzmir, İzmir Büyükşehir Kültür Yayını, (Çev. Engin Berber) İzmir 2008.
- Karatosun, Bahtiyar, Müjgan. XIX.Yüzyıl Ticaret Faaliyetlerinin Küçük Liman Kentlerinde Kıyı Ölçeğindeki Mekansal Yansımaları ve Koruma Önerileri (Foça, Urla, Çeşme Örnekleri) Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Bölümü, Restorasyon Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir 2003.
- Karavar, Hilal. *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e İzmit Çuha Fabrikası 1844-1920*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını, Kocaeli 2007.
- Karpat, Kemal. *Osmanlı Modernleşmesi, Toplum, Kurumsal Değişim ve Nüfus*, İmge Kitabevi İstanbul 2008.
- Kasaba, Reşat. *Dünya İmparatorluk ve Toplum: Osmanlı Yazıları*, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2005
- Kasaba, Reşat. “İzmir” Doğu Akdeniz'de Liman Kentleri 1800-1914, *Doğu Akdeniz'de Liman Kentleri*, (Editörler: Çağlar Keyder, Y. Eyüp Özveren ve Donald Quatert) (Çev.Gül Çağalı Güven), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1994, s.1-22.
- Kasaba, Reşat. *Osmanlı İmparatorluğu ve Dünya Ekonomisi*, Belge Yayınları, İstanbul 1993.
- Keyder, Çağlar; Özveren Eyüp Y; Quatert, Donald. “Osmanlı İmparatorluğunda Liman Kentlerinde Bazı Kuramsal ve Tarihsel Perspektifler”, *Doğu Akdeniz'de Liman Kentleri*, (Editörler: Çağlar Keyder, Y. Eyüp Özveren ve Donald Quatert) (Çev.Gül Çağalı Güven), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1994, s.121-133.
- Keyder Çağlar. “Osmanlı Devleti ve Dünya Ekonomisi” Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi 1985, Cilt:3, s.642- 652.
- Kılıçbay M. Ali. “Batılılaşma Osmanlı Batılılaşması” Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, Cilt:1, 1985, s.147-152.
- Kıray, Mübeccel . *Örgütlemeyen Kent: İzmir*, Bağlam Yayınları, Ankara 1998.

- Kıyak, Aslı. Kentin Biçimsel ve Mekansal Kurgusunun Çözümlemesine Dair Bir Yöntem Önerisi ve Ayvalık Örneği, İstanbul Teknik Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi),1986, İstanbul.
- Kodaman, Bayram. “Tanzimat’tan II.Meşrutiyete Kadar Sanayi Mektepleri,” Türkiye’nin Ekonomik ve Sosyal Tarihi (1071-1920). I.Uluslararası Türkiye’nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi Tebliğleri , Ankara 1980, s.287-296.
- Kontis, D.Ioannis, *Lesbos and His Asia Minor Area*, Athens, 1978.
- Köhnen, Gerhard. *Dünya Ekonomisi Tarihi*, Varlık Yayınları, İstanbul 1965.
- Köksal, T.Gül. “İstanbul’daki Endüstri Mirası İçin Koruma Ve Yeniden Kullanım Önerileri”, *İTÜ Dergisi*, Sayı: 5, 2005, 125-136.
- Köksal, T.Gül. “ Kaybolan Endüstri Mirasımız ve Bazı Öneriler”, *Domus M* Sayı :8, 2000, s.52-55.
- Koroğlu, Nil XIX.Yüzyıl ve XX. Yüzyıl Başı Eminönü İstanbul Büro Hanları, Yıldız Teknik Üniversitesi FBE Mimarlık Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2004.
- Karamplias, İωαννης. *Ιστορια των Κνδωνιων: Απο της Ιδρυσεως των μεχρι Αποκατασεως των Προσφνηγων Εις το Ελενρον Ελληνικον Κρατος*, Αθηνα 1949
- Kuban, Doğan. *Osmanlı Mimarisi*, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul 2007.
- Kuban, Doğan. *İstanbul Bir Kent Tarihi*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2000.
- Kuban, Doğan. Türk Barok Mimarisi Üzerine Bir Deneme, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul 1954.
- Kumbaracıbaşı, Onur. *Dış Ticaret Teorisi ve Uluslararası Ekonomi*, Ankara İktisadi ve İdari İlimler Akademisi Yayını, Ankara 1976.
- Kuran, Aptullah. “19.yüzyıl Osmanlı Mimarisi” *Celal Esat Arseven Anısına Sanat Tarihi Semineri (İstanbul 1994)* , *Seminer Bildirileri*, Mimar Sinan Üniversitesi Yayını İstanbul 2000, s. 232-237.
- Kurdakul, Necdet. *Osmanlı Devletinde Ticaret Antlaşmaları ve Kapitülasyonlar*, Döler Neşriyat, İstanbul, 1981.
- Kurdakul, Necdet. “Ticaret Antlaşmaları” , Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi, Cilt:3, 1985, s.666-667.
- Kurmuş, Orhan. *Emperyalizmin Türkiye’ye Girişi*, Yordam Yayınları, İstanbul, 1984.
- Kuyulu, İnci.“İzmir’de Osmanlı Dönemi Yapıları”, *XIII. Türk Tarih Kongresi Kongreye Sunulan Bildiriler*, Cilt:3 , II. Kısım, Ankara, s.1187- 1204.

- Küçükerman, Önder. “Sanayi Devriminin 19.yy Osmanlı Devleti’ndeki Etkileri ve Sanat Kavramlarındaki Değişimler” 19.Yüzyıl İstanbul’unda Sanat Ortamı, İstanbul 1996 s.49-54.
- Küçükerman, Önder. *Tasarı ve Sanayi Tarihi Mirası Olarak İstanbul’daki Milli Sarayların Önemi*, TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı Yayını, No: 15, Ankara. 1995 s.8-39.
- Küçükerman, Önder. “Paşabahçe Cam Fabrikası”, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt:6, 1994,s. 228-229.
- Küçükerman, Önder. “Bakırköy Pamuklu Sanayi İşletmesi”, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt:7, 1994, s.558.
- Küçükerman, Önder. “Yıldız Çini Fabrikası”, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt: 7, 1994 s. 515-516.
- Küçükerman, Önder. *Dünya Saraylarının Prestij Teknolojisi: Porselen Sanatı ve Yıldız Çini Fabrikası*, Sümerbank Genel Müdürlüğü Yayını, İstanbul 1987
- Küçükerman, Önder. *Geleneksel Türk Dericilik Sanayi ve Beykoz Fabrikası*, Sümerbank Genel Müdürlüğü Yayını, İstanbul 1988.
- Küçükerman, Önder. *Türk Giyim Sanayii Tarihindeki Ünlü Fabrika, Feshane Defterdar Fabrikası*, Sümerbank Genel Müdürlüğü Yayını, İstanbul 1988
- Kütükoğlu, Mübahat. “İzmir Rıhtımı İnşaatı ve İşletme İmtiyazı” *İzmir Tarihinden Kesitler*, İzmir Büyükşehir Yayınları, İzmir 2000.
- Kütükoğlu, Mübahat, *15. ve 16. Asırlarda İzmir Kazasının Sosyal ve İktisadi Yapısı*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları, İzmir 2000.
- Kütükoğlu, Mübahat. “20. Yüzyıl Başlarında İzmir Ticareti” *Son Yüzyıllarda İzmir ve Batı Anadolu*, (Ed.Tuncer Baykara) Akademi Kitabevi, İzmir 1994.
- Kütükoğlu, Mübahat. “Tanzimat Devrinde Yabancıların İktisadi Faaliyetleri”, *150.Yılında Tanzimat*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1992, 91-138.
- Kütükoğlu, Mübahat“ Yunan İsyanı Sırasında Anadolu ve Adalar Rumlarının Tutumları ve Sonuçları” III.Askerî Semineri Bildirileri, Ankara, 1986, s.133-161.
- Kütükoğlu, Mübahat. “İzmir Dış Ticaretinin Gelişmesinde İzmir Limanı ve Gümrüklerin Rolü” 1885- 1985, *Türkiye Ekonomisinin 100 Yılı İzmir Ticaret Odası Sempozyumu*, İzmir Ticaret Odası Yayınları, İzmir, 1985, s. 99-120.
- Kütükoğlu, Mübahat. Osmanlı – İngiliz İktisadi Münasebetleri(1580-1838), Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayını, Ankara 1974.

- Λαμπιδης, Γιωργος. *Οι Προσφονες 1922 Οικος Αδελφων Κυριακιοη*, Θεσσαλονικη, 1989.
- Madran Emre; Özgönül Nimet. “ Ayvalık Geleneksel Ticari Yapılarında Mekansal Değişim ve Dönüşüm”, Ege'nin İki Yakası, Ayvalık Kent Tarihi Çalışmaları Bildiri Özetleri, Ayvalık, 2004 s.8-9.
- Madran, Emre. “XIX. yüzyıl Sonunda Yapı Alanında Çalışanlar,” *X. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler*, Cilt. V, Ankara 1994, s. 2461- 2469.
- Meropi Anastassiadou. *Tanzimat Çağında Bir Osmanlı Şehri: Selanik (1830-1912)*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2001.
- Mc. Carthy, Justin. *Osmanlı Anadolu Topraklarındaki Müslüman ve Azınlık Nüfus*, Genelkurmay Basım Evi, Ankara 1995.
- Mağmumi, Şerafettin. *Bir Osmanlı Doktorunun Anıları Yüzyıl Önce Anadolu Ve Suriye*, Büke Yayınları (Çev.Cahit Kayra), İstanbul 2001.
- Martal, Abdullah. “Osmanlı Sanayileşme Çabaları 19.Yüzyıl” Osmanlı, Cilt:3 Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, 279-285.
- Martal, Abdullah. “Yüzyılın İkinci Yarısında İzmir'in Sosyo-Ekonomik Yapısında Gerçekleşen Değişmeler”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt:I, Sayı:3, İzmir 1993, 117-133.
- Martal, Abdullah. 19.Yüzyılın II. Yarısında İzmir ve Çevresinde Sanayi Ve Ticaret, Yayınlanmamış Doktora Tezi, DEÜ Atatürk İlke ve İnkılapları Enstitüsü, İzmir 1992.
- Martal, Abdullah. “16.Yüzyıldan 20.Yüzyıla Ticaret ve Sanayinin Gelişimi” *Üç İzmir*, (Ed. Enis. Batur), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1992, 265-273.
- Martal, Abdullah. *Değişim Sürecinde İzmir'de Sanayileşme, 19.Yüzyıl*, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir, 1999,
- Mutaf, Abdülmecid. *Salnâmelere Göre Karesi (1847-1922)*, Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı Yayını No.9, Balıkesir, 2003.
- Nef, John. *Sanayileşmenin Kültür Temelleri*, Kalem Yayıncılık, (Çev.Erol Güngör) İstanbul 1980.
- Orhonlu, Cengiz. *Osmanlı İmparatorluğunda Şehircilik Ve Ulaşım Üzerine Araştırmalar*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, İzmir 1984.
- Ortaylı, İlber. “ Eski Türk Şehirlerinde Yapı İşlerinin Fonksiyonel Düzenlenişi ve Yapı Örgütü” *Osmanlı İmparatorluğunda İktisadi ve Sosyal Değişim*, Ankara 2004, s.71-82.
- Ortaylı, İlber. *Batılılaşma Yolunda*, Turkuaz Yayınevi , İstanbul 2007.

- Ortaylı, İlber. "Milliyetçilik Akımları", Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, Cilt:4, 1985. s.1025-1036.
- Ortaylı, İlber. Tanzimat'tan Sonra Mahalli İdareler 1840-1878, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları. Ankara 1974.
- Ödekan, Ayla. "Mimarlık ve Sanat Tarihi (1600-1908)" Türkiye Tarihi, Cilt: 3, İstanbul, 1997, s.369-455.
- Ödekan, Ayla. "Neo Klasik Mimari" Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt: 5, 1994, s.359, 360.
- Ökçün, Gündüz. Osmanlı Sanayi 1913-1915 Yılları Sanayi İstatistiki, Cilt: IV, Tarihi İstatistikler Dizisi, DİE, Ankara, 1997.
- Ökçün, Gündüz. "19.Yüzyılın İkinci Yarısında İmalat Sanayi Alanında Verilen Ruhsat ve İmtiyazların Ana Çizgileri" *SBFD*, Cilt.27, 1972, s.157-167.
- Önsoy, Rifat. "Tanzimat Döneminde Sanayi ve Ticaretle İlgili Meclisler(1839- 1876), *X.Türk Tarih Kongresi*, Ankara 1993, s.1685- 1696.
- Önsoy, Rifat. *Tanzimat Dönemi Osmanlı Sanayi ve Sanayileşme Politikası*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1988.
- Örs, Feriâl ; Serçe Erkan; Örs Şakir. 19.Yüzyıldan 21.Yüzyıla İzmir Ticaret Odası Tarihi; Yüzyıllar Köprüsü, , İzmir Ticaret Odası, İzmir 2002.
- Özkaya Yücel. *18.Yüzyılda Osmanlı Kurumları ve Toplum Yaşantısı*, Kültür Ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1985.
- Pamuk,Şevket. *Osmanlı Ekonomisi ve Kurumları Seçme Eserler I*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2010.
- Pamuk, Şevket. *100 Soruda Osmanlı-Türkiye İktisadi Tarihi 1500-1914*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1988.
- Pamuk, Şevket. *19.Yüzyılda Osmanlı Dış Ticareti, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları*, Ankara 1995.
- Pamuk, Şevket. *Osmanlı Ekonomisinde Bağımlılık ve Büyüme, 1820-1913*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları İstanbul 1994.
- Pamuk, Şevket. "19.Yüzyıl Osmanlı Dış Ticareti" Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, Cilt: 3, 1985, s.633-655.
- Pınar İlhan, " 19.Yüzyılda Seyyahların İzinde Edremit'ten Ayvalık'a Yolculuklar" *Tarih Kucağında Gömeç Sempozyum Bildirileri*, Uşşak Matbaası, İzmir 2002, s.95-105.

- Pınar, İlhan. *Alman Gezginlerin Gözüyle 19.Yüzyıl Anadolu Şehirleri*, İzmir 1996.
- Richards, J.M Elizabeth B. Mock. *Modern Mimarlığa Giriş*, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, Ankara, 1966.
- Psarros, Dimitrios “Kydonies- Ayvalık’ın Kentsel Tarihi” Ege’nin İki Yakası I: Ayvalık Kent Tarihi Çalışmaları Konferansı Bildiri Özetleri, Ayvalık 2004, s.6-7.
- Psarros, Dimitrios “ Ayvalık / Kydonies’in Kentsel Tarihi” “ Ege’nin İki Yakası-1 Ayvalık Kent Tarihi Çalışmaları” Yayınlanmamış Çeviri Metni, (Çeviren: Ahmet Yorulmaz) Ayvalık 2004.
- Quataert, Donald, “19.Yüzyıla Genel Bakış: Islahatlar Devri (1812–1914) *Osmanlı İmparatorluğu’nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi, 1600–1914*, Cilt:2 (Ed.Halil İnalcık ve Donald Quartaert; Çev. Ayşe Berktaş,) Eren Yayıncılık, İstanbul 2004.s.885-1095.
- Quataert, Donald. *Sanayi Devrimi Çağında Osmanlı İmalat Sektörü*, (Çev. Tansel Güney) İletişim Yayınları, İstanbul 1999.
- Quataert, Donald. *Osmanlı Devleti’nde Avrupa İktisadi Yayılımı ve Direniş (1881-1908)* Yurt Yayınları, Ankara 1987.
- Rhoads Murphey. “ Osmanlılar’ın Batı Teknolojisini Benimsemedeki Tutumları: Efrenci Teknisyenlerinin Sivil ve Askeri Uygulamalardaki Rolü”, *Osmanlılar ve Batı Teknolojisi Yeni Araştırmalar, Yeni Görüşler*, İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1992, s.7-20.
- Rodo, Şevket. “Yirmisekiz Mehmet Çelebi ve Sefâretnamesi”, *Hayat Tarih Mecmuası*, Cilt:1,Sayı:2, 1967, s.5-11.
- Sakin, Orhan. *Osmanlı’daki Etnik Yapı: 1914 Nüfusu*, Ekim Yayınları, İstanbul 2008.
- Sevimay Hayri, *Cumhuriyet’e Girerken Ekonomi, Son Dönem Osmanlı Ekonomisi*, Kazancı Kitabevi, İstanbul 1995.
- Syrett, Frangakis Elena. *18.Yüzyılda İzmir’de Ticaret(1700-1820)*,Çev.Çiğdem Diken, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını, İzmir 2006.
- Syrett, Frangakis Elena. “Patras”, *Doğu Akdeniz’de Liman Kentleri*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, (Ed.Çağlar Keyder, Eyüp Özveren ve Donald Quataert), (Çev.Gül Çağalı Güven), İstanbul 1994, 23-44.
- Sarc, Ö. Celal. *Tanzimat ve Sanayimiz*, İstanbul 1940.
- Σηθογναης, Νικος. *Βιομηχα Κτιρια Στη Λεσβο, Ελαιοτριβεια-Σσπωνοποιεια, 19ος και σρχες του 20ου σιωνα*, Τε δκ ν Λεσβο 1994.
- Σολλατος, Χροτος. *Ο Οικονομικος Βιος Των Ελληνων Της Δντικης Μικρας Ασιας 1880-1922*, Αθηνα, 1994

- Sonyel, Salahi. “Tanzimat ve Osmanlı İmparatorluğu’nun Gayrimüslim Uyruklar Üzerindeki Etkileri”, *150. Yılında Tanzimat*, Ankara 1990, 339-352.
- Sözen, Metin; Tanyeli Uğur. *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1992.
- Standford Shaw “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Osmanlı Doğru Vergi Sistemi” *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, 1985, Cilt:4, s.934-946.
- Σταυριδου, Αριστομενους. *Εγχειριδιον Πολιτικης Φυσικης Και Εμπορικης Γεωγραφιας Του Οθωμανικου Κρατους 1876*, Εκ Του Τυπογραφειου Ιωαννου Σαριβαξεβανη, Μυτιληνη 1996.
- Şimşek, Eylem. Endüstri Yapılarının Kültürel Miras Olarak İrdelenmesi ve Değerlendirilmesi: İzmir Liman Arkası Örneği, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Bölümü, Restorasyon Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2006.
- Şener, Sefer. “Osmanlı Sanayileşme Süreci ve Bu Süreçte Özel Girişimin Rolü”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:9, Say:3 İzmir 2007, s. 61-82.
- Tanilli, Server. *Yüzyılların Gerçeği ve Mirası İnsanlık Tarihine Giriş*, Cilt.3, Cem Yayınevi, İstanbul 1994.
- Tankut, Gönül. “Osmanlı Şehirlerinde Ticari Fonksiyonların Mekansal Dağılımı”, *Türk Tarih Kongresi Bildiriler*, VII, Cilt.2 Ankara 1973, s.53-75.
- Tatoğlu, Mehmet Ali. 753 Numaralı Şer’iye Siciline Göre Balıkesir’de Ekonomik, Sosyal ve Dini Hayat, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlahiyat Anabilim Dalı İslam Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.
- Tekeli, İlhan. “19. Yüzyılda İstanbul Metropol Alanına Dönüşümü”, *Modernleşme Sürecinde Osmanlı Kentleri*, (Ed. Dumont Paul, Georgeon François) Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1999, s.19-30.
- Tekeli, İlhan. “Ege Bölgesinde Yerleşme Sisteminin 19.yy. Dönüşümü,” *Üç İzmir*, (Ed. Enis. Batur), İstanbul 1992, s.125-141.
- Tekeli, İlhan. “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Kentsel Dönüşüm” *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt:4 İstanbul 1985, s.878-890.
- Tekeli, İlhan “Yer Seçimi Teorileri, Endüstrileşme Politikası ve Organize Sanayi Bölgeleri Üstüne”, *Mimarlık* (Sanayi Yapıları Özel Sayı), 1978, Sayı. 78, s.50-55.
- Tekeli, Doğan; Sisa, Sami. “Sanayi Yapıları Üzerine” *Mimarlık* (Sanayi Yapıları Özel Sayı), Sayı: 78, 1978, 61-67.

- Terzi, Esra. The 19 Th Century Olive Oil Industry In Ayvalık And Its Impact On The Settlement Pattern, The Graduate School Of Social Sciences Of Middle East Technical University, (Basılmamış Yüksek Lisan Tezi,) Ankara 2006.
- Terzibaşoğlu, Yücel. “19.Yüzyılda Batı Anadolu Liman Kentlerinde Elitlerin İlişki Ağları” *I.Uluslararası Akdeniz Ticareti ve Liman Kentleri Geçmiş ve Gelecek Sempozyumu Bildirileri*, İzmir 2009, s.288-290.
- Terzibaşoğlu, Yücel. “ Landlords, Refugees, And Nomands: Struggles For Land Around Late Nineteenth Century Ayvalık” *New Perspectives On Turkey*, İstanbul 2001, s.51-82.
- Tezel, Yahya. *Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi (1923-1950)*, Yurt Yayıncılık, Ankara 1986.
- Toprak, Zafer. “İktisat Tarihi” Osmanlı Devleti 1600-1908, Cilt: 3, 1999, s.194.
- Toprak, Zafer. “ Bankacılık” Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt: 2, 1994, s.46-49
- Toprak, Zafer. “Osmanlı Devleti ve Sanayileşme Sorunu”, Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi, Cilt: 5, İstanbul 1985, 1340-1344.
- Toprak, Zafer. “Tanzimat’ta Osmanlı Sanayi”, Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi, Cilt: 5, İstanbul 1985, 1345-1347.
- Toprak, Zafer. “II. Meşrutiyet ve Osmanlı Sanayii”, Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi, Cilt: 5, 1985, 1348-1358.
- Toprak Zafer “Tanzimat’tan Sonra İktisadi Politika” Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi Cilt: 3, 1985. s.668-671.
- Toprak, Zafer. “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Osmanlı Ekonomisinde Gelişmeler” 1885-1985, *Türkiye Ekonomisinin 100 Yılı İzmir Ticaret Odası Sempozyumu*, İzmir Ticaret Odası Yayınları, İzmir, 1985, s.22- 27.
- Toynbee Arnold. “The Westen Question in Greece and Turkey”, *A Study In The Contact Of Civilisations*, Houghton Mifflin Company, New York 1970.
- Tokyay, Vedat. “Liman Kentlerinde Dönüşüm Anlayışı; Kopenhag, Oslo, Bergen, Helsinki, Girit”, *Yapı Dergisi*, Sayı:11, 2004, s.61-67.
- Toptan, Fatih. “ Geçmişten Geleceğe Yeldeğirmenleri”, *Popüler Tarih*, Sayı. 58, İstanbul 2005. s.78- 81
- Tuğlacı, Pars. *Osmanlı Mimarlığında Batılılaşma Dönemi ve Balyan Ailesi*, İnkılap ve Aka Yayınevi, İstanbul 1981.
- Tufan, Muzaffer. “Sosyolojinin Fransa’da Doğuşu Döneminde Osmanlı Toplumundaki Çağdaşlaşma Hareketi – Tanzimat’ın Dış Etkenleri” *Tanzimat’ın 150.Yıl Dönümü*

- Uluslararası Sempozyumu Bildiriler*, Ankara 1994, 145-163.
- Tuna, Korkut. *Şehirlerin Ortaya Çıkış ve Yaygınlaşması Üzerine Sosyolojik Bir Deneme*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1987.
- Tural, Osman. “Osmanlı Kentinde Çarşı Mekanı ve Üsküp Türk Çarşısı” ” *Osmanlı Mimarlığının 7 Yüzyılı “Uluslarüstü Bir Miras”*, YEM Yayınları, İstanbul 2000.
- Ülman, Halûk. “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Dış Politika ve Doğu Sorunu” *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt 1, 1985. s.272-288
- Necmi Ülker. *17.ve 18.Yüzyıllarda İzmir Şehri Tarihi, I.Ticaret Tarihi Araştırmaları*, Akademi Kitapevi, İzmir, 1994.
- Wallerstein Immanuel ; Decdeli Hale; Kasaba Reşat.“Osmanlı İmparatorluğunun Dünya Ekonomisi ile Bütünleşme Süreci”, *Toplum ve Bilim*, Sayı: 23: 1983, s.41-54
- Wiener-Müller, Wolfgang. “15-19. Yüzyıllar arasında İstanbul’da İmalathane ve Fabrikalar”, *Osmanlılar ve Batı Teknolojisi, Yeni Araştırmalar, Yeni Görüşler*,(Ed. İhsanoğlu) İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayını, İstanbul, 1992, s. 53-120.
- Wiener-Müller, Wolfgang.“İstanbul’da Erken Dönem Endüstri Yapıları”, *Archiscope*, Sayı.3.1998,s.62-64
- Winter, John. *Industrial Architecture: a Survey of Factory Building*, Studio Vista, London 1970.
- Yerasimos, Stefanos. *Sultan Sofraları, 15. ve 16.Yüzyıllarda Osmanlı Sarayı Mutfağı*, Yapı Kredi Yayınları İstanbul 2002.
- Yerasimos, Stefanos. “ 19.Yüzyılda Osmanlı Liman Kenti İzmir’de Kültürler, Mekân Üretim Biçimleri ve Kent Mekanının Dönüşümü”, *Osmanlı Mimarlığının 7 Yüzyılı “Uluslarüstü Bir Miras*,Yapı ve Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul 2000, s.213-220.
- Yerasimos, Stefanos. “Tanzimat’ın Kent Reformları Üzerine Modernleşme” *Modernleşme Sürecinde Osmanlı Kentleri*, (Ed. Dumont Paul, Georgeon François) Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1999.s.1-18.
- Yergün Uzay. *Batılılaşama Dönemi Mimaride Yapım Teknolojisindeki Değişim ve Gelişim*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi) İstanbul 2002.
- Yıldırım Yavuz; Suha Özkan. “Osmanlı Mimarlığının Son Yüzyılları” *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt: 4, 1983, s.1078-1087.
- Yılmaz, Elif. *Türk- Yunan Nüfus Mübadelesi ve Ayvalık*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi,

İstanbul 2005.

Yılmaz, Fikret. Yetkin Sabri. *İzmir Kent Tarihi*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayını, İzmir 2002.

Yılmaz, Serap; Kuyulu, İnci “ Dünden Bugüne Ege Kıyı Kentleri: Tarihsel Gelişim” *II.Kıyı Sorunları ve Çevre Sempozyumu (14-16 Kasım 1997) Bildiriler Kitabı*, (Editör: Ayşe Günbey Şerifoğlu) Kuşadası Belediye Yayınları No.8, Kuşadası 1997, s.272-289.

Yiğitcanlar, Tan. “Kentsel Gelişme Olgusu ve Gelişme Süreci” *Planlama Dergisi*, Cilt:4. TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayınları Ankara 2001, s.55-58.

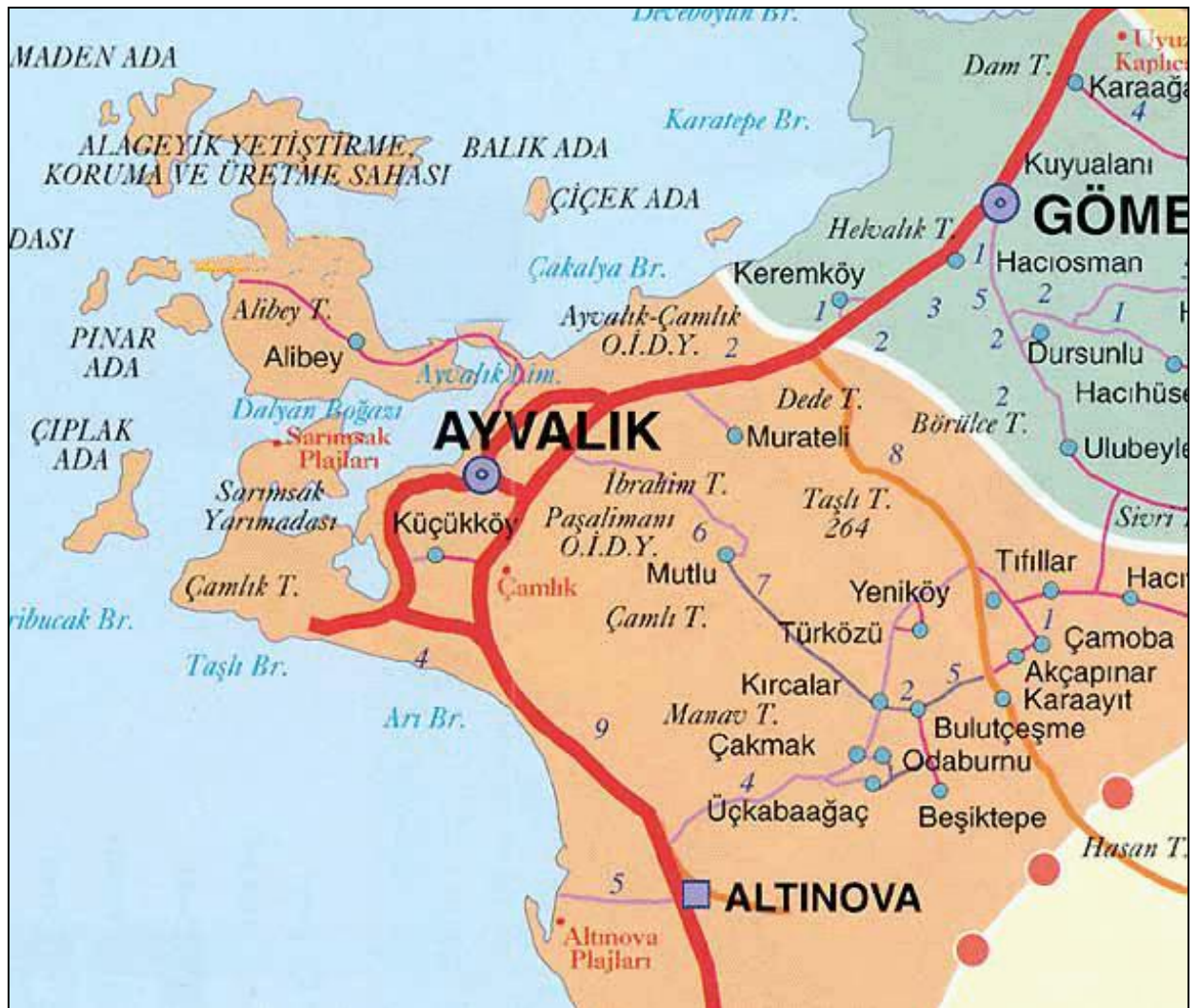
Yorulmaz, Ahmet. *Ayvalık'ı Gezerken*, Geylan Kitapevi, İstanbul 1988

Yücekök, Ahmet “Emparyelizmin Yörüngesinde Osmanlı İmparatorluğu: 1838 Ticaret Sözleşmeleri” *AÜSBF Dergisi*, Cilt: 23, Sayı: 1, 1968, s.381-406,

Yücel, Atilla. "İstanbul'da 19.Yüzyılın Kentsel Konut Biçimleri” *Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme*, Tarih Yurt Vakfı, Habitat II Yayını, İstanbul 1996, s.298- 312.

Yüksel, Ali Sait. “Ticaret”, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, Cilt: 9, 1995, s.2492-2494.

EKLER

Ek.1 Ayvalık Haritası (http://balikesir.gen.trimg_turizmharitalarayvalik.jpg)

Sicil numarası		168
Sınıf	118	
Tacirin kendi adı ve şüresi	A. Zeki	
Doğduğu yer	Aydın	
Doğum tarihi	25/12/1886	
Tabiyeti	1286	
İkâmesinin adı	Ş.Ş.	
Tec'rin evine ve müesseseye verilen ad	Un Fabrikası	
Şirket / Navi		
Müddeti		
İşin başladığı tarih	22/10/1911	
Adres		
Telegraf adresi	Hoşmettin yasağı Sabit Bey	

olduğu ticaret ve sanatı nevi	Un Fabrikası
perakende olduğu	Hayran
İş için meşğul olduğu komisyonculuğun nevi	.
İsim ve şöhreti ve imza	Yoktur
etmeye mezun olanlar	
suretleri	*
İkâmesinin merkezi	Şubeleri
İkâmet alınabilecek mali ticari ve sınai müessise	
İkâmetleri	Yasağı - O. Zeki
İkâmetin senelik miktarı	
İkâmetin mahkûmiyeti mucib mahkûmiyeti var mı	

Ek 2: Ayvalık Ticaret Odası 1931 Yılı Un Fabrikası Kaydı (Sicil/Sayfa No: 168)

Ek 3: Üretim ve Depo Yapılarının Ayvalık Kent Planındaki Yerleşimi²⁸⁷

²⁸⁷ Esra Terzi, The 19 Th Century Olive Oil Industry in Ayvalık And Its Impact On The Settlement Pattern, The Graduate School Of Social Sciences Of Middle East Technical University, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi,) Ankara 2006, s.84.

Ek 4: Ticaret Yapılarının Ayvalık Kent Planındaki Yerleşimi(Genel Görünüş).

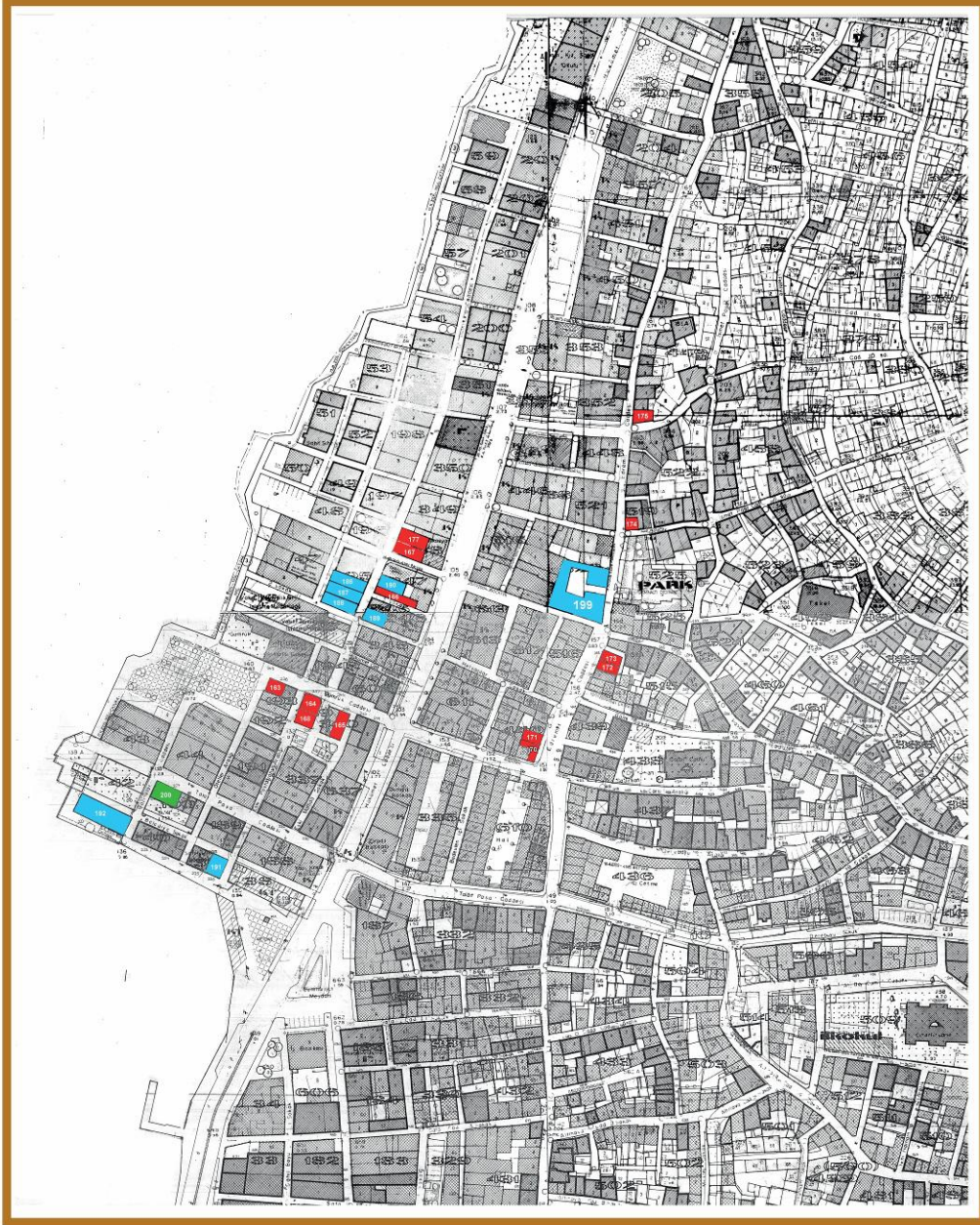
**Ek 5/a: Ticaret Yapılarının Ayrılık Kent Planındaki Yerleşimi
(1.Bölge Barbaros Cad. Altınova Cad./Sefa Cad)**

Dükkânlar

Banka

Dükânlar

Şehir içi Hanı

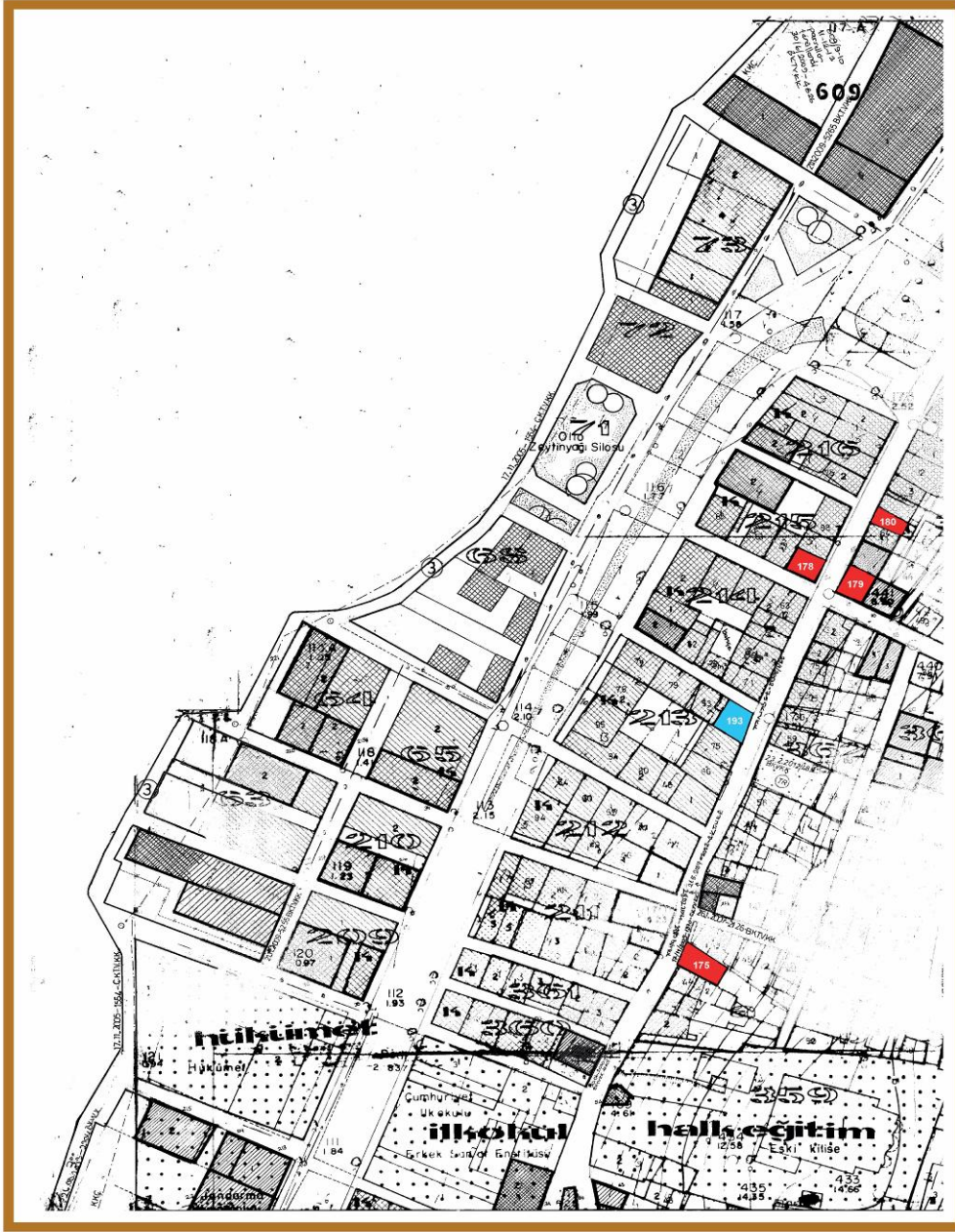

Kahvehane/Gazino
Lokanta

Otel Yapısı

**EK 5/b Ticaret Yapılarının Ayvalık Kent Planındaki Yerleşimi
(2.Bölge Sahil Boyu Cad./Gümrük Cad./Edremit Cad.**

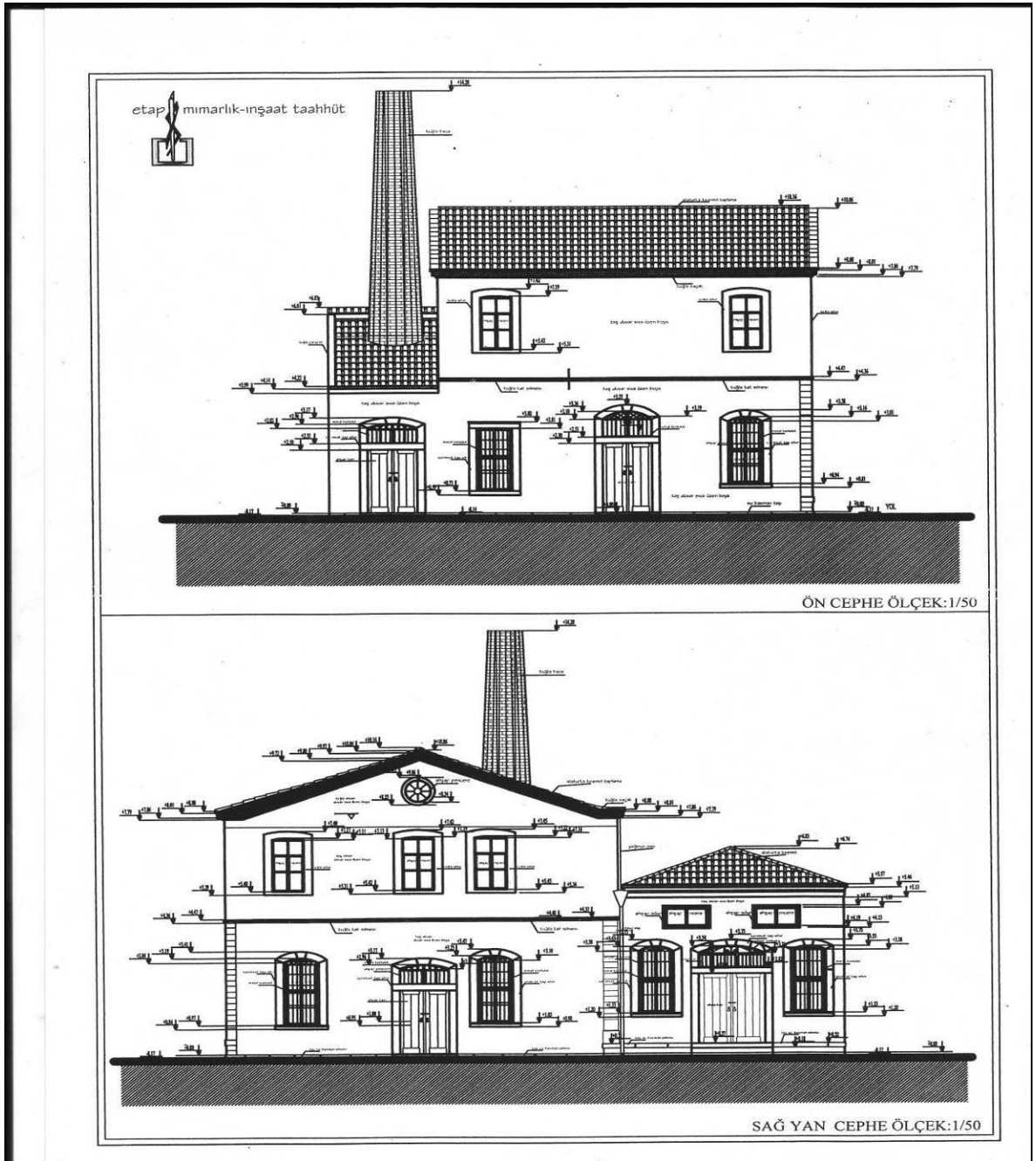

Dükkânlar

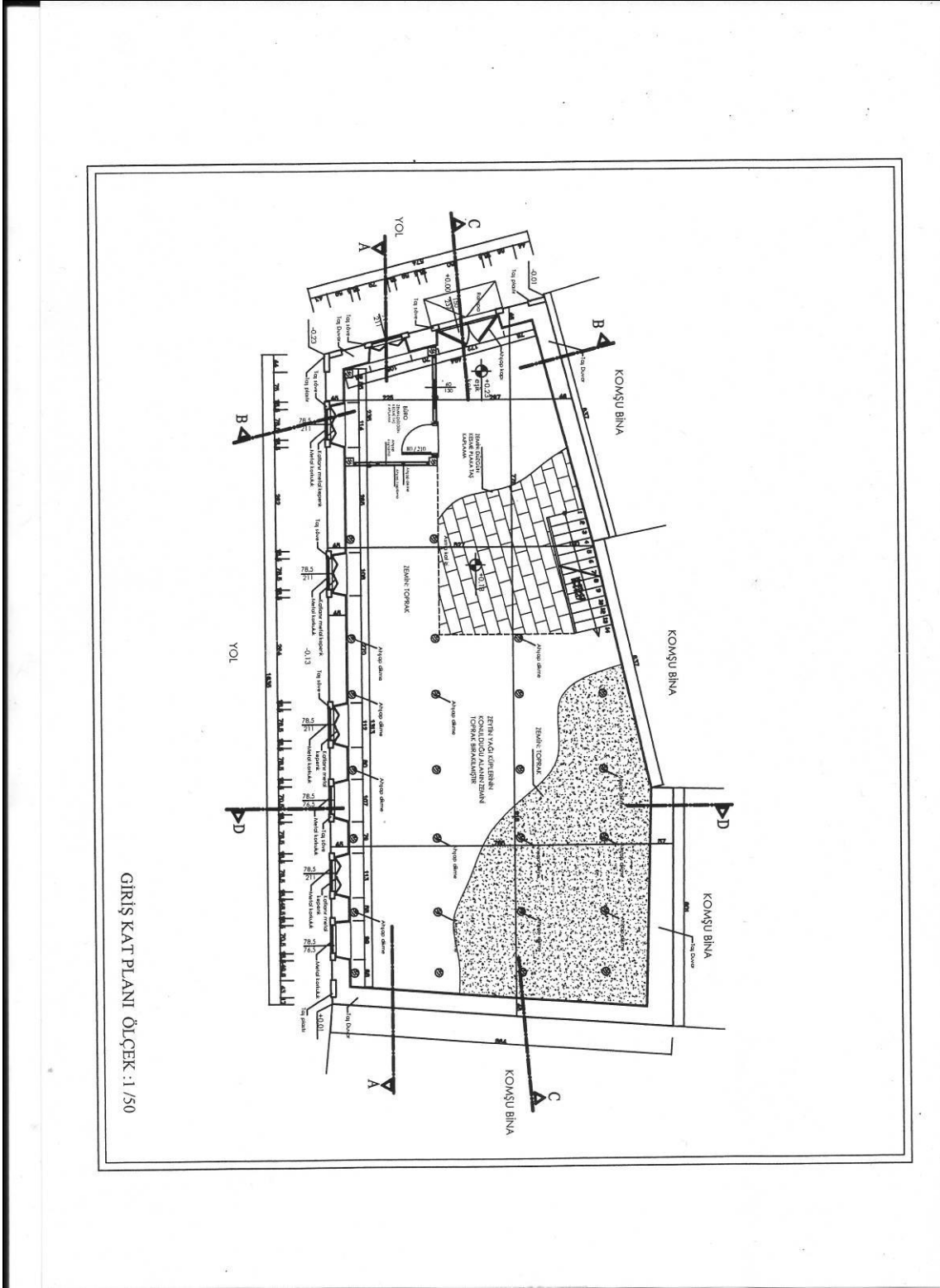

Kahvehane/Gazino
Lokanta

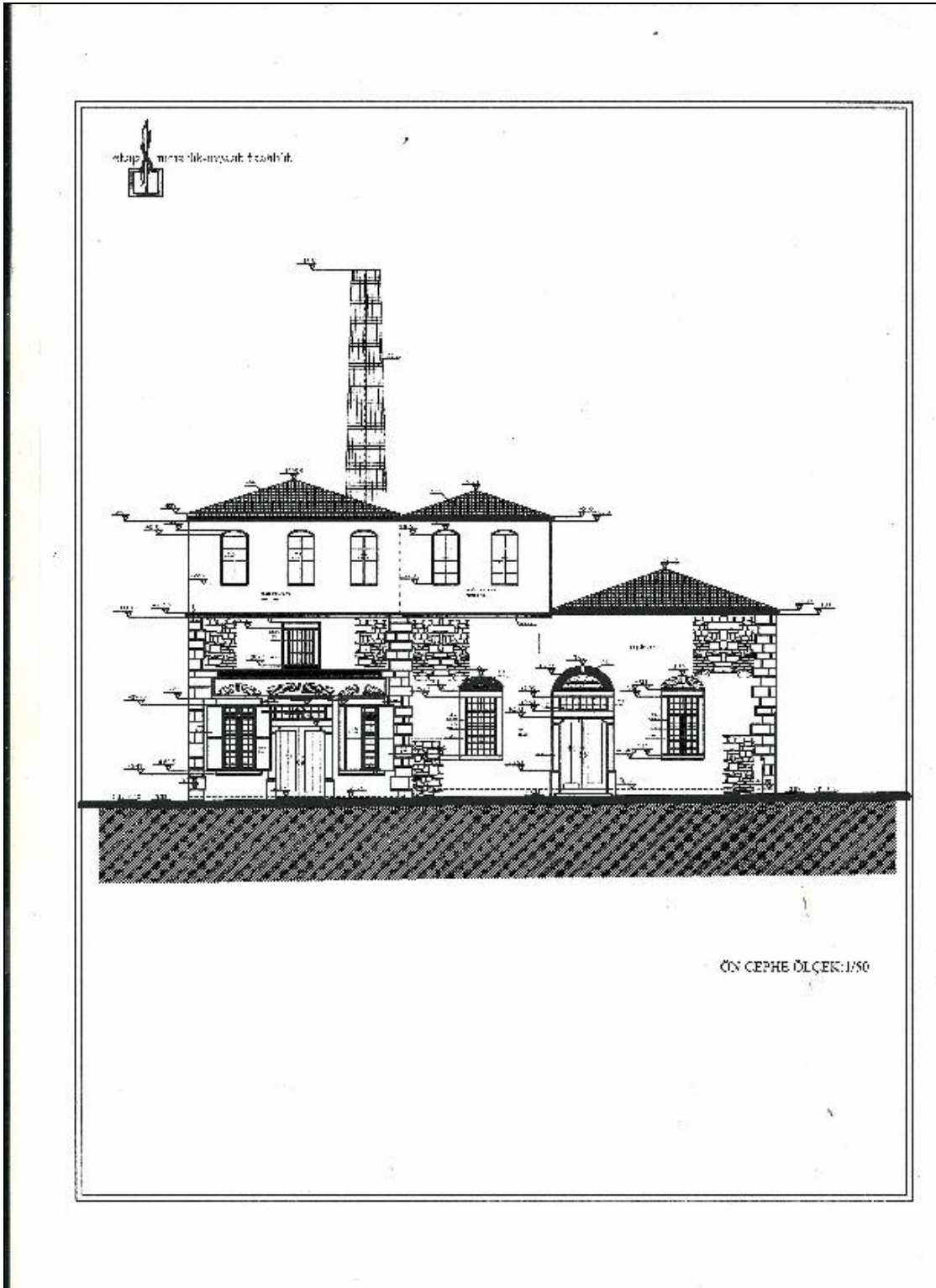
**Ek 5/c Ticaret Yapılarının Ayrılık Kent Planındaki Yerleşimi
(3.Bölge Edremit Cad./ Hükümet Cad.)**

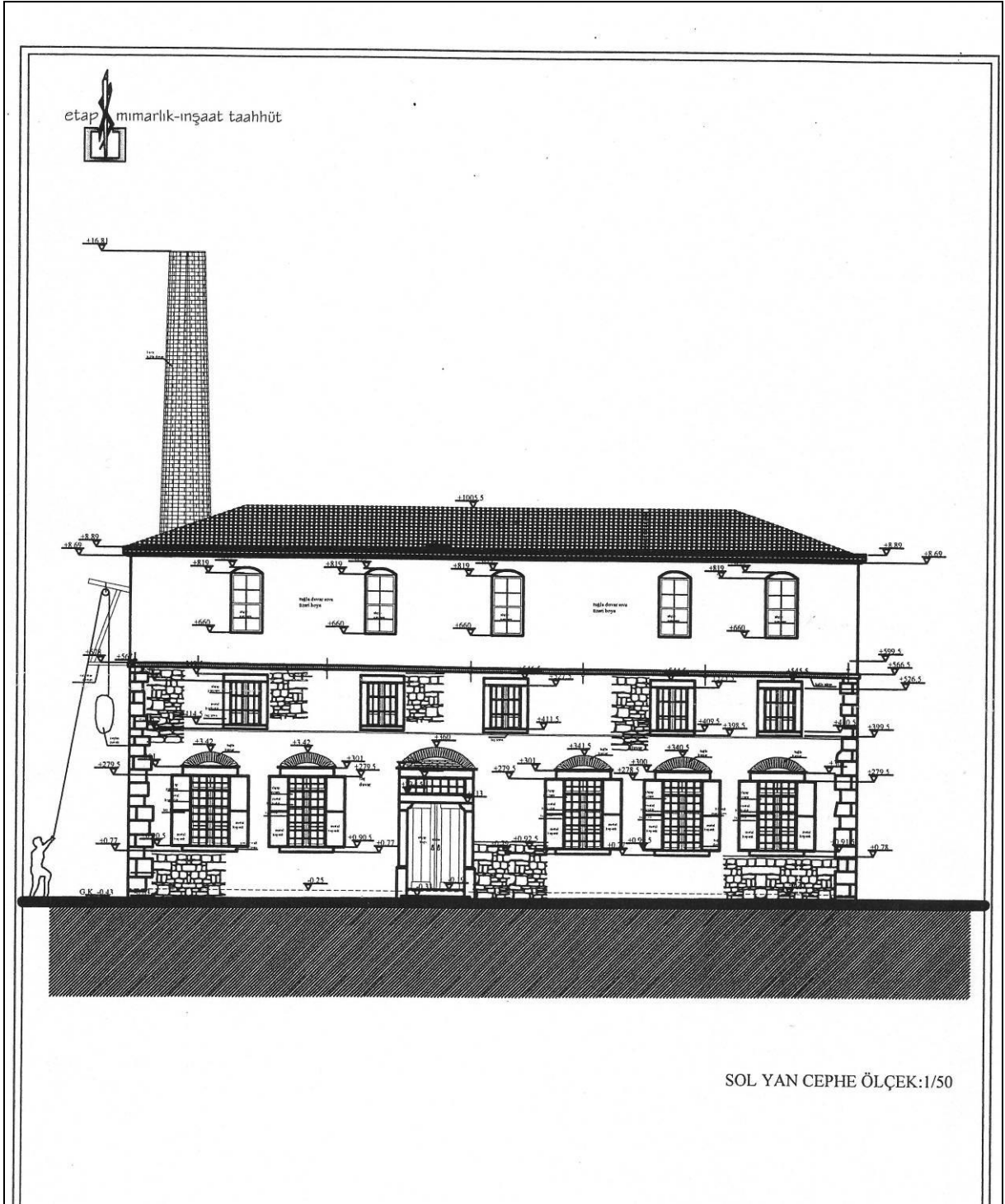
**Ek 7 /a. Katalog No 7 : Zeytinyağı Fabrikası Cephe Düzeni
(Çizim: Alkan Açığöz)**

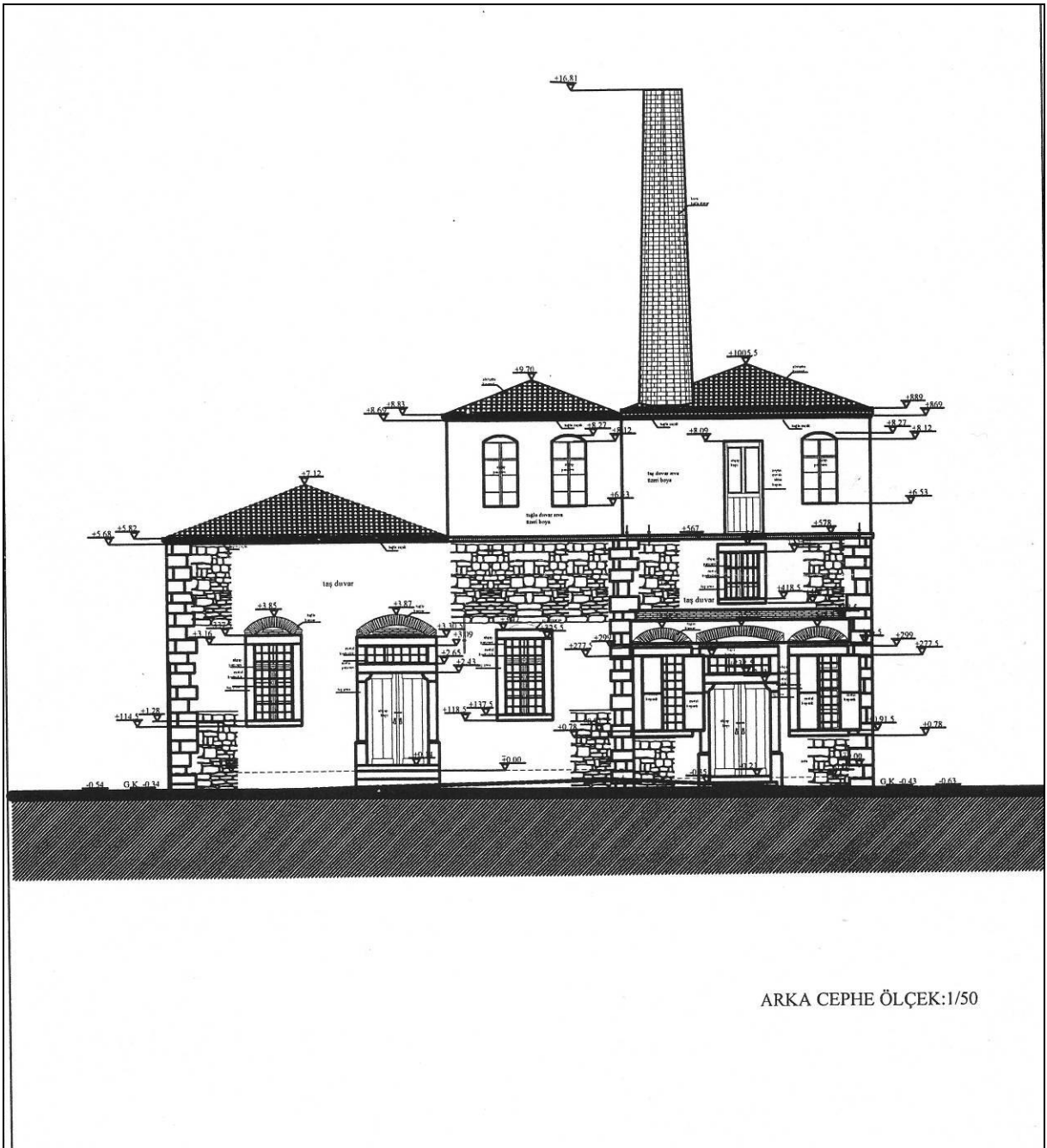
Ek 7/ b Katalog No 7 :Giriş Kat Planı (Çizim: Alkan Açığöz)

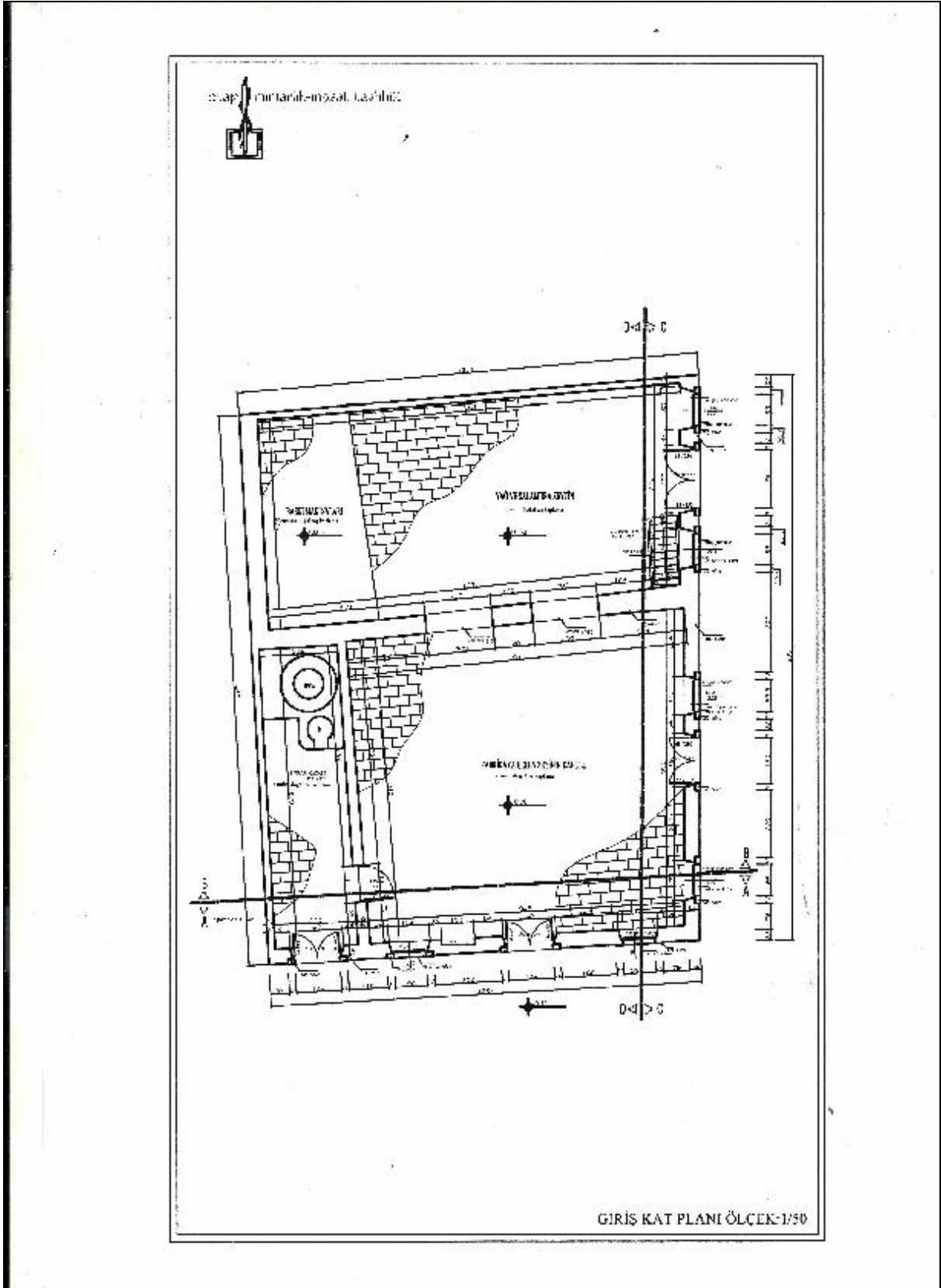
Ek 8/a. Katalog No : 16 Zeytinyağı Fabrikası
Giriş Cephesi (Çizim: Alkan Açıkgoz)

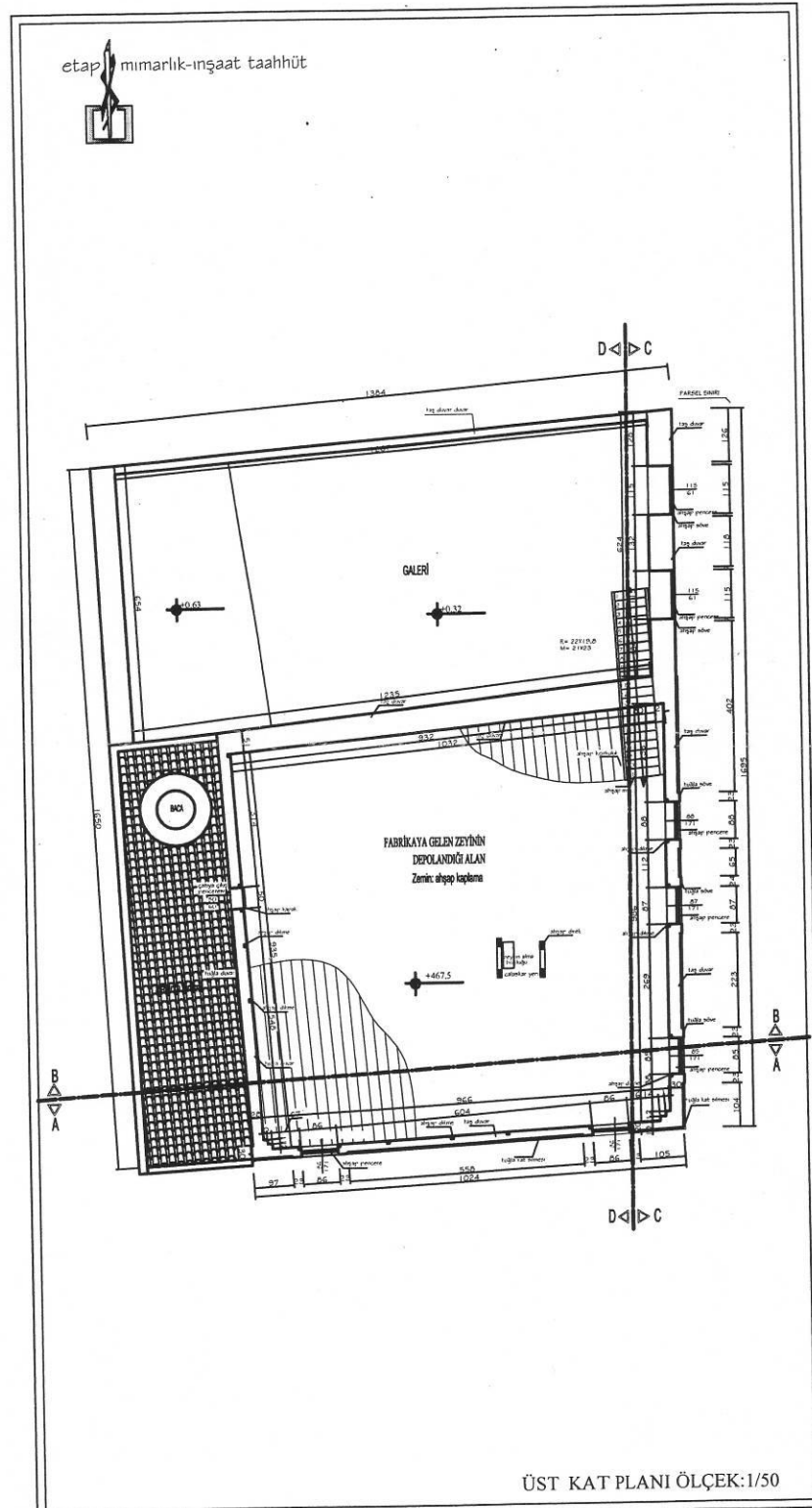
Ek 8/b. Katalog No : 16 Sol Yan Cephe (Çizim: Alkan Açıköz)

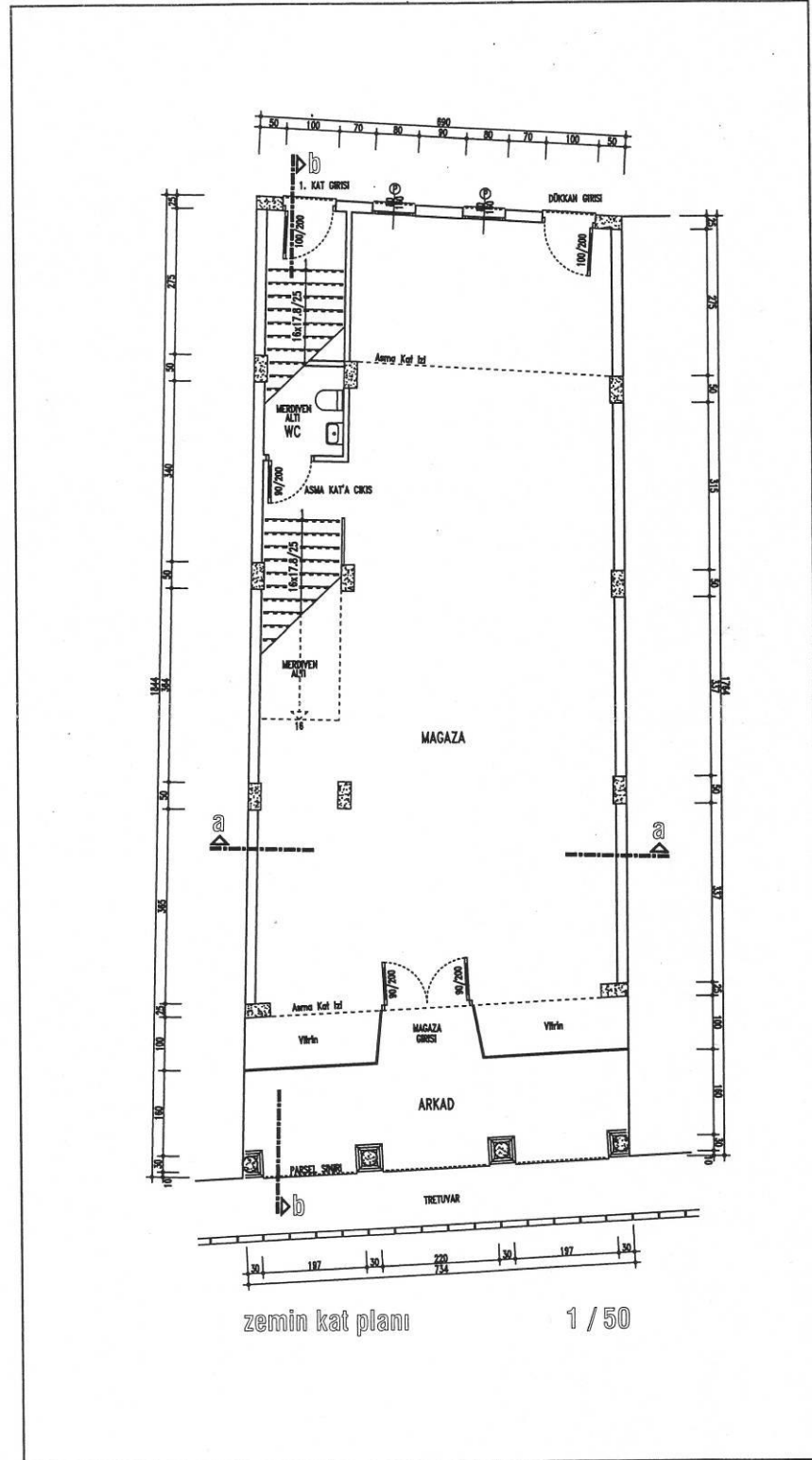
Ek 8/c Katalog No : 16 Arka Cephe (Çizim: Alkan Açıköz)

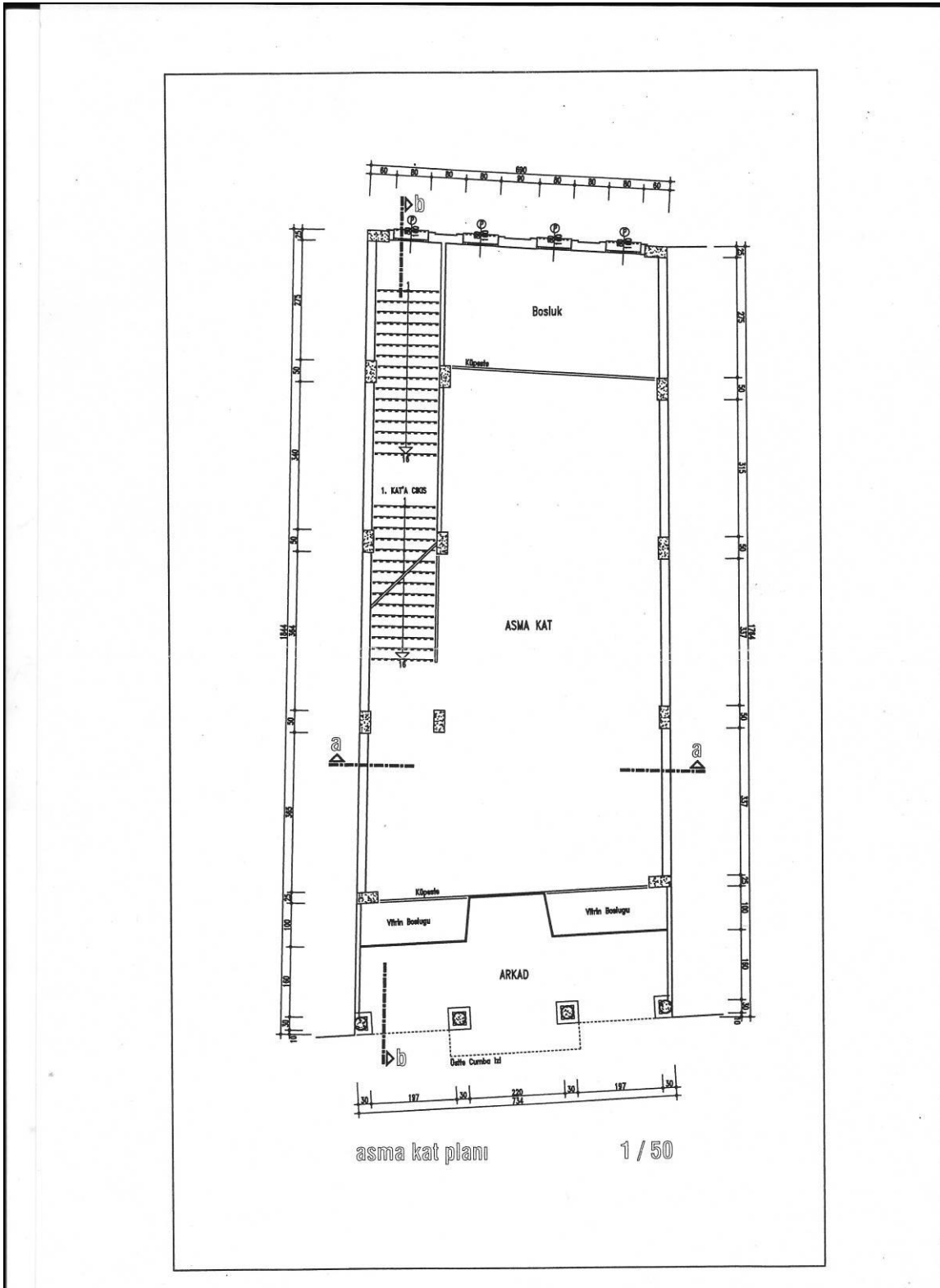
Ek 8/d Katalog No : 16 Giriş Kat Planı (Çizim: Alkan Açıkgoz)

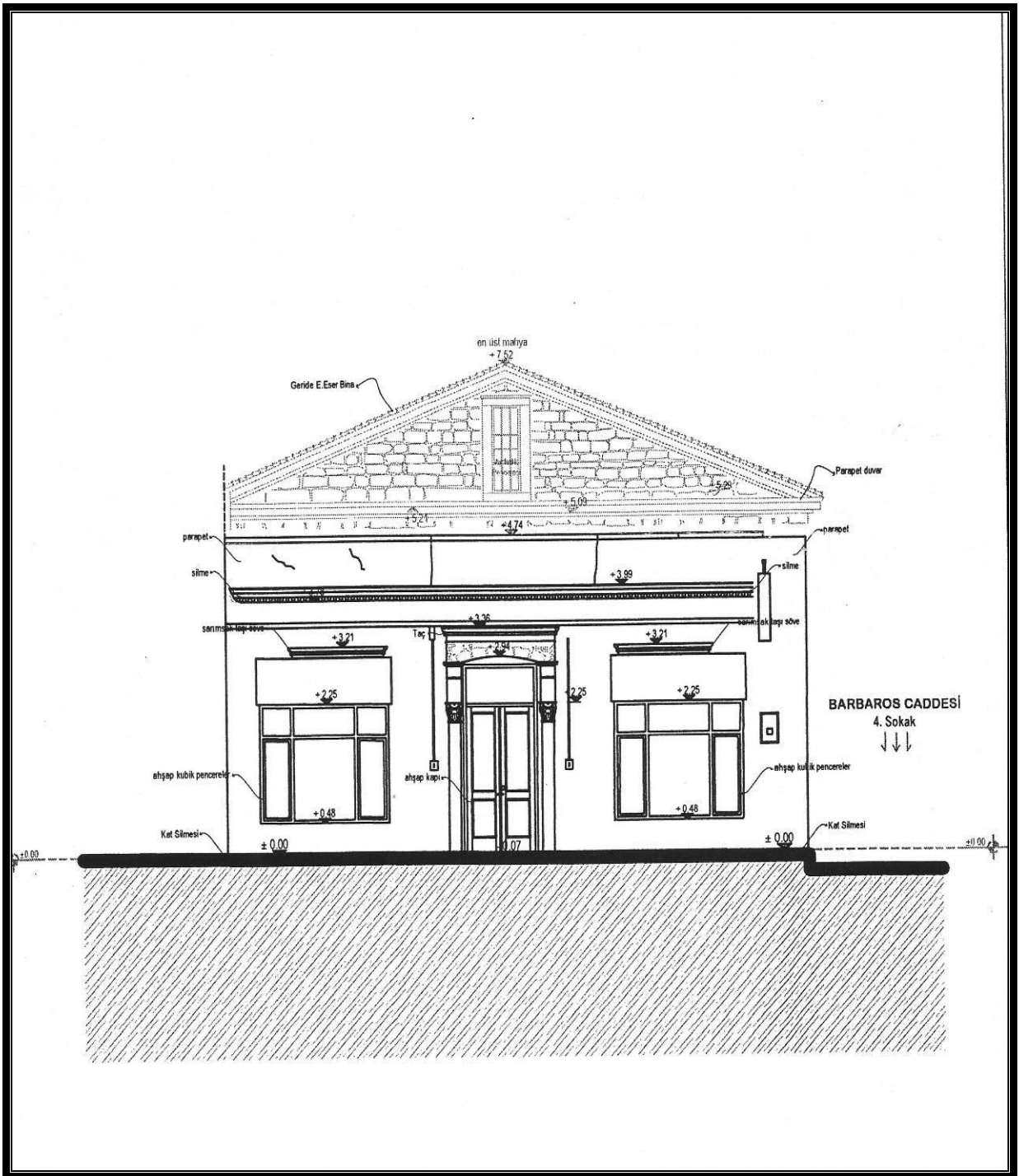
Ek 8/e Katalog No : 16 Üst Kat Planı (Çizim: Alkan Açıkgoz)

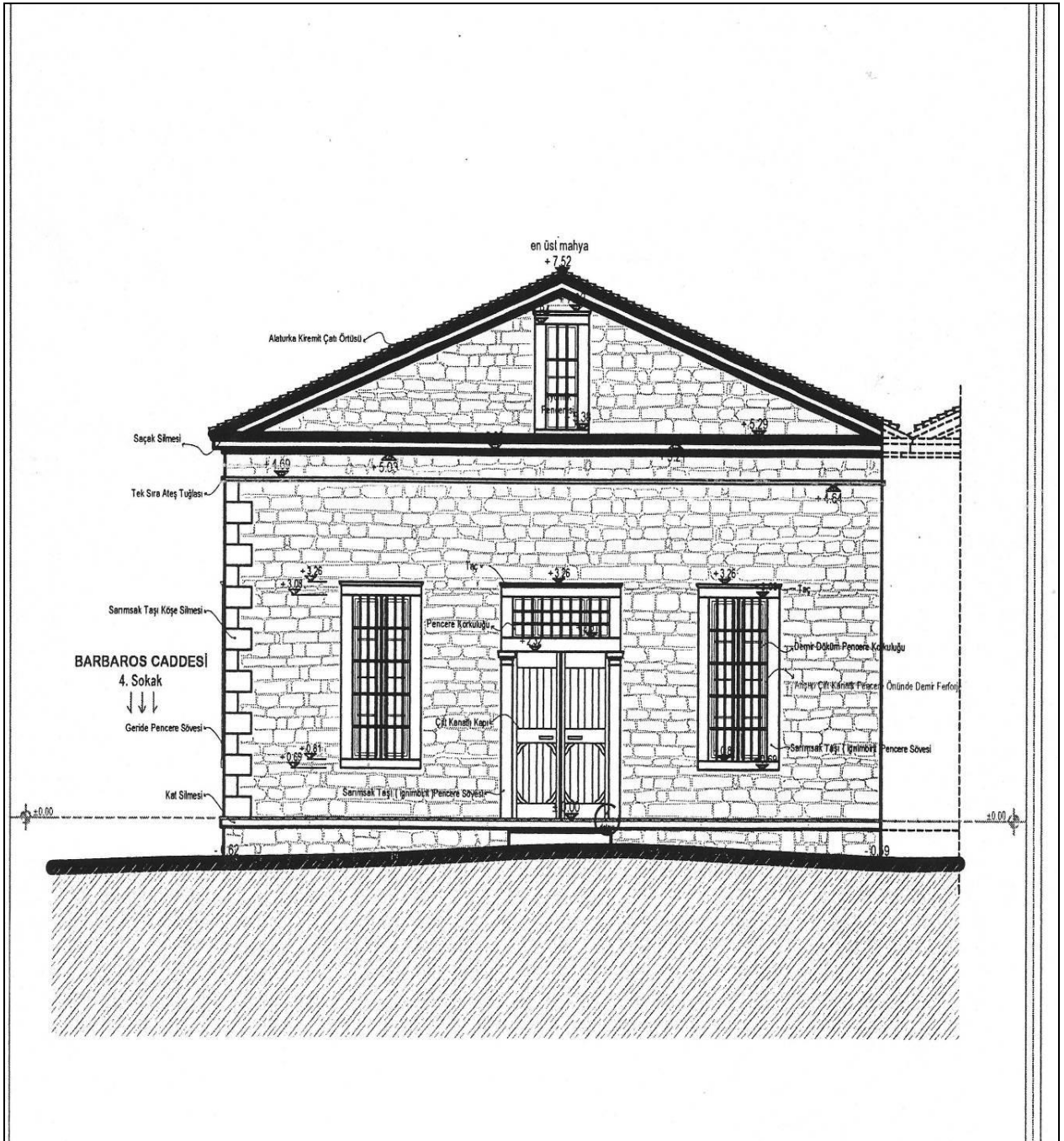
Ek 9/c Katalog No: 26 Zemin Kat Planı (Çizim: İnşaat Mühendisi Mehmet Sıray)

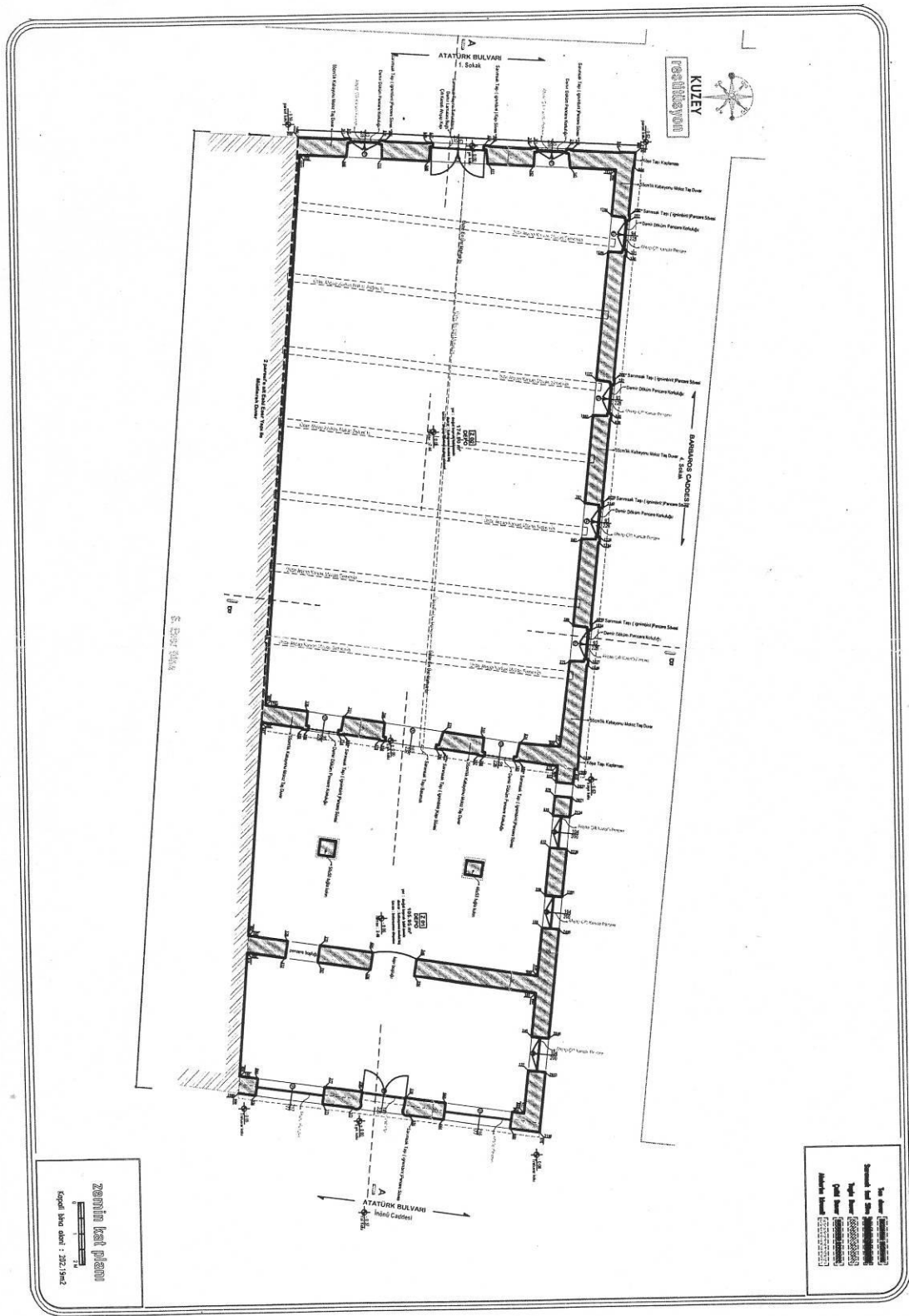
Ek 9/d Katalog No: 26 Asma Kat Planı

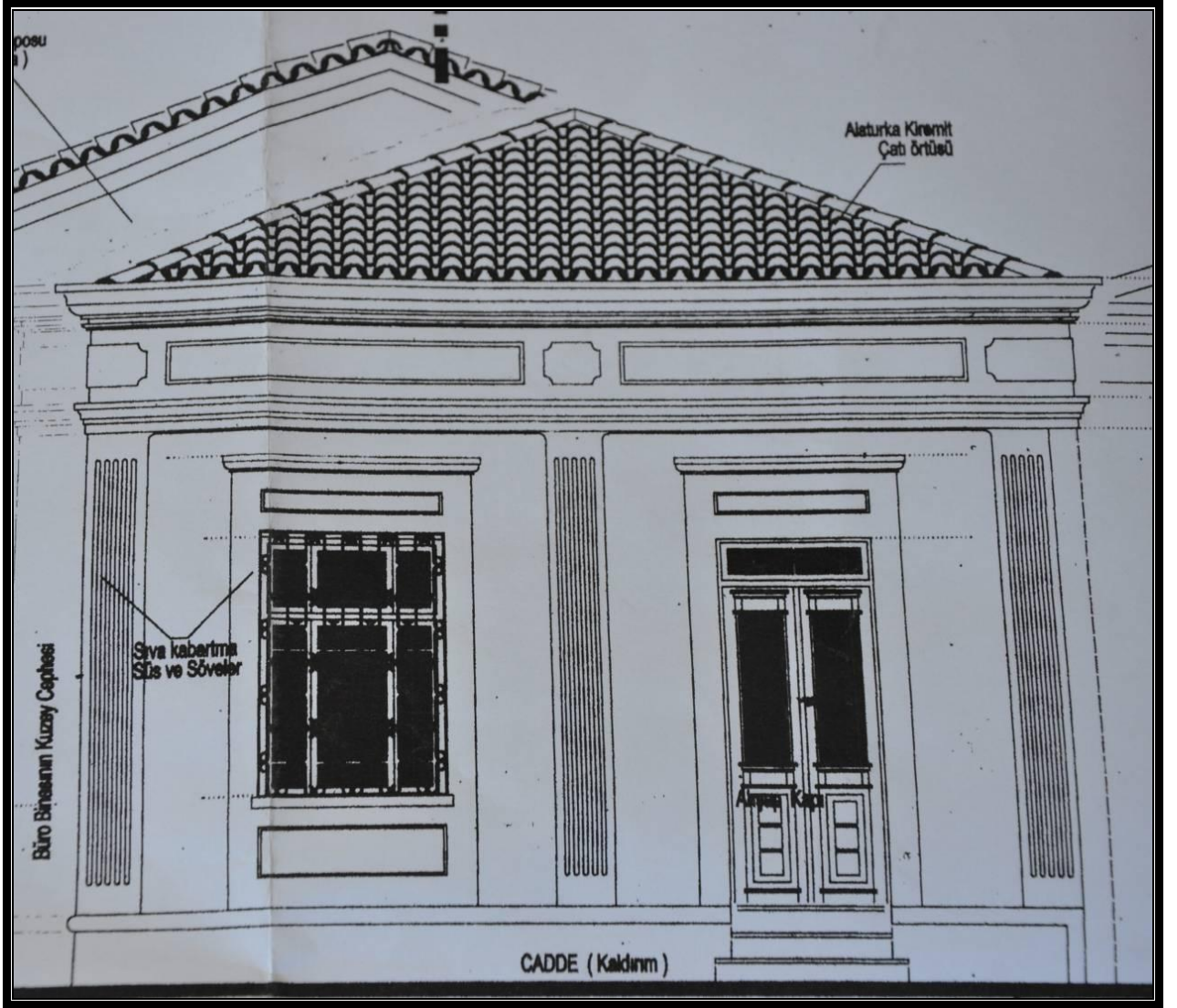
Ek 10/a Katalog No: 47 Atölye Yapısı Giriş Cephesi
(Çizim: Mimar Alkan Açıköz)

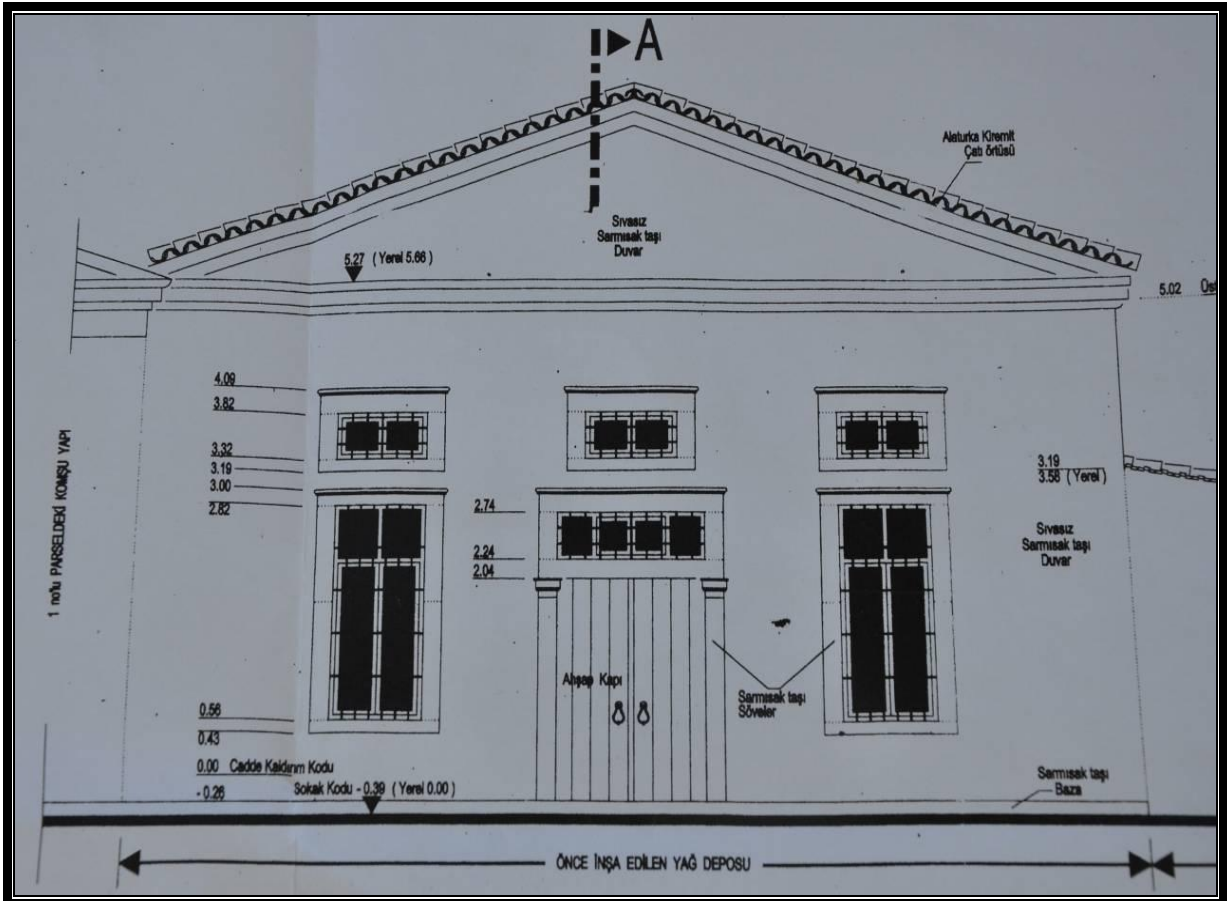
Ek 10/b Katalog No: 47 Arka Cephe(Proje: Mimar Alkan Açıköz)

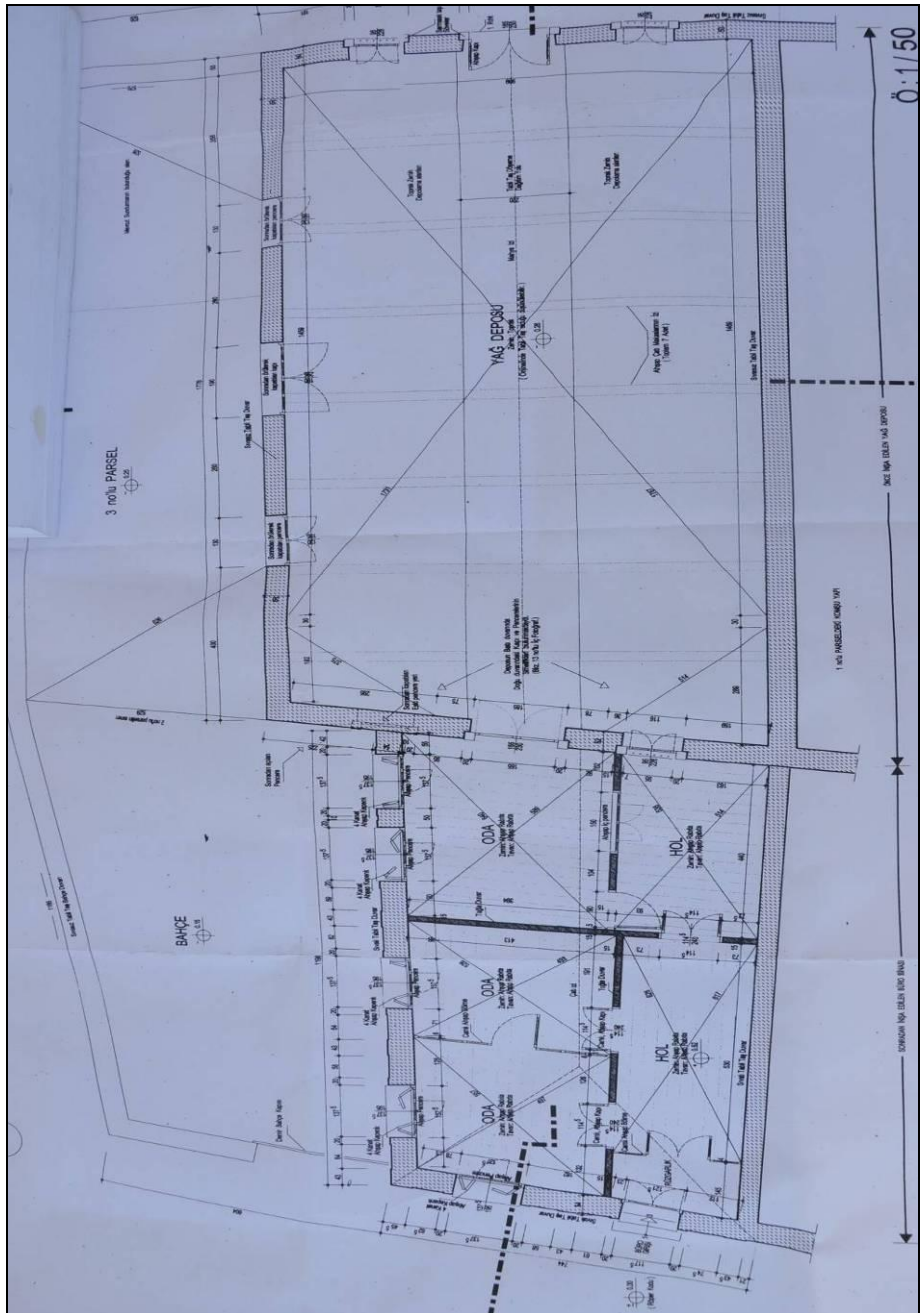
Ek 10/d Katalog No: 47 Zemin Kat Planı (Proje: Mimar Alkan Açıköz)

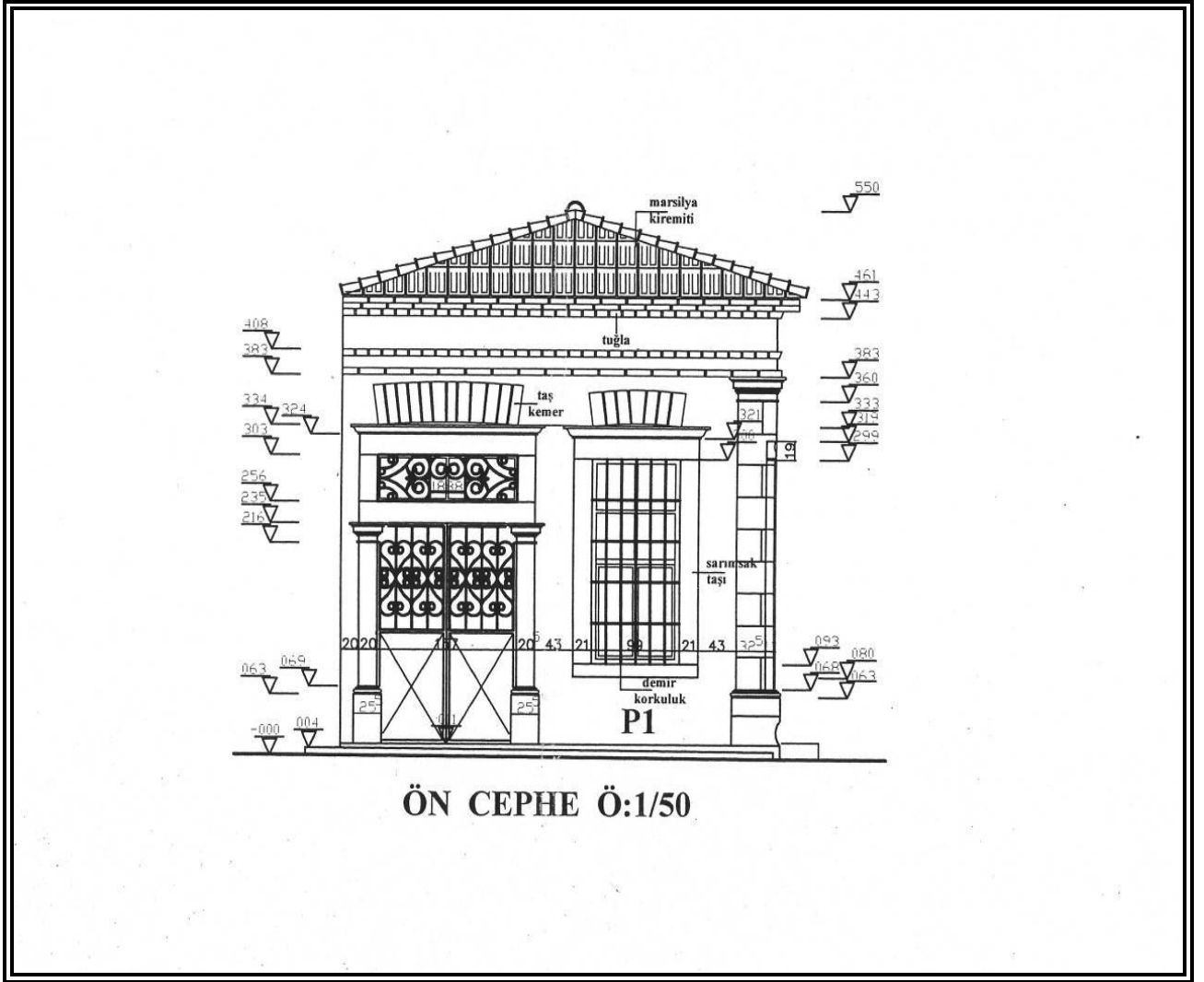
**Ek 11/a Katalog No: 48 Atölye Cephesi Giriş Cephesi
(Proje: Mimar Müjdat Soylu)**

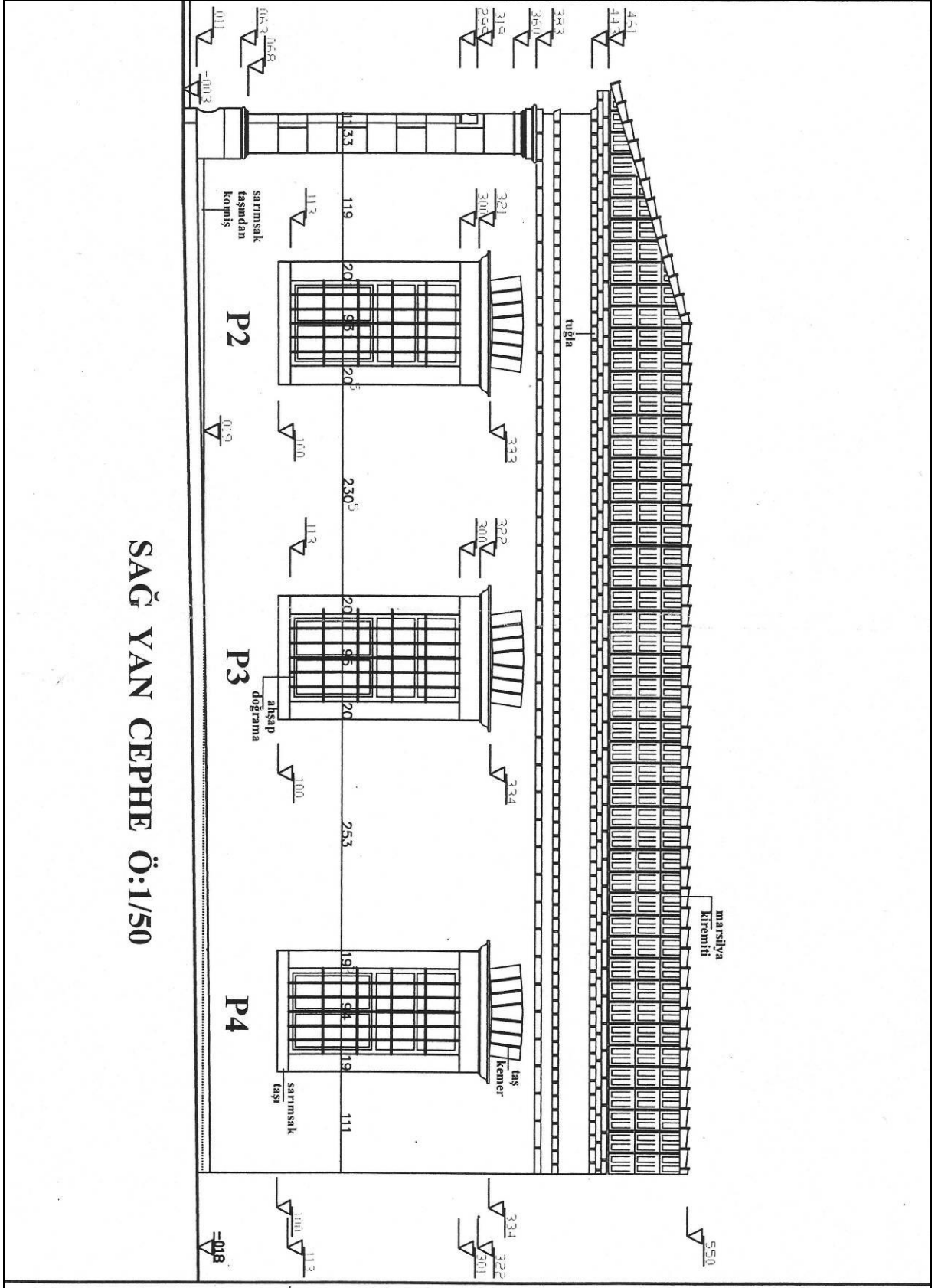
Ek 11//b Katalog No: 48 Arka Cephe (Proje: Mimar Müjdat Soylu)

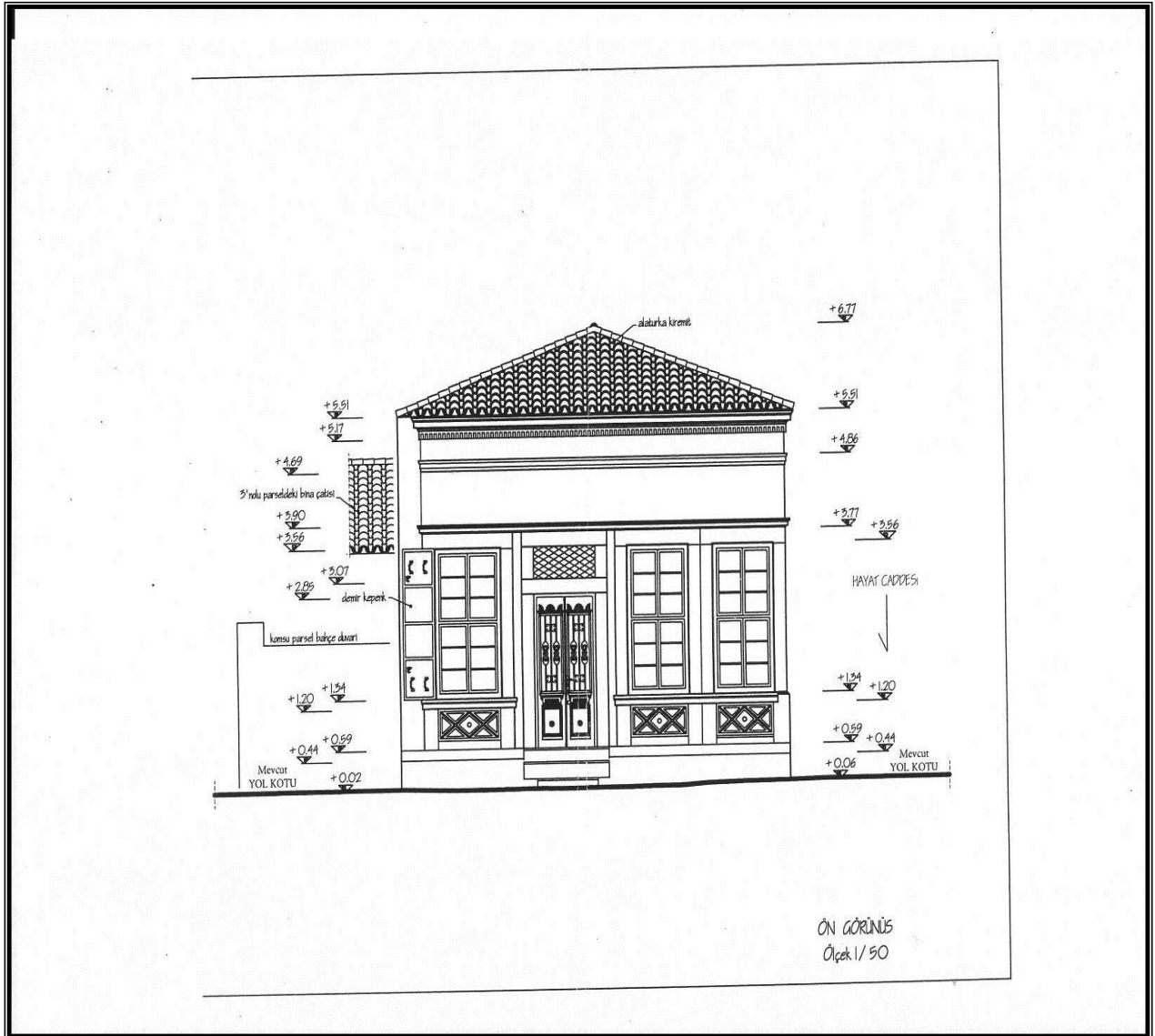
Ek 11/c Katalog No: 48 Zemin Kat Planı
(Proje: Mimar Müjdat Soylu)

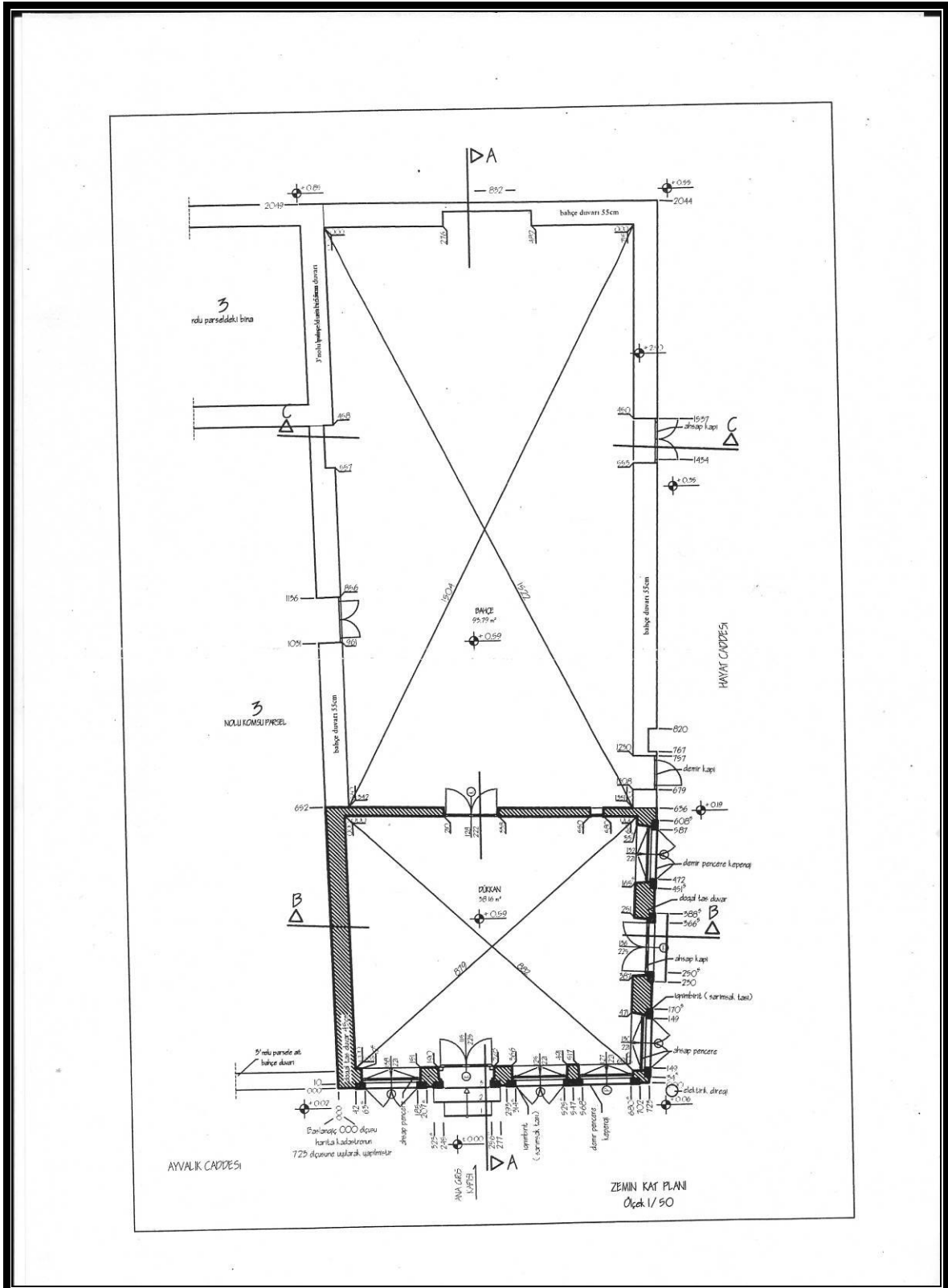
Ek 12/a Katalog No: 75 Atölye Yapısı. Giriş Cephesi
(Çizim: İnşaat Mühendisi Mehmet Sıray)

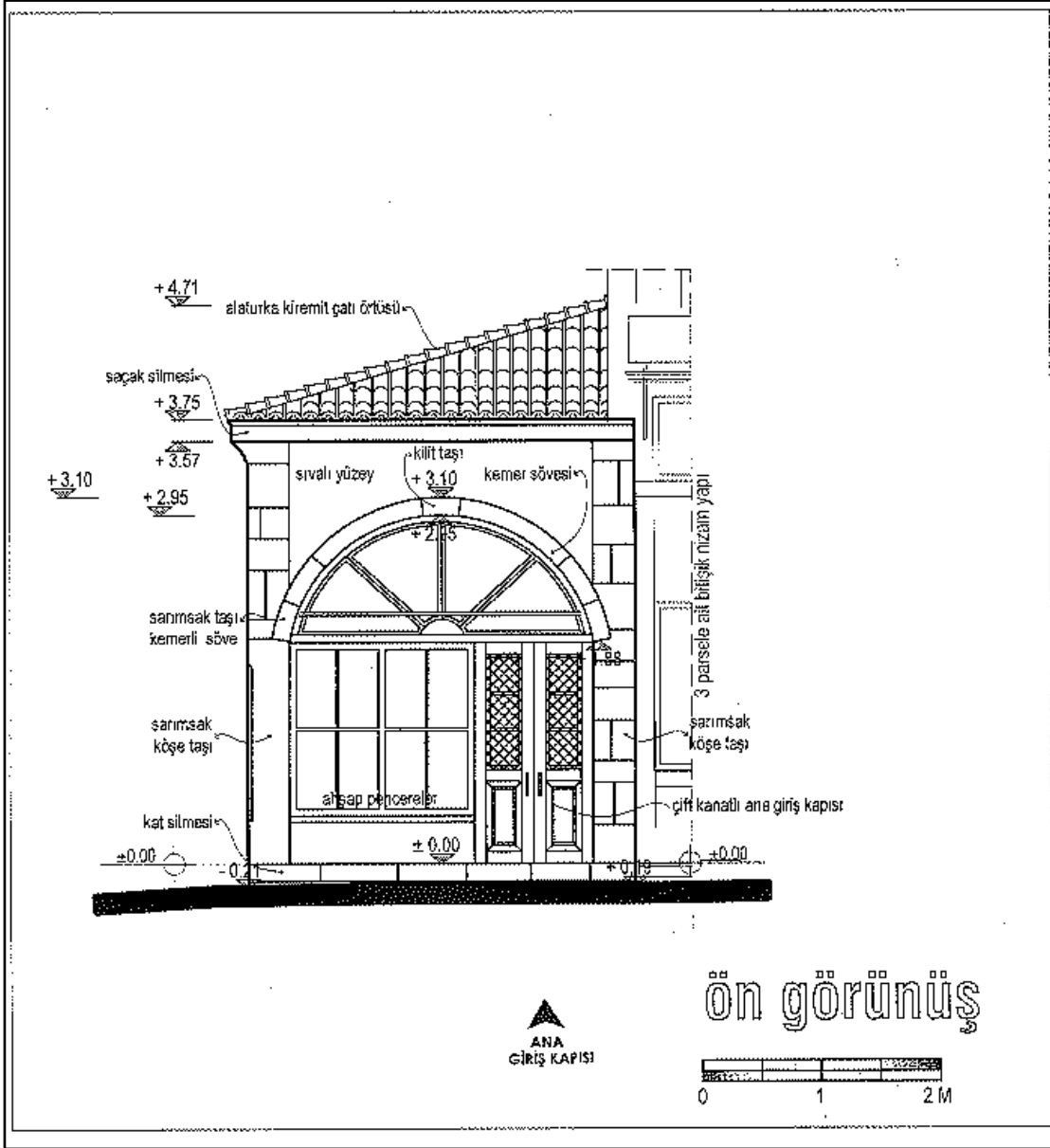
Ek 12/b Katalog No: 75 Yan Cephe
(Çizim: İnşaat Mühendisi Mehmet Sıray)

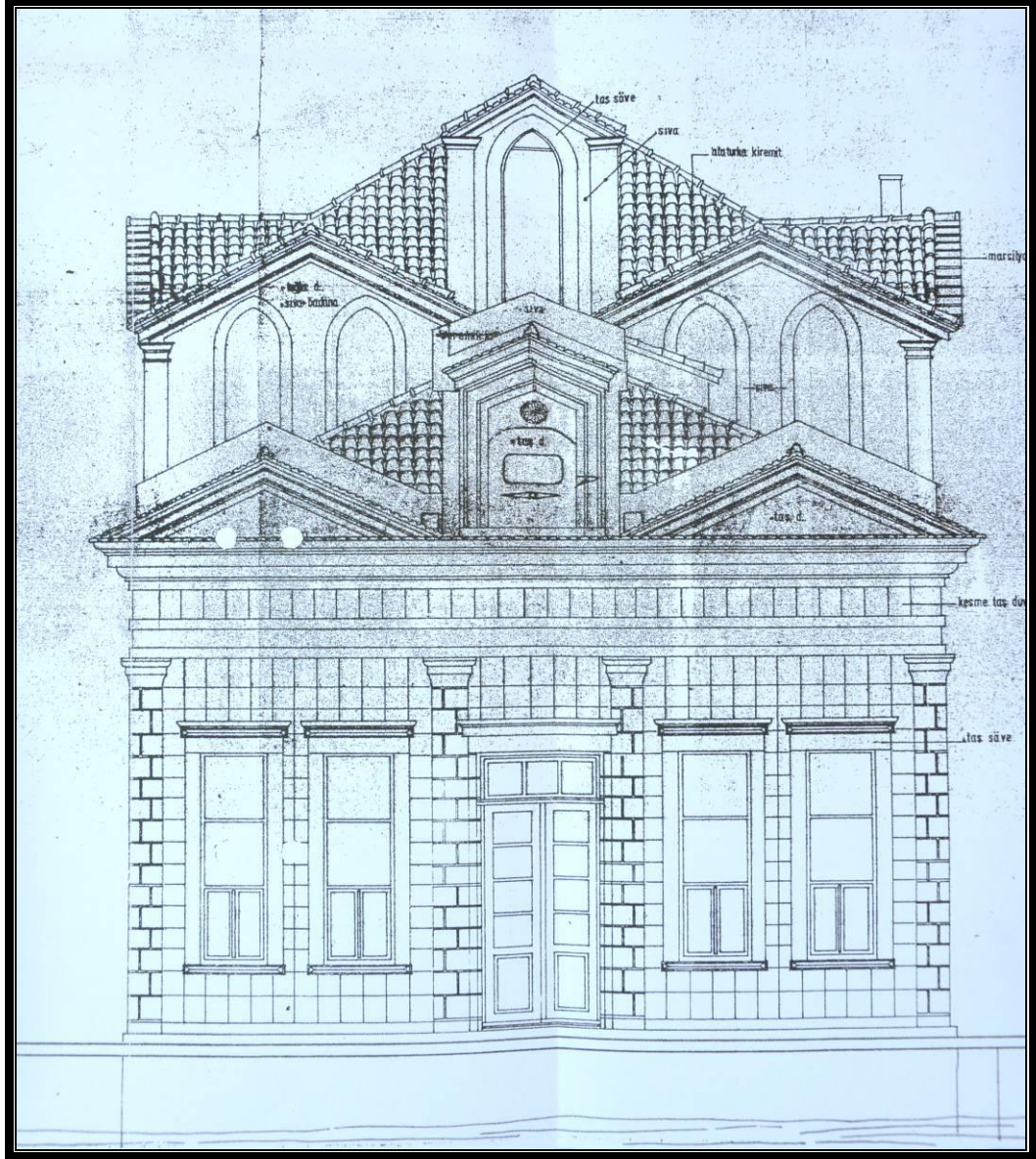
Ek 13/a Katalog No: 124 Atölye Yapısı Giriş Cehesi
(Çizim: İnşaat Mühendisi Mehmet Sıray)

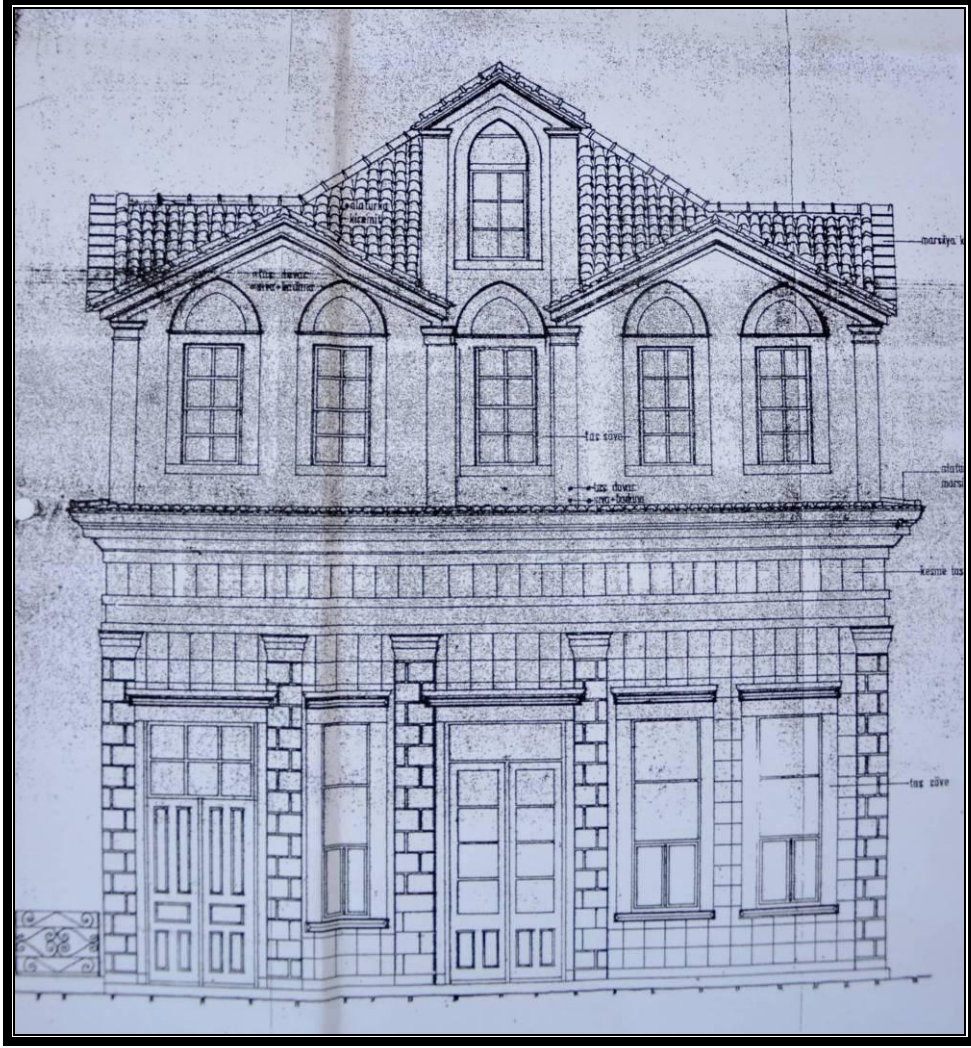
Ek 13/b Katalog No: 124 Zemin Kat Planı
(Çizim: İnşaat Mühendisi Mehmet Sıray)

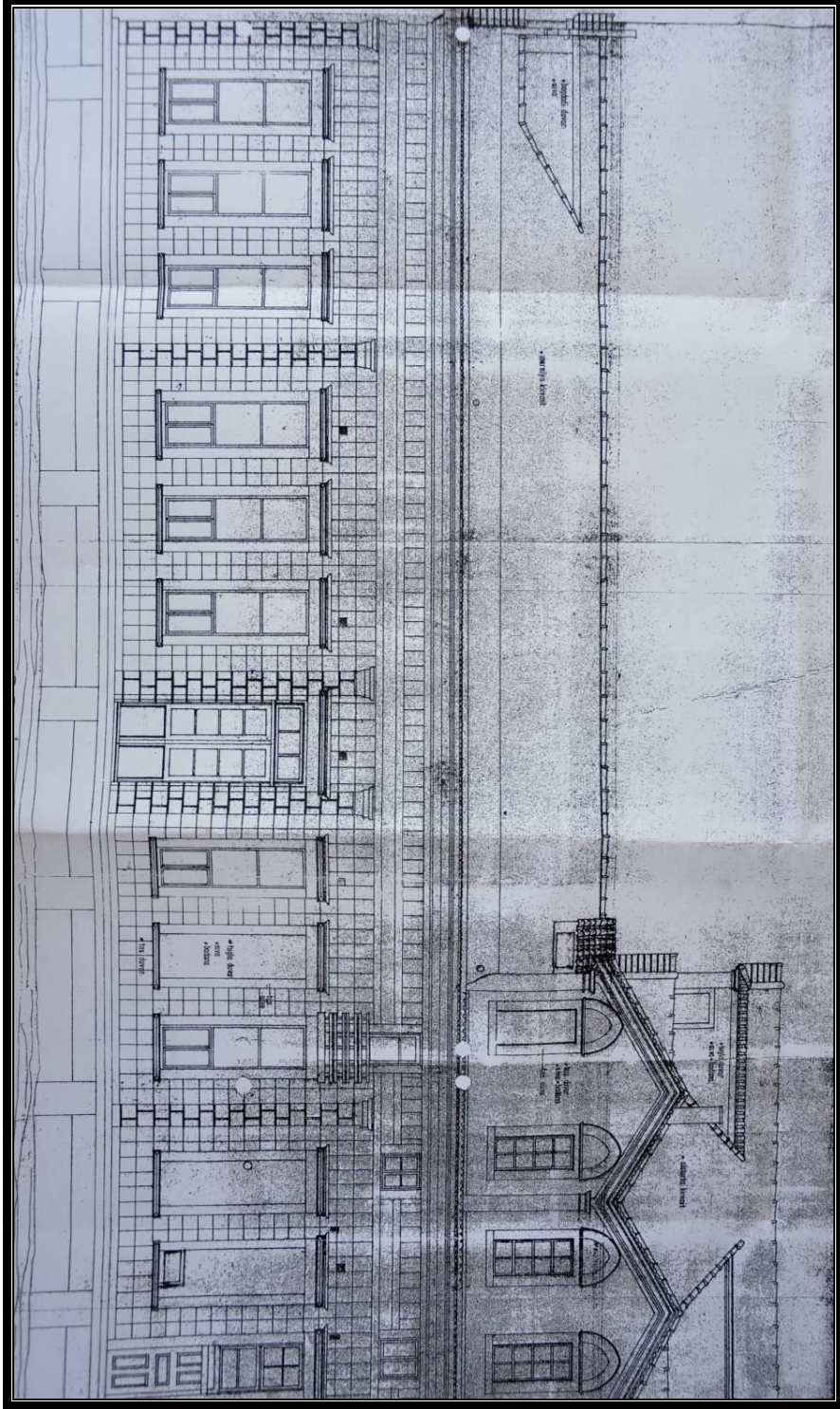
Ek 14/a Katalog No 157 Dükkân Giriş Cephesi (Çizim: Mimar Nilden Çiğner)

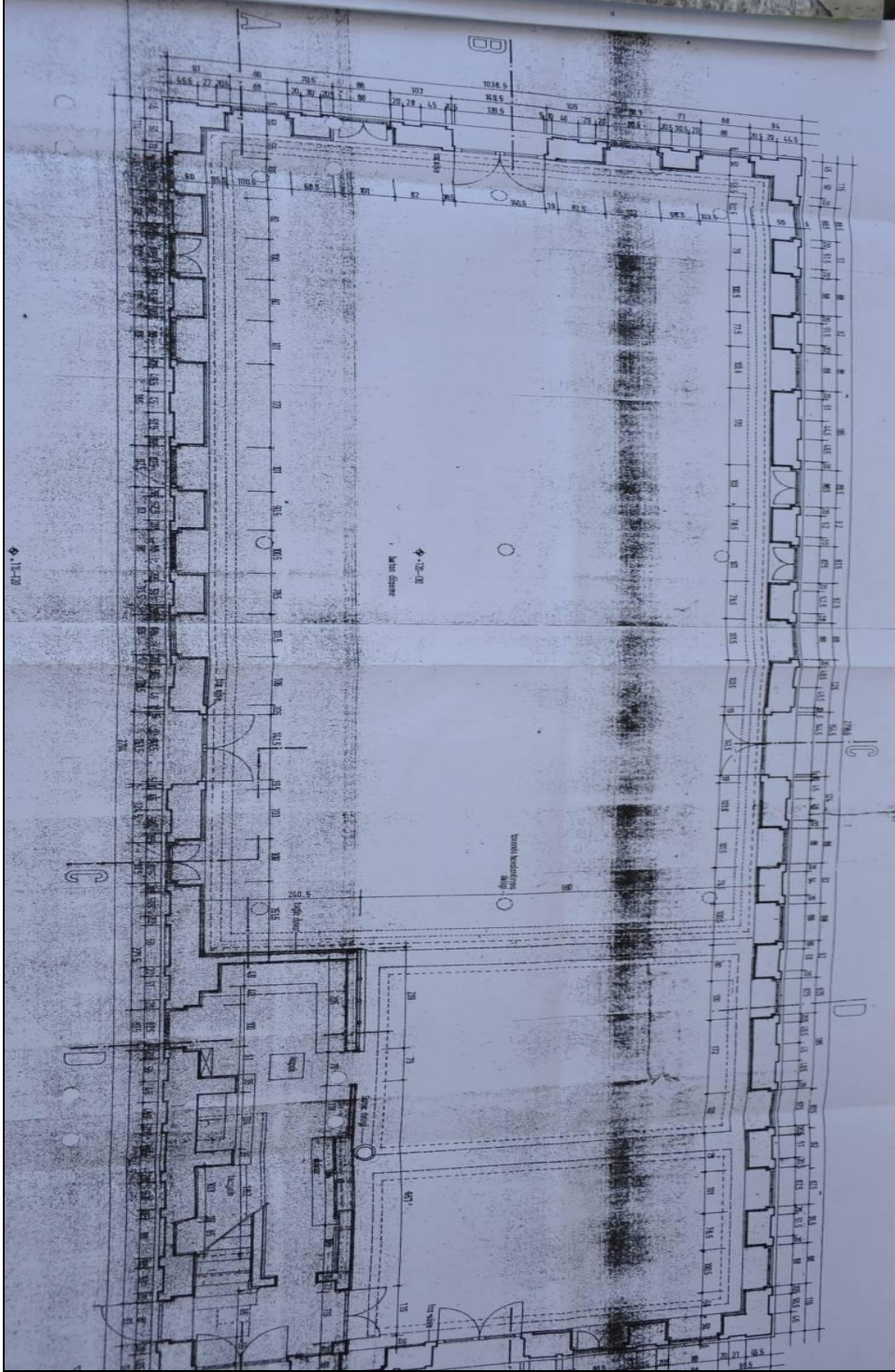
Ek 15 /a Katalog No: 192 Gazino Yapısı - Batı Cephe
(Çizim: Mimar Mehmet Hamuroğlu)

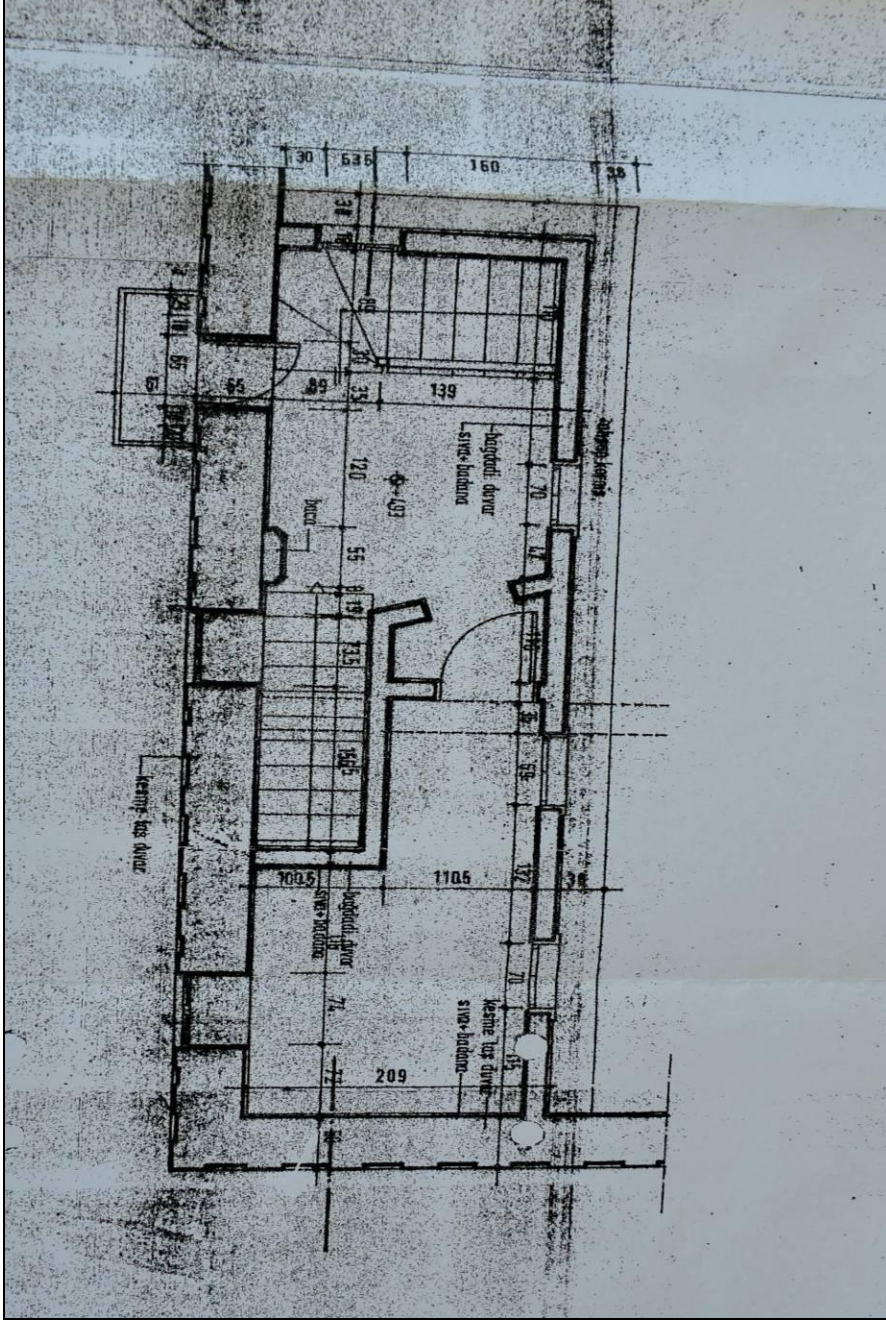
Ek 15/b Katalog No: 192 Doğu Cephesi (Çizim: Mimar Mehmet Hamuroğlu)

Ek 15/c Katalog No: 192 Güney Cephesi (Çizim: Mimar Mehmet Hamuroğlu)

Ek 15/d Katalog No: 192 Zemin Kat Planı (Çizim: Mimar Mehmet Hamuroğlu)

Ek 15/e Katalog No: 192 Asma Kat Planı (Çizim: Mimar Mehmet Hamuroğlu)